TUDOR OCTAVIAN

Sortiţi iubirii

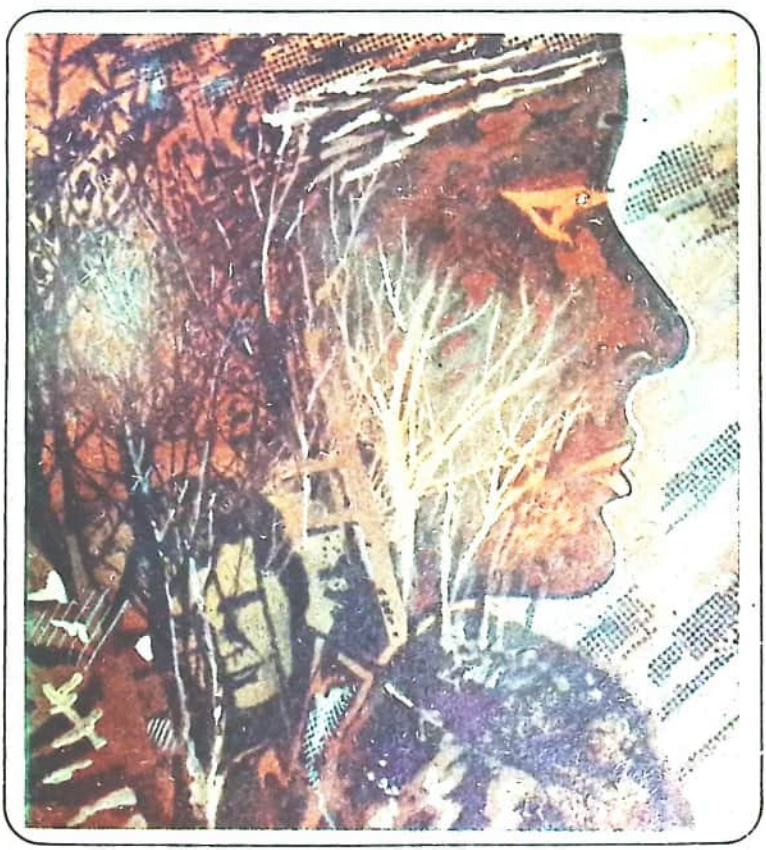

EDITURA EMINESCU

TUDOR OCTAVIAN

Sortiţi iubirii

Coperta colecției : **Wanda Mihuleac**

Ilustrația copertei : **Victor Ilie**

TUDOR OCTAVIAN

Sortiți iubirii

ROMAN

1988
EDITURA EMINESCU
București, Piața Scînteii 1

LECTOR : AURELIA BATALI
TEHNOREDACTOR : ELENA PREDA

APĂRUT : 1988. BUN DE TIPAR : 11.02.1988.
COLI TIPAR : 11.

TIPARUL EXECUTAT SUB COMANDA NR. 70 486 LA
C. P. „CASA SCINTEII", BUCUREȘTI
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

1.

...ŞI, ÎNTOCMAI CA ÎNTR-UN VIS, istorii fel de fel încep deodată să mi se întîmple mie. Genul acela de poveşti, despre care tot ce poţi spune în primele momente e că nu le meriţi.

Ca şi cum nefericirea e o chestiune de merit.

Nefericirea e aproape întotdeauna o chestiune de talent. Mulţi oameni ştiu că ar trebui să simtă totul mai intens, chiar şi disperarea, dar nu pot. Nu sînt dotaţi pentru asta.

De pildă, eu. Sînt prea decis să analizez ce anume s-a petrecut cu mine, să descopăr unde a început totul, ca să mă pot bucura de clipă. Ca un chirurg care-şi operează singur apendicele, deşi e şef de secţie într-o clinică şi nu explorator pierdut pe o banchiză în derivă.

Adevărul e că mă simt ca un explorator pe o banchiză în derivă.

Rătăcesc prin oraş şi caut străzile lungi, discrete, umbrite de castani bătrîni. Le caut de cîteva ceasuri şi nu le găsesc, întrucît în oraşul nostru cele mai lungi străzi sînt scurte. Cît despre castani, există numai unul şi i se spune arţar milenar.

Celor mai mulţi dintre locuitorii urbei le este indiferent dacă hoinăresc pe sub coroanele unor arbori protejaţi sau cu identitatea schimbată.

De fapt, şi mie.

Cutreier ceasuri de-a rîndul printre blocuri din prefabricate, am ceva din defetismul cronicizat al geniştilor bătrîni, iar ideile care-mi trec prin minte n-au cap, n-au

coadă și, probabil, nici mijloc. E foarte greu să gîndești coerent, cînd tot cotești la dreapta și la stînga și în cale îți răsar numai calcane de zece etaje și un glas tainic îți amintește lucruri pe care vrei să le uiți.

Abia cînd ajung la redacție și aud foșnind melancolic copacul cu număr de inventar realizez că a fost o zi foarte, foarte caldă. Pe biroul șefului s-a copt la soare un teanc de reviste de provincie, în scaunul pentru oaspeți așteaptă o femeie, e un scaun în care așteaptă întotdeauna cineva, Leon, eseistul de importanță județeană, scrie direct la mașină unul din articolele sale de o sută de rînduri, Leon cel scund are aerul ferm al unui săpător cu ziua, un țăcănit victorios umple coridoarele vechiului imobil și toate par exact cum se cuvine să fie.

Atîta doar că e decembrie. Și femeia aceea n-ar trebui să poarte o rochie atît de decoltată. Și în castani n-ar trebui să mai foșnească frunzele. Și ziua n-ar trebui să fie atît de caldă încît teancul de reviste de pe biroul șefului să miroasă aspru a celuloză.

Și în loc să-mi operez singur apendicele și să mă simt trădat, ar trebui să mă aflu în preajma Caterinei, fericit cum am fost în atîtea rînduri, în fiecare joi între orele șaptesprezece și douăzeci și un sfert fix.

Nu e ușor să descrii ce simțăminte te încearcă în clipa în care descoperi că ai fost înșelat de un prieten.

Mai bine zis, de o femeie.

E și mai greu cînd înțelegi că, de fapt, nimeni nu e vinovat pentru înșelăciune.

Singurul vinovat, dacă e să numim unul, sînt eu. Am confundat, cum spun psihologii, dorința cu realitatea.

Ceva ce li se întîmplă frecvent persoanelor extrem de perspicace și idioților din naștere.

Necunoscuta se orientează, cu scaun cu tot, către mine și mă fixează cu o expresie de așteptare intensă, oarecum ultimativă. Nu pare foarte preocupată de înfățișarea ei. Dacă și-ar da nițel interesul, ar reuși să semene cu una din acele femeiuști care, cu toate că nu-s prea înalte, izbutesc să arate chipeșe. În orice caz, cu mult caracter. Are trăsături energice și o privire umedă și strălucitoare, ca a prezbiților cu multe dioptrii și a șoricarilor de șase săptămîni. Cu un pic de fard, un chip ca al ei atrage atenția.

Dacă şi-ar da interesul, ar fi însă alt gen de femeie. Fiindcă genul ei e să te privească lung, întrebător, ca atunci cînd conduci pe cineva la gară şi nu ţi-ai precizat încă sentimentele. Iar trenul urmează să plece în curînd şi omul de care te desparţi dispare pentru totdeauna.

Numai că scena nu se petrece într-o gară, ci într-o casă plină de nişe şi intrînduri, al căror rost îmi rămîne obscur, dacă nu cumva au fost concepute pentru indivizi cu instinctul cîrtiţei şi al luminii indirecte.

Mă uit la ceas — am făcut un reflex, e reflexul de joi cînd, brusc, la douăzeci şi un sfert îmi sună un ornic al părerii de rău. Săptămîni de-a rîndul, joia, la această oră, mi-am luat rămas-bun de la nonagenarul Heraclit Constantinescu, unul din stîlpii de odinioară ai presei de provincie, şi de la nepoata lui, Caterina.

Caterina, fiinţa blîndă şi tăcută, care vădeşte pentru tot ce-i spun un interes atît de acut, încît, din ziua cînd am cunoscut-o, am început să-mi preţuiesc mai mult ideile.

Îmi cercetez automat ceasul şi mă ridic în picioare. Femeia la care mă uit nu e Caterina, iar casa unde mă aflu îmi pare străină. Mă întreb, din borta mea protectoare, cine-i necunoscuta şi conchid că o văd pentru prima oară. Nu-i exclus s-o mai fi întîlnit cîndva, zilnic am de-a face cu fel de fel de oameni, îndeosebi cu oameni care trebuie să-ţi iasă în cale de o sută de ori, ca să-i ţii minte o dată. Aşa că-i spun ce se spune îndeobşte în astfel de situaţii, adică într-o joi, la orele douăzeci şi un sfert fix, cînd descopăr că am fost înşelat sau — e aproape totuna — m-am minţit singur, şi din acest motiv sau poate din altele, nu tocmai limpezi, mă refugiez în singurul loc din oraş capabil să-mi creeze un reflex mîntuitor : reflexul de amînare.

— Aşteptaţi de mult ?

— Da, zice ea fără nici un echivoc, de patru ani.

Leon, eseistul de importanţă judeţeană, îşi întoarce trupul scurt şi cărnos de meşter frînghier şi mă priveşte perfid. Privirea unuia care se plimbă prin gări ca să se uite după trenuri goale. Pentru el nu pleacă şi nu vine nimeni niciodată. Privirea pe jumătate plictisită, pe jumătate ironică a omului care nu confundă niciodată dorinţa cu realitatea.

— De patru ani ? ! !

Sînt contrariat și probabil că arăt ca atare. Pînă azi, asemenea lucruri li se întîmplau numai altora.

— Exact, confirmă femeia.

Leon fluieră încetișor. Reacția tipică a unui bărbat prea emoționat ca să mai poată vorbi. A cuiva, vreau să zic, care a început să fluiere a uimire cînd era mic și de atunci n-a mai învățat altceva.

— Îl cheamă Leon, o lămuresc. E eseist. În fiecare redacție există unul. Al nostru e un scriitor de eseuri realizat. Demonstrează orice i se cere în cel mult o sută de rînduri. De regulă, grașii sînt bonomi. Leon al nostru nu e un gras de treabă. E un grăsan rău. De fapt, nici nu e gras. E un tip mai degrabă uscat, care compensează în lățime. Cînd o să se ridice în picioare, o să înțelegeți mai bine ce am vrut să spun.

Ar trebui să-i explic că a nimerit într-un birou unde proverbele despre grași și slabi, despre bine și rău, despre fața și reversul lucrurilor sînt inoperante. Fiindcă lucrurile ori n-au nici un chip, ori au mai multe deodată. Ne-am adunat într-o odaie lipsită de orice logică o mînă de experți în logică. Și tot ce-am înțeles luptînd din greu la precizarea înțelesurilor fiecărui cuvînt e că orice poate să însemne orice. Sensul cuvintelor e o convenție și convenție sîntem toți.

— Istoriile de dragoste perfecte, spune visător Leon, durează patru ani. Întîi cineva așteaptă pe altcineva. Pe urmă rolurile se schimbă. Și cînd bărbatul și femeia devin îndeajuns de deștepți ca să vrea să se vadă, au uitat cum arată sau nu mai știu unde trebuia să se întîlnească.

— N-am spus că urma să ne întîlnim, îl întrerupe cu fermitate necunoscuta. Cînd te gîndești mereu la un lucru, ai impresia că-l cunoști din ce în ce mai bine. În realitate, nu mai e același lucru. E greu să-ți dai seama unde s-a petrecut schimbarea și din ce cauză. Poate pentru că te gîndești tot timpul la el. Vă rog să mă scuzați. Am impresia că nu mă mai țineți minte. Am avut un motiv să sper că mă veți căuta. Acum, nu mai știu care e motivul.

Schimb poziția veiozei ca să o pot privi mai bine. Nu-mi plac femeile care îmbătrînesc devreme, nici cele care încearcă să arate mai tinere decît sînt. Adevărul e că nu știu ce fel de femei îmi plac. La Caterina nu m-am

gîndit niciodată ca la o femeie. Nu pot să povestesc cum mă gîndesc la Caterina și nici ce simt cînd mă găsesc în apropierea ei. În primele momente, nici o rană nu doare. E ca și cum nici n-ai fi rănit. Realizezi că ți s-a întîmplat ceva deosebit și atît. După cîteva secunde, durerea e cumplită. Retrăiesc primele secunde ale iubirii mele pentru Caterina și știu că foarte curînd voi începe să urlu de durere și de neputință.

Curînd — peste alte cîteva secunde, la fel de lungi și ele :

— Știți, insistă femeia, cu toate că nu o încurajez, la început eram sigură.

Își mușcă buzele, parcă s-ar pregăti să plîngă. Sînt sigur că nu va plînge. Nu aduce cu nici una din țicnitele care scriu versuri și apoi fac orice ca să le publice. Deși nu-i exclus să fie o psihopată. Prezența unui maniac într-o redacție nu-i chiar ceva neobișnuit. Scrisul e și el, pînă la un punct, o manie. Pînă în punctul în care devine o a doua natură. Pînă ce ajungi la un acord cu această a doua natură. La un acord cu tine însuți. În fine, un maniac nu-i neapărat o ființă dezagreabilă. Cea mai mare parte dintre oamenii cu o dominantă psihotică o reprezintă cei capabili să dea conversației un curs patetic. Discuția, în sine, e atrăgătoare și coerentă. Bazele ei sînt aproape întotdeauna improprii. Necunoscuta suferă cu adevărat. Eroarea constă în aceea că-și închipuie că suferă pentru mine.

Într-o privință, cel puțin, nu greșește : cînd te gîndești continuu la un lucru, el nu mai e același. Interesul tău îl transformă. Pentru cineva nedeprins să închidă cercul, pentru un om care nu știe că aceasta e regula oricărui cerc : să se închidă, o asemenea remarcă e o dovadă de perspicacitate.

O sfătuiesc să-și pună ordine în amintiri.

— E simplu. E ca și cum te-ai muta într-o casă nouă. Descoperi pantofi pe care nu i-ai încălțat niciodată și fel de fel de fleacuri pe care nu înțelegi de ce le-ai păstrat. Trebuie să te desparți de multe fără păreri de rău. Să lași un loc gol în suflet. Chiar dacă asta te melancolizează. Un loc de umplut cu ceva nou. Sînt convins că vă văd pentru prima oară. Nu numai că nu ne-am cunoscut, dar nici nu aveam cum să ne cunoaștem.

Mă privește lung, fără să clipească. Un film întrerupt la scena cea mai palpitantă. De pe ecran, ochii ușor strabici ai actriței mă ațintesc în fotoliu și mă fac să mă simt dator cu o explicație. În astfel de momente, bărbații spun cuvinte pe care apoi le regretă. Ori încep să se învinovățească de niște treburi de care, cu numai o secundă mai înainte, nu aveau cunoștință. Nu-i obligatoriu să fi săvîrșit o prostie ca să consumi un stînjenitor sentiment de culpă. Există femei a căror simplă prezență te neliniștește și te obligă să fii extrem de preocupat de tot ce are să urmeze. Ca și cînd ar trebui neapărat, să urmeze ceva. E ca într-un joc, a cărui regulă e să participi fără să-i știi regulile.

Îi explic că pentru mine e o zi specială. De cîteva luni, joia o devenit o zi aparte. Îi mai spun că, într-un șir de zile neobișnuite, una se poate deosebi radical de celelalte. Că neobișnuitul, cînd durează prea mult, își pierde sensul. Cînd te concentrezi prea mult asupra unui fapt — unde am mai auzit asta ? —, începi să crezi că știi totul despre el. Iar cînd socoți că știi mai bine decît oricine ce-i cu faptul acela și ce însemnătate prezintă, te trezești că s-a schimbat. Că nu mai e la fel ca la început.

Îi mai comunic și alte lucruri, care le-ar putea interesa pe necunoscutele ce vizitează redacțiile joia, la douăzeci și un sfert fix, pentru a se lămuri că n-au nici un motiv s-o facă.

Numai că — în gînd. Conversez minute întregi cu mine însumi și tot ce-mi spun mă consolează. Sînt consolat nu atît pentru ce mi s-a întîmplat, cît mai cu seamă pentru ce o să mi se întîmple de acum înainte. Simpla prezență a unei femei e suficientă pentru a te preocupa de viitor.

A unei femei, mai bine zis, pe care n-o interesează să afle ce-i în capul nici unui bărbat. Tot ce o interesează e să scotocească grăbit printr-o gentuță fistichie. Seamănă cu o veveriță flămîndă și puțin speriată, care a dat peste o alună tare.

În timp ce-și inventariază lucrușoarele din gentuță — dumnezeule, cîte fleacuri pot să tezaurizeze femeile mici de statură într-o poșetă în care în mod normal nu poate încăpea nimic —, necunoscuta mă privește iarăși lung și atît de uimită, de parcă abia acum realizează că

exist. Cunosc privirea aceasta. Cînd voi pleca într-o călătorie cu trenul, am să mi-o evoc cu nostalgie, ca pe ceva ce n-am știut să prețuiesc cînd mi s-a dat. E cea mai contrariată privire ce poate fi întîlnită pe un peron. Nu încape însă nici o îndoială, nu ne găsim pe un peron. Insistența ei mă obligă, cum îi place șefului meu să spună, să am o atitudine.

Ca și cum oamenii născuți să manifeste, ori de cîte ori se ivește ocazia, o atitudine n-au altceva mai bun de făcut decît să se înfunde într-o nișă, în loc să ocupe biroul cel mare din centrul camerei.

Femeia scotocește asiduu în gentuță și, în vreme ce mîinile inventariază, pentru a doua sau a treia oară, lucrușoarele dinăuntru, mă privește iscoditor, de parcă ar vrea să-și amintească ceva.

Sau să îi amintesc ceva.

Leon îi urmărește strădania apatic. Leon, o știu bine, e cel mai indiscret dintre apatici. Se uită insistent la brațele ei firave, la gîtul alb și subțire și închide visător ochii. E rîndul lui să treacă la scotocit, să cotrobăie în grabă prin toate cotloanele memoriei, să-și pună întrebări la care poate primi răspuns și, întocmai unei mașini electronice, să clasifice, în ordinea plauzibilului, răspunsurile.

Și eu, și Leon îi cunoaștem povestea. Ori, cel puțin, începutul. Anumiți oameni acordă exagerat de multă importanță anumitor întîmplări. Asta e toată problema. O istorie oarecare, pe care Leon, deși e foarte probabil s-o mai fi ascultat cîndva, se pregătește s-o audă din nou. Redacțiile sînt locuri ciudate. Odată intrînd într-o redacție, persoane, altfel reținute, se grăbesc să dea în vileag istorii pe care n-ar dori, de fapt, să le facă publice. Pe Leon, aceste istorii îl preocupă. Pe mine, din ce în ce mai puțin. De la un timp, nu știu de ce, mă tem de momentele de maximă sinceritate, de acele clipe cînd, cunoscuți sau necunoscuți, din cauze nu întotdeauna acute, scot la iveală fel de fel de secrete.

Agitația nesfîrșită a femeii mă înduioșează. Un sentiment de care nu țin să abuzez. Îmi imaginez cum are să-și închidă, surprinsă și întrucîtva umilită, poșeta. Are un nas mic și o gură minusculă, și o bărbie atît de delicată încît te simți, în chip imperios, dator să o ajuți și să o aperi. O persoană care pierde mereu cîte ceva : cheile,

ochelarii, actele şi, într-un tîrziu, încrederea în sine. Femeia însă închide gentuţa cu un clinchet victorios şi sare în picioare ca împinsă de un resort. E, s-ar părea, o zi în care văd numai lucruri care nu există, dar nu remarc fapte de ordinul evidenţei.

N-am nici un motiv să mă uit la ea ca la o femeie în vîrstă. E limpede. E clar însă că nici prea tînără nu-i. Nu-i bătrînă, nu e copilă şi nici a om matur n-arată. E năltuţă, delicată şi cu o talie de adolescentă. Există femei care continuă să aibă trupuri de liceence pînă tîrziu. Mai ales dacă le priveşti din spate. Unele aduc a fetişcane şi cînd le vezi din faţă. Chipul li se ridează, părul le albeşte iar ele nu îmbătrînesc deloc. Anii trec, dar rămîn sprintene şi impacientate de tot soiul de lucruri lipsite de importanţă. Ceea ce le face şi mai atrăgătoare.

În faţa lor, bărbaţii analitici devin dintr-o dată sintetici. Fiindcă e un păcat să rămîi cusurgiu cînd dai de un om care, afară de faptul că te confundă cu altul, n-are nici un cusur.

— Aţi scris despre mine, spune femeia, şi-şi desface pumnul ca să-mi arate un petec mototolit de hîrtie.

Obrajii ei şi-au pierdut culoarea, sînt cenuşii, oboseala şi încordarea produc o asemenea paloare. Nici privirea nu mai e aceeaşi. În ochi îi apare un licăr de triumf. Ca un actor japonez care-şi schimbă masca ori de cîte ori i-o cere rolul.

Iau hîrtia, o desfac şi constat că e un text tipărit în ziarul nostru. Are un titlu — *Faptul însuşi* — şi e de la un capăt la celălalt o aiureală. Ceea ce mă nelinişteşte, dacă nu cumva aceasta-i „faptul însuşi", e semnătura pusă la locul cuvenit şi cu corpul de literă corespunzător.

În articol e vorba despre deszăpezirea oraşului şi despre devotamentul cîtorva femei — al căror nume e dat în întregime — în foarte importanta acţiune cetăţenească. Chestiunea e că nu scriu niciodată despre zăpezi şi deszăpeziri, despre ploi, furtuni ori dezgheţuri şi, în general, despre nici un fenomen meteorologic, indiferent cît de însemnat poate să fie sau să pară el. Altfel, în loc să mă găsesc în biroul nostru, preocupat de eşecul simpatiei mele devotate pentru Caterina — iată ceva în legătură cu care ideea de devotament apare ca oportună — ar trebui să umblu prin fel de fel de locuri şi să vorbesc

cu fel de fel de oameni, ca să aflu opinia lor cu privire la temperatura cu totul neobișnuită înregistrată în această lună a anului, în această parte a planetei și în această perioadă a existenței noastre.

Problema, dacă putem s-o numim așa, e că eu nu scriu altceva decît articole pe teme culturale. Sînt un cronicar de valoare, mai bine zis unul de valoare județeană.

Articolul intitulat *Faptul însuși* pare scris de vreo cinci mîini.

— Uite, zic și mă concentrez ca să princeapă exact ce urmează să-i comunic, nu înțeleg ce valoare poate să aibă pentru cineva un astfel de text. Dar nu asta-i problema, întrucît ce-i important pentru mine nu-i obligatoriu să fie și pentru ceilalți. Eu nu scriu atît de prost nici cînd sînt beat. Nu scrii douăzeci de ani într-un fel și, deodată, într-altul. Problema însă nu-i cum scriu eu. Chestiunea e că acorzi o anume semnificație unor cuvinte și eu nu sesizez care sînt cuvintele respective și ce ar putea reprezenta ele pentru o persoană ca dumneata.

— Ce fel de persoană ?

— M-am exprimat greșit. Voiam să spun că sînteți un om care a confundat dorința cu realitatea. Nu e o jignire.

— V-ați format, prin urmare, o părere.

— Nu e prea greu. Asta mi-e meseria. Trebuie să am păreri despre toate chiar și cînd nu am chef să le am.

— Aceleași cuvinte le-ați rostit și acum patru ani.

— Am stat de vorbă ? V-am făcut confidențe ?

— Cine repetă, la un interval de timp atît de mare, aceleași fraze fără să schimbe un cuvînt, nu face nimănui confidențe. Dar, vorba dumneavoastră, nu asta-i problema. Un tic verbal care mi-a plăcut și atunci. De fapt, nu mi-a plăcut. Numai că eu lucrez într-un loc unde oamenii au alte ticuri verbale. Prin comparație, ale dumneavoastră păreau să aibă un fond.

Leon e foarte agitat. Un vînător care a simțit prin apropiere vînatul cel mare. Trage cu urechea în chipul cel mai neruşinat, cu gura căscată de emoție și curiozitate. Pe eseiștii realizați în plan județean orice fel de încurcătură îi stîrnește. Am o mulțime de ticuri. Mi le primenesc, fac eforturi în acest sens, dar se vede treaba că nu scap de toate. În ce privește articolele, de exemplu, din vreme în vreme le recitesc și subliniez cuvintele ori ex-

presiile care se repetă. Alcătuiesc cu ele liste pe care mi le prind în pioneze în perete. Nu-i simplu să renunţi la nişte expresii. Ele sînt rezultatul unui fel de a fi.

În plus, nimeni nu-ţi garantează că noile ticuri sînt mai simpatice decît cele vechi.

— Duduie, intervine cu perfidie nedisimulată Leon, băiatul ăsta se teme de ridicol. Pot să vă felicit : aţi lovit în punctul său slab. El nu semnează texte tîmpite mici. El pregăteşte o tîmpenie monumentală.

— Vă povesteşte totul ? îl întreabă necunoscuta pe un ton din care chiar şi Leon ar putea să priceapă că nu e agreat.

— Numai dacă are ce, zice Leon fără să pară afectat de subtila agresivitate a întrebărilor. Nu pentru că Leon n-ar remarca-o. Leon e un clovn. În discuţiile cu subtext se simte întotdeauna îndreptăţit să intervină. Numai dacă îşi aduce aminte, precizează cu cruzime Leon. Domnul din faţa matale e deosebit de deştept, cînd are de rezolvat treburi mari, şi stupid, cînd i se dă de făcut ceva ce nu comportă nici un efort de gîndire. Gîndirea, duduie, e un viciu. În subconştient, prietenul nostru e muncit de curiozitate. Vrea să ştie dacă te-ai culcat cu el. Nu-şi mai aminteşte. Părerea mea e că nu te-ai culcat cu prietenul nostru. Dumneata, duduie, eşti religioasă. În chestiunea amorului, adică. Eşti castă sau cam aşa ceva.

Femeia zîmbeşte. Nu e un zîmbet ca toate celelalte, nu e surîsul unei persoane care se amuză pe seama prostiei umane. Este, cum scrie un poet oriental într-un text mic dedicat unei femei la fel de mici, umbra aerului ce tremură în răstimpuri deasupra închipuirii unui luciu de apă. Eseistul Leon are o şansă bună de-a pătrunde misterul feminin, dar o rateazā.

— Sau cam aşa ceva... spune vizitatoarea.

— Buuun ! face Leon edificat. Mai departe, procedăm prin eliminare : a încercat măcar să-ţi facă o curte îndrăcită ? E logic să întreb, fiindcă metoda mă obligă. Deşi, din cîte îl cunosc, nu e în stare să se ţină scai de o femeie. E prea demn. I-ar veni greu să fie refuzat. De fapt, cauza e alta : se iubeşte atît de mult, încît nu văd să mai aibă de unde iubi pe altul. Corect ?

După un timp destul de lung, în care Leon n-o slăbeşte cu privirea, femeia acceptă :

— Corect.

— În ordine logică, zice rînjind eseistul cel mai cunoscut din județ, ca și cum nu despre mine ar fi vorba, ci de un om ce trebuie reconstituit din zgura memoriei, e necesar să aflăm dacă a încercat să se dea mare. Dacă, spre exemplu, v-a povestit că lucrează la o carte, care o să trezească o sumedenie de adversități literare deoarece conține adevărul. E un procedeu sigur de a le cîștiga pe femei. Le place să-și închipuie că ai nevoie de o persoană care să te înțeleagă atunci cînd vei fi lovit din toate părțile. Femeii, căreia îi povestești astfel de baliverne, îi place să-și imagineze că ea va fi aceea care te va consola.

— Chiar scrie o asemenea carte, spune femeia.

Leon oftează și clatină din cap cu înțelegere.

— Nu o scrie, șoptește el, doar o începe. Nu știu dacă ai mai întîlnit categoria asta de bărbați : se reped să înceapă, nu importă ce, dar nu izbutesc să ducă nimic pînă la capăt. Și sandvișurile le mănîncă numai pe sfert.

Femeia tace. Tac și eu și aștept ars de curiozitate să văd cum se va încheia dialogul. E o discuție care va avea precis un sfîrșit. Cînd Leon va pune ultima întrebare, voi afla ce fel de individ sînt. Mai exact, ce fel de individ vrea Leon să creadă femeia că sînt. Pentru că, deși nu pare, Leon îmi e prieten și e sincer interesat să mă prezinte într-o lumină favorabilă. Și nu atît eu, ca persoană, sînt în joc, cît breasla. Leon e mîndru de meseria lui. Un maniac. Ca toți din redacție, de altfel.

Dar Leon nu mai apucă să formuleze ultima întrebare, aceea pe care o pregătește perfid de un sfert de ceas.

— Ne-am plimbat, spune femeia. Am discutat. Pînă la un punct, o conversație ca atîtea altele. Colegul dumneavoastră se găsea într-un moment în care simțea nevoia să fie ascultat de cineva. Iar eu într-un moment în care aș fi ascultat pe oricine. Numai să-mi vorbească omenește.

— Ce înțelegeți prin asta ? o chestionează eseistul.

— Pe vremea aceea eram încurcată cu un bărbat foarte posesiv. Despica firul în patru. Suferea că nu i se dă importanță. Am știut de la început că e foarte posesiv, dar n-am știut că asta e cea mai nenorocită dintre toate slăbiciunile unui om. Dumneavoastră, nu-i așa, n-ați vrea

să cunoaşteţi o femeie profund înfricoşată şi care nu realizează că e profund înfricoşată şi nici din ce cauză.

— Asta cam aşa-i, face Leon pe jumătate ironic, pe jumătate serios. Jumătatea ironică a răspunsului îmi e adresată, cealaltă e pentru femeia subţire, pierdută într-o rochie prea lungă şi prea decoltată pentru o seară tîrzie de decembrie. O rochie mai potrivită pentru o petrecere decît pentru nişte destăinuiri atît de angajante. Noroc că prezenţa mea nu-i stinghereşte. Dacă m-aş ridica să plec, nici nu m-ar observa.

Sînt atît de preocupat de ideea asta, încît nu văd că, de fapt, femeia e aceea care se ridică şi pleacă. Dispare întocmai cum a venit : fără să spună cine este şi ce vrea.

— Leon, întreb, tu pricepi ceva ?

Eseistul îşi trage scaunul lîngă mine, în locul unde a stat necunoscuta, îşi apropie faţa, astfel ca să-i pot vedea fiecare fir de păr din obrazul negricios cu reflexe stacojii, şi-mi spune, cu aerul că e ceva ce trebuie să rămînă între noi şi, mai ales, că-mi face o mare favoare încredinţîndu-mi un gînd atît de grav :

— Eşti un bou !

— În regulă, zic, sînt un bou, ratez probabil o şansă, dar spune-mi măcar ce şansă ratez.

— Nu ratezi nici o şansă.

— Leon, insist, sînt foarte necăjit. Mi s-a întîmplat ceva deosebit de neplăcut. Ceva în legătură cu Caterina. Nu mă mai întîlnesc cu Caterina. Sînt într-adevăr un idiot : mă îndrăgostesc de o femeie despre care nu ştiu nimic şi cînd încep să iasă la iveală nişte lucruri, sînt atît de uimit încît nici nu mai pot să sufăr. Înţelegi cum vine asta ? Nu e un sentiment normal. Aş vrea să am sentimente normale şi nu pot.

Leon îmi pune veioza în ochi, ca la o cercetare judiciară pentru delicte grave, apoi se întinde şi cască lung. Dacă ar fi mai înalt şi nu atît de scund şi lat cît e, căscatul şi întinsul i-ar da satisfacţii mai mari. Un bărbat care apreciază lucrurile simple şi, mai ales, se mulţumeşte cu puţin. Trage lampa într-o parte şi conchide :

— Ştii cum îşi fac ciinii polari culcuşul ? Se învîrt, fugind să-şi prindă coada, pînă cînd fac o gaură în zăpadă. Pe urmă se bagă în gaura aia şi adorm fericiţi.

— E o parabolă ?

— Ar putea fi, rînjește Leon, numai că eu nu știu cum își fac cîinii polari culcușul. Îmi închipui doar.

2.

N-AR TREBUI SĂ FIM ATÎT DE marcați de importanța sentimentelor noastre. Oricît de mîndri sîntem de ce simțim la un moment dat și oricît de copleșiți de necazuri, nu trebuie să uităm că, pînă la urmă, un sentiment nu-i decît o disfuncție ca oricare alta. Nu peste mult timp, vom merge la doctor, la generalist, nu la psihiatru, să ne lămurim asupra naturii unor stări deosebite și a tratamentului necesar.

— Care-i problema ? ne va întreba el.

— Doctore, cred că e grav. Sînt trist. Sînt foarte mîhnit. Mă crezi sau nu, dar am trăit o mare dezamăgire în dragoste. Mi-a pierit tot cheful de viață. Orice aș face, îmi pare fără sens. Chiar și consultul ăsta.

— Nici o dezamăgire nu-i atît de adîncă pe cît ne pare la început. E ori mai superficială, ori mai profundă.

— Sînt un caz disperat : am confundat amorul cast cu amorul profan. M-am mințit fără să-mi dau seama că mă mint.

— Tristețea, dragul meu, e o suferință îndelung studiată. Ea n-are secrete pentru un medic. În majoritatea cazurilor, tratăm nu tristețea, ci crize banale de vanitate.

— E vorba de o situație neobișnuită.

Doctorul mă privește, în sfîrșit, cu atenție.

— La vîrsta noastră, zice el ca pentru sine, orice poveste de iubire pare ieșită din comun. Și știi de ce ? Fiindcă ne temem să nu fie ultima.

— O cheamă Caterina. E tot ce știu despre ea.

Doctorul se uită bănuitor. Mă grăbesc să adaug :

— Aproape tot. O cunosc de treizeci de săptămîni. Să nu mă întrebi ce vîrstă are și cum arată.

— Să lămurim cîteva detalii, îmi cere doctorul.

A devenit pe neașteptate grav și distant. Prea grav și

prea distant ca să nu înțeleg că nu mai are nevoie de detalii, că și-a format o părere.

— Ce importanță are cum o cheamă ? Nici vîrsta n-are prea mare însemnătate. În anumite circumstanțe, nu contează nici cum arată. Am cunoscut-o într-o împrejurare aparte. Tot ce-a urmat, a purtat, cum s-ar spune, pecetea primei întîlniri. De îndrăgostit, însă, m-am îndrăgostit abia în a patra săptămînă. În cîteva privințe sînt edificat : am avut exact simptomele descrise în tratatele și studile dedicate chestiunii.

— Prin urmare, ai venit la mine documentat.

— Ca oricare. Sînt în joc sentimentele mele. Un singur lucru nu-mi e tocmai clar. Înclin să cred că m-am îndrăgostit la prima vedere. Cu cît mă gîndesc mai des la ziua în care am cunoscut-o, cu atît o serie de scene îmi apar mai clar. Asta mă neliniștește : uit întîmplări recente, în schimb îmi reamintesc o mulțime de amănunte ale primei noastre întîlniri.

— Nu-i bine să te iei după cărți. Te regăsești aproape în fiecare caz descris în ele. Cît despre dragostea la prima vedere, cum să-ți spun... Oamenii confundă, de regulă, dorința de a iubi cu iubirea propriu-zisă.

— În cazul meu e iubire propriu-zisă.

— N-ar fi exclus. Patru sau cinci săptămîni e timpul necesar unei incubații complete a sentimentelor. Deși o seamă de factori o pot influența. De pildă, stresul. Sau poluarea aerului. Sau o alimentație nerațională. Mai sînt și lecturile. Romanele de dragoste te pot dezorienta. Apoi, situația internațională. Ai să mă întrebi ce legătură există între toate astea și problema ta și eu am să-ți spun că există. O incubație precipitată e tot ce poate fi mai dăunător. Oamenii vin la doctori ca să primească asigurări că e vorba, într-adevăr, de dragoste, dar medicul, spune-mi, ce poate să facă un medic cînd calea pe care pornești e greșită ? Forme pure de iubire se întîlnesc tot mai rar. Îți propun s-o luăm metodic. Mănînci sărat ?

— Așa și așa.

— Vezi, nu e bine. E o perioadă în care trebuie să te îngrijești de tine. Îți place să bei ?

— Mai ales seara.

— Te duci la teatru, la cinema ?

— Rar, foarte rar.

— Să mergi mai des. Imaginația e nevoie să fie stimulată. Trebuie să-ți selectezi atent lecturile. Ce citești ?

— Sînt critic literar. N-am de ales, citesc amestecat.

— Nu-i bine. Ba chiar e rău. Îți dau o rețetă, dar trebuie să te ții de ea, dacă vrei să aibă efect. Să zicem, autori greci și latini. Asta, pentru început. În ce privește modernii, eu sînt pentru un regim foarte strict : Camus, Caragiale, Thomas Mann. E util să ai în casă operele complete ale lui Cehov. Pe urmă, puțină poezie. În doze mici și concentrate. Cum stai cu analizele ?

— Le-am terminat.

— Și urina ?

— Bineînțeles.

Doctorul se așază la birou și începe să scrie mai multe rețete. Din cînd în cînd, se oprește ca să-mi explice cum trebuie procedat.

— Dragostea, dragul meu, e o reacție glandulară deosebit de complexă. E ciudat că mai ales intelectualii neglijează etapa instalării primelor sentimente. Mîncăm prea sărat, ne repezim să adorăm persoane despre care nu știm nici cum le cheamă, nici cîți ani au, venim la doctor cînd nu mai e aproape nimic de făcut și ne mirăm că ne doare. Ia spune-mi, nu simți așa, ca o apăsare în piept ? Nu visezi că te strînge de gît cineva ?

— Mai ales seara. Și cînd sînt singur. Cînd mă despart de Caterina. Și ori de cîte ori îmi răsare înainte imaginea chipului ei. Îmi apare în cele mai neașteptate situații.

— Să nu mai bei. Vezi ce mănînci. Băutura euforizează. Prînzurile îmbelșugate atenuează simțirea. Tristețea cere stăpînire de sine și o existență mai degrabă austeră. Nu-i ușor s-o recunoști. E ca și cum din tine ar urca o durere veche, ascunsă vreme îndelungată în vene, în mușchi, în oase. Se adună ca pîrîurile într-o albie mare.

— Poate că spun o prostie, dar simt uneori ceva ce seamănă cu un muget...

— Exact, zice satisfăcut doctorul. Uite ce bine e să ai de-a face cu oameni imaginativi. Ai starea aceea a animalului dus la abator. Se revoltă tot fondul genetic. La amintirea primei înjunghieri, toți cromozomii se crispează. Milioane și milioane de sacrificări bat genetic peste milenii. E o răzvrătire a secțiunilor de regulă inactive ale memo-

riei. Va trebui să mai faci cîteva analize. Vreau să știu cum stai cu calciul, cu fierul și cu albumina. E o poveste și cu adrenalina.

Doctorul scrie și scrie și la sfîrșit îmi pune în palmă un teanc de fișe pentru analize.

— Le fac pe toate ? ! !

— E absolut necesar. Tristețea, ca și durerile de dinți, cere un tratament de durată. O să umblăm la adrenalină, o să-ți dozăm mai bine fierul din sînge, o să te reechilibrăm chimic și, foarte curînd, ai să te poți îndrăgosti din nou. Mai bine zis, de-adevăratelea. Pe alte baze. Și cu alte urmări sufletești.

3.

ȘTIINȚA FACE ȘI ÎN ACEST DOMEniu lumină. E neplăcut să transpiri abundent ; toate toxinele din tine țîșnesc haotic prin pori, nu aveai obiceiul să transpiri și, uite, nădușești ca la baia comunală. Și totul ți se trage de la adrenalină. De la excesul de tristețe. Indiferent de cauze, tot ce-mi doresc e să-mi schimb cămașa și să intru sub duș.

Lucrurile au față și revers, nimeni nu se îndoiește că una ți se înfățișează și alta vezi, dar care e fața și care este reversul, puțini știu. Disocierea e cunoaștere și cunoașterea reprezintă, pentru ființele inteligente, o soluție. Sînt trist și consolat. Ca orice om informat. Un duș violent și o cămașă bine scrobită echivalează cu o rezolvare. Pentru cei informați, fața și reversul lucrurilor sînt totuna. Inteligența închide cercul. Realitatea e o problemă de postură. Leon e spectatorul care, în sălile fără scaune numerotate, ochește dintr-o privire locul cel mai bun. Fotoliul din care n-ai nici un dubiu că tot ceea ce ți se arată pe scenă e adevărat. Pe mine, mulțimea mă împinge spre margini și astfel ajung lîngă scenă, în spațiul de unde zărești mișcarea din culise, regia spectacolului. Sînt, e drept, un bou, o știam înainte de a mi-o spune Leon, însă unul edificat asupra afectelor sale. Pe Caterina o iubesc, nu-i nici o îndoială !

Umblu din nou pe străzi și simt încă în nări mirosul castanului fals dogorît de soarele amiezii. Ori poate e mirosul trupului meu încins de efort. Mărșăluiesc spre casă, ca mînat de o mare primejdie, și asud abundent. Alergătorii pe distanțe lungi nu simt altfel. Înainte mai e mult, înapoi nu se poate. „La ce v-ați gîndit cînd ați trecut de jumătatea cursei ?" se reped să întrebe reporterii, și cel scsit primul îi dă cu gura, de parcă asta a făcut el, în vreme ce picioarele i se împleticeau de oboseală, să cugete, să mediteze la chestiunile zilei. Pe dracu, mîinile și picioarele ți se mișcă de la sine, și dacă bolboroseala din creier se cheamă rațiune, atunci tot ce știi despre tine și despre relația ta cu lumea se exprimă într-un singur cuvînt : înainte !

Înainte ! Nu te opri din goană și ai să cîștigi. Lasă nădușeala tulbure și acidă să-ți spele porii, respiră profund și oxigenează-ți trupul, tot ce ți se întîmplă e o reacție a glandelor. Lasă memoria să se decanteze, să depună în straturi noroaiele preanunțatelor tale melancolii de intelectual parțial realizat. De tine te vindeci numai prin tine. Un duș și o cămașă bine călcată. Și fulgi mari și pufoși de zăpadă spulberați prin fereastra deschisă de un crivăț cald. O iarnă ca în copilărie, cu neaua groasă tencuind pereții casei pînă sub streșini și atît de albă că albăstrește zările și cerul e ca marmura din care se cioplesc statuile de îngeri.

Dar iarna e încă departe.

Sîntem în primele zile ale lunii decembrie, aerul nopții stă pe oraș ca gelatina caldă, praful se așază pe asfalt în pînze moi, un amestec de pulberi de cauciuc și sulfuri, care așteaptă prima ploaie să fermenteze acizi ; cît despre frig, frigul acela uscat și sticlos, pe care copiii îl întîmpină cu o spaimă mică și dulce între troienele din preajma casei, el colindă pustiile stepe din nord. Nu-l cheamă sudul, nu-l ademenesc norii cei prăfoși spînzurați deasupra bătrînului și chinuitului nostru continent.

N-am nici un chef să mă întorc acasă, nu-mi plac nopțile nedormite. În nopțile fără somn, nu timpul trece ; eu trec.

Dar regula cercului e să se închidă și pentru burlacii nedesăvîrșiți ostenind în căutarea femeii desăvîrșite. El se închide întotdeauna într-o odaie cu confort sporit, cocoțată la ultimul etaj al unui bloc cu liftul în reparație.

— Ce-i nou ? mă întreabă agronomul de la parter.

Sînt gazetar. Pentru vecinii mei n-are nici o importanță dacă lucrez la revista pompierilor sau la aceea a cooperației. Pentru agronomul cu detașare în oraș, orice ziarist reprezintă competența pură. Știe cam tot ce știe și Dumnezeu, numai că e mult mai radical.

— Ninge precis, îi spun.

Agronomul rămîne cu gura căscată. Ultima țigară a zilei îi atîrnă moale, lipită de limbă, ultima știre a zilei îi taie respirația. Obrajii lui pămîntii, care n-au prins niciodată răsăritul soarelui în cîmp, se îmbujorează și mărturisesc o tresărire de vanitate profesională. Competența sa meteorologică n-a mai trecut de mult pragul garsonierei.

— În fond, îmi șoptește agronomul cu dispensă, căldura e o anomalie. Putea, la fel de bine, să plouă neîntrerupt.

— Sau să fulgere tot timpul.

— Exact.

— Dar nu plouă. Și nici nu fulgeră, ca-n ziua întîi a facerii. E decembrie și înflorește liliacul pentru a treia oară. Se îmbogățesc florăresele și fetele de măritat o țin tot într-un suspin.

Agronomul mă privește bănuitor. Minciunile mărunte îl neliniștesc și-l fac să doarmă prost, minciunile mari îl înviorează și-i dau un acut sentiment de predestinare.

— Concetățene, îi spun, pregătește-te, dar fii discret : în două zile încep marile ninsori.

— V-a informat armata, nu-i așa ?

— Militarii află primii tot ce trebuie.

Agronomul îmi zîmbește complice :

— De fapt, s-a auzit și pe la noi.

Toată lumea a auzit cîte ceva, toți pot să-ți dea știri utile. Numărul competenților e în creștere. Pe fiecare palier, întîlnesc cîte un competent cu țigara în gură.

— Ceva nou ? mă întîmpină cititorul de contoare domiciliat la etajul unu.

— Păi, ce s-a scris și în presă, îi zic. E vorba de o anomalie meteorologică, care încetează în două zile. S-a dat un comunicat.

— Aha, face oarecum nemulțumit cititorul de contoare. Vasăzică asta a fost totul ? Parcă auzisem de o chestie, un ciclon.

— Un alizeu.

— Parcă...

— În realitate, n-a fost un alizeu, ci un muson. S-a scris în ziare.

— E bine că se scrie, conchide lămurit cititorul de contoare. Cine are trebuință citește și ia aminte.

— Corect, spun și urc mai departe.

Cu fiecare palier cucerit, informațiile se precizează. Bărbați cu nostalgia curții proaspăt stropite și a mirosului de regina nopții fumează în atitudini meditative și mă asigură că e vorba de o decompensare barică. Musoni bezmetici se strecoară în Mediterana și ling malurile cretoase, porcii umblă cu paiul în gură, teleimprimatoarele sînt în alertă, la Mizil se petrece pe neașteptate o compensare barică, la Pietroasele vinul fierbe în pivniță. Reumaticii simt apropierea norilor cu ninsori, astmaticii se sufocă din cauza presiunii scăzute. La începutul ascensiunii eram un competent, la sfîrșitul ei sînt o persoană edificată. Am absolut toate elementele spre a-i livra domnului Sedecariu o minciună perfectă, una atît de seducătoare, încît, chiar dacă iarna n-are să mai vină niciodată, să se simtă totuși fericit. Să aibă speranța.

Pe domnul Sedecariu însă nu pot să-l mint.

— Vești proaste, domnule Sedecariu : mîine va fi și mai cald decît astăzi.

— N-are nici o importanță.

Într-adevăr, pentru vecinul meu, croitorul pensionar Sedecariu, anomaliile meteorologice nu prezintă nici o însemnătate. Îl interesează doar articolele mele. Le citește cu pasiunea cu care alți croitori de pantaloni la pensie citesc știrile sportive sau viețile oamenilor celebri. Le decupează din ziar și le clasează în teancuri, pe ani și probleme : cronicile cărților de proză, de o parte, ale celor de versuri, de cealaltă parte. Asupra lui, cuvîntul tipărit are o putere magică. Croitorul de pantaloni n-are nici o îndoială că posed adevărul. Mă întîmpină, oricît de tîrziu m-aș întoarce acasă, îmi zîmbește sfios, cu taină și ceremonie, și-mi explică tot ce a înțeles din ultimul articol tipărit.

Sînt un scriitor realizat : am un cititor sigur.

4.

INTRU SUB DUȘ ȘI STAU SĂ-MI plouă vijelios în creștet, minute de-a rîndul, ca detectivilor vestiți după ce încasează o bătaie importantă. Viața unora e astfel croită încît se desfășoară numai între două încăierări. Sînt un burlac realizat : existența mea a căpătat un reper. Am primit o lovitură puternică drept în inimă ; acum fac un duș și mă pregătesc pentru următoarea.

Mă înfășor într-un prosop plușat și-mi torn un pahar de vodcă. Ieșirea de sub duș e o chestiune de stil. În cărțile cu detectivi înfrînți, sfîrșitul unei băi e ca sfîrșitul lumii. Ca sfîrșitul uneia și nașterea alteia.

Garsoniera mea are cu totul patruzeci de metri cubi volum locuibil și, ce nu-i umplut cu mobilă, umplu cu muzică. Am prize pretutindeni și de la fiecare pornește un cablu. În jur îmi bîzîie prietenos o sumedenie de aparate : am clima mea personală și vara mea personală și, cînd am poftă de o iarnă ca altădată, prizele și aparatele îmi livrează puțin decembrie autentic. Curentul electric toarce tihnit în motorașe și în circuite miniaturizate și totul e atît de eficient, încît chiar și desăvîrșirea mai poate fi ameliorată. Apeși pe un buton și reduci sunetele înalte, învîrtești un buton și îndulcești sunetele joase. Am Wolfgang Gotlieb Chrisostomus-ul meu unic și irepetabil și Beethoven-ul meu privat și stările mele sufletești atent controlate electronic. Îmi pot modula depresiile și rotunji impulsurile voluntariste. Aparțin unui univers logic, pus sub control absolut. În casa mea nu se petrec excepții. Butoanele și întrerupătoarele au grijă de asta.

Mă apropii de ferestrele ce stau deschise în permanență și trag în piept cu nesaț aerul proaspăt al nopții.

Aerul proaspăt al nopții are un iz de legume putrezite în tomberoane și de terase de restaurante economice.

Revin în mijlocul odăii și pun în funcțiune un aparat. Am aerul cel mai bine dozat din tot cartierul. Curentul electric e singurul adevăr absolut în această joie a adevărurilor relative.

Mă gîndesc la Caterina și la curentul alternativ și-mi repet că adevărul este întotdeauna o problemă de consens. Cît despre cele numite elementare, ele prezintă in-

convenientul că nu sînt niciodată elementare. Eșecul legăturii mele cu Caterina s-a produs ca urmare a unui astfel de adevăr primar, evaluat în chip diferit de amîndoi. Doi sprinteri care se antrenează frenetic în așteptarea marii curse, care așteaptă încordați secunda startului și care, la pocnetul pistolului, țîșnesc înainte cu mișcări de kinogramă.

Atîta doar că fiecare în altă direcție.

Eșecul nu-i altceva decît un fel de a se închide al cercului. Nu sînt primul om căruia i se întîmplă s-o apuce într-o direcție contrară intereselor sale și nici primul care filozofează asupra acestui fapt. Pentru a te detașa de o anumită situație, cea mai sigură metodă e să te preocupi cît mai mult de situația respectivă. Cunoașterea te ajută să te desprinzi. Acum știu totul despre Caterina și, conform logicii cunoașterii, ar trebui să o uit.

Cînd te îndrăgostești de o femeie căsătorită și care are un copil, povestea poate fi calificată drept foarte delicată.

Un bărbat care iubește o femeie căsătorită și avînd doi copii e un aventurier.

Iubirea pentru o femeie cu trei copii e ceva atît de special, încît mai bine ai consulta un psihiatru.

În fine, nimeni nu-și pune nădejdi de împlinire afectivă atunci cînd se încurcă — iar termenul e cît se poate de adecvat — cu mama a patru copii, indiferent ce vîrstă au aceștia. Pentru o asemenea încercare trebuie să fii ori martir, ori masochist. Sau și martir și masochist totodată.

M-am îndrăgostit de Caterina ca orice bărbat deprins să idealizeze femeia. Nu de o anumită femeie te îndrăgostești, ci de eventualitatea ca persoana care vădește atîta puritate și grație să fie ființa visată.

Nu sînt un caz special. Numărul bărbaților care îmbracă, măcar pentru o vreme, realitatea în hainele de gală ale idealului e foarte mare. Înfățișarea și felul de a fi al Caterinei m-au încurajat în acest sens. Caterina e o persoană sfioasă, tăcută și care, din priviri și din gesturi, mărturisește o neistovită nevoie de tandrețe. Felul acela de tandrețe după care tînjesc inocenții și ființele cu sufletul pervertit de romane sentimentale. Nevoia de tandrețe are ceva din istovirea neîntreruptă a intoxicaților cu heroină ori alte droguri radicale și ar trebui considerată ca atare.

Faptul cel mai interesant e că unele femei reușesc să rămînă sfioase, tăcute și sensibile la orice manifestare de tandrețe și după ce nasc cinci copii.

De pildă, Caterina.

Persoanele cu multă imaginație nu sînt obligatoriu ființe foarte agere. Imaginația este mai curînd capacitatea de a separa net un lucru de altul, decît darul de a născoci lucruri noi. Trec drept un individ imaginativ. Fapt care nu m-a împiedicat să descopăr în înfățișarea Caterinei, în comportarea ei suavă și rezervată, prinosul unei castități demne, aproape eroice. Cît despre Caterina, lipsa ei de imaginație a făcut-o să creadă că interesul ce i-l arătam nu era altceva decît un mod al respectului, așa cum se manifestă acesta la bărbații foarte, foarte bine crescuți. Lipsa de imaginație a Caterinei a împiedicat-o să remarce excedentul imaginației mele. Nu mi-a vorbit niciodată despre familia ei, fiindcă nu-și putea închipui că n-aș fi la curent cu problemele acesteia. O adoram pentru feminitatea ei desăvîrșită și e probabil că mă adora și ea. Pentru ceea ce lua drept detașare prietenoasă. Femeile cu cinci copii simt îndeobște dorința de a fi apreciate pentru tot ce ar fi însemnat ele, dacă nu ar fi avut atîtea nașteri. În clipele cînd o priveam, Caterina era creația perfectă a privirilor mele.

Era ceea ce doream să fie.

Stau de un ceas împachetat într-un prosop plușat și ascult concerte pentru fagot și orchestră de Wolgang Gotlieb Chrisostomus, din care, printr-o simplă apăsare pe un buton, elimin fagotul. Mă enervează timbrul dogit și emfatic al acestui instrument.

Fără fagot, concertele pentru fagot și orchestră sînt întotdeauna liniștitoare.

Și fără viori. Apăs pe un alt buton și suprim viorile. Mă enervează contrabasul, așa că renunț și la el. Combina muzicală are o sumedenie de clape și butoane și rostul lor e tocmai acesta, să elimine orice element disturbator. Cu excepția, bineînțeles, a soneriei telefonului.

Ascult, se vede treaba, un concert pentru soneria telefonului și orchestră, iar bunul Wolfgang Gotlieb Chrisostomus n-are nici o vină.

Scurgerea timpului nu-i niciodată o problemă de consens. E miezul nopții, pur și simplu, e o oră la care toate

generațiile dorm, consolate cu victoriile sau înfrîngerile de peste zi. Cu excepția generației lui Constantinescu.

— Dragă, îmi spune la telefon Heraclit Constantinescu, generația mea nu înțelege o astfel de reacție.

Are nouăzeci de ani și, în afară de faptul că nu prea aude, conversația cu el e, la orice oră din zi și din noapte, un prilej de franchețe.

— Din păcate, îi comunic, tot ce are un început, are și un sfîrșit.

— Poftim ? ! !

Apropii receptorul de gură și răcnesc :

— A fost și s-a sfîrșit !

Cuvintele țîșnesc pe fereastră chelălăind. În apartamentele de, vis-à-vis se aprind luminile, bărbați buimaci de somn deslușesc sensul frazei și se ridică în capul oaselor. Nu sînt singura persoană din cartier hotărîtă să pună capăt unui lucru, care trebuia, odată și odată, să se termine. Nu sînt unicul mascul care vrea să-și urle în noapte înfrîngerea. Cei resemnați la o existență afectivă mediocră se simt răzbunați în spaimele altora. Suferința celorlalți este întotdeauna o rezolvare.

— Nici măcar nu ți-ai băut cafeaua, spune șocat Constantinescu.

Bărbații generației sale și-au băut cafeaua pînă la ultimul strop, indiferent de mersul evenimentelor. Pentru ei, o seamă de treburi au fost și au rămas sfinte. Acum putrezesc cuviincios în sicrie de plăci aglomerate și singur Constantinescu își clamează uimirea. Uimirea unei întregi generații. Sîntem doi șahiști cărora jocul le merge, orice s-ar întîmpla în jur. Ne cunoaștem prea bine ca să ne mai temem de surprize. Știu ce are să-mi spună în următoarele șapte sau opt propoziții. Și el ar trebui să știe ce urmează. De data asta însă am dat lovitura : partida e a mea. Am înmuiat biscuitul în ceașca de cafea și l-am ținut suspendat deasupra ei o oră, ca să prindă Constantinescu noutatea strategică. Îmi va spune că întreaga istorie a afectat-o enorm pe Caterina. Îmi va mărturisi că și el este enorm de afectat. Oamenii generației sale au avut parte de o mulțime de prilejuri de a simți enorm, de a supraviețui enorm și de a muri enorm. În generația mea, termenul e folosit arareori.

Îmi spune toate acestea și încheie patetic. Vocea unui om de nouăzeci de ani, care pretinde, în felul ceremonios

și întotdeauna un pic prea subtil al celor cu două sau trei licențe în discipline umaniste, acțiuni cu sens. Și un comportament coerent. Generația lui nu apreciază exploziile afective. Oamenii superiori se controlează. Și se întîlnesc joia.

Îi răspund cu delicatețe. Un urlet plin de delicatețe :

— Și joi, și niciodată ! Nimic nu e ca înainte !

Heruvimi pufoși, de un alb sticlos se reped bezmetic în calcanele blocurilor cu zece etaje și aerul se umple de un puf suav de păpădie în floare. În fața a zeci de ferestre deschise bărbații trag în piept duhul fierbinte și înecăcios al nopții de decembrie și înțeleg, în sfîrșit, că nimic nu mai poate să fie ca altădată, nici pentru ei și nici pentru femeile lor, că toate au un capăt și că acolo, la capăt, nu se cască decît un hău de pîcle și gudroane. Și că de fapt nici nu există un capăt. Ei trebuie să intre în așternut și să uite ceasul acela, fiindcă nu le aparține.

Și poate că nu ninge cu penet de îngeri, ci cu zăpadă. Fulguiala aceea vine de undeva, din straturile îndepărtate, curate și reci ale atmosferei și încearcă să străbată, prin pătura caldă și pîcloasă, pînă la pămînt. Iar eu pînă și asta trebuie să uit. Pentru că nu se cade să povestești ceva ce nu crede nimeni.

Fusese obișnuitul telefon „de confirmare" al bătrînului, mă căuta ca să se asigure că exist, mă caută în fiecare miez de noapte să-și confirme că există.

5.

FĂRĂ SPERANȚĂ, RECUNOȘTINȚĂ și răbdare, istoriile de dragoste vestite ar fi demult uitate.

Poveștile de iubire din zilele noastre seamănă, în aproape toate privințele, cu cele de odinioară. Pentru dobîndirea celebrității, însă, mai e nevoie și de „Vitalin", adică de dimetilhexacarbonat de vanadiu pur, comercializat în cutii cu o sută de cașete. Astăzi, zborurile cosmice și amorurile desăvîrșite sînt de neimaginat fără carbonații complecși ai vanadiului.

În ochii fardați cu măiestrie ai Suzanei, genul acela de virtuozitate, care la femeile de patruzeci și cinci de ani e motivat mai mult de o fire plină de vitalitate, decît de dorința de a plăcea, citesc neliniște, umilință și ceva destul de confuz. Ceva ce ar putea fi speranță.

Închid ușa, străduindu-mă ca operațiunea să dureze cît mai mult, îi arunc Suzanei o privire scurtă, piezișă și misterioasă, în sensul că eu știu că tu știi că eu știu la ce te gîndești și, în timp ce semnez condica, meditez cu voce tare :

— Generale, ai început să obosești. Nu mai adulmeci prieteniile adevărate ca odinioară. Îți pudrezi prea mult nasul și nu mai știi să deosebești mirosul omului bun de al celui rău.

Suzana își înalță ochii de pe mașina de scris și-mi răspunde cu o privire la fel de scurtă, de piezișă și de misterioasă. Suzana e secretara șefă a redacției. Un șef fără subalterni. Tipul de secretară sentimentală și ineficientă, pe care nu îndrăznești s-o concediezi, fiindcă nimeni n-ar îndrăzni să dea afară din slujbă un om numai pentru că pune exagerat de mult suflet în tot ce face și încurcă, din exces de zel, totul.

Problema Suzanei e că așteaptă un copil. Îl așteaptă de mai bine de douăzeci de ani. Ca să rămînă însărcinată, secretara șefă ar lua orice medicament. De fapt, a luat absolut toate medicamentele care promit tinerețe și vigoare. Abandonează mașina de scris și-și îndulcește privirea. Chipul Suzanei are mobilitatea și vitalitatea unui programator de stări. Ca s-o alerteze pe aceea potrivită, le trece rapid în revistă pe toate. Trebuie să ai mare răbdare cu Suzana, pînă se decide ce chip să-ți ofere. Se apropie, îmi zmucește bărbia, ca să-mi poată fixa privirea, pe fruntea ei ridată apar speranța și recunoștința, de cînd a început să nu mai fie tînără speranța și recunoștința sînt stările pe care memoria sentimentelor ei de femeie, care nu reușește să facă un copil, le selectează tot mai des.

— Nu mă chinui, mă imploră Suzana. Ai făcut rost ?

— Generale, un astfel de medicament nu se procură ; se inventează. A fost născocit special pentru tine.

Îmi sare de gît și mă sărută fără să se menajeze. Una din acele îmbrățișări care se justifică foarte greu în cadrul relațiilor obișnuite într-o întreprindere de stat.

— Te iubesc, îmi șoptește Suzana.

Nu-i nici o îndoială că, în clipele cînd scot din buzunar medicamentul, nutrește pentru mine unul din simțămintele care au tot ce-i nevoie ca să se cheme iubire.

— Te cred, o asigur. Pe mine și pe toată redacția. Și pe toți cei care-ți fac rost de „Vitalin".

Fabricile de medicamente din întreaga lume lucrează pentru Suzana, redacția săptămînalului *Viitorul* e foarte preocupată de copilul Suzanei, jucăm cu toții una din piesele la modă în care se așteaptă, timp de trei acte, ceva sau pe cineva despre care nu se știe dacă va veni vreodată. Dar sîntem răsplătiți : secretara își cheltuiește toți banii pe medicamente și ne citește articolele. Tehnologia alcătuirii lor n-o interesează, tot ce o preocupă e să le citească tipărite. Cuvîntul imprimat e sfînt și adevărat. Ea și Sedecariu ar trebui să aibă statui sub arțarul cu dublă identitate, să le contemplăm înainte de a ne apuca de scris notele din ultima pagină, în care e vorba de medicamente miraculoase ce învie morții și rezolvă sterilitatea cu numai o sută de cașete cu miros de metal și gust de praf cosmic.

Cuvîntul se întoarce împotriva celui care-l rostește. Vom îmbătrîni redactînd știri despre fabricanții de „Vitalin", iar Suzana va continua să aibă toate analizele perfecte și să-i nedumerească pe obstetricieni.

O las să citească prospectul, să-l învețe pe de rost căutînd prilejuri de speranță și mă îndrept spre nișa mea. Leon bate la mașină un nou eseu. Poate e cel de ieri, poate altul. El scrie un text fără sfîrșit, fracționat în părți de cîte o sută de rînduri. Gîndirea lui Leon e calibrată ca o mașină perfectă. În ziua în care i se va cere un articol de o sută zece rînduri, gînditorul cu alură de halterofil își va declina competența.

— Ai de lucru, îmi spune aproape fără să mă bage în seamă eseistul.

Nu-i cer nici o lămurire, fiindcă totul mi-e clar. Sînt, ca și Leon, o mașină de redactat texte. Dispun de un număr limitat de programe, nu le confund niciodată, fiecare cuvînt merge la locul lui, un loc dinainte stabilit. Gramatica înseamnă o cantitate finită de situații ale cuvîntului, abaterile sînt și ele prevăzute. Orice carte e o convenție, nici o narațiune nu e întrutotul inedită. În

lume se scriu anual zece mii de romane. În ordine statistică, sînt proaste opt mii, o mie opt sute sînt mediocre, o sută nouăzeci bune și zece strălucite. Romanul e o oglindă a vieții și nu se abate de la nici una din normele ei. Șansa ca romanul ce mă așteaptă pe birou să fie strălucit e minimă, probabilitatea de a fi prost, maximă. Lucrurile stau la fel și cu cronicarii literari. Se înțelege că e aproape imposibil ca un cronicar genial să se trezească, venind la redacție, cu un roman genial pe birou. Scriitorii mari scriu dedicații pline de conținut, cei mediocri își dedică volumele folosind invariabil aceleași patru-cinci cuvinte : stimă, considerație, admirație, speranță, recunoștință. Sîntem o instituție unde, de la secretariat la redactorul șef, se cheltuiesc numai monedele tocite ale speranței și recunoștinței. „Domnului Stelian Vrânceanu, scrie mediocrul scriitor de romane în dedicație, prinosul recunoștinței mele literare, al admirației pentru clarviziunea sa, gratitudinea autorului pentru sublima generozitate a condeiului său."

Autorul apare la finele spiritualei însemnări și pe coperta intîi a tomului. Își spune Cezar Bragadiru și, dacă nu e vorba de un pseudonim, e ca și cum ar fi. Autorii din primele două categorii amintesc întotdeauna de cineva sau de ceva : de numele unui general roman, al unui alt scriitor mediocru sau al unei comune. Imaginația lor e și ea programată, curajul merge pe linia subțire ce desparte grandoarea de ridicol.

Clarviziunea mea, în ce privește chestiunile valorii, este într-adevăr remarcabilă. Condeiul meu a fost îndeobște generos cu autorii care au reușit să-și dea seama la timp de această calitate. Străduințele mele critice merită prinosul recunoștinței generale. În linii mari, dedicația reușește să dezvăluie virtuțile personalității mele, să o detașeze din planul foarte aglomerat al personalităților județene. Singurul detaliu care nu se potrivește e numele : Stelian Vrânceanu e șeful meu.

Îl întreb pe Leon dacă l-a văzut.

— Nu-mi dau seama, zice eseistul ridicîndu-și de pe literele mașinii de scris privirea umezită de efort. Probabil că a fost. Știi doar cum e. Suzana mi-a transmis că trebuie încurajat.

Cel care trebuie încurajat nu este șeful secției culturale, bineînțeles, ci Bragadiru, autorul romanului *Viața nu poate fi mințită*. Debutanții știu întotdeauna ce e viața și cum trebuie să te raportezi la ea. Un titlu sentențios este, aproape fără excepție, podoaba primului roman. Scriitorii cu nume de comune și de generali romani trebuie ajutați să se afirme. Ei reprezintă, aproape fără excepție, ambițiile unei familii afirmate, sau ale unui unchi realizat. Unchii aceștia simt, la un moment dat, că ar fi putut fi mai mult decît ceea ce sînt și-și satisfac idealurile prin procură. Coperțile cărților scrise de nepoți ilustrează una din situațiile în care viața nu poate fi mințită. Din privirea femeii cu părul lăsat, cu o neglijență rafinată, pe umeri se înțelege că bărbatul ce apare în al doilea plan a încercat să mintă viața. Subiectul romanului e livrat astfel în eșantioane. Cititorul inocent va ști din prima clipă că i se oferă romanul favorit, cititorul de cărți bune trece mai departe și oftează știind că în lume se tipăresc anual zece mii de romane.

Îl întreb pe Leon dacă e vreo problemă specială cu opera literară *Viața nu poate fi mințită*.

— Nici una. În orice caz, vorbește cu Vrânceanu.

Cu Vrânceanu n-am să vorbesc, în orice caz.

Stelian Vrânceanu apare numai cînd nu se așteaptă nimeni și lipsește atunci cînd e căutat de toată lumea. E o persoană foarte activă, și anume una realizată. Publică în reviste, are emisiuni la radio, e solicitat de edituri. Vrânceanu produce mai multe texte decît pot revistele și editurile să tipărească.

Nu-i neapărat necesar să-l caut pe Vrânceanu ca să-mi fie clar ce-i cu cartea lui Bragadiru. Mintea mea e programată pentru cărțile de debut ale autorilor din județ. Am un număr de cuvinte și de fraze îndelung verificate. Ele pot fi potrivite astfel ca Stelian Vrânceanu să mă aprecieze încă o dată pentru abilitatea de a scrie în așa fel despre o carte ratată, încît unchiul realizat să priceapă că e bună, cititorii de romane mediocre să se simtă satisfăcuți, descoperind că există un om capabil să le confirme alegerea, cititorii exigenți să fie siguri că nu e genul de lectură care să-i privească, iar redactorul șef să fie mulțumit că are niște angajați în stare să onoreze un public atît de divers și de influent. Fiindcă secția

culturală îi dă redactorului nostru şef senzaţia confortabilă şi, totodată, profund neliniştitoare a unui stoc supranormativ de talent.

Cînd un om scrie un text pe care alţi patru, cu interese diferite faţă de acel text, îl pot citi în patru chipuri şi toate convenabile, înseamnă că el e în stare să-l scrie pentru cinci. Sau pentru o sută.

Redactorul nostru şef poate să doarmă liniştit : nu în asta constă talentul. Cercul se închide întotdeauna într-un singur fel. Pentru persoanele cu adevărat talentate, un singur lucru are importanţă : să scrie ceea ce cred. Sîntem o mînă de oameni abili. Abilii rezolvă primii problemele cu patru, cinci sau o sută de necunoscute. Numai că problemele nu le aparţin.

— Leon, mă duc să-l citesc pe Bragadiru acasă. Vreau să mă concentrez.

— De ce să-l citeşti ? se miră ipocrit eseistul. Cine-ţi cere una ca asta ? Trebuie doar să-l lauzi.

— Mă duc să-l laud acasă.

— Am răsfoit niţel volumul. Să ştii că nu-i chiar atît de tîmpit.

— Mă bucur că am să recenzez o carte care nu-i decît mediocră. Mă bucur şi pentru noul romancier local. Aşa ar trebui să scriem : domnule, poţi să te feliciţi : nu eşti atît de tîmpit cît pari.

— Cît despre povestea aia...

— Care poveste ?

Eseistul se răsuceşte leneş cu scaun cu tot şi mă fixează zîmbind strîmb. Aşa zîmbesc publicului halterofilii de categorii inferioare după ce rateazā şi ultima încercare. Leon se ridică anevoie. Leon în picioare are aceeaşi înălţime cu Leon stînd jos. Ia în braţe un tom cartonat, cuprinzînd colecţia pe un an a ziarului, şi mi-l oferă pătruns de însemnătatea clipei. Leon însă nu-i pătruns niciodată de însemnătatea unei clipe. Pe el nu-l interesează decît cursele care durează o viaţă.

— Am verificat, spune. Articolul acela există. E într-un grupaj despre rigorile iernii. Cu ani în urmă, iernile aveau ceva riguros în fiinţa lor. Aveau ceva uman. Veneau la vreme şi plecau după ce-şi făceau datoria. Dar nu ştiam să apreciem asta. În urmă cu patru ani, luptai

împotriva iernilor adevărate. Crede-mă, amice, treaba-i mai urîtă decît socoți matale.

Deschid colecția la pagina însemnată de Leon și recitesc articolul intitulat : *Faptul însuși*. Dimineața, în lumina crudă a unei zile de iarnă, ce seamănă perfect cu o zi de primăvară, faptul însuși de a se fi scris un astfel de articol mă sperie. Aș fi de-a dreptul consternat să-l fi scris eu. Închid ochii și încerc să reconstitui momentul.

— De fapt, zice eseistul, nici nu l-ai mîzgălit tu. Cel puțin, nu în întregime. Am cercetat. E o creație colectivă : opera comună a unui superficial și a trei neisprăviți. Superficialul pleca din țară pentru o săptămînă, iar neisprăviții alcătuiau grupaje pe tema luptei cu iarna. Și pînă la urmă au învins-o. Cînd s-a întors superficialul din delegație, n-a mai găsit nici o urmă de iarnă. O nimicise articolul lui intitulat *Faptul însuși*. De atunci, iarna nu s-a mai refăcut ; superficialul făcuse primul lucru temeinic din viața lui. Era pentru prima oară cînd proceda riguros. Ca însăși iarna. Cînd scrii o viață întreagă numai texte în care relativizezi, momentul absolutului îți scapă.

— Și care a fost momentul absolutului ?

Eseistul Leon închide colecția și se retrage la biroul său, tîrîndu-și picioarele scurte și vînjoase. Începe să țăcăne la mașină, ca și cum în tot acest timp nu se gîndise decît la eseul lui săptămînal. Recitește fraza abia scrisă și-și lasă mulțumit ochelarii pe vîrful nasului. Mă apropii și încerc să-l provoc :

— Învață-mă ce să fac. Ai fost întotdeauna mai deștept decît mine. Și mai moral. Ai știut întotdeauna să alegi esențialul. De aceea ai cincizeci de ani și ești singur. Femeii aceleia nu i-am făcut nici un rău. E o psihopată. Cînd fac rău cuiva, țin minte. Ai întîlnit și tu astfel de creaturi : își pun ceva în cap și nu se lasă pînă nu ajung la capăt. Nu e posibil să fi angajat cu cineva o discuție atît de importantă încît persoana respectivă să aștepte patru ani o rezolvare, și eu să nu țin minte.

— Depinde, zice Leon, fără să se întrerupă din lucru.

Leon e capabil să scrie propozițiuni ce pretind un maximum de atenție și, totodată, să dialogheze pe o temă oarecare. Poate că e un om talentat și eu nu înțeleg despre ce e vorba. Poate că talentul lui constă în a trăi concomitent mai multe idei.

— De ce depinde ?

— De importanța pe care ai acordat-o tu discuției și de ce a înțeles femeia aceea atît de deosebită din ea.

— E o femeie deosebită ?

— Se manifestă ca un om deosebit. Nu e ca noi.

— Noi cum sîntem ?

— Amînăm.

— Ce ?

— Totul. Aproape totul.

— Tu, spre exemplu, ce amîni ?

— Un răspuns.

— Ce răspuns ?

— La o întrebare pe care mi-am pus-o mai demult. Trăiesc în mine doi oameni. Adesea trei. Unul afirmă, celălalt îl contrazice iar al treilea se îndoiește și de ce a spus primul, și de ce a spus al doilea. Și dacă ar fi numai ei ! Sînt zile în care mă simt ca un azil. Vorbesc toți și nu ascultă nimeni. În alte meserii nu e așa.

— Ai vrea să schimbi ?

— Știu și eu ?

E unul din momentele în care azilul e gol.

— Știu și eu ? Trebuie să fie plăcut să spui ce gîndești. Același lucru poate fi exprimat în mai multe feluri. Există întotdeauna ceva mai bun. Totuși, nu reușesc să scap de senzația că ratez tocmai cuvîntul potrivit. Aș vrea să spun ce gîndesc.

— Ai o ocazie. Sîntem singuri și subiectul e convenabil.

Leon cade pe gînduri și în vremea asta oaspeții nepoftiți dau năvală.

— Știi ce, zice el zîmbind larg, hai să tăcem. Cînd îți vorbesc, e ca și cum m-aș adresa unei săli pline. Pentru o spovedanie, oricum, e prea multă lume.

6.

PE ȘEFUL SECȚIEI DE ȚEVI EXtrudate la rece a Uzinei de țevi nr. 1 din Praga îl cheamă Bohumil Hazlicek. Faptul că l-am cunoscut ar putea să

fie o chestiune de destin, întrucît eu trebuia să stau de vorbă cu altă persoană, și anume cu Vlastimil Pavlicek, șeful secției de extrudare la cald. Totuși, am conversat vreo două ceasuri despre țevi cu Bohumil Hazlicek, ca și cum în locul lui ar fi fost Vlastimil Pavlicek. Eroarea a fost remarcată abia la sfîrșit, Hazlicek însuși i-a atras atenția translatoarei că secția fruntașă era, de fapt, aceea a lui Pavlicek. Iată că m-am înțeles foarte bine cu un om pe care nu aveam nici un motiv să-l întîlnesc și care nici măcar nu era fruntaș în producție. Un dialog între un critic literar, aflat într-o vizită de documentare peste hotare, și un inginer ceh mai degrabă codaș s-a dovedit a fi, pînă la urmă, o experiență interesantă, dovadă că țin minte figura jovială a specialistului și dimensiunile țevilor extrudate de el : 10 țoli, 12 țoli și 14 țoli și un sfert. E puțin probabil ca această informație — și anume că „de un timp s-a trecut la producția de 14 țoli și un sfert" — să-mi slujească vreodată la ceva. Totuși, am s-o țin minte toată viața. Voi fi bătrîn și voi zăcea acoperit de pături într-un fotoliu și prin minte mi se vor perinda tot felul de amintiri. Cum am plecat odată de acasă îmbrăcat cu „spilhozen"-ul soră-mii sau cum am fumat pentru prima oară țigări din mătase de porumb. Și între toate aceste imagini, pe care le voi fi socotit pierdute pentru totdeauna, va apărea și aceea a inginerului Hazlicek înfulecînd un sandviș cu șuncă și grăbindu-se să-mi comunice dimensiunile țevilor produse de oamenii lui.

...Și doar cu o zi mai devreme, mă aflam într-o intersecție foarte circulată din orașul meu și discutam unele lucruri importante cu o femeie care curăța împreună cu alte femei zăpada de pe trotuar. Lucrurile pe care le-am pomenit noi acolo, printre troiene și colege de serviciu gureșe, trebuie să fi prezentat o însemnătate deosebită pentru ea, de vreme ce a putut să se gîndească la sensul lor patru ani încheiați.

Intersecția aceea foarte circulată nu era, din cauza zăpezilor, prea circulată. De fapt, cu excepția cetățenilor care degajau căile de acces către magazine, nu mai vedeai pe nimeni. Iar prima potecă tăiată în nămeții de aproape doi metri ducea la ceainăria cu program redus „Mușețelul".

Femeile, îmbujorate de efort și ger, abandonau din

sfert în sfert de oră lopeţile de placaj şi se înghesuiau în localul minuscul să se dezmorţească şi să bea un pahar de ceai fierbinte. Ţin minte că m-a şocat numărul mare de femei lucrînd la deszăpezirea pieţei şi, dacă aş închide ochii şi m-aş concentra, chipurile cîtorva mi-ar răsări în faţă, din ceaţa celor patru ani scurşi de atunci. Exact ca într-un film, din care e suficient să revezi prima secvenţă, ca să-l reconstitui.

Totuşi, figura ei, a femeii care m-a căutat la redacţie, nu reuşesc să mi-o amintesc.

Nu pot să stau zile întregi la rînd în mijlocul pieţii cu ochii închişi. Adevărul că nu e o soluţie să închizi ochii. Printre atîtea chipuri care nu-mi spun nimic se iveşte surîzător acela al inginerului Hazlicek.

Te pomeneşti că am invitat-o în ceainărie ? !

Localul e pustiu şi-mi pare mare. Ocup o masă lîngă fereastră, comand un ceai de mentă şi un pachet de biscuiţi, înmoi un biscuit în ceaşcă şi îl ridic pînă la înălţimea ochilor. E unul din exerciţiile mnemotehnice cunoscute. Proust a înmuiat o „madlenă" în ceai şi din asta a ieşit un roman de vreo două mii de pagini.

Cu biscuitul moale, ca o bucată de tencuială care a stat în ploaie, şi cu ceaiul rece în faţă reuşesc să reconstitui scena. Din locul unde mă aflu am un control complet asupra intersecţiei. Maşinile defilează în goană răscolind praful, un agent de circulaţie se întrebuinţează considerabil ca să dea un înţeles forfotei obişnuite la ora aceea, la ora imediat următoare şi în toate celelalte ore ale zilei, mişcările lui îl amintesc pe Karajan în concertul de deschidere a stagiunii la Viena şi undeva, pierdute în mijlocul mulţimii, troienite de zăpezile de odinioară, se înfiripă siluetele ninse a două persoane, un bărbat înalt, îmbrăcat cu un palton gri înspicat cu alb şi o femeie, despre care deocamdată nu pot spune nimic, deoarece nu-i deosebesc chipul. Şi chiar dacă i l-aş vedea n-aş şti să spun cum arată.

Mă concentrez şi încep să observ unele lucruri, pe care altfel nu le-aş înregistra. Că, bunăoară, femeia munceşte cu o îndîrjire care i-ar pune în încurcătură pe responsabilii cu deszăpezirea. Dacă n-o opreşte careva, e în stare să cureţe singură toate trotuarele din oraş. E atît de pornită, încît nici nu va şti cînd a trecut timpul şi a ajuns în Alaska,

și a curățat toată zăpada de dincolo de Cercul polar. Procedează astfel doar două categorii de persoane : cele care nu se simt realizate existențial, dacă nu rup zilnic mai multe lopeți de placaj și nu se lasă pînă ce pe planetă nu mai găsești nici o urmă de omăt și femeile încurcate cu bărbați posesivi. Cu niște bărbați care suferă că nu li se dă importanță și-i chinuie cu nevoia aceasta maniacală de a li se recunoaște în tot ce fac un merit pe cei apropiați. Genul de femeie înfricoșată, dar care nu știe că e înfricoșată și nici din ce cauză. Știe doar că tot ceea ce i se întîmplă nu are sfîrșit. Pînă în clipa cînd se ivește un bărbat înalt, îmbrăcat cu un palton gri înspicat cu alb, unul din bărbații pe a căror figură se citește orice, afară de suferință. Genul de bărbat căruia i se întîmplă numai lucruri interesante. Pe obrazul său bine ras și în privirea sa, care în acest moment nu ține să fie ironică, dar care pare ironică și cînd nu e cazul, fiindcă ridurile de sub pleoape s-au ales astfel, ca și cum și-n somn se ivesc prilejuri de a te detașa, printr-o privire batjocoritoare, de ceva sau de cineva, se citește faptul deosebit de interesant că o să plece peste o zi la Praga unde va avea o întîlnire captivantă cu un specialist în țevi de 14 țoli și un sfert.

Există oameni care duc o viață atît de plicticoasă, încît și o conversație despre țevi extrudate la rece poate să reprezinte un eveniment. Cu condiția să nu o poarte cu persoanele din pricina cărora viața lor e un șir nesfîrșit de ore și zile și săptămîni cumplit de plictisitoare. Niște ore și niște zile refuzate parcă de toți ceilalți oameni.

Cît despre lunganul, care susține că e gazetar și că, deși se cunosc nenumărate alte teme ce merită a fi abordate într-o discuție cu o necunoscută, el trebuie să o încerce pe singura la care e incompetent — deszăpezirea rapidă a orașului —, e limpede că nu se laudă. Se pricepe, într-adevăr, să dea unei convorbiri banale un curs agreabil.

Mă uit plin de interes la biscuitul umflat și fad, îl vîntur bine prin ceaiul rece și ciulesc urechile.

— În fond, zice el, pot scrie despre orice. Sînt situații cînd e aproape indecent să faci caz de specialitatea ta. Problema însă e alta.

— Da ? ! se miră ea politicos. Și care-i problema ?

Bărbatul nu-i răspunde imediat. Rezerva femeii îi pare de înțeles.

— E întotdeauna interesant să cauți partea cea bună a lucrurilor rele. Dar cel mai interesant e să discuți despre iernile catastrofale. Pentru că ierni catastrofale nu există. Ați vrea să știți de ce vă vorbesc despre vreme ?

Femeia îi aruncă o privire îngrijorată. Ca și cînd s-ar afla pe peronul unei gări și ar conduce pe cineva. Și ea nu și-a precizat încă sentimentele față de persoana care pleacă. Timpul se scurge repede, urmează să dea un răspuns, de răspunsul acesta depind multe, poate chiar tihna existenței sale, dar ea nu știe deloc ce să spună.

— Bine, zice bărbatul, să spunem lucrurilor pe nume. Aș fi preferat să am de-a face cu o persoană mai veselă. Acum însă, fiindcă am schimbat cîteva cuvinte și am descoperit că sînteți atît de mîhnită, mă simt obligat să intervin. Ori, cel puțin, să spun ceva folositor.

— Înseamnă că asta-i problema.

Bărbatului, vocea ei îi pare cunoscută. E doar o părere. O privește cu atenție și-și dă seama că e o persoană cu care stă de vorbă pentru prima oară. Ar trebui să fie sigur, dar cum poate fi sigur, cînd fața îi e pe jumătate acoperită și îmbujorată de efort și de frig ?

— E adevărat, mărturisește la repezeală femeia. sînt supărată. E o treabă care nu privește pe nimeni. Și am și motive.

— E de ajuns unul singur.

— Pînă la urmă, cedează ea, nu-i decît unul singur. Ce mă necăjește profund e că se vede că sînt supărată.

— Nu mi-o luați în nume de rău, o roagă bărbatul. Nu pot să mă abțin. Nu sînt nedelicat. E numai din cauza mesteriei. Trebuie să-mi formez repede o părere. Chiar și cînd nu am chef să am păreri. Sînt ca o mașină care funcționează și după ce i s-a terminat combustibilul. Ați refuza o ceașcă de ceai ?

Femeia îl privește din nou insistent, parcă ar vrea să întrebe : oare chipul meu nu-ți spune nimic ?

Tulbur ceaiul trezit și biscuitul mi se topește între degete. Lichidul devine curînd opac și cleios. Rămîn cu mîna în aer și cu ochii spre ușă. Cei doi urmează să intre dintr-o clipă în alta, suflîndu-și în palme și căutînd din

priviri o masă liberă. Am să mă ridic și am să le-o ofer pe a mea.

Aștept și tot aștept și ceainăria e iarăși goală. E o după-amiază primăvăratică de decembrie și singurul client al localului sînt eu. Într-un tîrziu, apare o bătrînică. Îmi pare rău pentru ea. Persoanelor în etate mușețelul le face bine. La ceainăria „Mușețelul" însă nu se servește decît mentă.

7.

ROMANELE DEBUTANȚILOR CU nume de împărați romani și comune suburbane au întotdeauna titluri imperative. Oriunde le-ai deschide, nimerești peste un personaj care trîntește cu gesturi hotărîte o ușă, zicînd ceva memorabil. De pildă : „Viața nu poate fi mințită" !

De altfel, cartea lui Cezar Bragadiru așa se cheamă.

E uimitor cîți bărbați cu înfățișare viguroasă închid și deschid uși în volumele acestora.

Ca să pricepi că autorul n-are talent, e destul să-i citești o pagină. Dacă vrei însă ca, în compensație, să-i găsești niște calități, e obligatoriu să le parcurgi atent pe toate celelalte. E supliciul pe care-l îndură orice cronicar literar, cînd trebuie să arate în ce fel e bună o carte banală.

Lipsa talentului, se înțelege, nu-i compensată de nimic. Romanele care plictisesc, deși sînt scrise pentru a dovedi că viața, cu toate că nu poate fi mințită, e plină de seducții, trebuie suspectate de absența subtilului catalizator.

Cititul celor șapte sute optzeci de pagini îmi ia toată după-amiaza.

Ultimul cuvînt tipărit îl silabisesc cu ochii bulbucați de oboseală de mai multe ori : Sfîr-șit... sfîr-șit, sfîr-șit... Silabele îmi sună în urechi întocmai unei uși trîntite cu putere. Privesc ilustrația copertei, ca un răufăcător întors la locul faptei, dar gîndul nu mă îndeamnă la blonda cu părul revărsat decent pe umeri, ca orice femeie care a încercat să mintă viața, ci la piramida lui Keops.

Aceasta e cea mai impunătoare dintre piramidele construite de vechii egipteni.

Paradoxul marilor piramide e că seamănă întrutotul cu cele mici. Deosebirile dintre ele, adică, nu privesc esența. Esența unei piramide e însăși forma ei.

Ce-i neobișnuit de mare le pare multora neobișnuit de important.

O piramidă — ca și o carte foarte groasă.

Îmi trag foile albe ca pana lebedei spre marginea biroului, îmi aliniez creioanele și mă uit cu evlavie la mașina de scris. Îmi place ordinea și, mai ales, îmi place să nu-mi mai las nici un motiv să mă răzgîndesc.

Cel mai bun mijloc de a duce pînă la capăt o treabă, oricît de neplăcută ar fi, e s-o începi. Iar o recenzie începe întotdeauna cu un titlu. Un titlu bun pentru cronica unei cărți plictisitoare e acela în care promiți totul. Cu cît e titlul mai direct, cu atît te obligă mai puțin. *O creație complexă, Ofensiva autenticului, Faptul de viață la modul absolut* — iată ce titluri frumoase au inventat cronicarii lumii. Cuvinte de dîrvală, tocite în toate redacțiile planetei, călite în lupte de toate mărimile, hulite și îndrăgite în aceeași măsură. Oftezi și le scrii și te simți iertat, fiindcă nimeni nu-ți poate pretinde să precizezi cît de complexă e opera respectivă sau dacă autenticul a pierdut partida ori a făcut meci nul. Cît despre fapte, ele nu-s niciodată absolute. Nici măcar moartea, fapta de pe urmă a vieții.

La baza recenziei trebuie așezată o aserțiune ce pare a dezvălui întreg adevărul unui punct de vedere, dar care să nu lase să transpire nimic. Ceva de genul : „Între tinerii naratori ce-au cîștigat o mulțime de simpatii încă de la debut se numără, fără îndoială, și Cezar Bragadiru, talentatul nostru concetățean".

Fraza e desăvîrșită. Un narator nu-i neapărat un romancier. Proză facem cu toții zilnic și naratori găsești la tot pasul. Cît despre vîrsta romancierului, ea nu contează. Poate să fie tînăr, dar poate să fie și unul din sexagenarii aceia care, după ce i-au înnebunit o viață pe editori, fără a izbuti să publice un rînd, nimerește un înțelept : acceptă romanul fiindcă numai așa poate să scape de îndîrjitul bătrînel. Oricum, nici unul din insistenții care se nasc romancieri cu puțin înainte de a părăsi definitiv lumea aceasta ingrată nu va protesta dacă i se va spune că e

tînăr. Oamenii în etate manifestă cele mai stranii vanități. Iar dintre toate, vanitatea de a fi considerați de vîrstă medie e cea mai populară.

În fine, precizarea referitoare la simpatiile stîrnite de romancierul-narator ; nu e deloc clar că le produce el, ca persoană, sau cartea. „Simpatic mai e, domnule, Bragadiru ăsta. Am auzit că ar fi scriitor."

Fraza se încheie cu trei mici infamii. Puse laolaltă, echivalează cu o insultă. Dar o insultă ce-i sună autorului local ca trîmbițele paradisului. Dacă se numără „fără îndoială" printre aleși, înseamnă că există, în ce privește poziția sa între confrați, păreri de tot felul. Evidențierea talentului său trebuie pusă în relație directă cu enunțul condiției de concetățean : ai noștri sînt cei mai buni ! E acuzată prezența talentului mai ales în cazul scriitorilor al căror har creator e neînsemnat. Nimeni n-ar îndrăzni să remarce, spre exemplu, că Balzac și Dostoievski au talent.

După o asemenea punere în temă, un cititor serios de cronici va exclama : Amin !

Din nenorocire, numărul cititorilor serioși de cronici literare e în scădere. Tehnica atît de sofisticată a lecturii textului în oglindă, cu grile de separare a sensurilor reale de cele false, se învață greu. Din cei treizeci de mii de cititori ai ziarului, se consideră suficient de motivați ca să descifreze comentariul cărții lui Bragadiru maximum patru : eseistul realizat Leon (din solidaritate profesională), Stelian Vrânceanu, șeful secției culturale (din obligație profesională), Cezar Bragadiru (din orgoliu profesional în amestec cu un procent considerabil de suficiență profesională : el așteaptă, de fapt, reacția presei culturale, după opinia sa, singura calificată să aprecieze valorile din provincie), Suzana, secretara redactorului-șef (din prinosul unei admirații aproape sacre, pe care unele dactilografe îl manifestă pentru cei care scriu ilizibil de mînă).

Restul de douăzeci și nouă de mii nouă sute nouăzeci și șase de cititori — între care trebuie numărat și redactorul-șef — sînt interesați mai ales de ultimele rînduri ale articolului, unde se conchide îndeobște asupra valorii de ansamblu.

Recitesc fraza abia așternută pe hîrtie, o parcurg cu gravitatea imparțială a unui arbitru de la o revistă literară din Capitală, întorc două foi albe și, la finele celei de

a treia, scriu cuvintele sacre : „Așa cum afirmam și în debutul recenziei noastre, e vorba de un talentat concetățean, ale cărui opere vor cîștiga, neîndoios, simpatia cititorilor, fiindcă viața — ne-o dovedește chiar romanul — nu poate fi mințită".

Primele și ultimele propozițiuni consumă cea mai mare parte din timpul necesar redactării unui text favorabil la o carte care nu-l merită. În celelalte nouăzeci și ceva de rînduri — pe care le înșir la iuțeală —, sînt liber să vorbesc despre orice. Singura regulă ce trebuie urmată e ca vîrfurile de frază să fie suficient de înalte și de dese pentru ca nici măcar romancierul cu nume de împărat roman și comună suburbană să nu deosebească afirmația de negație. Textul trebuie împănat generos cu referiri la prozatori clasici și contemporani și cu o serie consistentă de concepte precum : idealitate, anvergură, sublim, autentic, etern, suprem, exhaustiv, adevăr — cu termeni, adică, sugerînd raportări valorice necesare. Cuvintele mari au o mireasmă ațîțătoare. Cititorul nu mai e în stare să discearnă regimul lor real. Tu scrii, destul de neted, că autorul e departe de a fi un geniu, iar în mintea abonatului, neobișnuit cu un limbaj atît de angajant, prezumția genialității se răsfrînge, printr-un scurt-circuit cerebral de adîncime, asupra simpaticului concetățean.

Închei de scris cronica, gîndindu-mă că e totuși greu să confunzi o carte bună cu una banală. E ca și cum ai confunda piramida lui Keops cu macheta ei de carton. E nevoie de o anumită măiestrie ca să plasezi jucăria de mucava în locul și în perspectiva potrivită, astfel ca, îndreptîndu-i pe vizitatori pe un drum anume, ei să aibă impresia că au văzut nu una, ci două construcții megalitice.

Nu sînt foarte mîndru de această măiestrie.

Mă întind și-mi trosnesc încheieturile, cu sentimentul pe care-l încearcă un chirurg după o operație ce nu reușește să dovedească decît că nu mai era nevoie de nici o operație, și părăsesc camera.

E întuneric beznă, automatul electric își face cu prisosință datoria, mă simt mîntuit de singurătate, de parcă blocurile n-ar mai avea ziduri și ar pluti într-un spațiu tandru și curb, etern și curat.

O lumină aprinsă undeva, un etaj mai jos, aruncă o rază către palierul meu.

Nu sînt singur. La numai doi paşi depărtare, rezemat de balustradă, croitorul de pantaloni Sedecariu stă proptit gînditor într-o mînă.

Ar trebui să-i cad în genunchi şi să-l rog să-mi ierte, de-i va fi cu putinţă, imensa ingratitudine : al cincilea cititor al cronicii mele este pantalonarul astmatic. Omul care-mi colecţionează articolele şi le orînduieşte în teancuri, înfoiate de atîta citit, la capătul patului, acolo unde bigoţii păstrează cărţile sfinte. Credinciosul Sedecariu, care va continua să mă venereze şi cînd ceilalţi cititori mă vor fi uitat. La garsoniera lui de petecar ar trebui să se facă pelerinaj. Să treacă prin faţa uşii pantalonarului toţi cronicarii oportunişti şi toţi romancierii fără talent, ca să afle că omul pe care l-au visat, cititorul pur, dispus să creadă că tot ce tipăresc ei e adevărul şi numai adevărul, există.

Cititorul absolut locuieşte la scara B, etajul al zecelea, garsoniera nr. 79 a blocului A 15 de pe Aleea Cinovnicului. Se numeşte Adam Sedecariu, e pensionar pe motiv de boală, croieşte pantaloni cu o linie perfectă pentru bărbaţi cu picioare imperfecte şi tezaurizează cronici literare. Mai exact spus, pe ale mele.

— Aţi lucrat ? mă întreabă sfios, reprimîndu-şi cu vădite eforturi un acces de tuse.

— Am mîzgălit hîrtia !

— Ehe-he ! face hîtru meşterul pantalonar şi admiraţia din glasul lui îmi dă frisoane. Nici un cronicar nu ştie să-l preţuiască îndeajuns pe cititorul capabil de atîta admiraţie. Rîsul sufocat al lui Adam Sedecariu are toată evlavia celui care a ajuns la Mecca.

— Vă rog să mă credeţi, îi spun, am compus un text pe care aş fi vrut să-l fi scris altcineva. Sau să nu-l scrie nimeni. N-aş putea afirma că am fost constrîns s-o fac. Sînt însă momente cînd nici nu e nevoie să fii forţat să scrii. Tot ce ţi se întîmplă e de o asemenea natură, încît echivalează cu o constrîngere. Şi, înainte de orice, propriu-ţi trecut, faptul că ai mai făcut-o cel puţin o dată, fără să te fi determinat nimeni. Nu ştiu dacă sînt clar ?

Lui Sedecariu, speculaţiile de acest tip îi sînt indiferente, în sensul în care îi sînt indiferente şi textele sfinte credinciosului. Litera lor poate să zică orice ; el crede fără să cerceteze. Aş vrea să-l tulbur niţel, să-l

conving că nu e bine să strîngă cu atîta abnegație toate prostiile pe care le însemn pe hîrtie. Să-l înzestrez cu simțul relativului.

Paradoxul credinciosului e că îi poți dărîma idolul, cu condiția să pui în locul acestuia un idol mai mare. Din nenorocire, sînt singurul scriitor din blocul de garsoniere cu confort mediu.

— Vreau să vă arăt ceva, îmi spune Adam Sedecariu strîngîndu-mă încetișor de mîna dreaptă, ca un îndrăgostit din cale-afară de timorat de ideile ce-i trec prin minte.

Îmi face semn să mă apropii de ușa camerei sale, se caută în buzunare după chei — croitorul de pantaloni e îmbrăcat, bineînțeles, oribil, cu o pereche de nădragi ale căror buzunare ajung pînă-n pămînt. E greu să cauți o cheie în ele, dar și mai greu e să înțelegi de ce-și încuie croitorul casa cînd iese pe palier. Poate e înăuntru o comoară. Multe persoane cu înfățișare umilă ascund milioane sub saltea. Dar cei mai mulți din oamenii aceștia plini de secrete n-au nimic de dosit. Sînt victimele unor idei de valoare deturnate. Aștept să-mi arate o decorație de aramă din primul război mondial sau un alt fleac învelit în trei rînduri de cîrpe și dosit în fundul unui scrin. Mă las condus de Sedecariu printre mirosurile de stofe vechi și prăfuite ale camerei sale, ca Dante de Vergiliu. Simt cum mă apasă încet pe umăr, ca să mă așéz. Odaia are misterul unei săli de cinema înainte de a se lumina ecranul. Se aude un clic, becul din tavan răspîndește raze gălbui, limfatice și în pîlpîiala lui rară mi se înfățișează o bibliotecă mare cît un perete, cu cărțile așezate ordonat.

— Ei, da, îi spun, asta e într-adevăr o surpriză. E reconfortant să întîlnești un om care iubește cărțile.

— Nu orice fel de cărți.

— Firește.

Pantalonarul mă privește cu subînțeles. Parcă am juca unul din jocurile cu obiecte ascunse și eu aș fi prin preajma obiectului, iar Sedecariu ar trebui să anunțe „foc, foc".

— Ei, ce vedem aici ? mă îmbie el cu o retorică stîngace.

S-ar părea că, în așteptarea vizitei mele, și-a pregătit replicile. Oare ce-ar trebui să văd ? Îmi plimb privirea

peste titluri — romane, plachete de versuri, scrieri critice. Ceva îmi pare familiar, dar nu-mi dau seama ce.

— Ei ? ! insistă emoţionat meşterul astmatic.

Aerul său radios mă face prudent. În astfel de situaţii e bine să feliciţi omul, indiferent de cursul discuţiei. Îi strîng mîna şi-l asigur că are gust.

— Chiar nu observaţi nimic ?

Îi cer să-mi lase răgazul să mă uit mai atent.

— Uitaţi-vă, uitaţi-vă cît vreţi, spune Sedecariu. Are glasul unui om care tocmai a fost electrocutat niţel, cuvintele îi ies din gîtlej uscate.

— Domnule Sedecariu, am scris mult şi am ostenit. În plus, nu-s atît de inteligent pe cît vă par. Uneori, nu sînt în stare să dezleg ghicitorile cele mai simple. Spuneţi-mi-o pe aceea cu mînăstire-ntr-un-picior, ghici ciupercă ce-i ? şi o să constataţi că nu mă descurc.

— E-he-hei ! zice înviorat croitorul. Ştie să dea aceloraşi cîteva interjecţii conţinuturi neaşteptate. Acum, spre exemplu, e limpede că sînt iertat şi că admiraţia sa, în loc să diminueze, a sporit. Dumneavoastră, continuă el, poate că nu vă mai aduceţi aminte. Dumneavoastră sînteţi atît de ocupat. Noi ştim ce importantă e munca dumneavoastră. Dumneavoastră aţi scris despre toate aceste cărţi. Eu am în casă numai cărţile despre care aţi scris. Pe coperta interioară a fiecăreia, am lipit cronica pe care i-aţi dedicat-o. Sînt cu totul şapte sute paisprezece titluri şi, bineînţeles, şapte sute paisprezece cronici.

Mă ridic de pe scaun şi mă apropii de rafturi cu mersul celui ce se îndreaptă către eşafod. În garsoniera pantalonarului se află dosarul complet al mediocrităţii mele. O bibliotecă de maculatură. Autori de care n-a auzit nimeni, romane care au murit în chiar clipa apariţiei, culegeri de eseuri de autori despre care nu se mai vorbeşte de mult şi nici n-o să se mai vorbească vreodată. Ciinele care se învîrte în jurul cozii a săpat o groapă atît de adîncă în nimicnicia stăruinţei sale, încît în curînd o să iasă de cealaltă parte a planetei şi o să se piardă în cosmos.

Îi cer pensionarului un pahar cu apă. Simt tot ce simte un astmatic în clipa în care nu mai are aer-şi din depărtări încep să se audă timpanele apocalipsului.

— Poate că totuşi v-a scăpat vreuna, îngaim.

— Exclus, decide solemn Adam Sedecariu. Nu mă cunoaşteţi !

Mă uit la chipul său îmbujorat de satisfacţie şi-mi dau seama că, într-adevăr, nu-l cunosc. Perplexitatea mea e răsplata unui devotament desăvîrşit. Dacă aş muri în aceste clipe, Adam Sedecariu şi-ar da şi el sfîrşitul în extaz.

Dar Sedecariu nu e omul care să moară din cauza unui moment de fericire. El are un destin şi va trăi întru împlinirea lui. Pensionarul astmatic va aduna tot ce voi scrie în dosarul exhaustiv al condamnării mele definitive la mediocritate şi-şi va da duhul în ziua apariţiei ultimei cronici semnate de mine.

Arunc o ultimă privire bibliotecii de maculatură şi mă întorc în garsoniera mea complet electrificată. Pun *Requiemul* lui Wolfgang Gotlieb Chrisostomus la picup şi bag în priză cele o sută de amplificatoare mici, astfel ca muzica să se insinueze de pretutindeni, de aproape şi din depărtări. Umblu niţel la claviatură şi reduc sunetele prea înalte. Pe urmă umblu la sunetele joase. Cu ajutorul butoanelor pentru eliminarea baritonilor, am scos din *Requiem* baritonii. Dau deoparte başii şi sopranele. Din muzica celestului compozitor a mai rămas doar glasul creatorului. Acesta se apropie într-o caleaşcă din tuburi de neon de garsoniera 78 şi tună :

— Fiule, mai poţi obţine iertarea !

— Cum, minunatule ?

— Mori chiar acum şi dosarul trădării tale e ca şi închis.

— Nu vreau să mor, prea înaltule. Am patruzeci şi cinci de ani şi sînt în formă. Tot ce-i mai bun în mine, n-am dezvăluit ; tot ce-i mai frumos în viaţă, n-am trăit.

— De ce, neisprăvitule ?

— Gîndeam că mai e timp. Am amînat. Aşa zice şi Leon.

— Ăsta cine dracu' mai e ?

— Un eseist de importanţă judeţeană. Colegul meu de birou. Un tip foarte dotat. Poate să demonstreze orice în o sută de rînduri.

— Nu intră în vederile noastre. Pe noi ne interesează numai persoanele cu aspiraţii absolute.

— E tare greu cu absolutul, bunule.

— Greu, dar face, mă asigură vocea. Simt în tremurul ei divin un pic de îngăduință.

— Aș mai avea timp...

— Timp pentru desăvîrșire nu-i niciodată destul. Îți rămîne șansa să scrii adevărul.

— Adevărul e relativ.

— Prostii, tună bolțile. Adevărul e unul, singur și indivizibil. Scrie adevărul tău !

— Mersi, generosule !

Opresc picupul, decuplez amplificatoarele, închid ferestrele și trag perdelele. Aprind o veioză și rup în mii și mii de bucățele cronica romanului *Viața nu poate fi mințită*. Deschid fereastra bucătăriei și împrăștii fulgii de hîrtie în curenții fetizi și calzi ai nopții de decembrie. Masele de aer lenșe poartă neaua de mucava peste cartier și o presară pe chipurile transpirate ale bărbaților ce gem în somn și visează că e iarnă.

Îmi scot trei coli de hîrtie tip „Popular" și mă apuc de scris. Textul e gata în mai puțin de două ceasuri. Parcă l-aș fi știut cîndva pe de rost și mi l-am reamintit brusc. În fapt, mi se dictează. Sînt dus și eu de mînă spre lumină de Vergiliu. În clipa cînd îmi aștern semnătura, bătrînul poet mă bate încetișor pe umăr. E în gestul său toată tandrețea pantalonarului astmatic și tandrețea lui îmi este plăcută.

8.

PROBLEMELE CORECT FORMULATE sînt pe jumătate rezolvate.

Problema pe care trebuie să o rezolv e atît de simplă, încît nu poate fi formulată eronat : caut o femeie, despre care nu știu nimic, într-un oraș, despre care știu totul.

Tot ce știu, în ce o privește, e că mă așteaptă de patru ani, fără să fi convenit ceva în acest sens.

Există însă o persoană care știe o mulțime de lucruri despre ea : administratorul blocului în care locuiește.

Un om înțelept ia harta urbei și procedează metodic. Administratorii nu se supără cînd sînt căutați de necunoscuți. Atîta doar că devin exagerat de prudenți. În astfel de împrejurări, partea nerezolvată din problemele pe jumătate rezolvate se vădește de-a dreptul insolubilă.

Trebuie, prin urmare, să colind orașul, să bat la ușile unor persoane exagerat de prudente și să întreb dacă nu cumva au cunoștință de o femeie care, cînd te privește, nu te slăbește o clipă din ochi. Dacă informația li se pare neconcludentă, voi adăuga că, la lumina unei lămpi de birou, ochii acestei femei sînt umezi și strălucitori, ca ai șoricarilor de lapte și ai prezbiților, care nu poartă ochelari. Dacă și acum administratorii ezită să mă ajute, le voi spune că e genul de femeie capabilă să aibă încredere în cuvintele unui necunoscut, numai pentru că e timorată de un soț sau un prieten exagerat de posesiv.

Sînt, evident, destule elemente, pentru ca orice om priceput la calcularea cotelor de întreținere să te îndrume pe drumul cel bun.

O cale mai scurtă e împărțirea la doi.

Se slujesc de ea bărbații care nu-s atît de tineri, ca să mai fie înțelepți. Împărțirea la doi se folosește în zilele de facere a lumilor și de desfaceri violente, cînd tot ce mai contează — dacă mai contează ceva — e perioada de înjumătățire a radioactivității.

Despre femeia aceasta pe care o caut nu știu aproape nimic, e drept, dar însuși faptul că e vorba de o femeie mă încurajează să caut. Din cei 131 072 locuitori recenzați ai orașului nostru, 65 536 sînt de sex feminin. Problema, cum spuneam, e pe jumătate rezolvată. Bătrînele și copilele ies din calcul, împărțirea la doi te ajută să mergi înainte, împărțirea poate să continue pînă ce, din două femei, ultimele care rămîn în discuție la finele partidei de aritmetică elementară, o afli pe cea căutată.

E iarăși miezul nopții și sînt singur. Sînt singurul client al ceainăriei de categoria a II-a „Mușețelul" și în liniștea localului fără mușterii, planetă pustie sărită din orbită, separ femeile urbei în categorii ; nu mă interesează casnicele și nici dolofanele, în cele cincisprezece etape ale împărțirii cu doi am vreme să separ blondele de brunete și voluntarele de timide. Soluția problemei începe să se contureze, numărul persoanelor care fac obiectul compe-

tentei mele cercetări e din ce în ce mai mic. Urmează a șaisprezecea operațiune, penultima și cea mai grea dintre toate.

Vine, deci, un moment cînd aritmetica elementară nu mai slujește la nimic.

Beau ceaiul rece de pe fundul ceștii și mă gîndesc la Caterina.

E ciudat că a trebuit să treacă atîtea ore pînă să mă gîndesc la ea. Dar și mai ciudat e faptul că mi-am amintit de Caterina astfel, la sfîrșitul unei povești aproape neîncepute și la începutul alteia care n-are nici o șansă de a continua. Cu un biscuit și o ceașcă de ceai unii rezolvă o sumedenie de istorii de iubire. Memoria lor radioactivă înjumătățește timpul cu maximum de precizie. Memoria mea de cronicar literar de importanță județeană caută chipul Caterinei și află o imagine confuză. E ca într-un laborator fotografic, unde timpul e dat înapoi și impresiunile în săruri de argint se șterg. Nu fixez sensul întîmplărilor, chipurile și sentimentele. Aceasta este, de fapt, problema și oricît de clar și de direct aș formula-o, nu cred să-i găsesc vreodată rezolvarea. Tot ce era simplu la 20 de ani e aproape insolvabil la 45.

— Doctore, te-am sunat pentru că realmente am nevoie. Cred că e vorba de ceva foarte grav.

— Ce te doare ?

— Nimic. Dar nu asta e problema. Problema e că nu fixez sentimentele.

— Poftim ? ! ! !

— Unii nu fixează iodul, alții calciul. Și vin la voi pentru diagnostic și tratament. Eu am descoperit singur ce am : nu fixez nici un sentiment. E ca și cum nici n-aș trăi. Spune-mi ce să fac. Dă-mi o rețetă, o linie de tratament. Voi știți să amănunțiți totul. Trebuie să existe un remediu.

E miezul nopții și omul cu care stau de vorbă la telefon e obstetrician. Nu-l caut, firește, pentru că e obstetrician, ci fiindcă îmi e prieten. Nu-l văd cu anii. Îl găsesc însă la telefonul camerei de gardă a maternității județene. Tocmai a ieșit de la o naștere sau tocmai urmează să intre la o naștere. Conversațiile mele cu el pot fi reperate în timp cu mare precizie. Am avut o discuție extrem de utilă despre destinul poeziei ermetice cu aproximativ zece mi-

nute înainte de venirea pe lume a celui de al doilea băiat al unui inginer merceolog. O altă convorbire am purtat-o nu de mult, în chiar clipele ivirii pe lume a Graţielei, a patra fiică a unui meşter instalator. Prietenul meu a lăsat-o pe Graţiela în grija moaşei şi am analizat, în vreme ce a fumat o ţigară, aprinsă precipitat de o asistentă, cu aceleaşi gesturi ceremonioase şi grăbite cu care-i pregătea instrumentarul, destinul sonetului de dragoste. Prietenul meu, medicul obstetrician Baziliade, scrie sonete de dragoste. Ca şef de clinică, e atît de ocupat încît sonetele şi le compune — n-am nici o îndoială — în vreme ce operează. Sînt singurele momente cînd poate să se concentreze asupra unei idei de poezie. În afara sălii de operaţii, Baziliade are îndeletniciri dintre cele mai prozaice. Cînd nu prezidează colegii, semnează state de plată ori dări de seamă. Cu cît se înmulţesc îndatoririle sale extraprofesionale, cu atît mai concentrată îi este expresia lirică. Probabil că numai persoanele care n-au nici un minut cu adevărat liber ştiu să simtă ori, mai bine zis, să-şi imagineze starea de libertate deplină.

Nu-mi dau seama dacă sonetele medicului obstetrician au vreo valoare literară. E dificil de apreciat valoarea creaţiei cuiva care nesocoteşte orice competiţie valorică. Obstetricianul Baziliade îşi plasează versurile la afişierul secţiei şi asta, se pare, îl satisface ca poet.

Are un public şi, ce-i mai important, îi cunoaşte reacţia.

Pentru un poet, nu-i tocmai puţin. Pentru unul care scrie sonete de dragoste, e totul. Autorii de felul lui nu au complexul expresiei ermetice.

— Eşti specialist în sentimente, îi spun. De aceea te caut.

— De fapt, ce ţi s-a întîmplat ?

— M-am îndrăgostit de o femeie. De curînd am descoperit că e măritată. Arăta ca o fecioară, deşi a născut cinci copii. Pe unele femei maternitatea le conservă într-o tinereţe prelungită.

— Nu-i chiar cum crezi tu.

— Cu ea aşa s-au petrecut lucrurile. Cum aş fi putut confunda o mamă cu cinci copii cu o fiinţă pură, detaşată de tot ce-i comun ? !

— Cum ai ajuns la concluzia asta ?

— Că e pură, că are o sensibilitate nealterată de mizeriile zilnice ?

— Nu. Fiindcă o astfel de persoană nu există. Vroiam să știu cum ai aflat că nu fixezi sentimentele.

— Am uitat-o. Nu în totul. O uit însă repede. Mă gîndeam la ea în permanență. Acum trebuie să-mi propun să mă gîndesc la ea.

— Cîți ani ai ?

— Împlinesc patruzeci și cinci.

— Însoară-te.

— Nu poți să te însori, pur și simplu.

— Însoară-te, pur și simplu. Grăbește-te să ai un copil. Cel mai bine e să ai doi. Crede-mă. E ceva la care mă pricep. Dragostea vine după aceea. Nu e vorba de dragostea pentru cineva, ci de puterea de a renunța la o mulțime din treburile la care înainte nu concepeai că se poate renunța. De pildă la nevoia de a raporta totul la tine. Nu poți fi veșnic îndrăgostit de tine și, totodată, să mai iubești și pe altcineva. E prea mult chiar și pentru indivizii geniali.

— N-am susținut niciodată că sînt genial. Sînt cronicarul literar al ziarului *Viitorul*. Ieri am scris primul meu articol adevărat. Am scris exact ce am gîndit.

— Nu se poate. Nu poți afirma că deținea un adevăr, dar că, din felurite motive, nu-l dădeai la iveală. Adevărul e ceva ce se învață. La fel și sentimentele.

— Cîteva.

— Toate. Oamenii n-au sentimente, ci predispoziții afective. Nu iubești o femeie doar pentru că e misterioasă și nu știi nimic despre ea. Aduc zilnic pe lume copii ai căror părinți nu știu aproape nimic unii despre alții. Se trezesc în situația că trebuie să precizeze ce sînt și ce gîndesc și nu au ce preciza, fiindcă sînt nealeși din sine și nu au căpătat deprinderea să se întrebe ce importanță au gîndurile care le trec prin minte. Eu îi învăț că sînt imperfecți și că de la această idee trebuie să plece în viață. Că se pot ameliora, cu condiția să-și propună asta și să fie toleranți cu cei din jur.

— Doctore, cauze foarte diferite pot să conducă la același efect. Poate că într-adevăr sînt incapabil să simt ce simt toți oamenii. Ori poate simt prea mult. Mai mult decît ar fi necesar ca să mă fixez afectiv. Știi doar cum e : la temperaturi extrem de joase, gheața începe să te frigă.

E un alt fel de fierbinţeală. Totul, pînă la urmă, e o convenţie.

— Nu chiar totul. Naşterea şi moartea nu sînt niciodată relative. Cînd o femeie moare la naştere nu piere doar o parte din ea. Sînt multe momente din existenţa noastră cînd nu ne e permis să aproximăm. O naştere e întotdeauna ceva sută la sută. Există şi sentimente sută la sută. Te invit să vii o dată la spital.

— Acum ?

— Acum sau cînd vei fi pregătit să pricepi ce-i acela un sentiment sută la sută. E şi instinct, dar şi învăţătură. Dragostea mamei pentru noul născut, de pildă. Tandreţea se învaţă. Şi melancolia. Un om melancolic nu-i neapărat un învins. Melancolicii autentici sînt nişte învingători. Nu există altă realitate decît cea în care trăim.

— Asta, doctore, nu-i o discuţie despre destinul poeziei ermetice !

— Ai dreptate. Uneori sînt atît de convenţional... Noroc cu meseria mea. E o meserie pentru bărbaţi. Îi umanizează. Ştii, am cunoscut o sumedenie de taţi. Nimic nu-i mai deosebit de un bărbat ca alt bărbat. Aceste creaturi, atît de deosebite între ele, au fiecare un punct de vedere destul de bine individualizat în ce priveşte femeile, în general, şi femeile lor, în special. Nu cunosc nici o împrejurare în care bărbaţii să fie toţi la fel. Pentru femei, o asemenea împrejurare există : naşterea. În toată lumea, femeile nasc la fel. Şi îşi alăptează progeniturile la fel. Şi îşi iubesc copiii la fel. Acum te las. Mă cheamă în sala de naştere.

— Încă o clipă. Ce-i „Vitalin"-ul ?

— Un medicament.

— N-ai o părere grozavă despre el.

— Poate că e un medicament bun. Apar prea multe. Nu avem vreme să ne dăm seama de efecte. Un an, doi şi au dispărut. Apoi sînt la modă altele. Cine ia „Vitalin" ?

— Suzana. E secretara redactorului şef.

Doctorul tace. O pauză de aproape jumătate de minut.

— Mai eşti la aparat ?

— Cîţi ani are Suzana ?

— Patruzeci şi cinci sau patruzeci şi şase.

— Patruzeci şi cinci sau patruzeci şi şase ? !

— Contează un an în plus sau în minus ?

— De la o anumită vîrstă, contează și o zi.

— Suzana vrea neapărat un copil. De douăzeci de ani se ocupă de asta. Nici n-ai idee.

— Am idee. Nu e singura. Cunosc o mulțime de disperate ca ea. Minuni, cum să-ți spun, se petrec zilnic. Numai să nu fie ceva funcțional.

— Nu e.

— De unde știi ?

— O știm cu toții. Se ocupă de douăzeci de ani, ți-am mai spus. De fapt, ne ocupăm cu toții. Nu vreau să-ți par trivial, dar e purul adevăr. Ne pune la curent cu toate. Are încredere în ziariști. Și în doctori. În toți cei care o învață să aibă încredere. Îi procurăm medicamente. Și doctori.

— Să vină s-o văd.

— Doctore, nu e bine s-o vezi. Tonul tău nu-i niciodată suficient de încurajator.

— Nu-mi place să mint.

— Nu-ți cer să minți. Doar să nu spui adevărul. Unele adevăruri nu folosesc nimănui. Nici măcar celui care le deține.

— Dragă, sînt doctor, nu profet.

— Minciuna e și ea un sentiment. Nu pare, dar este. Un om poate să trăiască toată viața cu o minciună și să nu știe. Și ea să fie chiar viața lui.

— Dragă, cedează Baziliade, așa cum cedează toți medicii cînd au de-a face cu pacienți grei de cap, o fi cum zici. În astfel de cazuri, însă, tot adevărul e cel mai bun.

Mă gîndesc la el, așa cum se gîndesc toți pacienții la medicii care nu vor să recunoască o greșeală ori, cel puțin, faptul că și medicii pot să greșească și-i spun :

— Știi tot ce trebuie să știi despre o femeie și practica a confirmat că tot ce știi e tot ce se poate ști. Cînd ai s-o cunoști pe Suzana, ai să înțelegi că nu știi aproape nimic.

9.

ÎN ARTICOLUL *PERSONAJUL PURTAT DE MÎNĂ DE AUTOR* arăt care-i deosebirea dintre un povestitor autentic și unul închipuit. Ideea de la care por-

nesc e că deosebirea aceasta nu-i simplu de marcat. Cu atît mai mult cu cît autorii de contrafaceri sînt adeseori preferați celor autentici, din aceleași motive pentru care operelor originale le sînt preferate surogatele.

Cel mai important lucru la un roman nu e subiectul, ci personajul. Subiectul unui roman îl constituie chiar personajele lui. Unui om i se pot întîmpla o sumedenie de lucruri. Multe din situațiile pe care ajunge să le trăiască sînt hotărîte de el. Dar și mai multe îi scapă de sub control. Totuși, și aici contează personalitatea lui. Dovadă că, în situații identice, oamenii reacționează diferit. Personajele unui roman au, cu autorul, aproape aceleași relații pe care le au copiii cu părinții lor. Odată ieșiți în lume, copiii devin maturi în felul în care firea și înfățișarea lor îi lasă să devină. Un autor poate să-și înzestreze personajele cu virtuți și cusururi în sine interesante. Pînă la urmă însă aceste virtuți și aceste cusururi nu-s mai interesante decît hainele cu care părinții își îmbracă pruncii. Ce se schimbă e impresia pe care ne-o face un om, nu omul însuși. O schimbare oarecare are loc, e drept, și în omul care poartă hainele, numai că ea nu-i niciodată atît de însemnată pe cît se consideră. De regulă, hainele ajung să semene cu persoanele pe care sînt puse, nu invers.

In pagina a doua a eseului trec la analiza cărții lui Cezar Bragadiru, demonstrînd că autorul se poartă cu personajele sale ca un păpușar. El izbutește să le miște, să le dea o direcție. Întocmai însă ca într-un spectacol de păpuși, nu poți scăpa nici o clipă de senzația artificialului. Cînd personajul nu-i purtat de mînă de autor, cînd se mișcă și vorbește conform felului său de a fi, cititorul devine el însuși personaj. Intră, cum s-ar zice, în lumea romanului, joacă rolul fiecărui personaj, în chipul în care-l joacă acesta. Dacă cineva trebuie dus de mînă, atunci să fie dus de mînă cititorul. Dar cu dragoste și cu sfială, ca un invitat de seamă. Să fie condus în locul privilegiat de unde să vadă și să înțeleagă ceva. Nu există loc de unde poți să înțelegi totul. De fapt, locul acesta există, numai că cititorii sînt veșnic alții. Locul din care poți pricepe aproape tot e acela al scriitorului. Acest „tot" însă nu-l pricepe nici măcar autorul. Romanul, în întregime, începe să trăiască propria-i viață, pleacă în lume ca o

corabie pe mare. Romanul lui Bragadiru e o corabie pe puntea căreia marinarii, ofițerii și călătorii umblă sacadat, fără un rost prea limpede, cu amintirea mișcărilor ce le-au fost imprimate de autor și a sforilor cu care au fost mînuite.

Conchid că e vorba de lucrarea unui vanitos, de o scriere care era mai bine să nu fi fost tipărită, întrucît o carte care nu face nici un bine, face precis un rău : îl învață pe cititorul deprins să creadă că tiparul consfințește valoarea, cu surogatele. Ca și unele medicamente, surogatele creează dependențe.

Ce mă interesează e ca Vrânceanu să înțeleagă schimbarea : n-am să mai scriu recenzii proaste la cărți bune, numai fiindcă șeful secției culturale nu-i agreează pe unii scriitori, și nici cronici favorabile la apariții nesemnificative, doar pentru că impetuosul meu șef mi-o cere. Am să mă duc de mînă pe mine însumi unde îmi va cere conștiința.

Stelian Vrânceanu citește eseul săptămînal al lui Leon. Are o privire normală, adică încruntată. Părul sur și țepos, de militar prusac ieșit de la frizer, accentuează impresia de încordare pe care o degajă întreaga lui ființă. Cînd citește ceva, fie și nota pentru plata telefonului, Vrânceanu seamănă cu un luptător din vocație pregătindu-se pentru o confruntare decisivă. Din fiecare ridicare de pleoapă deduci un gînd ultimativ.

Masiv, gros ca o bucată de aluat pentru o jimblă mare și tot ca ea de frămîntat, trupul cunoscutului critic Stelian Vrânceanu emană decizie și autoritate. Te gîndești că un astfel de om, pur și simplu, n-are cum să n-aibă dreptate, indiferent ce zice și ce întreprinde. În ce-l privește, adică. Partea proastă e că-ți vine foarte greu să te dumirești care-i atunci dreptatea ta.

Îl întrerup din lectură și-i vîr articolul sub nas.

— Ce-i cu tine ?

— Nimic special. E textul pe care mi l-ați cerut.

— Nu poți să aștepți ?

— Nu.

E, bineînțeles, o obrăznicie. Nimeni nu i-a mai vorbit în felul acesta lui Vrânceanu. Reversul situației e că Vrânceanu nu-și imaginează că i se poate vorbi așa. De aceea, nu sesizează gravitatea scenei. E o scenă fără nici

o consecință, deoarece personajele vorbesc limbi diferite. Pe Vrânceanu nu l-a contrazis nimeni, niciodată. S-a deprins cu gîndul că deține cheia tuturor lucrurilor și nu remarcă opiniile contrare. E ca una din jivinele acelea din insulele oceanice nevizitate încă de om, care, la apariția omului, nu realizează primejdia. Pentru ele omul e o altă jivină, venită să se prăjească la soare pe plajă. Pe Vrânceanu n-aș putea să-l uimesc nici dacă l-aș pălmui. N-ar înțelege că lucrul pe care-l fac semnifică exact ceea ce semnifică și-n cazul celorlalți oameni. Ar considera gestul o inabilitate. Una din multele inabilități ale subalternilor săi, pe care se cuvine să le corecteze, așa cum le corectează textele. Intră cu creionul în ele fără să ne consulte, schimbă cuvinte și fraze întregi fără să ne comunice, taie ori adaugă, după cum crede de cuviință. Muncește la text cu ardoare, pufăind pe nări, frămîntîndu-și sprîncenele, holbîndu-și ochii la cîte un pasaj. Sînt întotdeauna atît de uimit de voluntarismul lui Vrânceanu, încît nu mai am puteri să mă revolt. Sînt ca sportivii care dau totul la antrenament și clachează, istoviți fizic și psihic, în concurs.

Totuși, chiar și Vrânceanu o să realizeze că articolul meu, dacă nu poate fi numit o răzvrătire sută la sută, echivalează cu o răzvrătire. O imitație de revoltă. Dar una bine întocmită.

Stelian Vrânceanu lasă deoparte eseul lui Leon și, fornăind amenințător, ia creionul și subliniază titlul. Pentru Vrânceanu, creionul e instrumentul universal. E ca mecanicii aceia care pun mîna pe ciocan, indiferent de treaba încredințată. Cititul e pentru el o problemă de forță. Scaunul scîrțîie chinuit, aerul se încarcă de electricitate, părul cenușiu de pe creștet i se zburlește și capătă luciul fontei strunjite. Îi urmăresc activitatea și parcă aud un glas. E glasul destinului. Destinul ține să mă felicite pentru curajul și, mai ales, pentru demnitatea cu care mi-l impun.

Destinul mă felicită cu glasul lui Vrânceanu.

— Bravo, domnule ! exclamă șeful secției culturale.

Eseistul Leon mi-aruncă o privire de șocat. E pentru întîia oară cînd drasticul critic laudă pe cineva.

Mă uit și cu șocat în ochii rotunzi și încercănați ai criticului. Spun exact ceea ce gîndeam, de cîteva ceasuri,

să-i spun, după ce va fi terminat articolul, numai că, în acest context, fraza capătă alt înțeles :

— Am simțit un moment de revoltă, ceva mai puternic decît voința mea.

— Bravo, domnule ! revine Vrânceanu. Revoltă-te mai des. O să-l propun pentru înregistrare la radio. Am să le vorbesc de tine. Te ajut să ieși în lume.

— M-am săturat de cronici tîmpite. Îmbătrînesc și încă nu cunosc gustul adevărului spus direct.

— Bravo, domnule ! continuă inspirat Vrânceanu. Așa te vreau, revoltat !

Devin circumspect. E pentru prima oară că-l aud pe Vrânceanu repetîndu-se. Parcă s-ar explica. Parcă ar pregăti o revanșă.

— Domnule, face Vrânceanu imperios. Am o rugăminte. E un articol prea bun ca să-l citezi pe Bragadiru în el. E un text bun *în sine*. Înțelegi ce vreau să spun ?

Înțeleg.

— Ce-ți trebuie ție Bragadiru ăsta ? Nu-i faci nici un serviciu.

— Nici n-am vrut.

— Perfect. Dacă ții, scrie altă dată despre el. Referă-te strict la carte. După părerea mea, e un roman ratat.

— Asta spuneam și eu.

— Perfect. Dar nu amesteca lucrurile. De altfel, am operat tăieturile necesare.

N-am observat. Mi s-a părut că nici n-a mișcat creionul. Mă ridic din scaun cu umilință.

— Bravo, domnule ! tună în urmă-mi Vrânceanu.

Trec prin secretariat cu capul plecat, însoțit de privirea speriată a Suzanei.

— Pot să te ajut ?

— M-a lăudat Vrânceanu.

Suzana e sincer îngrijorată.

— De ce-a făcut-o ? El nu laudă pe nimeni.

— Totuși, a făcut-o !

— Fii atent, îmi cere în șoaptă Suzana. Nu-i bine nici să te urască. Dar dacă te iubește, e nenorocire.

10.

PETRECERILE ORGANIZATE DE Ioneşti, cu ocazia naşterii copiilor lor, sînt la fel de cuviincioase ca şi copiii înşişi. Cît despre cea de-a treia, la care particip, ea seamănă întrutotul cu primele două.

Nevasta lui Ionescu primeşte felicitările cu exaltarea pe care o mamă o manifestă îndeobşte la prima sarcină.

Pînă şi pişcoturile sînt aceleaşi.

Ronţăi vestitele pişcoturi acrişoare ale firmei „Ionescu, soţia şi fetele", beau vin de soc dezalcoolizat şi ascult cugetările lui Stelian Vrânceanu cu privire la starea de spirit a noilor generaţii. El deplînge lipsa de preocupări orientate la tineri şi, în mod deosebit, dezinteresul acestora faţă de estetica literaturii. Vrânceanu e de părere că nu ne putem aştepta să apară atît de curînd un Lovinescu sau un Călinescu şi, dat fiind că i se adresează gazdei, încep să cred că scepticismul său se răsfrînge nemijlocit asupra progeniturilor sărbătoritului. Soţia lui Ionescu nu pare să sesizeze gravitatea profeţiei. Pe ea n-o afectează, deocamdată, faptul că nici una din cele trei fete ale ei n-are să fie un Lovinescu sau un Călinescu. Singurul lucru ce o interesează e ca invitaţii să mănînce toate pişcoturile.

Pe Ionescu, previziunile scepticului Vrânceanu îl înspăimîntă. Ionescu face parte din categoria, destul de cuprinzătoare, a ziariştilor care, specializîndu-se în „probleme diverse", ucid în ei un talent literar. În redacţia noastră există vreo cincisprezece persoane care, ca să ajungă specialişti în chestiunile semănăturilor de primăvară ori reporteri la secţia anchete, au omorît în ei un talent artistic.

Cu toate acestea, petrecerea n-are deloc aerul unei întruniri de ucigaşi. Grămezile de prăjituri de casă se năruie şi dispar în burţile rotunde şi încăpătoare ale redactorilor gazetei *Viitorul* şi noi movile se înalţă, construite în grabă de mîinile plinuţe şi inspirate ale fetiţelor Ionescu şi ale mamei lor. Începe să fie clar că vinul de soc, de mere, de corcoduşe ori din ce naiba îl mai pritocesc Ioneştii n-a fost dezalcoolizat în întregime. Invitaţii vorbesc tare, ochii le strălucesc, obrajii stacojii şi umezi sînt proba că, pentru moment cel puţin, nu mai acordă

prognozelor culturale ale lui Vrânceanu importanța pe care erau tentați să le-o arate cu numai un ceas mai devreme.

Așa că șeful secției eseuri de o sută de rînduri trebuie să-și exercite nevoia de a fi ascultat numai asupra subalternilor săi.

— Ai scris un text deosebit, îmi explică Vrânceanu. Și trece, conform obiceiului, la pluralul majestății.

— Am scris un text strălucit, clamează Vrânceanu visător. O să-l înregistrăm la radio. Asta o să ne dea siguranță. Trebuie să ne gîndim la treburi mari. Trebuie să ne fixăm la o temă. Să spunem adevărului pe nume. Ceva radical. Ceva ca să ne scoată în față.

Îmi așază amical brațul drept pe umeri. Are mîna masivă și grea. Parcă aș fi închis cu un leu într-o cușcă și aș trăi, mai degrabă emoționat decît înspăimîntat, clipa de tandrețe a unei creaturi vînjoase și egoiste pînă și-n mîngîieri. Fiindcă Vrânceanu sie-și vorbește. Aș putea să dispar și el nu ar înregistra absența. De fapt rememorează, cu glas tare, principiile existenței sale de învingător. Ascult povestea unui om năvalnic și însingurat și mă simt mișcat. E ca și cum aș intra în cabina unui actor în timp ce repetă, într-una din acele ore privilegiate cînd se contopește cu rolul și, în extaz, el, măruntul cabotin, consumă aspirații imperiale și suferințe celeste. Omul care nu e în stare să fie autentic, în afara scenei, e copleșit de abundența și puritatea simțămintelor sale, sub lumina reflectoarelor.

— Nu există ocazii mari și ocazii mici ; toate prilejurile trebuie folosite ; nu ne privește dacă plictisim oamenii ; pe noi nu ne interesează nici plictiseala, nici bunăvoința lor ; noi ne-am alcătuit un scenariu și nu ne abatem de la litera lui ; nu lăsăm nici un rînd scris nepublicat ; nu ne mulțumim cu faima locală ; nimic nu trebuie să ne satisfacă ; nu vrem să știm ce cred alții despre noi ; oricum, nu poți să-i fericești pe toți ; ne angajăm în lucrări vaste, în cît mai multe contracte ; spaima de a nu putea să termini stimulează ; noi nu avem, ca alții, lucrări începute și lucrări terminate ; noi sîntem mînați din urmă de timp și lucrarea noastră nu are capăt ; trebuie să fim prezenți ; lumea ne uită repede, trebuie să fim pretutindeni deodată ; dăm tot și

luăm tot : nimeni nu porţionează viaţa ; timpul cerne doar ce i se dă la cernut ; trebuie să fim ca muntele ; muntele nu-i nici frumos, nici urît ; de munte ţii cont, indiferent dacă-ţi place sau nu ; să nu fim modeşti ; în realitate, nu există modeşti, ci înfrînţi ; noi hotărîm măsura lucrurilor : ca să lupţi cu tine însuţi, lupţi cu toţi din jurul tău : nu poţi să te afirmi, cînd îi laşi pe alţii să hotărască ; noi decidem cît trebuie, ce trebuie şi unde trebuie să scriem : nimeni nu are nevoie de noi dacă nu ne iubim noi înşine mai mult ca pe oricine ; oamenii ne preţuiesc cît timp se tem de cuvîntul nostru ; noi nu contăm ; opera noastră e totul.

În clipa în care se opreşte ca să îşi încarce plămînii cu aer, îi spun că lucrez la o carte.

— Bravo, domnule ! zice Vrânceanu, deşi nu pare impresionat deloc de această veste. E primul căruia i-o dau. Cu excepţia lui Leon, se înţelege.

Insist :

— O carte, nu o culegere de recenzii. Are o temă, pleacă dintr-un loc ca să ajungă în altul. Tratează o problemă anume. Se vorbeşte mult despre aceasta, însă o carte de sine stătătoare nu există.

— Nu zău ? ! se minunează Vrânceanu. Are gura plină de pişcoturi şi vorbele ies malaxate. Şhi chare-i prhoblhema ?

— Mitul perfecţiunii. Nu fac istoria lui. Nu sînt istoric al culturii. Mă interesează incidenţa mitului în zilele noastre. Vreau să arăt cum nevoia de perfecţiune duce la dramă. Regula oricărui cerc e să se închidă.

— Îi vezi, mă întrerupe absent Vrânceanu şi face un semn de parcă ar binecuvînta adunarea. Dacă n-ar avea gura plină de cocă, aş fi tentat să desluşesc în cuvintele lui o undă de trufie. Ar fi pentru prima oară cînd Vrânceanu manifestă un sentiment, ceva care seamănă a izbucnire afectivă. Vrânceanu e preocupat şi distant ca o bibliotecă academică. Ei, bhine, mormăie el, toţi luchrează la chîte o carte. Thoţi au cîte o themă dheosebhită şhi dhespre chare nu s-a mhai scris. De fapt, nu există theme despre chare să nu se mai fi schris. Chărţile asthea unice au un chusur : n-au fost încă începuthe. Oamenilor le ajunge că se ghîndesc la cum or să fie ei celebhri. Phoveşti care continuă în ghînd...

Vrânceanu face o pauză și cu un ultim clefăit rezumă totul într-o singură frază :

— Uită-te la fhiecare cu lhuare aminthe ; tot ce în-cep, conthinuă în ghînd.

Nu-i nevoie să mă uit. E suficient să privesc la televizor. Surpriza serii o constituie caseta video, ce înfățișează o altă petrecere castă din familia Ionescu. E o zi însorită și masa e pusă în grădină. Prin fața obiectivului se perindă chipuri cunoscute și altele pe care le văd pentru întîia oară. Suzana întinde brațele către aparat. Are lacrimi în ochi, deși arată fericită. Zîmbește cu lacrimi. În brațe poartă, înfășat în scutece, pe unul din copiii Ioneștilor. Copilul trece prin mai multe mîini și toate îndreptate spre camera video. Ionescu însuși ia copilul și, împins de oaspeți, prezintă noul născut. Chipuri vesele, bărbați cu cămașa deschisă la gît, femei care conversează și trag din cînd în cînd cu ochiul către obiectiv, rîzînd și încercînd să-și acopere fața. Secvențe întregi sînt filmate cu discreție, de undeva, de unde prezența aparatului nu e sesizată. Vrânceanu mănîncă preocupat biscuiți acrișori. Leon bea vin de soc dezalcoolizat și cade într-un fotoliu amețit. Carmen, una din dactilografele redacției, trece prin spatele fotoliului și-l mîngîie pe Leon pe ceafă. Gestul ei îmi dezvăluie o fațetă nouă a personalității eseistului de importanță județeană. Privirea fetei mărturisește o anume mîndrie posesivă. Leon duce paharul la gură și fata i-l varsă pe haină. Ar trebui ca Leon să se supere. Totuși, nu o face. Discută ceva cu un individ înalt, cu privirea mohorîtă. Individul e urmărit de obiectiv în mai multe situații : cînd se apropie de masă ca să-și umple paharul, cînd întinde Suzanei un obraz ca să fie sărutat, cînd dă mîna cu Vrânceanu. Persoana îmi displace. Are un mers țeapăn și o căutătură crispată. Pare să fi sosit de curînd, deși la fel de bine putea să fi venit o dată cu primii oaspeți.

Persoana îmi stîrnește curiozitatea. Rîde uneori, dar niciodată din toată inima. Are un soi de încordare în gesturi, care produce, atunci cînd se apropie de un grup, o ușoară stînjeneală. Nu-i neapărat un bărbat urît, atîta doar că nu e în stare să se poarte degajat. Ca și cum fiecare ar ști ceva despre el, ceva pentru care e simpatizat și refuzat în egală măsură, iar el înțelege asta. Un tip

cu obrajii supți, cu privirea febrilă de șef indian. Simt un soi de apropiere față de acest om. Eroul principal al casetei video e copilul Ioneștilor, el ne e arătat la fiecare zece secunde din toate pozițiile și aplaud, laolaltă cu asistența, ori de cîte ori îi văd fața boțită, de sugar în primele săptămîni. Dar de interesat mă interesează doar personajul stîngaci și taciturn, al cărui chip se iveşte în treacăt și scurtcircuitează, ca presimțirea unei întîmplări dezagreabile, asistența. Înainte ca filmul să se termine, el mai apare preț de cîteva clipe, privind țintă spre obiectiv. O căutătură tensionată, niște ochi încercănați, de noctambul. Un om nefericit.

Lumina se aprinde și femeile îl felicită gălăgios pe Ionescu. Toți ridică paharele și strigă „Mulți ani trăiască".

Profit de faptul că nimeni nu e atent și părăsesc încăperea. Traversez grădinița, care miroase dulceag a gunoaie pentru îngrășat straturile de flori, și mă grăbesc să ajung la poartă. Îmi stăruie în memorie chipul aspru și vanitos al oaspetelui de odinioară al Ioneștilor și mă întreb dacă l-am mai văzut. Sînt absolut sigur că nu l-am mai întîlnit, totuși ceva din ființa lui îmi e familiar.

Merg, merg preocupat de un singur gînd, mă apropii de casă și, într-o străfulgerare vizionară a minții, am soluția. Știu cine e omul acela.

Omul acela sînt eu.

*

Strada pe care o străbat e una din vechile ulicioare ale urbei. Trotuarele sînt tocite și, din loc în loc, pietre mai mari, rotunjite de vreme, dar încă semețe răsar ca un pinten și te obligă să calci prudent. Femeile, îndeosebi, trebuie să umble cu băgare de seamă. E unul din locurile care te cheamă să te plimbi, pur și simplu, fără nici un țel.

Astfel de locuri te melancolizează, fără să-ți poți explica întotdeauna cauzele și te fac să te simți vinovat, fiindcă le-ai descoperit tîrziu. Îți propui să le străbați pe îndelete, dar uiți și, cînd revii, te încarci cu noi vinovății. Sînt străzi aproape pustii ; nimeni nu vrea să acumuleze culpe fără pricină și chiar locatarii ies arareori din casă fără treabă. Cîndva, pe aici, erau hanuri și bocănitul cailor, larma chefliilor și vînzoleala slugilor înviorau atmosfera. Deși nu se întîmpla nimic deosebit, părea că

stă să se întîmple. Hanurile și-au închis definitiv porțile, în odăile strîmte și întunecoase s-au stabilizat chiriașii la stat, pașii acestora sună stingher pe scîndurile roase ale marilor cerdacuri, curțile goale, străjuite pe toate laturile de nesfîrșite șiruri de cămăruțe, amplifică zgomotele. Cînd intri într-o astfel de curte, după ce ai deschis o poartă scîlciată și ai străbătut un spațiu boltit și umed, te trezești în mijlocul unei ogrăzi imense, pavată cu pietre de rîu și ai sentimentul că de la fiecare fereastră te privește cineva.

Mă opresc din drum și fixez, fără să-mi dau prea bine seama de ce, o poartă întunecoasă. S-a făcut tîrziu, oamenii s-au întors la culcușurile lor, strada, luminată moale, e plină de șoapte... Omul acela, pe care l-am văzut pe caseta video, nu eu, își simte sufletul greu și se apropie temător de intrare. Ora tîrzie și bolta turtită, gata parcă să se prăvălească peste el, în loc să-l alunge, îl cheamă să pășească în curte. Poate că a mai fost pe aici, poate că și-a imaginat, în clipele de solitudine și spaimă, astfel de spații, ca o nișă protectoare, și de atunci le caută, poate că simte deodată o datorie și nu e în stare să precizeze nici în ce constă aceasta și nici față de cine e dator. El deschide poarta și, temător, face cîțiva pași.

Mă aflu în mijlocul ogrăzii, deasupra, clătinîndu-se lent, spînzură un bec, e singura sursă de lumină din tot perimetrul fostului han, un cerc alb dincolo de marginile căruia întunericul e des și agresiv. Aud pași și un glas mă întreabă, încă înainte de a ajunge sub umbrela lămpii, ce treabă am.

— Nici una, spun. Sînt în trecere. Voiam de mult să intru, dar am amînat. O seamă de case mă atrag. N-aș ști să spun de ce.

— Ce interes ai ?

Vocea e brutală. Poate fi a unui bărbat impunător, dar și a unuia sfrijit. Sub protecția întunericului, unii oameni devin agresivi.

— Nu se poate vorbi de un interes. Treceam prin cartier...

— Asta o știm.

Mă simt apărat de lumină, bărbatul, de întuneric. Precizarea mă intrigă. I-o spun :

— N-ai ce să știi. În orice caz, nu mai mult decît mine. Iar eu nu știu aproape nimic.

— Ai face mai bine să pleci.

— Bineînțeles că voi pleca. Cînd voi socoti de cuviință.

— Din partea mea, cedează bărbatul, poți să stai cît vrei. Mă întreb de ce-ai venit. În locul tău, n-aș mai fi dat pe aici. Mi-ar fi rușine.

Îi cer să se apropie. Îi explic că n-am absolut nici un motiv să-mi fie rușine să intru în curtea lor. Și nici în altele.

Din întuneric răsare un omuleț nebărbierit, care mă privește ostil. Și nu atît ostil, cît cu repulsie. Are aerul cuiva trimis să rezolve o chestiune stînjenitoare. Cînd voi dispărea, are să intre în pat mulțumit. S-a achitat de-o treabă urîtă. Dar, ce-i mai important, e c-a făcut-o bărbătește. Nici nu-i nevoie să mintă. Mi-a vorbit, într-adevăr, dur, ca să pricep exact ce-a vrut să spună. Singura problemă e că nu trebuia să-mi spună mie toate acestea.

Mă apropii și-i cer să mă privească atent. Mă vede pentru prima dată.

Poate să fie sigur.

— Uite, îmi zice, ai făcut rău unor oameni. Foarte mult rău. E cazul să te cari. E cineva aici care ar suferi dacă te-ar vedea. I-ai distrus viața. Nu-i cazul să-ți iei mutra asta de prost. Fă și tu o faptă bună : șterge-o.

— Omule, îi spun, mă confunzi. Trec pentru prima oară pe strada voastră. Nu-i nici o femeie pe aici, care să sufere pentru mine. Și-n general vorbind, nu se află în tot orașul femeie căreia să-i fi produs un rău atît de mare încît să nu mă arăt.

— N-o face pe șmecherul, prinde curaj mărunțelul. E vorba de un bărbat, nu de o femeie. De un nenorocit. L-ai nenorocit tu.

Părăsesc urgent curtea și strada.

Plec fără amintiri. Amintirile au să apară mai tîrziu. Nu mă impresionează decît lucrurile pe care le înțeleg. Aici nu e nimic de înțeles. Nu există bărbați nefericiți din cauza mea. Poate doar Leon, cîteodată. Cînd mă îndoiesc de utilitatea efortului său.

Cînd mă îndoiesc de însuşi rostul nostru în această profesie.

Cîndva, voi pătrunde secretul acestei seri, dacă-l voi descoperi vreodată, voi încerca să apreciez ce rol am jucat şi voi suferi cu măsură. Numărul bărbaţilor nemulţumiţi de existenţa lor e foarte mare. E simplu să dai vina pe alţii. Deşi transferul nu rezolvă nimic. Cîndva, la bătrîneţe, îmi voi aminţi de incident, fiindcă, trecînd anii, lucruri care în realitate n-au avut o importanţă deosebită apar încărcate de sens, misterioase, fatale. Voi continua şi eu în gînd poveşti începute. Cu toţii o facem. Chiar şi Vrânceanu. El vrea să se privească, de la distanţă, cu ochii mei. Nu eu sînt acela care-l interesez. Vrânceanu vrea să-şi dovedească, repetînd reuşita sa în detaliu, că a avut într-adevăr un scenariu şi că tot ce a izbutit în viaţă a izbutit prin forţe proprii. Ar fi nenorocit să constate, într-o bună zi, că accidentalul a jucat, în cariera sa de om cu toate şansele realizate, un rol mai mare decît credea, că norocul l-a însoţit, ca pe atîţia alţii, fără să aleagă.

M-apropii de casă şi în urechi îmi răsună, deşi ar fi trebuit să nu le mai aud, reproşurile piticului în pijama. Vorbele lui răstite fierb şi îşi pierd coaja. O pastă care vibrează.

11.

CONCERTUL ÎN RE MINOR K.V. 466

al divinului Wolfgang Gotlieb Chrisostomus a fost compus în anul 1785. S-au scurs de atunci două secole, lumea s-a schimbat de mai multe ori şi au fost născocite o mulţime de maşinării. Cu toate acestea, sînt convins că omul „mic şi palid, cu privirea de foc", al cărui ritm cardiac era de două ori mai iute decît al contemporanilor, ar şti să aprecieze faptul că eu pot să ascult minunatul său concert pentru pian şi orchestră ori de cîte ori poftesc, deşi nu dispun nici de pian, nici de orchestră.

Ceea ce l-ar uimi ar fi nu perfecţiunea la care au ajuns aparatele muzicale, ci altceva. Celestul Gotlieb ar

tresări și ritmul său cardiac ar crește amețitor, dacă i s-ar spune că undeva, într-o țară despre care n-a știut niciodată prea multe, cronicarul literar al unui ziar de provincie, un bărbat de patruzeci și cinci de ani, sortit pe vecie iubirii, simte întocmai ca el.

În două sute de ani s-au petrecut atîtea modificări în ființa umană, încît ar trebui să acuzăm mecanismele afectivității de imobilitate, dacă nu de-a dreptul de îndărătnicie. N-am s-o fac. Sînt foarte mîndru de conservatorismul îndîrjit al sentimentelor mele. Concertul acesta merită să fie inclus în programa școlară, la capitolul cunoștințe obligatorii. Mă simt copleșit de tristețe și totodată hotărît să-mi învinge deznădejdea și să continui. Sînt melancolic și, totuși, plin de speranță. La fel simțea și vienezul mic și palid, cu privirea de foc. Era un sentiment inventat de el. Ori poate restaurat, redat omenirii într-un chip prea armonios ca să nu fie considerat original. Unul din sentimentele care se învață. O dovadă că l-am învățat, ascultînd în nenumărate rînduri concertul 20 în re minor, e că, ori de cîte ori mă simt descurajat și singur, îmi răsună în toată ființa acordurile majestuoase ale primei părți — „înfruntarea dramatică dintre solist și ansamblul orchestral", cum precizează enciclopediile muzicale.

Ceea ce ascult eu însă astăzi e o variantă considerabil ameliorată a partiturii. Peste motivul amenințător al contrabașilor se suprapune un clinchet vioi. Ca și cum în toate bisericile din județ s-ar bate toaca de utrenie. E vorba de un concert pentru pian, orchestră și ansamblu de gospodine care lovesc cu obiecte metalice în țevile de la calorifer.

Descopăr astfel emoțiile unice ale melomanului pregătit sufletește pentru o repriză de muzică clasică, dar servit cu una din creațiile cele mai îndrăznețe ale lui Pierre Boulez, cu ingenioasa lui compoziție pentru ciocan, forje și pian dezacordat, de exemplu, sau cu ceva și mai radical. Apăs cîteva din nenumăratele clape și butoane ale combinei muzicale și Sviatoslav Richter se retrage cu demnitate din scenă. Rămîne doar orchestra, dominată de sunetul grav și misterios al contrabașilor ; rămîn, ca un ecou, pulsațiile sincopate ale complexului de țevi și conducte. Totul concurează la accentuarea senzației de ne-

liniște. O stare căreia țîrîitul prelung al telefonului îi asigură un element de o modernitate și mai netă.

Clinchetul isteric al clopoțelului de tinichea străbate pereții subțiri ai garsonierei și se împrăștie în odăile inspiraților cotizanți ai caselor de ajutor reciproc. Sunetul său egal și zvîcnit le evocă scene de demult, ierni autentice, cu zăpezi și brazi împodobiți de daruri, ninsori mirosind a cetină și a scutece de prunci abia îmbăiați, sănii cu zurgălăi, familii de tineri toastînd la puntea dintre ani pentru fericire și sănătate, pereți albi și coloane marmorate de fum ridicîndu-se din hornuri către înalt. Locatarii deschid ferestrele și, cu ochii minții, văd orașul acoperit de straturi purificatoare de nea și sănii trase de cai și artificii scînteind.

E joi, ora douăsprezece noaptea, e ora cînd mă sună Heraclit Constantinescu, bătrînul meu prieten, ca să-mi comunice extrem de aferat că e joi și că e douăsprezece noaptea.

— Te-am așteptat, spune el. Și Caterina te-a așteptat.

Dialogurile noastre au toate același scenariu : la primele întrebări, Constantinescu nu are niciodată răbdare să aștepte răspunsul, la următoarele, răspunsurile mele nu mai contează. E deprins să converseze astfel de pe vremea cînd conducea ziare și cele mai utile discuții le purta cu sine însuși. Cînd era prea tînăr și prea influent ca să înceapă să-și scrie memoriile. Cînd nu avea nevoie de nimeni ca să-i orînduiască hîrtiile și amintirile. Cînd toate aceste hîrtii și amintiri erau chiar întîmplările de fiecare zi ale meseriei sale, iar viitorul ceva atît de îndepărtat că nici nu merita să fie pomenit.

Împlinea curînd nouăzeci de ani ori poate o sută, nimeni nu-i știa sigur vîrsta, meseria lui fusese adevărul, dar adevărul e aproape întotdeauna, nu-i așa ?, o chestiune de consens, avusese putere și îndeosebi ocazia de a determina consensuri. Era o vreme cînd stăpînise atîta putere, încît își îngăduia să spună : „Iată, aceasta e realitatea. Luați-o cum v-o dau eu !“ Era în stare să schimbe lumea și poate chiar o rostuise nițel. În orice caz, propria-i viață o schimbase în mai multe rînduri. Cît despre vîrstă, avea exact vîrsta trebuitoare cauzei pe care tocmai o slujea. Un singur lucru nu a depins de voința lui : statura. Rămăsese același bărbat mărunt, care nu părăsea

decît arareori fotoliul. Un fotoliu de piele brună, încăpător, purtat prin toate redacțiile și de care nu se despărțea nici acum. Cînd îți întindea mîna, se sălta nițel din pernele scorojite. Era o cochetărie, întrucît nu bătrînețea îl împiedica să se ridice în picioare. În fotoliul acela de magnat avea prestanță. Era neverosimil de vioi, părul îi cădea pe frunte ca la oratorii furați de propria elocvență, se îmbrăca îngrijit, purta costume dinaintea primului război mondial din stofe englezești țepene și totuși catifelate, costumele acelea cu croiala bătoasă, în care te simțeai de parcă urma să pleci imediat într-o călătorie cu Orient-Express-ul. De fapt, așa și părea : că își amîna cu cîteva minute o plecare importantă pentru a pune punctul pe i în conversația în care fusese antrenat. Lăsa mereu impresia asta, că e solicitat, de unde senzația de condescendență ce o stîrneau intervențiile lui. Un gen de condescendență princiară, ce i se ierta fiindcă era, totuși, bătrîn. Din fotoliu însă nu se ridica decît rareori. Puțini erau aceia care îl văzuseră stînd în picioare, în hainele acum largi, de clovn. Își pierdea oarecum controlul numai în prezența persoanelor cărora putea să li se adreseze cu „Mă !" Un „mă" apăsat, ca un tunet și în chip esențial amical. Atunci despica norul de fum de țigare, în care plutea, te împungea cu degetul, așa sfrijit și agitat cum era, ca un pechinez îndîrjindu-se să latre un doberman, și rostea una din frazele care te lăsau perplex :

— Auzi, mă, zicea, ar merita să-i spui asta lui Mămuleanu. Se dă în vînt după sofiștii de ocazie.

Dacă-i vorbeai astfel, încît să-ți citească vorbele de pe buze, nu trebuia să urli. În orice caz, nu în permanență.

— Cine e Mămuleanu ?

Heraclit Constantinescu se așeza în fotoliu, te privea cu o imensă, dar încă elegantă distanță și-ți comunica sec :

— Ministrul de finanțe al lui Mavrocordat.

Sau ceva asemănător. Precizarea îți tăia piuitul, întrucît personajul trebuia să fi fost activ pe la începutul veacului, dacă nu mai devreme. Bătrînul își trăgea telefonul în poală și forma un număr și vorbea chiar atunci cu Mămuleanu, care avea probabil o sută zece ani și țipa la el în aparat, întocmai cum țipam eu cînd mă suna. Și începeai să bănuiești că nu știu care aluzie a sa la Picasso,

de exemplu, avusese totuşi un temei. Că poate fuseseră amici, în anii de tinereţe ai amîndorura. Totul devenea posibil. Nu trebuia să te miri dacă-l auzeai pe bătrîn povestind cum l-a certat el pe Pablito că e superficial şi cum Pablito l-a scuzat, întrucît, dintre toţi străinii care roiau în cafeneaua aceea din Montmartre, singur românul avea un ascendent spiritual asupra sa : „Mă, nea Constantinescu, i-ar fi zis pictorul, ce să fac bre, ăsta-i neamul meu. Cît ţine, ţine, cît nu, trec la cubism." Şi aşa a fost cu perioadele superficialului Pablo, unul din nenumăraţii amici ai lui Constantinescu, şi astfel s-au pus bazele cubismului.

Iar acum Heraclit Constantinescu stătea în fotoliul său şi îşi cheltuia energia într-o convorbire cu mine. O energie care nu se consuma niciodată destul, ca să poată şi el să doarmă tihnit cîteva ceasuri. Se temea probabil de moarte şi încerca să o mintă. Rostea cuvintele rar şi atent, ca unul care a învăţat limba română în chip autodidact sau ca un actor dramatic demodat. Avea glasul puternic, glas de bărbat care ştiuse să comande şi să se impună, din care cauză chiar şi salutul cel mai banal în gura lui suna impresionant. Tot ce spunea era sentenţios, dar după ce te despărţeai şi încercai să-ţi aminteşti frazele rostite descopereai că erau nişte consideraţii oarecare.

Era un om sincer. Sinceritatea absolută e ceva tot atît de neconfortabil ca şi minciuna perpetuă. Era un bătrînel excesiv, un omuleţ prea vital pentru capacitatea mea de refacere. După fiecare întîlnire, mă regăseam cu greutate. O bătrîneţe activă este de admirat, una neverosimil de activă e o nenorocire. Heraclit Constantinescu se înconjura de tineret şi se consuma pentru chestiuni cu care ar fi trebuit să fie tolerant.

Era un tip extrem de perspicace.

Nu însă îndeajuns de perspicace.

Să n-o fi cunoscut pe Caterina, l-aş fi părăsit.

Să nu fi existat Caterina, multe din drumurile mele ar fi avut altă direcţie. Ea însă exista.

Cuvîntul e convenţie, iar dintre toate cuvintele pe care le cunoaştem, verbul „a iubi" e convenţia însăşi. Să trecem, cum zicea eseistul de importanţă locală Leon, pe vremea cînd scria cronica zilei şi n-avea subiect, la fapte. Leon lovea clapele maşinii de scris cu îndîrjirea celui

care se teme să nu fie împiedicat să-şi spună pînă la capăt opinia, după care îşi aprindea o ţigare şi ne privea buimac zicînd :

— Care dracu' or fi faptele ?

Faptele, prin urmare, erau următoarele :

Heraclit Constantinescu împlinea nouăzeci de ani şi descoperea că tot ceea ce fusese cîndva viitor devenise deodată prezent.

*

— Prietenii mei, mă mustră de la celălalt capăt al firului micul şi freneticul meu sfetnic, obişnuiesc să se ţină de cuvînt.

— Domnule Constantinescu, spun aproape şoptit, cum iubea generaţia dumneavoastră ? Bărbaţii de odinioară iubeau cu adevărat pe femeile de odinioară sau iubeau iubirea ? Ştiţi, domnule Constantinescu, e o problemă care mă preocupă mult : nu simt aproape nimic din ce simţeau masculii generaţiei dumneavoastră, în schimb am sentimente identice cu ale unor oameni dispăruţi demult. Am jumătate din anii dumneavoastră, dar, ce ciudat domnule Constantinescu, am o afectivitate de adolescent. Sînt tot numai speranţă şi aşteptare. Şi dacă aş şti măcar ce aştept...

— Dragă, îşi rosteşte gloriosul meu prieten încă una din întrebările la care nu aşteaptă răspuns, nu vii să ne-apucăm de treabă ?

Heraclit Constantinescu trăieşte unul din momentele importante ale existenţei sale. Descoperă deodată că lucruri, despre care credea că li se întîmplă numai altora, încep să i se întîmple lui.

— Domnule Constantinescu, urlu, n-am promis nimic. Nu trebuie să-mi vorbiţi ca şi cum am avea un angajament. Era, pur şi simplu, o idee de-a dumneavoastră. Atît.

— Trebuie să ne-apucăm de lucru. Am planuri mari cu dumneata.

— Domnule Constantinescu... răcnesc şi cuvintele ies împuşcate pe fereastră şi rup din blocurile de vis-à-vis bucăţi de tencuială. Praful de var pluteşte în ceaţa lăptoasă a miezului de noapte şi se depune blînd pe feţele năduşite ale locatarilor. În cîteva ceasuri, clisa albă se întăreşte şi oamenii au pe chip un mulaj al expresiei de

beatitudine din clipa în care au confundat mirosul pulberii de piatră cu al zăpezii dintii. Domnule Constantinescu, insist, sînteţi a doua persoană care are planuri mari cu mine. Ar trebui să fiu întrebat dacă n-am şi eu cumva nişte planuri.

— Mă simt în formă, îmi comunică bătrînul, sînt pregătit să încep. Mă ajuţi să orînduiesc hîrtiile. Şi la comentarii, desigur. Nu scriem memorii. Nu sîntem destul de bătrîni pentru asta, nu-i aşa ?

Ca şi Vrânceanu, gazetarul nonagenar se slujeşte de pluralul majestăţii. S-a slujit de el toată viaţa. S-a folosit de truda altora, trăind sentimentul unei activităţi istovitoare.

— Domnule Constantinescu, strig, sînt prea bătrîn ca să produc memorii. Lăsaţi hîrtiile alea să se sedimenteze în cufere. Sînteţi prea tînăr ca să le descifraţi. Memoriile sînt o îndeletnicire de om terminat. Un contract cu neantul.

Răcnesc cît pot ca să mă fac auzit. Sînt zile însă în care, oricît aş vorbi de tare, Constantinescu nu mă aude. Fiindcă nu vrea. Are un auz selectiv. Şi o memorie selectivă. Nu-l interesează faptele. La nouăzeci de ani, faptele seamănă cel mai bine cu iluzia. Heraclit Constantinescu, unul din stîlpii de altădată ai presei de provincie, străbate pustiuri fierbinţi şi, din toate zările, îi răsar înaintea ochilor oaze verzi şi fîntîni cu apă vie.

— Dragă, visează Constantinescu la umbra palmierilor, dăm lovitura : „Martor ocular la izvoarele veacului". E un titlu bun, nu ? Noi, toate astea le-am trăit. Cu documentele pe masă, aşa lucrăm ! Singura şansă a scrierilor de evocare e adevărul. Obiectivitatea. Vom fi obiectivi. Sau *Şaptezeci de ani de obiectivitate*. Un titlu şi mai bun.

O afacere în toată regula. Doi oameni care amînă, care şi-au făcut din amînare regula numărul unu a existenţei lor, purced la război. S-au pregătit îndelung pentru ziua aceasta. Şi, ce-i mai important, şi-au construit o psihologie de învingător. Cîmpul de luptă însă e pustiu. Duşmanii sînt bătrîni, blocul pensionarilor e plin de adversari mîntuiţi cu acest armistiţiu pe veci.

— Domnule Constantinescu, am trişat ! Nu trebuia să-ţi pui atîtea nădejdi în mine. Nu dumneata mă interesai. Ne-am înşelat amîndoi. Şi totul părea atît de real :

și tandrețea tăcută a Caterinei, și respectuoasa mea prezență, și speranțele dumneavoastră într-o a doua tinerețe.

La capătul firului, bătrînul meu prieten strînge receptorul în mîna mumificată și îl presează puternic de ureche. Timpanul osificat refuză să vibreze. Aerul însuși refuză să vibreze. În jurul lui Heraclit Constantinescu coboară o noapte deasă, atît de deasă că niciodată n-o s-o mai lumineze zăpada. E decembrie și dinspre munți adie un curent rece. Nori bolovănoși se-adună grăbiți și amenință cu o iarnă perfectă : cu geruri și straturi grele de nea, cu crivăț și toate celelalte.

— Pe joi, mai spune Constantinescu. Eu te aștept. Și Caterina te așteaptă. Orice ar fi, te așteptăm.

*

Cînd vor să acuze incapacitatea lor de a se ameliora afectiv, oamenii incriminează obișnuința. În sine, obișnuința nu-i nici bună, nici rea. Zilele obișnuiesc să curgă unele după altele, nopțile la fel. Totul e repetabil. Numărul situațiilor care se petrec o singură dată e atît de neînsemnat, încît aproape că nimic nu se întîmplă doar o singură dată. Cometele se apropie de pămînt o dată la cîteva zeci de ani, dar se apropie. Istoria se repetă și aici. În întîlnirile mele cu Caterina, totul a fost obișnuință. După-amiezile noastre semănau perfect între ele. Nu pot să-mi amintesc în mod special vreuna. A fost doar o lungă, foarte lungă așteptare, fracționată în săptămîni, zile, ore, minute.

Iar farmecul unic, fiindcă a existat și ceva unic, irepetabil — al partidelor de amînare consta în previzibilitatea fiecărei scene. Nimic la voia întîmplării, nici un moment de haos.

Casa a fost mereu aceeași, camera aceeași, ceasurile întîlnirilor noastre aceleași. Chiar și vorbele pe care le rosteam, cu sentimentul că ne comunicăm noutăți, erau aceleași. Fotoliul în care gloriosul meu prieten stătea ca melcul în cochilie evoca veșnicia. Lampa cu picior, decolorată și înzorzonată, funcționa încă de la inventarea becului electric. Prin dantela cu fir de aur, lumina se filtra minuțios iar Caterina se așeza invariabil în preajma lămpii. N-am știut niciodată dacă roșeața de piersică pîrguită a obrajilor săi se datora emoției sau reflexelor roș-

aurii ale somptuoasei împletituri de raze și mătase metalizată.

Singurul fapt real din înfățișarea Caterinei erau mîinile. Le priveam grăbit, cu un soi de nesaț resemnat, în clipele în care, urmărită de semiîntunericul mocnit al camerei, așeza pe măsuța dintre noi, dintre mine și Heraclit Constantinescu, tava cu cești de cafea și biscuiți. Nu-mi beam niciodată cafeaua și renunțasem să mai protestez. Ne părăsea în cîteva rînduri ca să prepare cafele tari ca miezul de meteorit. La clătinarea ușoară a ceștii, materia uleioasă făcea cute largi, precum plușul în perdele.

Încerc să-mi amintesc chipul Caterinei și nu izbutesc să-mi apropii decît imaginea a două mîini delicate, ostenite, tremurînd din pricina concentrării și poate a sfielii. Nu sînt mîini de femeie tînără. Lumina bătrînicioasă a lampadarului nu le cruță. Pielea și-a pierdut luciul. E pentru prima oară cînd privesc cu atenție mîinile unei femei, cînd încerc să înțeleg ce poate să semnifice vibrația unor încheieturi atît de albe, parcă ar purta mănuși.

Caterina ia loc pe un scaun cu spătar, ce-o obligă să stea dreaptă, nemișcată, întocmai domnițelor chemate la sfat și care știu că cel mai bun lucru pe care-l pot face e să nu se remarce. Își încrucișează cu eleganță brațele pe genunchi, abia îi ghicești linia corpului și, din spatele îngrozitorului lampadar, falnic și stînjenitor ca o catedrală de Gaudi, în spuza mată a luminii reflectîndu-se din perete, el însuși alcătuit din lumini indirecte, ce-și sting puterea la întîlnire, apare, iată, chipul Caterinei, un chip despre care nu sînt în stare să spun nimic. Unii nu fixează calciul sau iodul, eu nu fixez chipurile.

Pe Caterina am privit-o nestingherit în ochi ore și zile și săptămîni întregi. Caterina îmi primea privirea drept ceea ce însemna cu adevărat — foamea nesfîrșită de feminitate, de adîncul liniștit, mîntuitor al femininului. Nu era nici o îndoială : mi se dăruia astfel, cast, scuzabil. Fiecare clipă era întru această desfătare perfectă și în chip absolut vinovată. Întîlniri care puteau să însemne orice. Caterina avea grijă ca, primindu-mi privirea, să se comporte totuși ca o persoană atentă la discuție. Și nu atît interesată de conversație, cît vădind o desăvîrșită bunăcreștere. Zîmbetul ei discret era încurajator și te ajuta să crezi exact ce-ți convenea. Intra în scenă, dispărea și revenea

în răstimpuri și, la despărțire, cînd îți întindea mîna să i-o săruți, dîndu-ți impresia că e o inițiativă a ta, pe care o respectă fără a o încuraja în chip deosebit, știa să stea tot în penumbră, astfel că din toată figura nu reținea decît luciul difuz al ochilor și un zîmbet măsurat, ca și cum s-ar fi dezmeticit dintr-un vis nu atît solicitant, cît nepermis.

Poți să înnebunești un bărbat și cu mai puțin.

Toate aceste precizări sînt îndeobște de prisos. Dragostea pentru o femeie anume e consecința dragostei pentru femeie, în general. O binecuvîntată servitute.

Serile mele caste cu umbra umbrei unei femei numite Caterina erau tot ce poate fi mai artificial. Adică aproape de ideal. Poate chiar plinul fără de contur al fericirii ideale, acolo unde nefericirea nu consumă, fiindcă toate se contopesc. Artificialul înseamnă coerență, stabilitate și talentul de a simți pulsația infinitului. Autenticul, realul sînt schimbare, incongruență, perimare.

Poate că aceasta fusese dragostea, că nu oboseam săvîrșind la nesfîrșit aceleași lucruri, de neînțeles în afara cadrului, în alt loc, în altă lumină, în alt regim al privirii. Cercul vicios nu-i cel mai rău dintre toate lucrurile care ni se întîmplă. Ai cel puțin satisfacția că-ți cunoști suferința. Tot ce e controlabil, chiar și durerea, începe să aibă un aer necesar.

Și nici nu-i atît de important să ți se confirme sentimentele. Cine e născut să ofere, va trăi dînd, dezinteresat de modul în care îi sînt primite darurile. E o plăcere rafinată și, mai ales, extrem de comodă : să poți amîna la nesfîrșit explicația felului tău de a fi, pînă în punctul în care nimeni nu mai pretinde o explicație. Singurătatea e o soluție de viață ca oricare alta și, în multe privințe, bună. Cu condiția să o stăpînești, să o dozezi, să nu te înfrupți din solitudine ca dintr-o halcă de carne friptă.

De fapt, nu mă simțeam înșelat. Îmi părea rău că toate se sfîrșiseră, că ea dispăruse din viața mea așa cum apăruse. Scaunul cu spătar rămînea gol și lampadarul ca o catedrală avea să lumineze, cu stropi mici și murdari, o cameră bătrînească, cu amintirile fojgăind prin colțuri, prin nișe și intrînduri, pe sub fotoliul de piele spaniolă, în care un bătrînel neverosimil de viu evoca oameni morți de mult, de un an, de un veac și de cîteva milenii.

12.

NECUNOSCUTA VINE DIN TIMP, dintr-unul paralel, discontinuu, cu ore inegale ; soseşte de pretutindeni şi de nicăieri, din nicicînd şi dintotdeauna.

Pe Leon, timpul îl mumifică viu ; Leon e egal cu el însuşi, bătrîn şi totodată tînăr, încurcat în neşansă, ca Laocoon în nodul de reptile.

Caterina se pierde cu viteza luminii în infinit. Tunelul timpului o absoarbe, clipa care trece nu lasă semn. Tot ce-am simţit pentru ea e închis într-un sipet de plumb. Prin pereţii lui grei, scînteiază răzleţ nucleele dorinţei atomizate, cu toate structurile sfărîmate.

Constantinescu are contract deschis cu eternitatea : secundele sînt secoli şi secolii secunde. Timpul se adună în trupul său smochinit, precum energia în găurile negre din cosmos. Cu cît îmbătrîneşte, cu atît e mai viu.

Atletul Vrânceanu luptă să ţină anii în loc. Vrânceanu are întîlnire la oră fixă cu gloria, iar gureşa babă îşi schimbă mereu înfăţişarea. Bietul savant îi uită chipul şi culoarea, carnea veche a gloriei răspîndeşte un abur veşted, respiraţia ei e gîfîită şi puhavă, tot ce era consistent se pulverizează şi locul de întîlnire e veşnic altul, din ceas în ceas altul.

Suzana singură ştie preţul exact al timpului. Suzana plăteşte această ştiinţă cu moneda forte a speranţei şi a recunoştinţei. Suzana trăieşte cu adevărat. Nici una din întîmplările vieţii ei nu se termină în gînd. Suzana e o norocoasă. Norocul ei e o imaginaţie atît de înceată, încît nici nu mai seamănă cu imaginaţia. Existenţa Suzanei e numai prezent, un timp imediat cu marginile uşor zdrenţuite, dar suficient de întregi ca să-i deslueşti cuprinsul. E cursul lui cel mai bun şi eu îi cunosc miezul. E numai iubire. E timpul cel mai bun şi al vieţii mele.

Nu e nevoie să-mi încordez memoria, ca să mi-l amintesc. Au trecut de atunci zece ani, dar miezul e încă alb şi luminos, ca al sîmburelui de caisă. Şi tot atît de rece şi de parfumat.

Adevăratele victorii în dragoste ale bărbaţilor sînt, fără nici o excepţie, înfrîngeri. Pentru idealişti, pentru toţi cei ce caută să ajungă la cauza cauzei prin iubire,

existența e un șir neîntrerupt de eșecuri. Pasiunile sînt foarte aproape de desăvîrșire, de adevărul generator de satisfacții pure doar în copilărie. Imaginația instabilă a maturilor maculează amintirea iubirii dintîi, singura care, pentru aproape fiecare din noi, a avut semeția liniei drepte. La zece sau unsprezece ani, iubeam perfect o fetiță de zece sau unsprezece ani. Am cunoscut o sumedenie de femei, cărora nu le mai rețin numele și nici chipul. Imaginea fetiței, de care am fost îndrăgostit prima oară, o păstrez vie în memorie. Acum, ca și atunci, îmi apare matură, marcată de un secret fără izbăvire. O mică jivină răscolită de instincte, trezindu-se rar, pe neașteptate, în ochiuri de lumină. Sentimentele mele pentru ea se manifestau cu întreruperi, cu ferestre opace. Era ca și cum trebuia să caut neapărat ceva și nu știam ce. Nu reușeam să continui în gînd nimic din ce începeam, pentru că mintea mea înceată nu aglutina noțiuni și imagini erotice. Totul se petrecea în prezent. Era doar pulpa dorinței. Vedeam doar ce aveam înaintea ochilor, într-un soi de extaz cast.

Închid ochii și caut să mă întorc în trecut. Cîteodată, în străfulgerări ale memoriei, văd fața ei aburită de uimire, privirea umedă, indecisă, irisul mărit de teamă și curiozitate.

La patruzeci și cinci de ani timpul o ia la goană. Prezentul se condensează în secunde, nimic nu durează, tot ce mi se întîmplă e o filtrare precipitată a ideii.

Aproape nimic nu mai e fapt ; aproape totul e gîndire.

Am fost fericit voind aprins ceva și neștiind ce. Trebuia doar să întind mîna, ca să apuc și să strîng carnea umbrei aceleia dulci, ce-și tot trimitea spre mine flama. Mă chema și nu mă lăsa să mă apropii. Parcă urma să aflu curînd totul despre mine și parcă ființa ori duhul ce avea însărcinarea să-mi vorbească dispărea apropiindu-se.

Am fost fericit astfel minute întregi. Dar cîte cu totul ?

Am patruzeci și cinci de ani. Privesc în juru-mi și tot ce mă înconjoară îmi amintește de un timp care nu se mai întoarce, oricîți biscuiți aș înmuia în ceaiul stătut al timpului ce-mi mai rămîne de trăit. Dacă ar fi s-o iau de la capăt, aș ști că e mai util să nu faci anumite lucruri, decît să purcezi cu toată ambiția la realizarea lor, că de cele mai multe ori e mai important să gîndești asupra unei ac-

ţiuni, decît s-o urneşti şi s-o duci pînă la capăt, că e mai profitabil să trăieşti imaginînd, decît să trăieşti efectiv.

Tot ce întreprind, întreprind cu sentimentul că mă cufund în eroare. Ce trebuie să schimb ? Am ajuns aproape de fundul buzunarului şi jocul îmi cere să plusez. Acţionarii existenţei mele au început să prindă de veste, toate încep să se precipite, zarurile zuruie pe postavul verde, conturile indică sume cu multe zerouri, nu mai am vreme să mă întreb ce e pasiv şi ce-i activ. Iar fericirea e departe. În rarele clipe de răgaz îmi răsare înaintea ochilor chipul suav şi luminos al fetiţei de zece sau unsprezece ani şi timpul începe să se aşeze în albie şi să susure egal, liniştitor.

Trebuie să o iau de la capăt, să revăd înţelesul exact al unor noţiuni, să le atribui un sens, cînd pereţii lor subţiri încep să sune a gol. Trebuie să reînvăţ să merg şi să simt, să miros şi să comunic.

Trebuie să-i fiu recunoscător cuiva pentru tot ce mi se întîmplă. E cineva apropiat, îi adulmec prezenţa, îi aud paşii. Sînt un orb în mijlocul unei încăperi pline de fantome. Deschid ochii mari şi în jur nu e decît noapte. Îi închid şi încep să văd. Strîng pleoapele pînă ce sîngele îmi vuieşte în creier şi noaptea se destramă şi o siluetă prinde contur. Are chip şi chipul întrezărit e o ceaţă uşoară, are trup şi trupul pare un abur. Ca în copilărie, e suficient să întind mîna, să apuc şi să strîng cu disperare carnea umbrei subţiri ce-şi trimite spre mine flama.

Întind dar mîna şi tot ce întîlnesc în cale e comutatorul luminii din bucătărie. E ora patru dimineaţă. Nopţile de iarnă sînt lungi. Mă gîndesc la mine. Înseamnă că trăiesc. Dau drumul la gaz şi pun să fiarbă apa. E linişte. În casă şi în sufletul meu. Punga veche cu ceai fîşîie prietenos. Torn apa clocotită în pahar şi susurul ei îmi evocă marea. O noapte la mare cu lună şi valuri mici urcînd cuminte pe nisip. Amestec zahărul cu grijă, apoi pun linguriţa în centrul mesei. Sînt foarte atent să nu cadă.

Nu e tocmai simplu să aşezi o linguriţă în mijlocul mesei, astfel ca să fii sigur că nu cade. Mînuirea unei linguriţe, noaptea, e întotdeauna o operaţiune complicată, care nu reuşeşte decît rareori. În blocul nostru puţini oameni sînt în stare să facă asta.

Am reuşit !

E pentru prima oară cînd părăsesc bucătăria fără teama de a sparge liniștea fericită a nopții de decembrie cu clinchetul bezmetic al unei lingurițe ce cade pe ciment.

Și iată nenorocirea : paharul cu ceai !

Un accident care nu încape în nici o explicație logică. Nimeni nu e capabil să ofere o explicație logică momentului în care scapi din mînă un pahar cu ceai fierbinte. Explozia zguduie blocul și-l mișcă din fundații. Zvîrliți din paturi, buimaci, locatarii se reped spre țevile de calorifer și bat în disperare cu ce apucă. Zgomotele însumate țîșnesc spre înalt și duc spre misterioasele pulberi cosmice din infinit mesajul senectuții lezate, protestul interstelar al galaxiei de garsoniere cu confort mediu.

Din sutele de mii de ore ale existenței mele, una întreagă îmi e furată în mod odios în noaptea de 22 spre 23 decembrie 1985. Un ceas, pe cale a fi recuperat prin insomnie și exaltare analitică, îmi este răpit, mărunțit în secunde goale de sens, risipit în vidul celest. În decontul final, voi trage o linie, iar în jurnalul pe ore al întoarcerii mele în timp voi înscrie atît : țac, țac, țac...

Revin în cameră, mă întind în pat, îmi pun telefonul pe piept, formez numărul redacției și ascult vreme îndelungată țîrîitul înfundat al aparatului din dotarea secției culturale. Un sunet pe care-l cunosc atît de bine. Un clinchet dogit și viril, în stare să-l reconstituie pe Leon din urmele trecerii sale prin lume.

Leon nu trebuie să fie reconstituit. Noapte de noapte, cunoscutul eseist desăvîrșește, cu prețul unor ceasuri ce n-au să-i mai fie înapoiate niciodată, remarcabilele sale texte de fix o sută de rînduri. Un Sisif al știrii culturale de importanță locală. Tot ce construiește Leon noaptea, dărîmă Vrânceanu ziua. Aceasta e povestea lui Leon : e pregătit să scrie la cele mai bune ziare sau reviste, în cîteva luni ar străluci pe firmamentul oricărei publicații de însemnătate națională, editurile s-ar oferi să-i tipărească articolele în volum iar premiile literare ar fi acontate sine die pe numele său. Cu condiția ca Leon să treacă de Vrânceanu. Din păcate, Leon n-o să-l învingă niciodată pe Vrânceanu. Ca să-l înfrîngi pe Stelian Vrânceanu trebuie să te revolți. Ca să te revolți, trebuie să ai motive. Orice existență nu-i, în ultimă instanță, decît un număr finit de motive. Leon cel scund și cinic trăiește din uimire. Pe

fruntea lui Leon, șeful secției culturale a tras trei brazde adînci, rotunjite a stupoare. Fața lui Leon marchează continuu surpriza, ca fața studenților cărora le pică la examen singurul curs neînvățat.

Telefonul țîrîie la nesfîrșit, e una din orele la care Leon nu ridică receptorul pînă nu termină fraza, iar frazele sale scrise sînt lungi.

— Care-i problema ?

— Leone, pălmaș literar, ai fost vreodată fericit ? Nu-i nevoie să-mi răspunzi imediat. Dacă nu cunoști accepțiile complete ale termenului, caută-le în dicționar. Mă refer la maximumul de fericire pe care-l poate dobîndi un muritor.

— Ce-i după tine fericirea ?

— Nu știu ce este. Știu doar cum este. Vrei ca dorința să nu se sfîrșească. Și totul să fie numai prezent. Or, asta nu e posibil.

— Înțeleg.

— Nu mi-ai răspuns la întrebare.

— Am fost fericit treisprezece minute. Anul trecut, într-o miercuri.

— Povestește-mi.

— Nu-i mare lucru de povestit. I-am dat un eseu lui Vrânceanu. L-a citit fără să facă nici o modificare. Pe urmă l-a semnat și l-a trimis mai departe. După treisprezece minute, l-a cerut înapoi. I-a schimbat titlul și începutul. A mai umblat nițel la sfîrșit. Din resturile articolului se înțelegea exact contrariul a ce scrisesem. Mă rog, a ce crezusem că am spus.

— Leone, n-ai fost fericit niciodată cu o femeie ?

— Te referi la ființele acelea gureșe, cu pielea catifelată și mincinoase, mincinoase...

— Nu-s toate cum spui tu.

— Cu mine așa sînt toate. Ca să fiu fericit alături de o femeie, ar trebui să-mi imaginez că există o femeie care să se simtă fericită alături de mine. De un tip care arată ca mine, vreau să zic.

— Ești un bărbat ca toți ceilalți.

— Atîta doar că nițel mai scurt. Și nițel mai lat. Și un pic mai trivial. Am o înfățișare trivială.

— Cine a decis ?

— O femeie, bineînțeles. Nu risc s-o mai aud încă o dată. Nu dau nimănui ocazia.

— Ce-i cu Carmen ?

— Aproape nimic. E gureșe, are pielea catifelată și minte. Ea a descoperit că am o față trivială.

— Există și altfel de femei.

— Precis. Pe una din ele tocmai ai descoperit-o.

— Am s-o descopăr, dacă mă ajuți. De altfel, o cunoști.

— Vorbește puțin, nu minte niciodată și are pielea catifelată, catifelată... Te-a așteptat timp de patru ani.

— Leone, am un plan.

— La ce-ți trebuie un plan ?

— Ca s-o găsesc. Nu știu cum o cheamă și nici unde locuiește. Nu știu cu ce se îndeletnicește. N-am nici un fir.

— În cazul ăsta îți trebuie un plan.

— Am unul. Și niște mijloace potrivite. Trebuie procedat cu categorii mari. În sociologie, metoda are un nume. Te întrebi, de pildă, dacă aparține sau nu păturii intelectuale. După părerea mea, e o intelectuală. Poartă probabil ochelari. A citit mult, și de aia poartă ochelari. I-ai privit ochii ?

— Exact, aprobă placid Leon. Intelectuali fără ochelari găsești din ce în ce mai rar. La noi în oraș, cel puțin.

— Nu mă întrerupe. Mă aprobi sau mă contrazici. Nu-ți cer altceva. Cred că e profesoară. Predă științe umaniste. Are un limbaj cultivat. E deprinsă, adică, să se slujească de cuvinte corect. Ar putea fi profesoară de română.

— Metodele sociologice, mă întrerupe el, încep să mă intereseze.

— Ai văzut cum pășește ?

— A tîrît un scaun doi metri. L-a tîrît cu multă eleganță. Picioarele însă nu i le-am privit.

— Nu mă refer la picioare, ci la ținută. Nu trebuie să faci turul orașului, ca să se vadă ce ținută ai. E o femeie cu un mers demn. Stă toată ziua în picioare, le vorbește copiilor despre lucruri frumoase, știe că e privită. Nu-i este indiferent ce impresie face.

— Nici unei femei cum e ea, cugetă ipocrit Leon, nu-i este indiferent ce impresie face.

— Femeile de genul ei locuiesc în case vechi, cu

cerdac și curți interioare. Am fost de curînd într-un astfel de loc. Nu știu de ce am făcut-o. Un tip s-a legat de mine și m-a acuzat că am nenorocit un om. Mă confunda, probabil.

— Ce legătură are tipul cu metoda ta?

— S-ar putea să aibă. Curtea aceea mi-a evocat-o. M-am lăsat purtat de instinct. Dacă aș fi întîlnit-o acolo, nu m-aș fi mirat. Mă urmărești ?

— Sînt deosebit de atent.

— Cercul se strînge : e profesoară de română la liceu, stă într-o casă de la începutul veacului, are un mers demn, e foarte citită. A fost încurcată cu un bărbat posesiv. Acum nu mai e. În fine, am să mă duc la inspectoratul școlar. Pare un fir bun. Au fișe, fotografii, adrese.

— Metodele sociologice sînt infailibile. Tu du-te însă la Magazinul universal.

— De ce la Magazinul universal ?

— E șefa serviciului „Intrări". O muncă pasionantă. Ceva potrivit pentru intelectualii cu ochelari. O cheamă Vera. De fapt, Ioana. Dar toți îi spun Vera. Locuiește în „Blocul tineretului". Are o garsonieră la etajul al patrulea. Poate că, într-adevăr, a locuit cîndva într-o casă veche, cu portic și curte interioară.

— Leon, de unde le știi pe toate ?

— Am stat de vorbă. E o vorbăreață.

— De ce nu mi-ai spus ?

— Pe tine te interesa articolul, nu femeia. Voiai să afli cum a putut să apară, sub numele tău, un text pe care nu-l scriseseși. Ai aflat. Cine-i bărbatul pe care l-ai nenorocit ?

— Ți-am spus doar : m-a confundat.

— Cine cu cine te-a confundat ? Cineva, care nu te cunoaște, cu cineva care-ți semăna perfect acum patru ani ?

13.

RAFINAȚILOR, RADIOUL LE OFERĂ emisiuni literare în pauza meciurilor de fotbal iar după miezul nopții quintete de coarde de Stockhausen.

Hiperrafinaţilor, aceleaşi emisiuni li se transmit dimineaţa, de îndată ce comperul orei de muzică uşoară isprăveşte în transă inventarul şlagărelor.

E opt şi jumătate şi fracţiunea radicală a rafinaţilor de la *Viitorul* ascultă, cu expresia detaşată a tuturor radicalilor lumii, cînd se jenează niţel de ce le e dat să audă, eseul *Un personaj purtat de mînă* în lectura autorului. La microfon, vocea lui Stelian Vrânceanu clamînd ultima sa descoperire — un critic din provincie cu verb mesianic — are tot ce-i trebuie pentru ca, prin comparaţie, glasul profetului judeţean să pară timorat, dispus să jertfească o mulţime de vocale, numai să termine odată. Stelian Vrânceanu, comentatorul literar cel mai popular în mediile amatorilor de fotbal, pare atît de pătruns de ceea ce rosteşte încît poţi bănui că se referă la propriile-i articole.

„Şi acum, sfîrşeşte el cu tonul cu care şi-a încheiat prezentarea şi disk-jockey-ul, să dăm cuvîntul tînărului de condei, ale cărui texte mă fac să regret că nu mai sînt în stare să mă schimb, să scriu mai simplu şi mai direct, conform idealurilor noilor generaţii."

E neîndoielnic că Vrânceanu nu s-a schimbat şi că, în realitate, nici nu doreşte asta. Potrivit obiceiului, a modificat titlul articolului şi, după înregistrare, a dispus să se taie începutul, finalul şi cîteva fraze de la mijloc.

— Eu, conchide cu amărăciune Leon, măcar am avut treisprezece minute de fericire...

Îmi ascult glasul şi nu mă recunosc. Îmi apar înaintea ochilor secvenţe dintr-un film video. Un tip uscat şi cam adus de spate i se adresează lui Leon cu aerul că-i face o favoare. Un individ cu o faţă posacă. Unii din cinicii care nu reuşeşte să fie socotit ca atare, din cauză că nimeni nu înţelege ce zice. Un tip atît de slab, de parcă s-ar hrăni numai cu vocale. Vocea e a omului aceluia, iar mie nu-mi place — nici el, nici vocea lui. Un bărbat care nu mai e de mult tînăr, deşi nici în etate nu e. O persoană ce seamănă aidoma articolelor sale, după ce au fost revăzute de Vrânceanu. Ceva fără cap şi coadă.

Interiorizaţii se iubesc pre sine.

Eu sînt un interiorizat, care de-o săptămînă nu mă mai iubesc. Am reuşit să mă văd un ceas cu ochii celorlalţi şi ce am văzut m-a deprimat.

— Te ador, exclamă Suzana năvălind în birou. A fost splendid. Am ascultat cu toţii. A fost emoţionant.

— Cine a mai ascultat ?

— Bărbatu-meu.

— Ai un bărbat ?

— Dumnezeule ! ţipă Suzana şi-şi duce mîna dreaptă la gură ca femeile de la ţară cînd se pierd cu firea, am uitat să ţi-l prezint ! Emi-i-i-l !

Emil apare în cadrul uşii îmbujorat de sfială. E reprezentantul tipic al unei categorii foarte restrînse de credincioşi : masculi ce cred tot ce spun nevestele lor. Lipsit de Suzana, Emil s-ar dematerializa complet, s-ar atomiza discret şi rapid. Suzana e angajata redacţiei de o viaţă ; pe Emil îl vedem pentru prima oară. Suzana ne-a povestit atîtea despre bărbatul ei încît, privindu-l în carne şi oase, Emil ne pare ireal. Suzana îşi adoră colegii, iar Emil o adoră pe Suzana. Ştie probabil totul despre noi. Tot ce i-a povestit ea. Iată-ne, faţă în faţă, nişte oameni care n-au existat niciodată, creaţii ale unei minţi de femeie capabile să iubească fără să se întrebe asupra motivelor : un bărbăţel gălbior ca un canar şi tot ca acesta de neliniştit şi doi eseişti de valoare locală surprinşi cu urechea lipită de radio.

— Am fost la Baziliade, îmi şopteşte complice Suzana. M-a convins. Şi pe Emil l-a convins.

— Baziliade e un poet mediocru şi un doctor prost. Nu crede în „Vitalin".

— Baziliade, mă întrerupe Emil, e o competenţă. Pe scara de valori a drept-credincioşilor în dragoste, pare să zică plăpîndul mascul, obstetricienii trec înaintea gazetarilor. Baziliade, insistă bărbatul canar, ne-a lăudat „Vitalin"-ul. Cît despre poezii, sînt convins că e talentat.

— Vi le-a citit ?

— Bineînţeles, spune Suzana. Citeşte admirabil.

— Mai bine ca mine...

— Dumneavoastră, îndrăzneşte sfiosul Emil, aveţi stil.

— Ce are ? !

Cel care întreabă e Leon. În cuvintele lui descopăr uimire şi suferinţă. Ocupăm acelaşi birou de douăzeci de ani, credea că mă cunoaşte, că e singurul om care mă ştie pe de rost. Pentru Leon, observaţia lui Emil aduce a ultragiu.

— Domnule, revin, ce știi dumneata despre mine ?

Emil o privește descumpănit pe nevastă-sa. Deține un mare secret și îi cere îngăduința să-l dezvăluie.

— Totul, mă asigură Suzana.

— Tot ce-i spui tu.

— Vă admir, mărturisește patetic Emil. V-am admirat din studenție. Vă citeam.

— N-am publicat nimic.

— N-am spus că ați publicat, ci doar că vă citeam. Era vorba de o carte. *Mitul perfecțiunii* sau cam așa ceva. Circula în manuscris.

— Amice, te rog, nu născoci. Te referi la o carte pe care n-am arătat-o nimănui. Motivul e simplu : n-am apucat s-o termin. Aproape că nici n-am apucat s-o încep. Am scris vreo sută de pagini. Visam la un volum monumental. O sută de pagini, dintr-o construcție critică gîndită la o scară grandioasă, nu înseamnă mare lucru. Îți explic toate acestea, ca să pricepi că te înșeli. O singură persoană știa c-o scriu : bibliotecara. O doamnă în etate, trecută de vîrsta cînd mai putea să admire pe cineva numai pentru că scrie o carte. Trăise toată viața între cărți și n-o mai minuna nici una. Îmi dactilografia manuscrisul cu expresia posomorîtă a celui sortit să dactilografieze cărți de telefon. S-au tras trei còpii și toate sînt la mine. Greșeala dumitale e că iei în serios ce-ți povestește Suzana.

— S-au tras patru copii. Pe a patra, bibliotecara ne-a dat-o nouă. Spunea că sînteți cea mai strălucită minte din cîte a cunoscut.

Leon ascultă cu luare-aminte, ridică o sprînceană, ca leii bătrîni în filmele de desene animate, apoi pe cealaltă. Secțiunile bine marcate ale chipului său arat în toate direcțiile exprimă fiecare, conform cu rostul lor în ansamblu, un soi de stupoare lipsită de rafinament. Lipsită adică de rafinamentul trebuincios persoanelor care ascultă emisiuni literare în zori. Leon e nedormit și nu mai deosebește ziua de noapte, stupoarea de evlavie și dragostea de invidie. De douăzeci de ani, Leon mă copiază în toate. Îmi folosește vocabularul, ideile, îmi imită mersul, îmi calchiază sintaxa convins că se exprimă pe sine. Cu cît i se accentuează depersonalizarea, cu atît e mai convins că-l imit.

Emil se așază sfios pe colțul scaunului, sfios ca o

domnişoară venită să solicite un autograf. Ochii îi ard, fruntea i s-a umezit din cauza încărcăturii nervoase, vîrful bărbiei îi străluceşte. Prin cartilagiul cristalin al nasului, o rază rebelă se descompune în culorile curcubeului. Soţul Suzanei stă înaintea mea ca un mucenic în slavă, scăldat în lumina castă a fericirii veşnice.

Îl examinez astfel ca să înţeleagă că îl examinez. Îl văd pentru întîia oară. De la o vreme, numărul celor care susţin că mă cunosc, deşi aş putea să jur că nu i-am întîlnit niciodată, e în creştere. Trebuie să fie ceva în legătură cu tulburarea climatului terestru, cu alinierea planetelor sau poate cu faptul că, fără nici o cauză precisă, multe din lucrurile despre care credeam că li se întîmplă numai altora încep să mi se întîmple mie. Mă încearcă o nelinişte ce-aduce, în toate privinţele, a fatalitate. Mă uit ţintă în ochii lui şi îl întreb :

— Am fost colegi ?

— Colegi de an. Eram foarte apropiat de cercul dumneavoastră. Am stat adesea de vorbă.

— Despre ce vorbeam ?

— Despre cartea pe care o scriaţi. Ţin minte unele fraze.

— Emil al meu, spune Suzana cu un glas afectat de duioşie, e foarte devotat persoanelor pe care le admiră. E în stare să recite pagini întregi. Haide, Emil, nu te sfii. Voiai de mult să vă revedeţi.

— Să spun pasajul acela referitor la educaţia sub semnul unui ideal ? o întreabă cu un zîmbet cuminte Emil. Sau poate decalogul cunoaşterii de sine ?

— Spune ce-ţi place ţie mai mult, îl îndeamnă moale şi, parcă cerînd scuze asistenţei, Suzana. Aţi fost colegi.

Picioarele îmi tremură într-un fel care-mi abate atenţia de la regia spectacolului ce-mi este dedicat. O clipă gîndesc că mă emoţionează prezenţa himerică a bărbatului cu părul de culoarea sulfului şi că mă încearcă sentimente ratate, efuziuni niciodată exersate, efluvii afective regăsite. Apoi, într-o străfulgerare a raţiunii, ce mai rămîne din deprinderea de a raţiona în clipele premergătoare ale unui leşin, realizez că îmi este rău, că pămîntul îmi fuge de sub tălpi şi că e posibil ca scena pe care retina mea o fixează să fie şi ultima din scurta-mi şi dezbinata-mi existenţă.

Trezirea dintr-un leşin e întotdeauna nitel penibilă. Dar şi mai penibil e faptul că trezirea propriu-zisă se petrece oricum mai tîrziu decît socoţi.

În primele secunde ale deslușirii mele, ale reîntoarcerii pe un pămînt pufos şi cu miros de cerneală tipografică, aud Vocea Comandorului, aşa cum o interpretează Martti Talvela în înregistrarea casei de discuri „Supraphon". Comandorul mi se adresează cu un glas de tunet şi-mi cere lucrarea despre mitul perfecţiunii. „Pentiti, cangia vita : è l'ultimo momento !" zice el marţial. Glasul îi seamănă puţin cu al divinităţii în momentul alegerii apelor de uscat.

„No, vecchio infatuato !" îi răspund. Nu mă mai leagă nimic de această carte. Eram trufaş şi nu mai sînt. Căinţa nu e totul. Trebuie să ai o vedere activă asupra greşelilor din tinereţe. Eram cea mai strălucită minte dintr-o comunitate în care minţile strălucite n-au excelat prin nimic. Fiindcă problema nu e să împrăştii scîntei albe, a căror fulgerare pe cristalin e mai reală decît realitatea, ci să laşi o urmă, să scrijelezi în conştiinţa contemporanilor numele faptelor şi al gîndurilor tale cele mai bune. Zgîrietura se cicatrizează, iar cicatricea se întăreşte şi-i tot ce se mai vede din ce a fost.

— Cu căldura asta..., spune Donna Anna. Sîntem în decembrie şi nu poţi să ţii o ciorbă în balcon că se alterează. O fi mîncat ceva şi i s-a aplecat.

— Sau a citit ceva care nu i-a căzut bine la stomac, insinuează Leporello. Cu vîrsta, lecturile necontrolate dau în ulcer. Dumnezeu să-l ierte, dar o luase pe un drum greşit : îşi uita articolele publicate cu patru ani în urmă.

— Eşti plin de duh, spune Donna Suzana. Mai bine ai aduce un pahar cu apă.

— Vorbeaţi de un manuscris, se aude ca un ecou vocea de aramă a Comandorului. Am planuri mari cu băiatul ăsta.

— Ce naiba, intonează corul, n-aduce nimeni apă ?

— Vorbeam, într-adevăr, de un manuscris, îngînă pentru sine Don Emil. E o poveste mai veche. Regret c-am adus vorba.

Mă ridic în capul oaselor ajutat de o mînă fierbinte şi subţire, în vreme ce toţi — corul, Donna Elvira şi Don Emil, Donna Suzana şi Don Vrânceanu, Leporello şi o mul-

ţime de gură-cască — iviţă de te miri unde cînd i se întîmplă cuiva să leşine — slăvesc victoria binelui asupra răului :

— Questo è il fin di chi fa mal ! E de' perfidi la morte alla vita è sempre ugual.

Mîna fierbinte şi subţire e a lui Emil. O simt încă umedă pe pielea amorţită a cefei şi prin tot trupul mă trece un frison de groază şi neputinţă. Nu-mi place atingerea cărnii de mascul. E ceva tot atît de ignobil ca ura de rasă. Procedez adeseori la un examen al tuturor deprinderilor mele sociale pentru a pricepe de ce prezenţa unor bărbaţi îmi dă o stare accentuată de inconfort. Îmi imaginez că sînt obligat să mă afund într-o masă de trupuri năduşite, să primesc în obraz respiraţia aburită a unor necunoscuţi şi, dintr-o dată, mă copleşeşte un sentiment de panică animalică. Nu călătoresc cu autobuzul, în orele aglomerate stau în casă, detest boxul, luptele de toate soiurile, manifestările exuberante de prietenie. Cînd eram copil, mă înfricoşau unchii care mă sărutau apăsat pe obraz şi toţi cei care, dintr-un motiv sau altul, găseau că trebuie să-şi pună pe umerii mei slabi palmele lor grele, cu mirosul iute al tutunului impregnat în epidermă. Mă sedează însă, ca dozele masive de tranchilizante pe isterici, orice prezenţă feminină. E ca şi cum s-ar scurtcircuita, în centrii saturaţi de o energie toxică, polii naturii mele şi tot contradictoriul s-ar neutraliza pentru o lungă şi mîngîioasă secundă. Femininul e un nesaţ al existenţei noastre precum aerul, apa şi căldura. La pulsaţia dogorîtoare a femininului intru în rezonanţă. Sînt cristalul ce vibrează la cîntul ascuţit al sopranei. Sînt, probabil, exemplarul matcă al spiţei bărbăteşti : un maximum de masculinitate într-un optim de aglomerare minerală. Cu condiţia ca şi ceilalţi să recunoască aceasta. Să fie de acord că alcătuirea virilă desăvîrşită s-a manifestat în toată splendoarea ei într-o dimineaţă de vineri în secţia culturală a ziarului judeţean *Viitorul*, şi anume lungită pe biroul lui Stelian Vrânceanu şi cu un teanc de gazete literare vechi vîrîte sub cap.

E sigur însă că va fi preferat necunoscutul pe care, deschizînd în sfîrşit ochii, îl zăresc aşteptînd, cu o expresie demnă şi severă, aproape de uşă.

Încă un om pe care nu l-am văzut în viaţa mea, dar care mă priveşte lung, ca atunci cînd conduci pe cineva

la gară și urmează să-i spui un lucru ce nu mai suportă amînare ; unul din acei oameni ce par să mă cunoască mai bine decît mă cunosc eu însumi.

Cobor de pe birou, aștept o clipă ca solul să-și afle locul în spațiu, cu o mînă țin zdravăn mobila gata să o ia din loc, cu cealaltă îmi potrivesc părul jilav și răvășit. Persoana din cadrul ușii are o pieptănătură neomenesc de superbă : parcă ar fi o grădină japoneză în nisip de bazalt greblată în fîșii lungi, în curbe savante, excepțional de paralele. E impresionantă coafura noului sosit : îți treci automat mîna prin păr și pricepi că așa ceva n-o să-ți izbutească niciodată. E înalt, în felul statuar al celor ce-au sesizat încă din adolescență avantajele unui schelet de un metru și nouăzeci de centimentri, are un gît vînos, cu tendoanele acordate ca un pian de concert, o față regulată, ce explică fascinația exercitată de dodecaedre asupra marilor cugetători, o privire energică și, totuși, analitică. Fiindcă privirile din cale afară de energice sfredelesc tot ce întîlnesc în cale, în loc să reflecte și să discearnă. Îmbrăcămintea necunoscutului pur și simplu nu poate fi povestită, întrucît nu există termenii spre a arăta în ce chip cad pe unii oameni costumele închise la culoare și cu dungi cenușii. Mă uit la jacheta cadrilată a lui Leon, la costumul de învățător pensionar al lui Vrânceanu, la sacoul păros al redactorului șef, la hăinuța de școlar necrescut a lui Emil, la pantalonii mei necălcați, mă uit la botforii din picioarele noastre chinuite de bătături și îmi dau seama că, pe crucea ce va fi pusă la căpătîiul necunoscutului, o mînă avizată va scrie cu triumf și adecvare : „Aici odihnește bărbatul care nu a avut bătături și n-a cunoscut durerea de măsele. Fie țărîna ușoară peste pantofii săi de antilopă și costumul comandă specială din stofă «Wool Mark» sută la sută de 675 lei metrul și căptușeală de mătase."

Bărbatul pe care-l contemplu nu e pur și simplu un bărbat. E însăși PERFECȚIUNEA. Imaginația mea de tînăr grăbit să pună ordine în haos l-a conceput în cadrele strîmte ale conceptelor idealității. Natura însă l-a plăsmuit în carne și oase, în fibră pură, fără grăsime, și în oase lungi, dure ca oțelul supracarbonat și ușoare ca duraluminiul supersonicelor. E singurul bărbat din lume căruia i-aș îngădui să mă atingă fără ca să mi se încrețească pie-

ica de oroare. Îi simt de departe respirația aseptică. Cît despre privire, e atît de curată, că aerul stătut al secției eseuri de o sută de rînduri se filtrează instantaneu și miroase a ozon și a zăpezi.

Îl contemplu de mai bine de un sfert de ceas. Mă întorc încet, dar sigur în lumea pe care tocmai eram s-o părăsesc, limba mi se dezumflă, mă încumet să articulez primele cuvinte și, fiindcă rămîn, indiferent de circumstanțe, un tip ceremonios, îl întreb ce întreabă de regulă toți indivizii ceremonioși cînd au de-a face cu un om care le impune, deși a înlemnit în cadrul ușii de un timp îndelungat, ca aspiranții la gloria literară cînd nimeresc pentru întîia oară într-o redacție :

— Așteptați de mult ?

Bărbatul perfect face o pauză de cea mai bună calitate, una din pauzele pe care regizorii le recomandă înaintea replicilor finale în orice spectacol cu suspans și, cu glasul de bariton al Comandorului, îmi livrează informația care mă interesează :

— De patru ani !

În vocea lui e răzbunare și umilință, amenințare și stăpînire de sine. În privirea mea trebuie să fi apărut ceva ce aduce a stupefacție, fapt care-l obligă pe necunoscut să precizeze :

— Sînt soțul Verei. Fostul ei soț. Întîlnirea aceasta ar fi trebuit să aibă loc demult.

— Prietene, i-o scurtează Leon, unde încap patru ani, mai încape o săptămînă.

Leon veghează la căpătîiul meu cu grija celui care se teme că rămîne fără adversar. Leon se oglindește în mine ca Narcis cel frumos în cleștarul lacurilor din Olimp. Dacă mă pierde, își pierde identitatea. Leon e omul unui ideal explicit : să-l înfrîngă pe Vrânceanu și să mi-o ia înainte.

— Sînt soțul Verei, repetă bărbatul perfect.

— Vezi, cugetă aproape nervos Leon, că faci un tic verbal. Persoana pe care o cauți abia s-a întors dintr-o călătorie. Și nici nu s-a întors de tot.

— Voi reveni, tună din ușă Comandorul și nișele secției culturale reverberează profund notele acordului final. Pentiti, cangia vita : è l'ultimo momento !

— După revelion, cugetă Leon ca pentru sine, încornorații lumii devin întotdeauna concesivi.

14.

ÎN VIS, MUTILAȚII SIMT DURERI acute în neantul unde ar trebui să se găsească partea pierdută.

În fiecare joi, între șaptesprezece și douăzeci și un sfert fix, mă doare absența Caterinei.

Indiferent ce treburi am în orele acestea, din vreme în vreme, mă frisonează un sentiment de deșertăciune. Ceva ce vine pe neașteptate și dispare imediat. E o clipă care mă sleiește de puteri. Trebuie să treacă un timp, ca să-mi reamintesc cu ce mă îndeletnicesc și ce importanță prezintă lucrul de care mă ocup. Undeva, într-un hău al ființei mele, are loc o zguduire, se rupe ceva și un chin surd se propagă în mușchi și în creier.

Caterinei nu-i mai țin minte chipul. În preajma ei trăiam o dulce neîmplinire ; veneam spre ea de la lumina zilei și-n raza roșcată a lămpii cu abajur timpul își încetinea cadența, bătea rar și înfundat, gata să se oprească. Iar eu mă fixam într-un sentiment nedeslușit, voiam ca totul să rămînă așa, fără să știu prea bine de ce. Era un ecou al dorinței năvalnice și lipsite de țel pe care o trăisem în copilărie. Sau proiecția unei tîrzii nevoi de ideal.

Un psihiatru ar ști să explice toate acestea. În tratatele de psihiatrie, cazul meu e descris în mod amănunțit. În psihiatrie, competența maximă constă în a demonstra că, de fapt, nu reprezint un caz. Am incubat un ou lipsit de gălbenuș. Ceva ce li se întîmplă persoanelor cu multă imaginație și celor complet lipsite de imaginație.

Cît despre doctorul ce-mi trebuie, acum, cînd zac cuprins de o oboseală cronică, precis nu-i unul pentru boli nervoase. Cauza, spune Leon, e criza pe care tocmai am traversat-o, numai că Leon confundă, ca întotdeauna, cauza cu efectul.

Pricina e trufia.

Cobor din pat, mă simt slăbit și descurajat. Deschid ferestrele și din străfundul nopții de decembrie se apropie un val de aer cald și slinos. Norii au mucegăit deasupra orașului și pîntecul lor putred slobozește o ploaie rară, cu miros înnecăcios.

Stropii n-apucă să ajungă pe pămînt. Sînt absorbiți de

imensa ciupercă de praf din înalt, aerul se împuţinează şi se încarcă de oxizi cu iz de var stins.

Mă întorc în culcuşul umed şi îmi aşez telefonul pe piept. Formez rar numărul redacţiei, fiecare mişcare mă consumă, ţîrîitul de la capătul firului e un supliciu.

— Hai, Leon, pălmaş bătrîn, să-ţi povestesc cum e cînd mori.

— Dragă, mormăie careva în aparat, glasul unui Vrânceanu de dincolo de lume, un Vrânceanu spăsit, aproape timid, cu astfel de chestii nu se glumeşte.

— Scuză-mă, şefule, cu Leon îmi permit. Leon e ca mine. Leon sînt eu. Cît despre moarte...

— Cred că ştiu cum e, mă întrerupe cu blîndeţe Vrânceanu. O simt pe aproape. Îmi pun ordine în hîrtii şi mă internez.

— Nu înţeleg.

— Nu mă simt bine. Credeam că e ceva trecător, dar uite că durează. Sînt slăbit şi nu mai am chef de nimic. La mine, asta e grav. Am avut întotdeauna poftă de lucru, chiar şi cînd am zăcut. Cum să-ţi spun, mi-au dispărut dintr-o dată motivele.

— Munciţi mult. Vă surmenaţi. Şi ziarul, şi radioul, şi cărţile, şi celelalte reviste. Un articol pe zi e, totuşi, un efort.

— Crezi ? Scriam şi trei. Altfel nu răzbeşti. Trebuie să fim activi. Să ne manifestăm cu promptitudine. Să fim ca aerul : cînd lipsim din pagină, oamenii să simtă că se sufocă. Trebuie să mărşăluim zi şi noapte. O cursă care nu se sfîrşeşte niciodată...

Îndepărtez receptorul de ureche, în vreme ce glasul şuierat al lui Vrânceanu litaniază pluralul majestăţii, programul damnaţiunii sale. Îl cunosc în amănunţime. Am fost adoptat şi îl ştiu pe de rost. Ce nu ştiu încă e dacă foloseşte. În asemenea situaţii, vreau să zic, cînd te goleşti de motive, cînd nimic nu ajută.

— Trebuie, îmi şoptesc, ca apostolii paraliticului, să te ridici şi să umbli. Tu eşti exceptat. Toţi oamenii mor, numai cu tine o să se facă o excepţie. Ai patruzeci şi cinci de ani şi n-ai fost bolnav niciodată. Trebuie să îţi învingi spaima şi să-ţi urmezi scenariul. E scris pentru o sută de ani. Ai vîrsta potrivită pentru un început temeinic. Îţi reiei cartea şi o scrii perfect. Perfecţiunea poate fi atinsă. Te-ai

antrenat pentru asta, ai simțurile pregătite pentru confruntări adevărate. Un bărbat la patruzeci și cinci de ani, toată lumea o știe, e o creatură în floarea vieții. Moartea începe în clipa în care-ți pierzi humorul. Frica e un sentiment ca oricare altul. Ceva ce se învață și se dezvață.

Mă ridic din așternut și fac cîțiva pași strîngînd telefonul la piept. E ca și cum m-aș agăța de el.

— Răspunzi de secție, chițcăie în cutia de plastic Vrânceanu. Ai grijă de Leon. Cam bate cîmpii. Fii aspru cu tot ce scrie, altfel nu progresează.

Închid telefonul cu grijă, în vreme ce Vrânceanu își strigă decalogul unei cariere de mucenic : să nu furi, să nu ucizi, să nu iei femeia altuia, să înnegrești hîrtia neîntrerupt, să nu te oprești, să scrii, să scrii, să scrii...

Aici greșește Vrânceanu. Vine un moment cînd trebuie să te oprești. Tragi linie și-ți socotești viața în ore și minute.

În clipa în care simt că li se întîmplă ceva, ce împarte existența în două, oamenii își fac, într-o străfulgerare de luciditate, bilanțul. Retrăiesc într-o clipă totul.

Îmi fac bilanțul sperînd să provoc clipa marii deslușiri.

Am patruzeci și cinci de ani. Anii nu înseamnă nimic, zilele sînt totul. Am șaisprezece mii patru sute douăzeci și cinci de zile. Zilele nu înseamnă nimic, orele sînt totul. Exist de trei sute nouăzeci și patru de mii două sute de ore. Au trecut aproape patru sute de mii de ore și în acest răstimp fiecare minut a avut importanța lui. Timpul nu trebuie rotunjit fiindcă nimeni nu-ți dă din timpul ce-i e destinat. Am starea de spirit a unui turist care-și numără banii și zilele ce i-au mai rămas de excursie și înțelege că excursia însăși e ratată, întrucît trebuie să aleagă : o plăcere o exclude pe alta, o curiozitate, odată satisfăcută, înseamnă amînarea la infinit a alteia. Dorințele amînate dor cel mai mult. Melancolia e prețul a ceea ce n-ai să fii ori n-ai să poți niciodată. Îmi rămîn de trăit cîteva sute de mii de ore, cîteva zeci de mii ori poate cîteva. Cum să extrag din ele sucul cel mai bun ? Ce-i de făcut ? Cum trebuie să trăiesc ?

Și, în definitiv, ce am trăit din cele trei sute nouăzeci și patru de mii două sute de ore ale trecutului meu îndepărtat și ale trecutului meu din preajmă ?

Pun mîna pe creion și pe hîrtie, pielea îmi arde, ochii

îmi sticlesc, sufletul îmi e încărcat de speranță : voi ști curînd cine sînt.

Sînt un bărbat de treizeci de ani de trezie și cincisprezece ani de somn. Am dormit o sută patruzeci și unu de mii patru sute de ore, ceea ce, oricum ai pune problema, e o mare umilință. E un timp în care n-am gîndit, n-am avut spaima și nici nevoia alevărului. Unii au în somn revelații de geniu, alții coșmaruri ce schimbă cursul existenței. Eu am avut un somn sănătos și adînc, lipsit de intuiții și de zvîrcoliri vinovate. Un somn fără frisoane erotice și teama de mine însumi ; nopți cinstite, de meșteșugar care a muncit onest și a fost plătit cinstit.

Ne punem mînecuțele de contabil, ne așezăm ochelarii pe nas și scriem activul și pasivul. Scădem din total o treime și activul începe să semene cu un buzunar plin de bani din care ai pierdut, nici tu nu știi în ce împrejurări, așa, cam cît apuci cu o mînă. Fie !

Socotesc, socotesc și sînt fericit ca un director de bancă jucînd la poker banii depunătorilor. Cu cît risipești mai mult, cu atît sporește grămada din care iei.

Am fost copil treisprezece mii două sute optzeci și patru de ceasuri. Pe tabla neagră a minții mele a însemnat cine a vrut și, dacă stau să filtrez atent fiecare minut, pot să trec la activul timpului fertil, al acelui timp pe care ai vrea să îl tezaurizezi secundă cu secundă și fiecare secundă cu istoria ei secționată de adevăr, doar cîteva zeci. Minutul acela cînd un profesor infirm de matematici mi-a explicat că importanța lucrurilor nu se vădește aproape niciodată din prima ochire, minutele în care, ajuns de unul singur în mijlocul Dunării, noaptea, într-o încercare solitară a curajului, am înțeles că pot muri și dacă am înțeles asta, nici nu mai e nevoie să mă fălesc cu faptul că am traversat astfel fluviul. În fine, minutele în care am fost fericit iubind o fetiță de zece sau unsprezece ani : un ceas și paisprezece minute cu totul. Nici măcar două ceasuri întregi.

Contabilul scrie și tot scrie și activul e tot mai firav. Trec la pasiv cele șaisprezece mii patru sute douăzeci și două de ore pe care le-am petrecut în baie, orele în care am mers fără să mă gîndesc la nimic, acele zeci de mii de ore în care n-am făcut altceva decît să lungesc pasul și să doresc să ajung mai repede în locuri și înaintea unor per-

soane, despre care nu pot să-mi amintesc nimic. De ce a trebuit să alerg oare atîta, dacă nu-mi este clar nici ce vroiam să găsesc și nici dacă am găsit într-adevăr ceva care să merite să gonești, cu creierul gol de gînduri, un număr de douăsprezece mii șapte sute opt ceasuri ?

Creionul înseamnă pe hîrtie ceasurile și minutele ființei mele județene și zecile de mii de ore de deriziune mă fac să transpir. Am crezut în cărți cinci sute paisprezece ore și patruzeci de minute și-n alte opt sute douăzeci și patru de ore m-am îndoit de înțelepciunea lor. Am visat la glorie douăsprezece ore și jumătate, mi-am desenat cu cele mai fine fibre ale minții un drum, dar șaptesprezece mii șase sute optsprezece ceasuri le-am risipit ca un nerod în baie, spălîndu-mi trupul de mine însumi, privindu-mi chipul cu ochii uimiți, funcționînd ca o mașină. Am mîncat grîul cîtorva sute de hectare, carnea unei cirezi întregi și iarba unei primăveri, am înghițit, cu o neiertată lăcomie, douăzeci și opt de mii nouă sute cincizeci de ore din scurta mea viață și n-am nimic de povestit despre ele. Scad din total timpul cheltuit ca să treacă timpul, tai porții mari de vreme risipite în pasiuni mici și tai felii subțiri în contul marilor pasiuni. Am jucat leapșa, fotbal, canastă, am fost un fanatic al șahului singaporez, am dezlegat cuvinte încrucișate, am făcut antecameră ; am conversat sute și mii și zeci de mii de ore și toate s-au dus fără să lase urmă. A fost un timp al nimănui, o istorie din care n-a mai rămas nici un ciob. Oricît de adînc aș săpa, nu aflu decît nisip și mîl.

Îmi rămîn, cu totul, o mie patru sute paisprezece ore și patruzeci și opt de minute de adevăr. Un timp, în care am fost conștient de ceea ce sînt și ceea ce vreau, o secvență a vieții mele, ca un strat subțire de smîntînă pe un butoi de zer.

Închid ochii și, ca roiurile de stele din infinit, îmi scîlpesc palid momentele de adevăr, cele cîteva ceasuri în care am fost îndrăgostit, clipele cînd m-am analizat și am decis asupra binelui și răului, secundele sublime cînd am simțit ce-i devotamentul, tandrețea, răsăritul soarelui, gustul apei, mirosul sînului de fecioară, grija mamei.

Reiau calculele : inventarul acțiunilor și trăirilor de toată mîna cuprinde o sumedenie de pagini scrise meschin ; nu uit nimic și nu adaug nimic. Un decont la secundă, pe

care contabilul şef al destinului meu de cronicar de valoare medie mi-l semnează şi mi-l ştampilează pe încredere.

Sînt totuşi un bărbat norocos : în cele trei sute nouăzeci şi patru de mii şi două sute de ore ale existenţei mele am un activ de un ceas şi paisprezece minute de fericire.

E un fapt care trebuie împărtăşit tuturor.

E un lucru pe care prietenul meu, telefonul, trebuie să-l cunoască neapărat.

E joi după-amiază, mă simt bine, e un fapt mai presus de toate celelalte întîmplări ale acestei zile ce nu se mai sfîrşeşte, singura zi din viaţa mea pe care nu am pus-o în calcule, fiindcă moartea nu are o durată, un ceas de moarte sau o eternitate e totuna, se apropie un an nou şi, iată, am un motiv ca să-mi reiau cartea. Perfecţiunea e numele de cod al speranţei.

Îl sun, sub presiunea timpului, pe Constantinescu şi urlu ca să audă tot ce îi spun, tot ce nu vrea să mai audă :

— Sînt fericit, mincinos bătrîn. Am prăpădit cu tine o sută douăzeci şi şapte de ore, dar merita. Sînt singurele ceasuri pe care nu le regret. Viaţa, cum zice un cunoscut romancier local, nu poate fi minţită. Ai să-ţi închizi şi ai să-ţi deschizi singur uşile, şi-ai să înveţi să suferi la timpul care trece. Nu-i niciodată prea tîrziu ca să înveţi să suferi. Te las să-ţi faci decontul. Nu există viitor şi nu există trecut. Tot ce trăim, trăim acum. Nimeni nu are dreptul să trăiască în contul meu. Timpul rămîne unica mea avere.

Cuvintele se izbesc de calcanele blocurilor din cartier şi pleznesc ca bumbacul copt. Vata translucidă a vocalelor coboară alene spre sol şi oamenii se opresc şi îşi ridică faţa spre înalt. Le ninge pe frunte şi pe buze, zăpada e rece şi cu gust de sudoare, femeile îşi dezgolesc umerii şi aşteaptă troiene, apa clocită din conducte încleiază săpunul pe carne, soarele nopţii se dilată şi arde epiderma, vocale de gheaţă explodează în miliarde de aşchii iar colţul lor efemer fixează în celule nădejdea.

— Bravo ţie, îmi răspunde Leon. Eşti fericit. Dar de ce zbieri ?

— Leon, îl somez, să-mi spui ce treabă ai cu bătrînul !

— Ne scriem memoriile.

— Povestea cu cocoşul roşu.

— Cauţi gîlceavă, constată aproape mirat Leon. E o istorie veche, băiete.

— Constantinescu n-o să-şi scrie niciodată memoriile. E o persoană fără trecut. Ori, cel puţin, nu în sensul pe care-l dăm noi termenului. E ca un depozit de amintiri aruncate de-a valma. Nu ştii ce-i important şi ce nu. Amintiri în prezent. Pentru memorii, e nevoie de distanţă. Or, la Constantinescu, timpul apropie evenimentele, în loc să le orînduiască. Şi, apoi, e atît de pătimaş...

— Eşti prea elocvent, băiete, ca să fii sincer. Mă-ntreb ce urmăreşti. Vrei veşti despre Caterina ?

— E pe aproape ?

— Serveşte ceaiul.

— Du-te dracului !

În lumea bărbaţilor bine educaţi, insultele marchează sfîrşitul convorbirii. În lumea băieţilor cu o educaţie incompletă, ca mine sau ca Leon, de exemplu, insulta e condiţia adevărului. Sînt ciuruit de gloanţe, sînt aproape mort şi Leon mă veghează. Dacă am să mor, Leon nu valorează două parale. Sîntem doi soldaţi bătrîni părăsiţi în mijlocul cîmpului de luptă. Tunurile bubuie în depărtare, căruţele sanitare au dispărut, corbi mari şi hulpavi ne dau tîrcoale. Şi Leon îmi înţeapă rănile, ca să ienesc de durere şi să înţeleagă că sînt viu.

— Leon, îi spun, am izbutit : sînt şeful tău direct. N-ai nici o şansă.

— Ce tot vorbeşti ?

— Vrânceanu se internează. Ceva cu inima. Sau poate cu pancreasul. A fost un tip slab. De altfel, a recunoscut-o. Moare şi nu şi-o iartă. Te-a lăsat din mînă treisprezece minute. A fost o eroare. Fericirea, omule, devine nărav. O să mai vrei. Dar am eu grijă ! Eu îmi respect pancreasul.

— Du-te dracului !

Îi ascult respiraţia agitată, de om îmbătrînit brusc.

— Leon, îi şoptesc, ai greşit grav : nu trebuia să te găsesc la Constantinescu. Scaunul pe care-l ocupi e cald de căldura cărnii mele. Aerul pe care-l respiri e umed încă de aburul respiraţiei mele. În întunericul fiecărui colţ, dai de speranţele şi dorinţele mele. Iar Caterina e proiecţia dragostei mele dintîi. E invenţia privirilor mele caste şi tandre. Dispari şi nu atinge nimic. Urmele trecerii mele pe

acolo trebuie să rămînă intacte. Mă voi întoarce la locul faptei. Peste o săptămînă, peste un an, peste o viață. Totul trebuie să rămînă neschimbat. Leon, tu ai iubit la zece ani ?

— De fapt, ce-ai pățit ?

— Mi-e frică.

— Nu prea ai avea motive.

— Mi-e rău.

— E-o gripă. Bîntuie tot felul de gripe. Cheamă un doctor.

— Mi-e frică să chem un doctor. Nu-mi place ce simt. Nu e ceva pentru doctori. E o treabă pentru ingineri. O chestie cu combustia. Ori nu mai ard conform rețetei, ori nu mai am ce arde. Ești prietenul meu și trebuie s-o afli : n-a fost un leșin, ci o moarte. Și o să mai vină una. Și alte cîteva. Nu numai viața e de mai multe feluri. Și, apoi, gata : un mic ferpar colegial, între reclamele fabricii de bere și anunțurile de serviciu. Oricum, mor realizat : te-am întrecut.

— În ce privință ?

— În toate.

— Te înșeli, zice liniștit Leon. Între noi doi nu-i nici o deosebire. Atîta doar că ești mai înalt.

— Și mai dotat.

— Un pic, admite eseistul. Picul ce nu contează.

— Și mă îndrăgostesc mai repede. Sînt sortit iubirii.

— Ți-ai luat temperatura ?

— Și aici sînt mai bun ca tine : am 37 cu 2. Nu scade și nu crește. Pot să mă angajez ca etalon la fabricile de termometre.

— Mă, caraghiosule, mă întrerupe Leon, nu e bine. E chiar foarte rău. Îți trimit un medic.

Nu e nevoie. Cunosc o mulțime. E unul din avantajele meseriei. Îl sun pe Baziliade și simt cum îmi scade temperatura. Telefonul țîrîie lung, ca toate telefoanele de la maternități. Ca întotdeauna cînd ai nevoie de cineva și dai peste altcineva. Îmi răspunde Emil. Îl iau la rost :

— Ce învîrți pe acolo ?

— De fapt, nimic. Asist o naștere. Am vrut să urmez medicina, dar am ratat.

— Se pare că ratezi tot timpul. Ce-ți trebuia filologia ? !

Emil tace. Ar vrea, probabil, să-mi mărturisească exact ce mărturisesc jumătate din cetățenii urbei, dacă cedezi

și-i asculți : Emil scrie o carte. Îl apropie de Baziliade nu „problema" Suzanei, ci mica sa manie. Aceasta nu e o manie care să intereseze istoria literaturii. Spovedania în fața colii albe privește istoria singurătății omenești. Spunem cifrat ceea ce nu mai știm să mărturisim direct. Stăm, ca pinguinii, înghesuiți pe o banchiză și ne cîntăm solitudinea. Piuim încetișor, ni se opresc sunetele în gîtlej, ne îndesăm unii în alții și cu cît sîntem mai mulți pe metru pătrat, cu atît e mai disperată singurătatea.

E o zi specială într-o iarnă specială într-un oraș special.

Un loc cu toate conexiunile amestecate.

Îl caut pe Leon și dau de Vrânceanu.

Îl strig pe Constantinescu și îmi răspunde Leon.

Îl caut pe Baziliade și nimeresc peste Emil.

E momentul potrivit să sun la mine acasă și să mă asigur că exist. Mă îmbrac urgent și cobor scările în grabă. Mă îndrept spre prima cabină telefonică și formez numărul garsonierei pentru tineret din blocul pensionarilor. Într-un tîrziu, îmi aud glasul. Un glas febril, neatent cu consoanele, lacom cu vocalele, vocea cuiva care are atîtea de spus încît nu mai pridideşte să comunice strictul necesar : nevoia de prieteni, spaima de bătrînețe, disperarea pentru timpul care trece, foamea fără saț a dragostei.

— Ce faci ?

— Nimic. Ascult muzică. Dar tu ?

— Simt ceva rău în adînc. Mi-e frică. Poate pentru că n-am fost niciodată bolnav.

— Sau poate pentru că ești, într-adevăr, foarte bolnav.

— Credeam că li se întîmplă numai altora. Nu e drept.

— Ce nu e drept ?

— Să o pățesc așa. Nu e logic. Totul trebuie să aibă un sens. Nu poți să mori, pur și simplu.

— De ce te gîndești la moarte ? Lucrurile sînt ori mai grave, ori mai puțin grave decît îți închipui. În ambele situații, rolul tău e neimportant. Viața nu poate fi mințită. Cine a zis asta ?

— E ca și cum aș da teză la un obiect deosebit de însemnat, unul de care depinde viitorul meu, și n-am scris încă un rînd și au mai rămas doar cîteva minute. De la o vreme, socotesc timpul în minute.

— Cine a zis că viața nu poate fi mințită ?

— Un autor de cărți proaste.

— Citești o mie de cărți bune și nu reții nimic, dar te obsedează aforismele de un gust îndoielnic ale unui autor de mîna a șaptea. Ce e logic în asta ? Înseamnă că-i bun doar ce folosește. Salvarea ta e autorul de cărți proaste. E o soluție homeopatică. Un bine, rău dozat, e distrugător. Lasă-l pe Leon în pace. E simplu să lupți cu Leon. Cu tine trebuie să lupți. Dar, pînă atunci, du-te la un medic. Nu-mi place vocea ta.

— Mai am o treabă de făcut. Pe urmă, mă internez.

— Cu o astfel de voce, stai la pat.

— Ți-am spus că am o treabă. Ceva ce nu suportă amînare.

— Nimic nu-i mai important ca sănătatea. Dacă mori, nimic din ce voiai să faci n-o să mai aibă importanță. M-ai întrebat dacă se moare pur și simplu. Îți răspund : se moare pur și simplu ? Li s-a mai întîmplat și altora. Tuturor celor care credeau că lor li se cuvine un altfel de sfîrșit.

— Ai dreptate. Numai că e vorba de ceva ce trebuie lămurit în noaptea asta.

15.

OAMENII SÎNT DE DOUĂ FELURI : ciocîrlie și bufniță.

Asta a spus-o, bineînțeles, un filozof chinez.

Sau poate că n-a spus-o. Atribuim Orientului prejudecățile noastre occidentale, nevoia absurdă de a categorisi. Existența mea s-a desfășurat în afara categoriilor. Nici măcar generație n-am. M-am născut ciocîrlie de noapte. Melancolizez ziua, cînd toți bărbații-ciocîrlie își înalță spre soare trilul bioritmurilor lor ascendente, și noaptea sînt lucid, oportun și plin de inițiative. Merg în echilibru pe granița dintre categorii. Sînt ciocîrlia cu aripi de bufniță. Aripile îmi atîrnă obosite pe lîngă trup, iar ochii îmi sticlesc în întuneric. De febră sau de înțelepciune —

îmi e totuna. Important e că văd o mulțime de lucruri în locuri unde nu-i nimic de văzut.

Iată, mă aflu în mijlocul curții unui han din Strada Hanurilor și, în întunericul des din jur, zăresc o siluetă cunoscută. E soțul Verei, masculul perfect, omul în preajma căruia trăiești un cotropitor sentiment de zădărnicie. Există oameni cîrtițe și oameni vulturi, bărbați canari, ca Emil, și ornitorinci de treabă, ca Baziliade, există fecioare veșnice, care procreează în eter, ca păsările paradisului, există Caterina. Nimeni nu are dreptul să împartă lumea în două. Rămîn pe-afară femeile cu nume și cu firi duble, eseiștii cu suflet de cîine polar, nonagenarii broaște țestoase, rinocerii cei hotărîți și atît de vulnerabili și chiar bărbații perfecți, care nu-s nici păsări și nici jivine. Bărbații perfecți — cunoștințe liniare, dispuse oricînd să împartă lumea în două, în buni și răi, în utili și inutili, în oameni asemeni lor, desăvîrșiți precum destinul, și-n altfel de oameni, ca mine și ca Vera-Ioana, indivizi de duzină, care nu știu nici cine sînt și nici ce au dreptul.

Bărbatul Verei locuiește într-una din odăile cu cerdac, orînduite ca mărgelele pe ață de jur împrejurul curții pătrate. Camere joase pentru somnul fără de vise al căruțașilor și al negustorilor de grîne, spații de închiriat cu ziua sau cu luna, refugii pentru cei scăpătați, pentru bătrînii uitați de copii și pentru excentrici, clădiri cu pereți subțiri și lumină săracă, insule pentru cei care au ceva de ascuns și-n care totul e la vedere.

Înmoi biscuiții în ceaiul timpului pierdut, coca fadă îmi îngreunează stomacul și îmi dospește în alcooluri, dar de amintit, nu-mi amintesc nimic. Nu-i vorba de amnezie — bărbații bufniță nu-s niciodată amnezici — ci de importanța ce-o dăm unor fapte.

Bărbatul Verei se dezbracă de haină și întîrzie o clipă în mijlocul camerei, ca unul ce nu s-a decis încă dacă a intrat sau urmează să plece de acasă. Pentru el, secunda aceasta nu are identitate, e o secundă pe care n-o trăiește, timpi care se adună cu miile în ore fără chip : pentru mine, clipa e unică. Urmăresc, fără să știu de ce, un bărbat. Trăiesc sentimentul că, dintr-un moment într-altul, urmează să aflu ceva esențial. Nu despre el, fiindcă despre bărbații perfecți nu e nimic de aflat, cu ei povestea e clară, sînt singurii care nu au ce ascunde, deși trăiesc

laolaltă cu persoane pline de secrete. Despre mine voi şti în curînd totul. Singurul lucru misterios în existenţa soţului Verei e că-i de găsit aici şi nu altundeva, într-un apartament monumental sau chiar într-o garsonieră cu confort ameliorat. M-aşez pe o prispă, îi urmăresc mişcările indecise şi cuget, sau îmi închipui că asta fac, la scena supermasculinităţii ultragiate. Nu poţi să gîndeşti coerent asupra raţiunilor unui fapt, cînd tocmai raţiunile îţi scapă. De ce au nevoie unii oameni de patru ani ca să-mi comunice nişte chestii, care-i frămîntă în cel mai înalt grad ? ! Şi dacă, în sfîrşit, vin să-mi vorbească, de ce se opresc şi nu-şi duc gîndul pînă la capăt ?

E o noapte neagră, cea mai neagră dintre toate nopţile mele albe, miroase intens a tutun ieftin şi a canale răscolite, prin camuflajul strîmb al ferestrelor răzbate un abur gălbui. Ca stelele în cer, pîlpîie jăraticul cîtorva ţigări. Suflete hărţuite evadînd pentru un sfert de ceas din sine spre a se întoarce spăsiţi la sinele cel de toate zilele.

Curtea aceasta e un loc pentru examene de conştiinţă. O simt cum simt somonii vremea marilor migraţiuni, n-am nici un motiv să mă întorc aici, afară de motivele de care încerc să-mi aduc aminte.

— Totuşi, te-ai întors.

Am revenit, e adevărat, e un fapt pe care-l iau ca atare, cît timp nu pot să-i aflu un temei. Şi asta nu o constată subconştientul meu, cum ar fi normal, ci un cetăţean scund şi ciufulit, ivit din noapte, din noaptea nesfîrşită a camerelor de închiriat şi a cerdacurilor pustii. Un omuleţ trist şi insistent, care se aşază lîngă mine, care se lipeşte de mine, cu aerul celui care-şi face greu loc în mulţime. E trist fiindcă e atît de sîcîitor sau poate pentru că e atît de ineficient. Ca unul din pechinejii aceia agresivi, ce se reped să muşte şi abia de-ţi zgîrie pantofii.

— Omule, îi spun, cu toate că îmi vine să-i zic „omuleţule", de ce mă cerţi ? Nu-i prima oară cînd ne vedem, dar nici nu ne-am văzut atît de des ca să ai dreptul să mă cerţi.

— Nu poţi să negi că te-ai întors.

— De ce aş nega ? Umblu şi eu...

— Şi faci rău oamenilor.

— E o chestiune pe care am mai lămurit-o : nu cunosc pe nimeni aici.

— Ea s-a mutat. A trebuit să plece. Din cauza ta, bineînțeles.

Mă desprind ușor de micul dialectician din Strada Hanurilor și încerc să-i deslușesc chipul. Ochii îi strălucesc intens, ca jarul a două țigări fumate deodată, părul ciufulit îi acoperă fruntea. Omulețul se îndeasă din nou în coasta mea și repetă :

— Ea nu mai stă aici. A fost nevoită să plece. Nu ești străin de tot ce i s-a întîmplat.

— Omule, îi spun, deși ceva mai presus de voința mea mă reclamă să-i pun palma în creștet și să-i amintesc cît e de mic și de plictisitor, omule, insist, nu cunosc pe nimeni prin părțile astea. Umblu hai-hui prin oraș și acum mă odihnesc cîteva minute.

— E tare greu cu tine.

— Ce vrei să zici ?

— Nu vrei să recunoști.

— Ce-ar trebui să recunosc ?

— Că-l urmăreai pe Lică.

— Cine-i acest domn ?

— Domnul Lică e soțul Verei. Al doamnei Vera. Eu o respect foarte mult. Pe amîndoi îi respect.

— Pe ea mai mult.

— Asta așa-i, recunoaște mîhnit scundacul.

— Îl respecți pe domnul Lică, fiindcă ești îndrăgostit de doamna Vera. Altfel nu te-ai ține după mine. De fapt, pe domnul Lică îl urăști. E de două ori mai înalt ca tine și de departe mai prezentabil. De fapt, o urăști nițel și pe doamna Vera. Și pe toți ceilalți oameni. Altfel n-ai ști atîtea despre ei.

— Știu totul.

— Nu știi chiar totul. Și nici nu treci atît de neobservat, pe cît îți închipui. Eu, spre exemplu, te-am remarcat.

— Nu-i adevărat.

— Ce nu-i adevărat ? Și pune, pentru Dumnezeu, propozițiile în ordinea lor firească. Nu-i adevărat că te-am remarcat sau nu-i adevărat că vrei să treci neluat în seamă ?

— Nu-i adevărat că o urăsc pe doamna Vera. Pe ea am iubit-o cu toții. Și tu, cu toate că negi.

— Omule, strig, spune numai ce știi. Nu pot să neg un

fapt care nu a existat. Pe doamna Vera asta a voastră eu n-o cunosc.

— Hm ! pufnește cu insolență mărunțelul, auzi că n-o cunoaște ! Și doar ți-am spus că știu totul. Mie-mi spunea totul.

Mă desprind din nou de trupul lui rece și noduros, nu suport apropierea cărnii de bărbat nici cînd e vorba de un bărbat descărnat ca el, mă retrag spre marginea scării, dar nu prea mult, fiindcă mă împiedică balustrada. El se înghesuie iarăși în mine și tremură în răstimpuri, scurt, ca un cîine uitat afară într-o noapte de decembrie. Într-un decembrie adevărat, cu frig și cu ninsoare, cu geruri ce ucid viruşii perfizi înmulțiți în colb și în atmosferă și în sufletele masculilor de patruzeci și cinci de ani.

Mă ridic în picioare, se scoală și el, îl iau prietenește de umăr și pășesc împrejurul curții. Are un trup de copil și un glas gros, cu un timbru scorțos.

— Vorbește-mi de Vera, îl îndemn. Nu îți spunea chiar totul. Nu e genul de femeie care face confidențe oricui. E o pasională, dacă pricepi ce înseamnă. O monomană. Monomanii nu se destăinuie. Altfel n-ar mai fi monomani.

— Ba da, se zburlește bărbatul-copil, ba da, ba da.

Repetă negația-afirmație apăsat, ca unul ce vrea să se convingă astfel de adevărul spuselor mele. Nu-l interesează adevărul propriu-zis, nu percepe din realitate decît ce vrea. În mintea lui de monoman, realitatea are un singur chip : Vera. Jucăm cu toții, și Lică, bărbatul perfect, și Vera, și micul dialectician, și eu, unul din jocurile de odinioară ale copilăriei : ne spunem la ureche vorbe repezi și șoptite, adevăruri vitale, acele adevăruri pe care nu le rostești niciodată cu voce tare și, iată, ultimul din șir se alege cu fărîme de înțeles. Faci parte din joc, ești o verigă a lanțului, trăiești cu convingerea că ai auzit bine ce ți s-a spus și că ai reprodus întocmai cuvintele auzite și, la sfîrșit, constați că sensul ți-a scăpat. Eu oare ce verigă sînt ? Și, în definitiv, cine e Vera-Ioana ?

Ne învîrtim, ca puşcăriașii în careu ; îl bat ușor pe umăr, prezența mititelului nu mai îmi dă frisoane, trupul său uscat mă înduioșează. De la o vreme, dintr-o după-amiază de joi ca oricare altele, existența mea a luat un curs ciudat. Totul pare să fie ca înainte, atîta doar că am de-a

face cu oameni, despre care credeam că n-am absolut nimic în comun, iar oamenii de care eram legat prin nenumărate fire îmi devin, pe zi ce trece, străini.

— Prietene, îi spun, convinge-mă !

— În ce privință ?

— Vera-Ioana nu mi-a vorbit de tine niciodată. Eu cred că ești un mincinos. Un șantajist sentimental.

Mărunțelul se oprește, se apleacă și mîna îmi alunecă după umărul său. Gestul dovedește un soi de repulsie.

— Platón, glăsuiește el, pătruns de sentință, nu minte niciodată !

Rostește numele în felul în care ar spune „planton" sau „plancton" sau „pluton".

— Prietene, îi spun și încerc să-l iau din nou la plimbare, mai mult împingîndu-l, părintele idealismului obiectiv e om, ca mine și ca tine. Și dacă-i om, imaginează. Imaginația e minciună. Un astfel de adevăr nu se mai cheamă adevăr. Deci, Pláton minte. Și, în altă ordine de idei, ce treabă ai cu Pláton ?

— Platón sînt eu. Așa mă cheamă.

Trecem prin preajma odăii lui Lică, omul perfect. Acesta continuă să se dezbrace ori să se îmbrace, e foarte agitat, e întocmai, și-n privința asta, agitaților etalon : gesticulează, ține să-i dovedească unui interlocutor invizibil ceva deosebit de important, poate chiar rolul meu nefast în căsnicia sa, poate ascendentul său în chestiunile unei existențe fără cusur. Al doilea idealist obiectiv din ulița Hanurilor, al doilea conflict imaginar al Verei.

— Platoane, te cred. Și știi de ce ? Pentru că-mi amintesc totul : Vera mi-a vorbit despre tine. Sincer să fiu, mi te închipuiam mai înalt.

Micul idealist își întoarce privirea fosforescentă și mă fixează neîncrezător. Îi place ce aude, e încîntat de faptul că unii și-l închipuie mai înalt. Se închipuie și el adesea mai înalt, plimbîndu-se prin urbe la brațul Verei, se vede aidoma lui Lică, imaginația sa nu obiectivează absolutul decît sub înfățișarea oamenilor pe care-i cunoaște : Vera și Lică. Și nu e puțin pentru un filozof să întrevadă absolutul și chiar să-l poată atinge din cînd în cînd. Mă ia de mînă, e un copil ieșit cu taică-său la promenadă, îmi strînge degetele încetișor, cu grabă și recunoștință.

— Ultima oară a plîns.

— Ultima oară era într-o joi ?

— Da. Mi-a spus că v-ați despărțit definitiv. Era tare mîhnită.

— Platoane, lucrurile au început, mijloc și sfîrșit. Dacă știi într-adevăr totul, atunci va trebui să recunoști că așa nu putea să mai dureze.

Podul palmei îi zvîcnește, ceea ce înseamnă că mă aprobă.

— ...Aș fi curios, continui, să știu ce-ți povestea. Doar nu intimități ! ?

Micul idealist obiectiv e de o subiectivitate cîteodată exagerată. Se oprește și-mi strînge mîna cu un soi de disperare.

— O chinuiai, rostește el printre dinți. Îți dăruise tot ce avea mai bun. Avea o încredere oarbă în tine. Ești posesiv. Crud și posesiv. E prea mult chiar și pentru o femeie atît de răbdătoare.

— Vorbește-mi de Lică.

— N-am ce să-ți spun.

— Doar s-au iubit. Femeile de felul ei se căsătoresc numai din dragoste.

— L-a luat ca să-ți facă în ciudă. Iar el s-a prins.

— Cu toții ne-am prins, îi spun și-l mîngîi fără pic de repulsie pe creștet. Copiii nu au în ființa lor atîta masculinitate încît să-mi displacă părul și pielea și căldura trupurilor lor neformate. Căldura unui trup de copil îți dă încredere și vigoare, trece în tine, se descarcă în tine ca o baterie scăpată de sub control, se consumă iute și ireversibil. Știi, Platoane, toate sînt foarte încurcate. Sînt, la rîndul meu, căsătorit. Și încă unul cu cinci copii. A fost o neînțelegere. Femeile nu văd uneori decît ce le convine să vadă. E ca și cum ar fi oarbe. Despre familia mea ți-a vorbit ?

— Mai puțin, zice prudent mărunțelul. Un mincinos, care nu știe să mintă. Se corectează : așa, pe departe. Era foarte discretă.

— Vera nu-i moartă.

— Pentru mine, da. S-a mutat, n-am cum s-o mai văd. E o fire independentă.

— Foarte independentă.

— Ai zice că ține să complice chiar și cele mai simple situații.

— O observaţie justă.
— Dar nu putea să mai dureze, nu-i aşa ?
— Într-adevăr, nu putea să mai dureze.

Îmi trec cu blîndeţe degetele prin părul lui zburlit şi-mi iau rămas-bun.

Trebuie să fiu atent pe unde păşesc, trebuie să cîntăresc atent orice cuvînt pe care îl rostesc. Cuvintele, odată desprinse din tine, devin realităţi de sine stătătoare, nasc, la rîndu-le, alte realităţi, se divizează ca protozoarele şi fiecare fărîmă de sunet e o lume. Lumi paralele, de care n-am habar, dar care mă caută, mă absorb şi mă schimbă. Sînt eu, cel dintotdeauna, şi dublul meu. Am trăit două vieţi, iar pe a doua încep s-o descopăr. Emil, Vera, Lică, Platón. N-au chip şi totuşi există, trăiesc în preajmă-mi ca nişte umbre şi aşteaptă clipa ca să devină trupuri, şi sentimente, şi interese. E suficient să deschid ochii, să-mi scutur cu vehemenţă capul, ca ei să dispară pe veci.

Dar vreau cu adevărat să dispară ? Sînt realizat afectiv : am o familie şi cinci copii, sînt disputat de femei, bărbaţi de diferite înălţimi fac crize de orgoliu din cauza mea, sînt admirat în cercuri intelectuale alese, sînt preferatul mai multor generaţii de imaginativi, perfecţiunea e pe aproape, m-aşteaptă, ca Vera, şi eu n-o văd, dar e prin preajmă, o simt, îi adulmec parfumurile, îi aud fîşîitul rochiei.

16.

SÎNT FOARTE NERVOS, AM AVUT la dispoziţie toată noaptea ca să ajung în starea aceasta, temperatura continuă să se menţină perfect constantă, atîta doar că la un grad mai sus ca ieri ; am încercat să găsesc o explicaţie raţională iniţiativelor de toate naturile ale Verei şi, pentru că nu am reuşit să aflu nici una, sînt hotărît să i le cer. Ar fi pentru prima oară cînd vin să-i cer cu fermitate ceva unei femei, iar stingherea la care o resimt nu-i de natură să calmeze un bărbat ca mine, departe de a fi perfect, cu nenumărate disponibilităţi senti-

mentale și, ce-i mai grav, lipsit de aplombul necesar unei discuții tăioase.

Șefa serviciului „Intrări" de la „Confortul" nu conduce pe nimeni. Ea împarte un spațiu strîmt, atît de strîmt încît nimănui nu i-ar da prin cap să-l mai și împartă, cu șefa serviciului „Ieșiri". De aceea, ori de cîte ori e necesar ca în debaraua cu funcție dublă să intre șefa de la „Ieșiri", trebuie să iasă neapărat șefa de la „Intrări".

Cum se întîmplă de regulă cînd vrei să dai de cineva cu orice preț, șefa serviciului „Intrări" tocmai a ieșit. Stau foarte aproape de șefa serviciului „Ieșiri", stau necuviincios de aproape de o femeie frumoasă, una din femeile care înfloresc mai tîrziu, dar înfloresc bine și, consecvent cu treburile care mă aduc aici, mă străduiesc s-o fac să priceapă ce interese urmăresc.

— Deci dumneavoastră erați ! exclamă ea, pe jumătate mustrător, pe jumătate șăgalnic. Mă întrebam cum arătați.

Nu-i tipul de femeie pe care să o pasioneze situația ieșirii mărfurilor din magazin și, în general vorbind, nu pare preocupată, pe cît ar impune-o poziția ei de șefă de serviciu, de chestiunile urgente ale comerțului cu ridicata. Tot ce o preocupă în aceste momente e să mă privească ironic, dar nu exagerat de ironic, cu impertinența aceea plină de zîmbet a femeilor, care știu totul despre un bărbat din povestirile prietenelor. Are o expresie complice și amuzată, insolentă și ipocrită, are exact expresia pe care ar avea-o orice femeie de treizeci-treizeci și cinci de ani, bine fardată și foarte nuanțat parfumată, obligată de circumstanțe să stea la mai puțin de jumătate de metru de un mascul, despre care cunoaște o sumedenie de lucruri. Sau își închipuie că le cunoaște.

— Vă imaginați că Vera mi-a vorbit despre dumneavoastră.

Îmi imaginez. De la o vreme, cînd aud numele Verei-Ioana, îmi imaginez treburile cele mai ciudate. După privirea șefei serviciului „Ieșiri" deduc că, mai important decît ce a povestit Vera, rămîne ceea ce își imaginează aceasta că trebuie să se fi petrecut între mine și ea. Cînd sînt nevoite să stea atît de aproape de bărbatul unei prietene, multe femei, chiar și cele ce fac din virtute un scop în sine, devin ori exagerat de rigide, ori exagerat de eloc-

vente — ceea ce-i cam acelaşi lucru ori, mai corect spus, interesează aceeaşi problemă.

— Sîntem prietene, mă anunţă cu un glas mic şi victorios colega de birou a Verei. Ea-mi spune Gigi, deşi mă cheamă Roza. Gigi e un nume caraghios la o femeie, nu-i aşa ? Dar şi Roza e caraghios.

Ar vrea să-i confirm că are, într-adevăr, nişte nume caraghioase. Aşteaptă să o fac într-un fel din care să reiasă că numele ei nu mi se par deloc nepotrivite, că le găsesc nostime. Ciripeşte repede frazele şi, pentru că moare de curiozitate să mă întrebe lucruri pe care nu ştie încă dacă e potrivit să le scoată la iveală, e concesivă, se preface că nu observă ce morocănos sînt şi ce puţin dispus la confidenţe. Îi pun pe un ton brutal, o brutalitate ce nu mai ţine de voinţa mea, ceva pornind din subconştient, de acolo de unde pornesc revoltele oarbe şi icnetele de disperare ale tuturor bărbaţilor din lume, o întrebare mică şi oarecum ultimativă :

— De ce trebuie să ştie şi altcineva decît Vera povestea mea ?

— Sîntem prietene.

Mă priveşte cu îngăduinţă, vrea să-mi dovedească astfel că e pregătită pentru orice fel de discuţie, că tocmai aceste conversaţii, dificile, dar inevitabile, sînt specialitatea ei, că e antrenată şi în stare să conducă dialogul în direcţia care o interesează.

— Vreţi să spuneţi că femeile nu pot fi cu adevărat prietene ?

Fireşte că nu vreau să spun asta. Nu mă privesc raporturile dintre două femei nici măcar cînd ocupă un timp mai îndelungat un birou de patru metri pătraţi şi, vrînd-nevrînd, ajung să ştie totul una despre cealaltă. Şi nu mă privesc întrucît aş putea povesti, fără să greşesc prea mult, toate istoriile pe care i le-a înşirat Vera, regina mincinoşilor. Spun ce îmi trece prin minte şi cuvintele devin realitate.

— De fapt, ciripeşte Gigi, nu sîntem tocmai prietene. Vera e o fiinţă ascunsă. Eu îi spun totul, iar de la ea nu primesc decît firimituri. Adevărul e că m-a făcut foarte curioasă şi că, deşi am aflat cîte ceva, schimbul nu a fost echitabil.

— În ce privinţă ?

— În ce vă privește, chicotește ea, bineînțeles că în ce vă privește.

Mă găsesc într-un birou comercial și treburile sufletești se schimbă și se licitează, se contractează și se pun la vînzare, există, în conștiința celor două femei, rubrici pentru pierderi și coloane pentru beneficii nete. Toate au un preț și privirea roză a Rozei mă lămurește că numai un naiv n-ar ține la preț.

— Ar trebui să-mi fiți recunoscător.

Nu știu de ce trebuie să-i fiu recunoscător gurișei gazde și probabil că privirea mea ostenită de febră îmi dezvăluie ignoranța.

— De fapt, mă ajută ea, cu tonul celui care te-anunță că mai devreme ori mai tîrziu vei plăti, că vei deconta toate aceste conversații, nu e ceva de care ar fi musai să știți. Ați fi aflat oricum. E vorba de proces.

N-am cunoștință de nici un proces și nu mă manifest. De altfel, am putea conversa astfel ceasuri întregi, prin întrebări ce-și livrează singure răspunsul.

— Am fost martora Verei la divorț !

În glasul Rozei e și triumf și oarecare dezgust. Nu e ceva cu care să te lauzi, pare să spună ea. Dar nici ceva care să-ți displacă în totul. Puțină promiscuitate colorează existența.

— Am declarat exact ce mi s-a cerut să declar și a mers repede. Și nici nu am avut sentimentul că mint. Din moment ce altă cale nu exista. Pricepeți ce vreau să zic.

— Nu.

— În fine, știți doar cum e un divorț. Toate-s la fel.

A avut desigur cîteva, le-a rezolvat ca pe o livrare de mărfuri nevandabile, în orice tranzacție cineva profită și cineva e păcălit. E mîndră de priceperea ei de a potrivi cioburile, astfel ca obiectul să fie vîndut ca întreg. Gigi e femeia care nu pierde niciodată nimic. Timpul însuși e pentru ea o investiție, iar timpul trece și tranzacția trenează. Își trage scaunul pînă-l lipește de al meu și îmi vorbește șoptit, ca și cum îmi cedează un secret major :

— Mi-a spus că o să vă căsătoriți imediat ce termină divorțul. Eu nu am crezut-o fiindcă nu bag mîna în foc pentru nimeni. Bărbații sînt atît de perfizi.

Îi simt respirația grăbită, obrazul ei e la cîțiva centimetri de al meu, e unul din momentele în care orice bărbat

ar fi tentat să ilustreze rezervele de perfidie ale spiţei şi orice femeie, cu experienţa în afaceri a Rozei, ar şti să cîştige, cu aerul că riscă să piardă totul.

Orice bărbat, cu excepţia mea. Nu vreau s-o înşel pe Vera înainte de a afla dacă sînt sau nu căsătorit cu ea.

— Deocamdată, îi explic, e prematur să mă pronunţ asupra căsătoriei. Trebuie, la rîndu-mi, să divorţez.

Roza zîmbeşte exagerat de explicit, în sensul că nu asta e problema.

— Sigur, îi confirm, n-ar fi cine ştie ce oprelişte, dacă n-ar fi la mijloc copiii.

— Dumnezeule ! ţipă Roza, dar n-am ştiut de copii.

— E normal, Vera e atît de ascunsă ! Cum să vă explic : atît de discretă, încît chiar şi cu mine s-a purtat de parcă nu ar fi fost cinci copii la mijloc. Pricepeţi ce spun ?

— Pricep, face Roza cu un zîmbet micuţ şi tîmp, o aşchie din marele zîmbet exhibat cu numai o clipă mai devreme. Dar e o aberaţie.

— Aberaţie sau nu, asta e.

— Cum naiba a putut să se încurce în halul ăsta ?

— Vreţi să sugeraţi că n-aş fi bărbatul în situaţia de a inspira o mare pasiune ?

Roza mă priveşte atent. Cu cît privirea ei e mai decisă, cu atît gîndurile i se ţes mai rar. Ca un casetofon care înregistrează cu pauze lipsite în aparenţă de o cauză. Îi prind mîna dreaptă şi mă străduiesc să fiu perfid ca toţi bărbaţii. Ca toţi masculii cu care a avut de-a face. Nu sesizează importanţa scenei ; e unul din momentele care, în contabilitatea întortocheată a vieţii ei, nu o să dea nici profit, nici pierdere. Pur şi simplu nu observă că sînt bărbat şi că ea e femeie şi că îi strîng mîna aşa cum ar strînge un bărbat mîna unei femei foarte nuanţat parfumate, aflată la numai o palmă distanţă de el.

— Spuneţi-mi — şi glasul meu are în el toată vibraţia patetică a unui trup ce fierbe la 38 de grade Celsius şi două zecimi — vă rog, ca pe un prieten, să-mi spuneţi dacă mai sînt şi alţii la curent cu istoria asta ?

— Cu divorţul ?

— În general, cu povestea mea şi a Verei.

Roza înalţă cu indiferenţă din umeri. Şi-a revenit şi

încă bine. Nu o interesez în nici un chip. Nici eu și nici Vera.

— Doar ce răzbate de obicei, zice ea plictisită.

— Deci, știu cu toții. De la director pînă la vînzători.

— Vreți să insinuați că am trăncănit ?

Mi-e milă de Vera. Pentru o secundă, simt pentru ea ce simți pentru un camarad care îți moare în brațe. Pentru o secundă, fac abstracție de situația reală, de personajele din realitate ale acestei istorii de amor triste și triviale și mă gîndesc la Vera cu duioșie.

Mai mult de o secundă însă nu izbutesc să fac abstracție de faptul că un personaj al tristei și trivialei povești de dragoste sînt eu.

Nu reușesc să fac abstracție de persoana mea nici măcar cînd descopăr că istoria aceasta, cu cît e mai întinsă și mai întortocheată, cu atît mai simplă e în fapt. Nici măcar nu e o poveste. Îi lipsesc, ca să fie, începutul, mijlocul și sfîrșitul. Îi lipsesc personajele cu adevărat principale. E o închipuire, o plăsmuire a unor personaje secundare și care or să rămînă secundare orice altă farsă vor imagina. Mi-e milă de șefa serviciului „Intrări" și sentimentele mele cer un chip.

Mă ridic din sfera de influență a trupului roz al Rozei, mă înalț spre bolți mai pure și cu un aer mai proaspăt. Venisem să o întîlnesc pe himerica Vera-Ioana și acum aș fi profund stingherit să o întîlnesc. Părăsesc minusculul birou comercial cu apăsarea ce ar simți-o orice contractant cînd iese spoliat dintr-o mare afacere.

17.

SÎNT PERSONAJUL PRINCIPAL AL unei acțiuni secundare și aștept, în apropierea sălii de operații numărul unu, pe o bancă pe care nu are voie să aștepte nimeni, cu excepția prietenilor doctorului Baziliade și a celor despre care nimeni n-ar ști să spună cum de au răzbit pînă aici, sfîrșitul unei piese de succes : în sala de operații vine pe lume un copil.

Coridorul miroase a dezinfectant și a orez fiert, a halate de diftină și a vopsea verde, a năduşeală de prunci sătui şi a trandafiri de decembrie.

Trandafirii, în urbea noastră, nu înfloresc niciodată în decembrie.

Cu toate acestea, o mulţime de bărbaţi sosesc la clinica de obstetrică şi ginecologie a vestitului doctor-poet cu braţele încărcate de roze. Dar faptul cel mai uimitor dintre toate e că lui Baziliade îi aduc trandafiri chiar şi bărbaţii care, deşi par destinaţi unuia din rolurile de seamă ale dimineţii, nu joacă, în realitate, nici unul.

Pe Baziliade nu-l interesează florile.

Chestiunea s-ar putea rezolva uşor, dacă în ziarul local ar apărea un anunţ în care să se precizeze asta.

În momentul de faţă însă pe Baziliade îl interesează ca în ziarul local să se tipărească, nu un anunţ privitor la totala lui insensibilitate la trandafiri, ci un articol de analiză a volumului de sonete editat de el în regie proprie.

— Ei, strigă Baziliade cu glasul filtrat de masca de tifon de pe figură, l-ai primit ?

Întrebarea răzbate prin uşa întredeschisă. Pe aici intră şi iese, din cînd în cînd, o soră trupeşă, cu o privire care, deşi îi este destinată unuia din prietenii doctorului, nu mărturiseşte nici un pic de bunăvoinţă. A văzut atîţia bărbaţi cu buchete de trandafiri în braţe în preajma sălii de operaţii, încît n-o mai impresionează nici unul. Nici măcar eu, un bărbat niţel cam în etate pentru rolurile artibuite îndeobşte persoanelor din acţiunile secundare.

— Ei, reia sora întrebarea, doctorul întreabă dacă aţi primit cartea.

În romanele de interes judeţean, eroii vorbesc neapărat din cadrul uşii şi-şi spun numai lucruri ce nu suportă amînare.

— Am frunzărit-o.

— Zice că a primit-o, fantazează, închizînd uşa în urmă-i, sora, dar că n-a avut timp să o citească.

O soră medicală la maternitate joacă, indiferent de circumstanţe, numai roluri cheie, iar una de o sută de kilograme are ceva din prestaţia implacabilă a destinului.

E tare greu să lupţi cu destinul. Un om ca mine,

deprins să măsoare înțelesul și efectele fiecărui cuvînt, atît în prezent cît și în perspectiva trecerii timpului, e foarte afectat cînd vorbele îi sînt răstălmăcite, cînd soarta spuselor sale depinde de graba cu care o femeie masivă închide și deschide o ușă firavă. Mă uit la ușa aceasta minusculă și-mi spun că, iată, e posibil ca albul ei mat să fie culoarea care, într-o fracțiune de secundă, îmi va mai lumina conștiința în ultimele clipe ale vieții.

Mă gîndesc la moarte, fiindcă sînt bolnav. De fapt, mă gîndesc la moarte deoarece, pentru prima oară în viața mea, sînt bolnav. Nu-mi place deloc ce simt. Nu-mi place că albul palid al ușii îmi pare roz, irizat spre margini ca ecranul unui televizor color dereglat. E roză și sora medicală, de un roz celest sînt și trandafirii albi ce mi se ofilesc în brațe. Toate în jur au o aureolă discretă, ca pe alt tărîm.

Mi-e frică de faptul că albul a devenit culoare și că toate celelalte culori se amestecă într-un gri cu miros de dezinfectant, de fierbințeala pe care o simt în încheieturi, în pleoape și în gingii, mă sperie temperatura care crește în carnea asta a mea, pe care aproape c-o credeam exceptată de la suferință.

„În sine", spune Baziliade, „un treizeci și opt cu șapte nu înseamnă nimic". Mi-e groază de tot ce în sine nu înseamnă nimic, dar care continuă să se întîmple și să însemne ceva din ce în ce mai neliniștitor, în ciuda consolatoarelor relativități cuprinse în orice frază rostită de obstetrician. Mi-e frică de analizele, pe care urmează să le fac, de timpul ce mi-a rămas pînă cînd le voi face, de ironia medicilor generaliști, cînd le voi mărturisi că mă tratez cu un mamoș, mi-e frică mai ales de frica subtilă ce se instalează în toată ființa mea, deși colecționez o mulțime de argumente ca să-mi dovedesc că nu trebuie să-mi fie frică.

„Canceroșii, spune Baziliade, vorbesc despre viață, iar gripații au toți vise negre."

Îi duc prietenului meu flori, fiindcă vreau să fiu aidoma tuturor celor care-l caută, să nu mă deosebesc în nimic de ei, să fiu ridicol ca ei și tot ca ei neluat în seamă. Să-mi joc rolul, chiar dacă nu e al meu — să intru în rol și să ies din el așa cum am intrat, anonim într-o lume care nu-mi aparține, lumea doctorilor care scriu

poezii, a laboratoarelor de analiză, a cabinetelor în care ești primit cu recomandare, deși nici o recomandare nu mai ajută, cînd ajungi să fii consultat în aceste cabinete ale relativității absolute. În sine, suferința nu înseamnă nimic — problema e ce poate să însemne ea în particular. Iar doctorul, care-ți vorbește relaxat, cu relaxarea plină de filozofie a celui care nu e niciodată edificat la primele analize, care-ți explică excesiv de amabil că numai niște analize suplimentare pot clarifica situația, ca și cum e suficient să treci printr-un laborator, ca să fii iarăși cel care ai fost, nu cazul tău îl rezolvă, ci recomandarea.

Îmi fac analizele într-o clinică de obstetrică și ginecologie, pentru că doctorul Baziliade e un poet mediocru, unul dintre acei mediocri duplicitari, care scriu la gazeta de perete versuri pe înțelesul sorei șefe și sonete ermetice în volume editate pe banii lor. Speculez duplicitatea și o încurajez, cît timp pot discuta cu Baziliade despre niște analize catastrofale cu aerul că nu analizele acestea au importanță, ci altceva. De pildă, poeziile sale ori speranța Suzanei. Sau micile erori de caracter ale unui om pentru care caracterul ar trebui să fie totul.

— Doctore, îi strig, cînd ușa sălii de operații se crapă puțin, atît cît să-i zăresc albul cel roz al halatului, ce fel de poet ai vrea să scriu că ești ?

De la o vreme, ca să fiu înțeles cum trebuie, trebuie să-mi urlu cuvintele. Am de-a face cu surzi a căror infirmitate, în sine, nu înseamnă nimic. Cu starostele nonagenar al bărbaților, care n-aud decît ce vor să audă, cu surzi protocolari, ca Baziliade, care, ca să-mi afle opinia, se asigură mai întîi de opinia interesată a redactorului meu șef, cu surzenii candide, ca a sorei monumentale, care înregistrează cu aproximație tot ce nu privește direct soarta pruncului ce tocmai iese la lumină.

— Ce vrei să spui ? urlă la rîndu-i Baziliade și glasul său de șef de clinică pune în alertă saloanele.

— Că ești un oportunist ordinar. Că nu trebuia să-i dai șefului cartea, înainte de a mi-o da mie.

— Nu te-am găsit. Dumnezeu știe pe unde umbli.

— Cînd vrei să-mi comunici ideile tale stupide despre destinul poeziei de dragoste, mă găsești.

— Nu îți păreau chiar stupide.

— Ieri nu, astăzi da. Tot ce mi se întîmplă astăzi e stupid.

— Mai am puţin, răcneşte Baziliade, în timp ce uşa se închide sîsîind moale, şi mă ocup de cazul tău.

— Pe naiba, îi răspund, deşi nu mă aude, nu reprezint un caz. N-am venit aici ca un caraghios, ca să constaţi că sînt un caz. Fac nişte analize de rutină. Atît.

— Ar trebui să fiţi mai calm, mă sfătuieşte sora şefă. Aici au dreptul să ţipe femeile în dureri. Iar dacă vreţi să ştiţi, aveţi un băiat. Ar trebui să o meritaţi.

Mă ridic în picioare şi-i dau trandafirii. O rog să-i ducă femeii care a născut. Trebuie să-mi plătesc favoarea de a şti înaintea ei ce a adus pe lume.

— Sau ţi-e indiferent ce ai ? !

Vocea femeii e aspră. O nelinişteşte cuvîntul „oportunist". Nimeni din cei care au ocupat această bancă nu i-a vorbit lui Baziliade astfel. Nu ştie ce înseamnă, dar bănuieşte că nu-i un compliment.

— Ce faci cu florile ? mă chestionează Baziliade ieşind cu toată suita din sala de operaţii. E transpirat, dar apt pentru a compune un poem simplu şi adevărat despre nişte treburi simple şi adevărate. Ca naşterea unui copil, de exemplu.

— I le trimit pacientei tale.

— Asta nu-i rău, apreciază Baziliade, lăsîndu-se dezbrăcat de halatul însîngerat. Un roşu de purpură, ca al trandafirilor imperiali de mai.

— Deşi ar fi fost mai bine dacă i le-aducea bărbatul ei...

— E o poveste mai delicată, îmi spune încet obstetricianul.

— În sensul că nu are un bărbat.

— În sensul că, într-adevăr, nu are un bărbat. Şi în sensul că nu vroia copilul. Dar el s-a născut şi o să se obişnuiască cu ideea asta. Apoi o să-l iubească şi o să se obişnuiască şi cu ideea că îi era destinat să nască un băiat. Femeile fac aproape din orice o chestiune de destin.

— Femeile şi poeţii. Vorbesc de poeţii de ocazie.

Sora şefă mă priveşte cu multă circumspecţie. Nu-i place cuvîntul „oportunist". Şi cu cît trece timpul, cu atît mai puţin e dispusă să-l tolereze în preajma săii de operaţii numărul unu. Nu-i plac cuvintele cu mai multe înţelesuri şi nici aceia care le rostesc. Nu-i plac persoanele care ar

putea să-l supere pe Baziliade. Nu-i place nici ce se întîmplă cu Baziliade. Era un fel de om pînă a-i apărea cartea și, dintr-o dată, a devenit alt fel de om. Aceasta e o treabă foarte complicată iar sora șefă știe că într-un spital nu e bine să lași treburile să rămînă, la infinit, complicate. Oamenii de o sută de kilograme se simt vizați în toate discuțiile pe care nu le înțeleg. E aproape imposibil să convingi un om deosebit de puternic că la o seamă de treburi n-are, pur și simplu, acces. E o utopie să încerci s-o convingi pe sora șefă că Baziliade, omul care n-a ratat pînă acum nici o naștere, poate să rateze într-o altă privință. Pentru sora șefă, versurile doctorului reprezintă ceva în directă legătură cu nașterea. Nu-și imaginează obstetricieni capabili, care nu scriu versuri.

Și poate că are dreptate.

— Oportunist, o lămuresc, înseamnă capabil. Sau, dacă vreți, talentat. Dar nu talentat în chip obișnuit, dacă putem spune astfel. Fiindcă talentul e prin el însuși un fapt neobișnuit. Oportunistul e un om capabil să dovedească un talent imediat în toate. Oportuniștii par adesea neloiali. Spun par, întrucît loialitatea, ca și neloialitatea, cere un temei serios, ca să se manifeste. Temeiul e tocmai talentul. Justifică orice.

— Dragă, intervine Baziliade, de ce te ambalezi ? I-am lăsat un volum redactorului șef, fiindcă am dat nas în nas cu el. Oricum, i-aș fi trimis unul. Urma să te întîlnesc. Am venit special pentru asta, dar nu erai în redacție.

— De fapt, te-a emoționat atît de tare întîlnirea cu redactorul meu șef, încît ai uitat să lași și cartea pentru mine.

— Admit c-am uitat. Mi se întîmplă mai ales cînd țin să nu uit. Cînd am de-a face cu indivizi îngrozitor de susceptibili.

— Doctore, îi spun și caut cu mîna dreaptă banca tăticilor care aduc trandafiri, domnule doctor Baziliade, am să scriu foarte elogios despre cartea ta. Ești doar stăpînul orașului. Adevăratul stăpîn. La tine în spital au născut toate soțiile șefilor acestui oraș. Pricep cum vine problema. Nu e numai o chestiune de legalitate, ci și una de principiu. Faci parte din familie. Din aproape toate familiile. Adevărul, o știi cel mai bine, e o problemă de consens. Am scris, cu mîinile legate, mai multe sute de articole

și n-am fost conștient că o fac. Acum scriu unul, știind că mîna mi-e condusă de voința întregului oraș. În fond, e o onoare.

Baziliade mă apasă pe umeri, ca să iau loc, și-mi pune o mînă pe frunte. Mă privește preocupat. Dar nu preocupat de mine, ci de un gînd care-l urmărește încă de la ieșirea din operație.

Mă întreabă dacă am luat ceva.

— Ce trebuia să iau ?

— Hapuri contra temperaturii.

Îi spun că nu. Îmi recunosc neglijența. Aș face orice, să nu-l mai văd îngîndurat. În spatele frunții lui Baziliade susură o sumedenie de întrebări și ipoteze și cele mai multe din ele mă înspăimîntă. Lucrurile nu-s niciodată atît de grave pe cît par. Sînt ori mai grave, ori mai puțin grave. La ce ar sluji dacă i-aș povesti că de două zile înghit, conform prescripțiilor de pe ambalaje, aspirine, antitermice, antibiotice și că temperatura, în loc să scadă, crește.

— Ai o gripă rea.

— Ce-i aia o gripă rea ?

— Un fel de a spune. Există și gripe netipice. De fapt, nu mai există gripe tipice. Ai mai avut amețeli ?

Ce mai contează o minciună în plus. Nu-i un consult, ci o discuție. Una despre poezia de dragoste, în care se amestecă o seamă de considerații de ordin medical. Și ele îndeajuns de ermetice, ca să nu fie nevoie să le iei în tragic. Îi spun că n-am mai avut amețeli. Și nici nu mint prea mult. Afară de faptul că toate în jur îmi par roz, că trebuie să mă țin de ziduri cîteodată și că nu sînt în stare să stau mai mult de un ceas în picioare, mă simt perfect.

Baziliade mă invită în cabinetul său, scoate dintr-un sertar o carte subțire ca o lamelă de microscop școlar și, cu un scris larg, de om obișnuit să dea autografe, mă laudă în termenii cei mai neruşinați cu putință. Ar trebui să-mi fie jenă, însă lauda lui mă convinge. În multe privințe, este exact ce gîndesc și eu despre mine, cînd n-am temperatură, cînd uit că am împlinit patruzeci și cinci de ani și n-am publicat nici o carte și cînd încep să visez că sînt iubit de o femeie care, în datele feminității ei, are toate calitățile înșirate de doctor în dedicație.

— Aveți pe unul Vrânceanu ? mă chestionează Bazi-

liade, întinzîndu-mi cu un gest grav placheta. Își strînge buzele, ca atunci cînd e absolut necesar să comunici un lucru și nu ai puterea ori n-a sosit încă momentul să-l comunici.

— E șeful meu.

— E o problemă cu el... Mi-a telefonat un coleg. Știa că te cunosc. Ar fi vrut să-ți pună cîteva întrebări.

— E internat, dacă nu mă înșel, într-o secție medicală la spitalul doi.

— N-are importanță unde e internat.

— Și ce are importanță ?

— Alte lucruri.

— Sînt gata să-i răspund amicului doctor.

— Nu mai e nevoie.

— Ce-i tot misterul ăsta ?

— Nu-i nici un mister. S-a pus un diagnostic. Informațiile tale nu mai sînt necesare. Vrânceanu e robust ?

— Și dacă nu e ?

— Cu atît mai rău. Robuștii o duc mai mult.

— Dar, cu ce are el, nimeni nu-i atît de robust ca să se facă bine, nu-i așa ?

— Să-l lăsăm pe Vrânceanu.

— Și să vorbim despre mine...

— Nu-s prea multe de vorbit despre tine. Să fii aici mîine la șapte nemîncat și nebăut. Asta presupune să te culci devreme. Sau să te culci, pur și smiplu, cînd ai chef, numai să dormi cîteva ceasuri. E bine să fii odihnit. Să nu ici nici o pilulă.

— Și prima urină o aduc într-o sticluță curată.

— E limpede : n-ai nevoie de doctor. Știi tot.

Mă ridic încet. Cînd mă ridic repede, simt că mi se clatină pămîntul sub picioare. Mă mișc ca o felină, care se scoală leneș din culcuș. Pămîntul ar trebui să rămînă acolo unde e, dar planeta începe să se învîrte mai iute și ochii mi se împăienjenesc de amețeală. Sau poate de frică. Baziliade nu observă. Are gesturile unuia care nu observă că omul din fața sa e palid și se mișcă anevoie. Mă ia de braț amical și mă conduce spre ieșire. Se oprește în pragul ușii și-mi spune într-o doară :

— Cu Vera, sînt convins, lucrurile se clarifică în curînd.

Mă las cu toată greutatea pe brațul lui Baziliade și caut cu ochii un scaun.

— Nu ți-e bine ?

Găsesc un scaun și-l ocup plin de hotărîre. De parcă aș afla, deodată, că toate scaunele din lume au fost repartizate pe viață, iar ultimul neinventariat tocmai îmi iese în cale.

— Nu mi-e rău, în sensul în care chestiunea l-ar privi pe un doctor. Sînt șocat dintr-o pricină pe care aș numi-o particulară.

— Nu înțeleg.

— Ba înțelegi. Și încă mai bine decît mine. Eu sînt acela care nu mai înțelege nimic. De unde o cunoști pe Vera ?

— Îl cunosc pe Lică. E un om de treabă. Cu slăbiciunile lui, bineînțeles. Povestea cu Vera i-a dat viața peste cap.

— Povestea cu Vera și cu mine, adică.

— Cum vrei să-i spui... Lică e un generos. N-o să vă facă necazuri.

Mă abțin să nu urlu. Un urlet din coșul pieptului, aici, în clinica de obstetrică și ginecologie, n-ar fi un fapt neobișnuit. Și nici în parcul ce-o înconjoară. E un parc curat, în cuprinsul căruia se găsesc și pavilioanele spitalului de boli nervoase. Nebuni cu un aer meditativ se plimbă pe aleile drepte și bine măturate ale clinicilor înfrățite și ne privesc cu un interes moderat. E multă liniște în parcul unei clinici de boli nervoase. Cu toate astea, răcnetul de fiară înjunghiată al unuia, care cu numai o clipă mai devreme conversa pașnic cu un medic obstetrician, n-ar uimi pe nimeni. Mă așez din nou pe o bancă și privesc, ca să cîștig timp, după nebunii ce defilează cuviincios de la un capăt la altul al grădinii. Unii au brațele pline cu trandafiri, deși în decembrie e întotdeauna o problemă să procuri trandafiri. Mai ales cînd nu ai mintea tocmai limpede și nici n-ai cui să-i oferi. Urletul îmi rămîne în gît și, cu un glas sufocat de încordare, prevăd că pacientele lui Baziliade o să primească flori.

— Eh, bieții oameni, zice meditativ Baziliade, să nu-i ironizăm.

— Să nu-i compătimim, spun și vocea mea are un crescendo amenințător. Țicneala lor măcar are o cauză.

— Ce vrei să spui ?

— Că sînt un tip foarte rezistent. Că am toate condițiile să-mi explodeze creierul, iar bietul meu creier, iată,

rezistă. Gîndește coerent, analizează corect datele situației și caută o ieșire. Deși, s-ar părea, ieșire nu există.

— Ce tot vorbești ?

— Doctore, te rog să mă asculți, așa cum asculți pe un bolnav. Ai îngăduință și încredere. Nimeni nu vrea să fie bolnav.

— Asta nu e bine : te complaci în ideea a ceva grav. Ai gripă. Sau poate oreion. Bărbații care n-au suferit niciodată de nimic fac la maturitate bolile copilăriei.

— E vorba despre o altfel de boală. De un virus fără antidot. Ai afirmat, la un moment dat, că lucrurile cu Vera se pot clarifica curînd.

— Sînt convins. Din ce mi-a relatat Lică, reiese că e o femeie de caracter. Poate un caracter mai accentuat decît s-ar cuveni într-o căsnicie, unde și soțul are un caracter accentuat. Totuși, caracter. Nu-i genul de femeie, adică, pe care o părăsești fiindcă te plictisești de ea. Cu Vera nu ai aventuri. E păcat să lași poveștile astea așa, în coadă de pește.

Îmi duc degetul arătător la gură și-i fac semn să tacă. Am probabil înfățișarea misterioasă a pacienților clinicii de boli nervoase, dar nu-mi fac încă probleme. Tot ce doresc e să-l împiedic pe Baziliade să-mi povestească despre o femeie pe care n-o cunoaște, cu aerul că știe totul despre ea. Și cel mai priceput obstetrician are, totuși, un domeniu limitat al competențelor.

— Doctore, ca să știi cum stau lucrurile : n-o cunosc pe Vera. Nu în sensul că n-am reușit încă să descopăr cît caracter are. N-o cunosc deloc. Am văzut-o o singură dată, în urmă cu două sau trei săptămîni. Era spre seară. M-am trezit cu ea la redacție. Susținea că mă așteaptă de patru ani. Am socotit că e o farsă sau că am de-a face cu una din acele psihopate, de care redacțiile nu duc lipsă. Doctore, habar n-am cine e Vera asta a voastră !

— Ce spui, omule ?

Baziliade e uimit, dar nu atît de uimit încît să nu manifeste și o bănuială. Mă privește cu luare-aminte, încercînd să discearnă, deși presimte că n-o să-i slujească prea mult, cît adevăr și cîtă halucinație e în răbufnirea mea. De aceea, continui :

— Și nici pe Lică nu-l cunosc. M-am pomenit cu el la birou, nu de mult. Mi-a declarat, cu o mină ridicolă, că și

cu el am ceva de împărțit. Și tot de patru ani. Nu i-am dat importanță. Și am greșit. Se vede treaba că trebuia să-i dau. Să-l fi luat de guler și să-i fi zis : Mă, musiu, ce aveți voi cu mine ? Cu cine mă confundați ? Numai că nu e vorba de o confuzie. E ceva mai grav. Vera și Lică sînt convinși că mă cunosc de patru ani și că în acești patru ani s-a decis destinul lor. Iar cauza sînt eu.

— Cînd ai întîlnit-o ultima oară ?

— Vezi, ești exact ca toți ceilalți. N-a fost ultima oară — și marchez cu un glas demn de un actor de valoare județeană cele două cuvinte —, ci chiar prima oară. Prima și ultima oară. N-am mai văzut-o, fiindcă n-am avut motive. Și n-am s-o mai văd nici de acum înainte. Tot fiindcă nu am motive. De altfel, dacă aș întîlni-o pe stradă, n-aș recunoaște-o. Era, cum ți-am spus, seară. Lumina în redacție e slabă. Am o veioză. Știi doar cum e : accentuează trăsăturile. Te minte.

— De ce susții că sînt ca toți ceilalți ? !

— Vorbești ca și cum ai ști mai multe, dar vrei să mă menajezi. Ca prietena Verei. Sau ca Platón.

— Deci, îi cunoști ?

— Pe Platón ?

— Eu, de exemplu, sînt amicul lui Lică, dar nu am auzit de Platón. Dacă era o persoană, pe care Lică o știe, trebuia să o știu și eu. Tu susții că l-ai văzut pe Lică de curînd, prima sau ultima oară, n-are nici o importanță, că nu-l cunoști, dar că, totuși, ai destule date ca să emiți păreri despre un tip din anturajul său.

— Doctore, nu-mi place deloc ce insinuezi.

— Nu insinuez. Repet ce-mi spui. Mă întreb, reluîndu-ți vorbele. Am adăugat vreun cuvînt ? Știi ce înseamnă nimic ? Nimic înseamnă nimic. Or, tu ai remarcabil de multe informații în ce-i privește pe Vera și pe Lică. Fie și din ce ți-au trăncănit unii ca Platón și ca tovarășa de birou a Verei.

— Deci, știi cine-s.

— Știu mult mai multe. S-au grăbit să-mi comunice în amănunt conținutul discuției pe care ai purtat-o cu ei. Mai bine zis, al discuțiilor, întrucît pe Platón l-ai întîlnit în mai multe rînduri.

— Nu în mai multe, ci în două.

— Pentru mine nimic înseamnă nimic. Dacă e ceva de

lămurit, încearcă să lămureşti cu Vera. Trăim într-un oraş mic. Cînd nu se spovedesc popii, oamenii îl caută pe ginecolog. Taina asta a ta mă strîmtorează. Nu pot să-ţi dau sfaturi. Nu de sfaturi ai nevoie. Nici nu ştiu ce-ar trebui să-ţi spun. Numai că aflu lucruri care mă obligă să am un punct de vedere, deoarece îi privesc pe alţi prieteni de-ai mei. Pentru Dumnezeu, nu pricepi că e vital să ai o discuţie în termeni foarte clari cu Vera ?

— Vital pentru ea ?

— Pentru tine, omule.

18.

AM ÎNŢELES, DESTUL DE DEVREME, că sînt un bărbat înalt şi, tot de atunci, că fără iubire existenţa noastră nu are sens.

Între înălţimea unui om şi părerile lui despre dragoste nu se poate stabili nici o relaţie. Cu toate acestea, în adîncul fiinţei mele am considerat că, măcar în ce mă privea, trebuia să existe una. Asta, desigur, din cauză că mi-am dorit mult să cresc înalt şi să mă îndrăgostesc intens, iar calitatea sentimentelor să mă deosebească de ceilalţi oameni. Eram convins că talia rezolvă multe. Cred că am continuat să văd lucrurile astfel chiar şi după ce mi-am dat seama că înălţimea nu m-a favorizat niciodată. Faptul că sînt niţel mai lung decît ceilalţi nu a contat. Ori, cel puţin, nu în treburile unde nădăjduiam să conteze. Continui să fiu înalt, dar de îndrăgostit, nu m-am îndrăgostit. Nici nu mai sînt atît de sigur că numai iubirea pentru o femeie dă sens existenţei. Iată, am patruzeci şi cinci de ani şi, cu toate că panica mă încolţeşte, găsesc în fiecare zi o mulţime de motive ca să mă bucur că exist. Poate pentru că sînt un bărbat ciocîrlie de noapte sau poate pentru că dorinţa de a iubi e mai importantă decît iubirea realizată.

E foarte greu de spus ce e aceea o iubire realizată.

Un lucru poate fi definit în mai multe feluri, şi toate legitime.

E ora şapte dimineaţa, mă aflu într-o cameră cu paravane, după fiecare paravan o laborantă recoltează probe

de sînge, odaia miroase a dezinfectant, a limfă și a urină de oameni în etate, a cafea care a dat în foc și a iarnă toridă. O fată bondoacă și decisă în mișcări îmi caută vena la brațul stîng și-mi reproșează că nu o găsește. Pentru ea reprezint, în aceste momente, o problemă de sedimentare a hematiilor. Pentru viteza de sedimentare a hematiilor nu contează că sînt prieten cu Baziliade. Probabil nici faptul, mult mai însemnat pentru mine, că vreau să scriu o carte despre condiția perfecțiunii și a omului perfect. N-ar fi exclus ca neputința de a mă fixa să fie într-o relație directă cu viteza de coagulare a sîngelui sau cu procentul de albumină din urină. Nu e imposibil să-mi fi ratat viața interioară din pricina unei nenorocite de acidități.

Minutele trec, laboranta cea durdulie asudă sub pleoape și încă mai îmi caută vena.

— Ce mă fac cu dumneata ? mă întreabă, mai degrabă resemnată, decît preocupată laboranta. Și, în plus, arzi. Trebuia să stai în pat, nu să te plimbi.

— Nu mă plimb. Îmi fac analizele.

— Și ce obții ? Diseară e revelionul. Cine o să se ocupe de ele ? Ia niște antitermice și pune-te pe picioare. Vezi ce-i aici : fetele sînt, și ele, oameni.

Fără iubire se poate trăi. Nu se poate însă trăi fără o definiție clară a ceea ce ești. Frica apare cînd începi să descoperi că poți fi definit în mai multe feluri și toate ți se potrivesc. Și nu aceasta te înspăimîntă, cît faptul că nici unul nu seamănă cu părerea pe care ți-ai făcut-o despre tine. Pentru nenumăratele modalități în care poți fi definit, părerea ta despre tine nu contează.

Laboranta cea dolofană îmi cercetează, cu coada ochiului, fața trasă și febrilă, cearcănele portocalii și părul umed și știe că am probleme cu colesterolul, că manifest o dereglare a glandei ce fixează magneziul și că am glicemia crescută. Pentru Baziliade, reprezint un banal caz de însingurare dintr-un exces de vanitate masculină. În micul infern al păcatelor ameliorabile, sînt unul din personajele fără chip din bolgia a cincea, a celor plini de sine. E cercul cel mai populat. Vanitoșii forfotesc într-un spațiu sufocant, unii se umflă și plesnesc și nu rămîne din ei decît un praf verzui, cu miros de legume veștede, alții se usucă și sînt purtați de rafalele de crivăț cosmic în bolgiile marilor ispă-

şiri. Vrânceanu mă priveşte şi se vede pe sine înainte de a fi apucat-o pe un drum ce nu duce nicăieri. Pentru Vrânceanu, sînt speranţa cu obraji bucălaţi şi pielea catifelată şi un timp ce poate fi întors la izvoare, o cartelă la cantina gloriei postume. Cît despre Vera, am fost proiecţia minţii ei înfierbîntate de aşteptare. Pentru Vera, nu are nici o importanţă ce gîndesc şi în ce direcţie mă îndrept. Creierul ei, construit cu *chipsuri* japoneze din generaţia a noua, a umanoizilor, mă reîncarnează din dorinţi reprimate şi amintiri fumegoase, din depozite afective secrete, din intuiţii şi vise. În imaginaţia Verei, apar atît de real, încît ceea ce sînt în realitate nici n-o interesează.

Pentru Vera, realitatea s-a întîmplat într-o după-amiază de joi şi a durat aproape un ceas.

— Ce fel de bărbat eşti dumneata ? exclamă laboranta descurajată. Nu-ţi găsesc vena. Este pentru prima oară cînd mi se întîmplă una ca asta !

Îmi acopăr braţul şi-mi închei cu degete nesigure nasturii cămăşii. Planeta se balansează ca o barcă legată la mal. Mă ridic sprijinindu-mă de marginea unui paravan. Îmi încordez toate puterile ca să opresc mişcarea dezordonată a pămîntului. Mă simt slăbit.

— În noaptea de revelion, mă asigură dolofana, nu moare nimeni. E un fenomen.

— În ce constă fenomenul ?

— Păi, chiar în asta, că oamenii mor ori înainte, ori după sărbători.

Îi urez fericire.

— Asemenea, îmi răspunde ea, cu scepticism.

Sau poate că nu e vorba de scepticism. Poate că m-am deprins să atribui celor din jur toate temerile mele. E şi acesta un fenomen. Lumea e plină de fenomene iar cel mai ciudat dintre toate e că, deşi mă grăbesc să părăsesc laboratorul şi spitalul, nu am nici un motiv să mă grăbesc. Mă opresc la prima intersecţie şi nu mai ştiu încotro să mă îndrept. Sînt bancherul care trebuie să închidă urgent nişte conturi şi nu-şi dă seama nici care sînt conturile şi nici de cît timp dispune. Simt că trebuie să părăsesc imediat locul în care mă găsesc ca să ajung neapărat în altul. că trebuie să spun ceva important şi să mi se spună ceva şi mai important, că, deşi nu sesizez care-i problema ultimei zile a anului, o problemă există şi ea reclamă soluţii.

Problema e că e joi, 31 decembrie, și nici unul din drumurile pe care le-aș face nu reprezintă o soluție. Redacția se încuie peste un ceas, laboratoarele de analize se pregătesc să-și sigileze ușile, mii de cetățeni trudesc la broaște și lacăte de toate tipurile, se închid sertarele în secretariate, seifurile în bănci, camioanele în garaje, orașul emite spre înaltul senin al boltei un clinchet vesel de chei și clanțe iar țevile din blocul pensionarilor intră în rezonanță. Din cînd în cînd, bubuie tobe și în cadența lor sărbătorească norii de gheață încep să crape și să sloboadă un duh rece. Oamenii se opresc și se uită în sus, pe frunte li se așază o bură de nea, zăpezile trebuie să fie și ele pe-aproape, tobele duruie bezmetic, timpanele scot strigăte de alarmă, instrumentiștii ridică arcușurile în aer și așteaptă încordați mișcarea de grație a șefului de orchestră.

Totuși nu ninge.

Și nici nu o să ningă.

Se încheie un decembrie plin de tot felul de fenomene bizare și urmează un ianuarie, în care gripa mea atipică o să primească o explicație rațională. Și, o dată cu ea, tot ce a fost atipic în viața mea.

Sînt iarăși la drum, sînt cel care nu are de încuiat nici o ușă în urbea cu toate intrările zăvorîte.

Copacii își clatină crengile alene, trotuarul își scutură scoarța de asfalt, pietonii se leagănă gravi, ca niște marionete cu sforile rupte. E unul din momentele în care trebuie neapărat să ai inițiativă. Cobor în mijlocul șuvoiului de mașini și apuc de bot una. Mașina scrîșnește a neputință și caii ei putere se înalță în două picioare și scot un nechezat sălbatic.

— Omule, îmi zice livid șoferul, am nevastă și doi copii.

— E beat, intervine un gură-cască. Beat și simpatic. Trăiască Anul Nou !

— Nu-s beat. Am o problemă.

— Te duc acasă, îmi zice morocănos șoferul. Dacă ai o problemă, te reped acasă. A doua oară nu mai scapi.

— Am să-ți plătesc.

— Bineînțeles că ai să-mi plătești. Doar nu sînt tatăl tîmpiților.

— Am o problemă, insist. Mi-e frică și aș vrea să

adorm. Aş vrea să pot dormi vreo zece zile la rînd. Apoi să mă trezesc şi să constat că nu îmi mai e frică.

— Te cunosc de undeva ?

— Tot ce se poate. Lucrez la ziar.

— Aha, exclamă şoferul, şi nu-mi dau seama dacă informaţia îl interesează sau e numai politicos. Îmi propteşte trupul pe bancheta din spate aşa cum ai rezema un nou născut de un samovar. Cu grijă ca să nu se răstoarne şi să nu se frigă. Vezi, spune el vîrîndu-mi nişte cartoane pentru ouă sub coaste, strada e plină de maşini. Dar tu m-ai ales pe mine. Sînt tatăl tîmpiţilor şi lumea o ştie. Cînd e să piardă cineva timpul, îl pierd eu.

— Ţi-am spus că-ţi plătesc.

Porneşte motorul şi-mi zice fără să întoarcă privirea:

— Să scrii un articol. Să ştie sinucigaşii cum mă cheamă şi unde mă găsesc.

Îi dau adresa şi îi cer scuze. Mi-am revenit şi-l rog să oprească.

— Mă simt mai bine.

— Cunosc, schimbă el vorba, pe unul de la ziar.

Şi-mi rosteşte numele.

— De fapt, nu-l cunosc personal.

— Te cred.

— De ce spui că mă crezi ?

— E colegul meu. Mi-ar fi vorbit de tine. Ştie o sumedenie de păguboşi.

— Nu-s păgubos. Am inima largă. E rău să ai o inimă largă ?

— Nu prea-mi dau seama cum e cu o astfel de inimă. A mea e îngustă şi bate meschin. Face economie la fiecare a treia bătaie.

— Ce-mi pasă, zice şoferul cu inima largă, trăiesc cum vreau.

Îi cer să-mi spună Leon.

— Există un asemenea nume ?

— E numele meu. Te obişnuieşti.

— Îmi zice Iancu. E Anul Nou şi vreau să mă bucur de tot ce mi se întîmplă. Am să-ţi spun Leon. Deşi mi-ar fi plăcut să te cheme altfel.

— Poţi să-mi zici Iancu.

Iancu îşi răsuceşte gîtul şi-mi arată două şiruri de dinţi de metal.

— Mai bine Leon.

Oprește mașina la Blocul pensionarilor și mă însoțește pînă la lift.

— Îți pot oferi o cafea. Eu beau un ceai cu o „madlenă", dar dumitale îți fac o cafea. Îmi ții de urît pînă adorm. Am să te plătesc în articole.

— Simpatici mai sînt ziariștii.

— Și cunoștința aceea a dumitale ?

— Nu-i chiar o cunoștință. Lucrez cu unul, Lică.

— Lică, bărbatul perfect.

— Un pisălog. Se pare că tipul i-ar fi luat nevasta. O merita.

— Lică ?

Iancu inimă-largă îmi deschide ușa garsonierei și agață cheia în cuier. Apoi mă ia de braț și se asigură că stau lungit. Îi spun să-și facă singur cafeaua.

— Ce-i aia o „madlenă" ? întreabă Iancu.

— O prăjitură. O înmoi în ceai și astfel dai timpul înapoi.

— Mi-ar place să dau timpul îndărăt. Am pe conștiință o mulțime de prostii.

— Ca fiecare.

— Eram îndrăgostit de o fată, dar n-am luat-o fiindcă avea picioare groase.

— Avea într-adevăr picioare groase ?

— Nu știu. Nu m-am uitat niciodată la picioarele ei.

— Deci, nu avea picioare groase.

— Așa ziceau unii.

Îl rog să-mi aducă paharul cu ceai lîngă pat. Înmoi biscuitul și aștept să se umfle.

— Nu-i o „madlenă", constată dezamăgit Iancu. E un biscuit.

— Așa zic unii. În realitate e o „madlenă". Un fel de brioșă.

— Pricep.

— Nici nu-i greu.

— Tu ce-ai fi făcut ?

— Habar n-am. N-am întîlnit încă o femeie cu picioare groase, de care să fiu îndrăgostit. Probabil că nici nu m-aș uita la picioarele ei, dacă aș fi îndrăgostit cu adevărat. Mai fă-ți o cafea.

Iancu inimă-largă se înfundă din nou în bucătărie și

întîrzie acolo un sfert de ceas. Cafeaua fierbe în neștire și el se gîndește la fata aceea, despre care nu știe nici astăzi ce fel de picioare avea. Și nici chipul nu i-l mai știe. E o poveste de care nu vrea să-și amintească, dar uite, se întîmplă că-i taie calea un smintit și trebuie să-l ducă acasă, pentru că așa e el, inimă-largă și ce altceva poți discuta cu smintiții decît despre lucrurile pe care nu mai vrei să le discuți cu cei sănătoși la minte ? Aceștia știu întotdeauna ce fel de picioare au femeile lor și cum se numește greșeala lui Iancu.

— Îmi place la tine, mărturisește Iancu plimbîndu-și privirea prin toată camera. E o garsonieră, dar pare mai mare.

— Nu-mi prisosește nimic. Cînd nu mai am nevoie de un lucru, scap imediat de el. Acum nu mai am nevoie de mine și garsoniera o să fie mult mai încăpătoare. Vorbește-mi de Lică.

— Te interesează ?

— Nu el ; povestea colegului meu.

Iancu contemplă cu evlavie butoanele combinei muzicale. Apeși un buton și provoci o schimbare. Nici n-are importanță ce schimbi. Constructorii de combine muzicale sînt buni psihologi. Lumea e plină de oameni cumsecade, care nu sînt în stare să schimbe nimic din existența lor. Iancu numără vrăjit clapele aparatului și își imaginează cum întinde mîna și dă timpul înapoi.

— Lică, spune Iancu încet, e un dobitoc. Bate la tobe și desenează țevi.

— Tot e ceva. În blocul meu, pensionarii bat în țevi și visează tobe. Lică ți-e șef ?

— E șef de cînd s-a născut, cugetă cu obidă Iancu. Un tip mărginit.

— O fire de poet. Cîntatul la tobe mi-l face simpatic. Vera ar trebui să aprecieze asta.

— Nu ți-am vorbit de Vera. Mă tragi de limbă ?

— Orașul e mic, îi spun. Se știe tot. Vera venea prin redacție. Sînt la curent cu istoria ei. Mă rog, cu ce se știe din istoria asta. Cu ce vorbește lumea.

Iancu se încruntă, dar nu-și dezlipește privirea de la cutia muzicală. De cînd a văzut-o, suferă mai puțin pentru femeia pe care a părăsit-o cîndva. Nici nu-i mai pasă că nevastă-sa are picioarele ca niște scobitori. Îi pasă de bu-

toanele lucioase ce-l ademenesc și-i promit muzica paradisului. Cînd deschide gura ca să-mi răspundă, răspunsul e plin de melancolie. Iancu suferă pentru că îi întrerup rugăciunea. Și-a găsit zeul și e mîntuit.

— Am spus cumva despre Lică toboșarul că e un dobitoc ?

— Cumva.

— Am greșit. E mult mai rău. Vera e o sfîntă.

— Ar fi bine să te fixezi. Ești îndrăgostit de Vera. Nu ești singurul. Și Lică e îndrăgostit de Vera.

— În felul lui.

— În felul lui, bineînțeles.

— Iar felul lui e cel mai rău cu putință. O denigrează.

— Nu o denigrează. Oferă o explicație. În fond, sînt patru ani de cînd femeia lui îl înșeală. O văd adesea prin redacție. Sincer vorbind, nu o înțeleg. Are un soi de fixație. E convinsă că e îndrăgostită de colegul meu. O situație de-a dreptul imposibilă. Pentru el, vreau să zic. Și pentru noi toți. Nu părea să fie ceva de durată, iar acum e ceva de pare că n-o să se termine niciodată.

— Pot să-mi mai fac o cafea ? mă întreabă aproape absent Iancu.

— Am spus ceva ce nu se cuvenea ?

— Ai spus ce-ai avut chef. Vera nu e femeia care aleargă după bărbați. E o scorneală a lui Lică. A povestit, cui a vrut să-l asculte, că nevastă-sa e bolnavă. Că pleacă, adică, de acasă și nu știe să spună pe unde a fost și ce i s-a întîmplat. Căsătoria lor a fost de la început o greșeală. Lică e un om slab. Vera l-a acceptat pentru că a fost primul dintre bărbații îndrăgostiți de ea care au avut și curajul să i-o spună.

— E chiar un curaj ?

— Te-ai duce la o femeie ca să-i cazi în genunchi și să-i declari că viața ta nu are nici un rost fără ea ? Te-ai duce să-i declari numai fraze din astea, pe care nu le mai crede nimeni ?

— E drept, n-aș face-o. În sinea mea, socot că nici nu mai există femei cărora să le poți vorbi astfel. Mi-ar fi penibil să rostesc cuvinte lipsite de sens.

— Să știi să există o mulțime de femei cărora nu le-ar fi deloc penibil să li se spună cuvinte din astea. Există nenumărate femei pentru care numai cuvintele de acest fel au sens.

— Eşti un filozof.

— Măi, Leon, îmi mărturiseşte cu o enormă osteneală în glas Iancu, filozofi ca mine găseşti pe toate drumurile. Atîta doar că nu prea avem ocazia să spunem ce gîndim. Cît despre Vera, nu ai văzut-o niciodată prin redacţie. E o născocire a lui Lică.

— E o mitomană. Îşi pune un lucru în gînd şi crede că lucrul acela s-a şi întîmplat.

— Asta-i metoda lui Lică. Se închide în birou şi bate la tobe pînă noaptea tîrziu. Dar n-a cîntat niciodată într-o orchestră. Deschide ferestrele iar tobele duruie şi e fericit. Şi-n vreme cît izbeşte cu beţele în tobe, cu gîndul o pedepseşte pe Vera. În fiecare zi altă poveste. Ştii care-i adevărul ? Nu l-a văzut nimeni împreună cu Vera. Şi nimeni din noi n-a văzut-o vreodată. Credeam că nici nu există.

— Pînă de curînd.

— Pînă de curînd, într-adevăr. Pînă ce Lică a început să ne spună că e încurcată cu un ziarist. E prima oară cînd Lică s-a referit la cineva din oraş. A dat şi nume.

— Colegul meu ?

— Colegul dumitale.

Biscuitul s-a dizolvat în ceai şi în pahar se vede un lichid cleios. Iancu priveşte paharul cu o expresie jenată. Ca şi cum l-aş forţa să-l bea. Înghit o aspirină şi-mi umezesc buzele cu zeama călduţă şi tulbure din pahar. Cînd iei aspirine, nu reînvii trecutul, ci vezi în viitor. Am treizeci şi nouă de grade şi, în vreme ce Iancu îşi caută cuvintele, am viziunea nopţii ce urmează.

Vorba lui domoală mă aduce în prezent. Oraşul e plin de poveştile Verei, Vera nu e o fiinţă în carne şi oase, ci un duh, un număr nesfîrşit de istorii ceţoase, fără început şi fără sfîrşit. Sînt singurul care a văzut-o la faţă şi singurul care n-aş recunoaşte-o, de mi-ar ieşi în cale. Toţi ceilalţi o văd pretutindeni şi o recunosc în toate femeile pe care le întîlnesc. Vera e fiinţă şi nefiinţă, realitate şi himeră, obsesia lui Lică-toboşaru, melancolia micului Platón şi iubirea absolută a lui Iancu inimă-bună, veghea şi laşitatea Rozei cea roză, morala lui Baziliade, secretul lui Leon, devotamentul lui Emil, Vera e amintirea ce se estompează a Caterinei şi spaima sfîrşitului de an, e în toate şi nicăieri, o simt în preajmă şi în depărtări.

— O maşinărie minunată, şopteşte cu părere de rău Iancu, mîngîind carcasa argintie a staţiei muzicale. Eu n-am posibilitatea să-mi cumpăr una la fel.

— E perfectă. Pui orice disc ai la îndemînă, reglezi frecvenţa şi amplitudinea, tai diezii şi atenuezi başii, cureţi emisia de paraziţi şi de sunetele triste şi de tot ce te-ar putea face să te gîndeşti că ai patruzeci şi cinci de ani şi nu însemni nimic pentru nimeni. Şi ştii ce auzi ? Auzi bătăile de tobă ale *Odei bucuriei* şi corul copiilor din *Carmina Burana* şi *Requiem*-ul divinului Wolfgang Chrisostomus. Aş vrea să-ţi fac o demonstraţie. Te-aştept spre seară.

— E Revelionul. Sînt cu ai mei.

— Ai dreptate, e Revelionul.

— Vin altă dată.

— Vino cînd vrei. Acum, am să adorm.

Se clatină pămîntul cu mine, se opreşte o vreme din legănat şi iar începe. Îmi încleştez degetele de marginea patului şi poate izbutesc să-l opresc.

19.

PRIMĂVARA, NATURA ŞE TREzeşte la viaţă.

Vara, e cald. Vara, se coc grînele.

Toamna, cad frunzele.

Iar în decembrie, ninge.

Acestea sînt nişte adevăruri definitive. Ori, cel puţin, valabile cît vor mai fi grîne şi frunze. Din adevărurile definitive decurg alte adevăruri, pe care nu-i nevoie să le calificăm. Adevăruri, pur şi simplu : luna cea mai fierbinte a anului e august ; grînele nu se coc niciodată în decembrie ; în decembrie nu înfloresc niciodată trandafirii ; decembrie e cea mai friguroasă lună a anului ; cînd e frig, purtăm haine groase.

Cu cît e mai net adevărul, cu atît mai stabile sînt deprinderile noastre. Primitivi sau moderni, iarna, oamenii se înfăşoară în blănuri. Şi astfel reuşesc să iasă din lunile lungi şi îngheţate şi să apuce primăvara, anotimpul

în care natura se trezește la viață și în care domnișoarele cu firi independente poartă, mult mai devreme decît celelalte domnișoare, rochii decoltate. Nici o domnișoară, oricît de independentă ar fi, nu umblă cu umerii goi în ultima zi de decembrie.

Anotimpurile nu sînt niște convenții.

Nici curgerea timpului nu e o convenție. Timpul curge întotdeauna într-o singură direcție, indiferent ce credem noi despre asta.

Forța adevărurilor definitive se dezvăluie mai ales persoanelor cu febră. Iarna, cînd ies din casă, îmi îmbrac întotdeauna blana. O fac, aș putea spune, reflex. Un decembrie în care natura se trezește la viață și apar trandafirii imperiali. Mă înfășor în blană ca oamenii primitivi și dîrdîi. Sînt tot numai iarnă și-n suflet mi se adună troiene albastre și reci. Ultimul mohican al unor convenții absolute, de care nu mai ține nimeni seamă. Străzile sînt pline cu domnișoare și toate au firi mîndre și originale. O sumedenie de fetișcane cu umeri albi și rotunzi profită de ultimele raze ale soarelui, iar tinerețea lor pare ceva aproape nerușinat.

De fapt, orice ai îmbrăca aduce a excentricitate. Nicicînd liniștitele străzi ale urbei noastre n-au cunoscut atîția excentrici și independenți ca astăzi : paltoane și rochii de stambă, cămăși cu mîneci scurte și șube îmblănite, mătăsuri transparente și mantii de vulpi mîncate de molii, bluze înflorate și căciuli cu urechi, sandale de pînză și cizme cu ținte, bocanci de munte și pantofi albi, gulere de miel și gîturi golașe, chipuri destinse și vesele și fețe încruntate de vîrstnici, cu nădușeala șiroind printre riduri. Nicicînd potolitele piețe ale orășelului meu n-au adunat laolaltă mai multă nepăsare și mai multă poftă de viață, mai multă înverșunare oarbă contra poftei de viață, mai mult soare și mai multă noapte. În tramvaiele supraaglomerate, împovărați de pachete și damigene, călătorii în etate urcă țepeni și taciturni. Pielea de piersică a fetelor strălucește, broboane de sudoare cu gust de strugure verde răsar pe brațele lor dezgolite, miroase înnebunitor a aprilie, a bot de ied și a busuioc și ar fi destul o scînteie ca aerul să fie tot numai o flacără și un geamăt. N-ar trebui decît ca unul din vîrstnicii sufocați de arțag și dorință să pună degetele înmănușate pe dulcea și dezmățata

carne tînără, ce li se înfățișează privirii și le dogorăște de aproape, și pacea aceasta încordată s-ar frînge.

Vîrstnicii au dreptate.

Curînd, soarele imens și translucid ca sarea gemă va coborî sub orizont, curînd va începe să ningă și toți independenții vor pătimi. Vor înțelege puterea convențiilor absolute, vor descoperi că e decembrie și se vor căi. Umerii bronzați ai domnișoarelor vor cristaliza la suflarea aprigă a crivățului, brațele osoase și agere ale tinerilor vor simți pînă în măduvă mușcătura răzbunătoare a iernii. Vai de cei ce ignoră ordinea veșnică a anotimpurilor. Vor supraviețui doar nonagenarii și prudenții, oportuniștii și imaginativii.

Trebuie să facem ceva, trebuie să ne apărăm femeile și să închidem copiii în casă. Trebuie s-o găsesc pe Vera și s-o salvez. S-o apăr de ea însăși. Vera e vulnerabilă, fiindcă nu crede în trecerea timpului și pentru că e îngrozitor de independentă, deși nu mai e tînără. O văd străbătînd goală orașul, absorbind prin toți porii aerul cald și uscat. Partea proastă e că Vera nu știe că e goală. Vera e adevărată și concretă și pentru ea tot ce contează e clipa în care e fericită. Fericirea nu are nici memorie, nici viitor. E numai prezent, numai flacără și părere, numai credință și așteptare.

În blocul pensionarilor, cotizanții caselor de ajutor reciproc se strîng lîngă calorifere și așteaptă un semn. În nord, bat pas de front regimentele încruntate ale viforului și toți drepteredincioșii iernii își încordează auzul. E o pîndă lungă și încordată, ca într-o sală vastă de concert. Cu nădejdea descătușării prin tunet, țevile prind să vibreze ascuțit. De departe, din peșterile adînci ale nordului, urcă un sunet cadențat și abrupt, ca zvîcnetul inimii în stetoscop.

Sînt tobele și timpanele inginerului Lică.

Clădirea Institutului de proiectări explodează. O conservă sub presiune, încinsă în lacăte și sigilii. Valuri de lavă și tunet se prăvălesc peste oraș. Mînia îl istovește pe Lică. Picuri de sudoare sfîrîie pe alămurile încinse, cristalurile vibrează în vitrine, ușile clănțăne-n balamale. Duruitul aspru al pielii de bou se topește încet și bețele artistului toboșar se agită în gol. Un ultim adio la ultimele ceasuri ale anului.

— Eşti singur şi în vrajbă cu tine, îmi cîntă tobele lui Lică, şi nu eşti aşteptat nicăieri. Eşti binevenit oriunde, dar nu ţi se simte absenţa în nici o casă. Destinul tău e să începi o mulţime de lucruri şi să nu duci nici unul la capăt. Destinul tău e ca aceste lucruri să înceapă, de fapt, independent de vrerea ta, să te intereseze direct şi să nu poţi interveni. Asta e nenorocirea, că nu ţi se întîmplă nimic. Timpul e pentru tine numai trecut şi viitor. Un lung trecut şi o nesfîrşită aşteptare. Unde sînt Caterina şi marele măsluitor de amintiri Constantinescu ? O zi, o lună, un an, un mileniu... Timpul trecut e egal cu el însuşi şi egal pentru toţi. Singură clipa are un chip. Du-te la tine acasă şi bagă în priză maşinile de schimbat ordinea anotimpurilor. Cele mai complicate întîmplări au cauze simple. Iarna care întîrzie are o cauză. Se petrece ceva în lumea domoală a curenţilor reci : un nor cu fire independentă a luat-o razna, o pală de vînt stelar a lins polii planetei. Schimbări infinit de mici, la scară galactică, sînt pricină unor dezastre în univers. Prefaceri infinitezimale în sufletele noastre produc cicloane la ecuator. Bătrîneţea excesiv de activă a lui Constantinescu e o sfidare. Tinereţea fără contur a Caterinei, un desfrîu. Ambiţiile lui Vrânceanu, un afront adus iernii. Trufia şi dezordinea din sufletele noastre strică natura. În august, cad frunzele şi fructele se coc în decembrie. Şi-n ultima-zi a anului înfloresc rozele imperiale.

Există o cauză a cauzelor şi ea se cheamă Vera.

Înainte de a apărea Vera, trăiam numai adevăruri simple, lucruri cu început şi capăt, veri toride şi ierni cu zăpezi, iubiri sublime şi uri discrete.

Mă îndrept spre casa Verei ca să aduc ordine în lucruri. Sînt cel ce poartă cu sine umilinţa şi speranţa unui întreg oraş. Din spatele perdelelor lucrate cu igliţa, mii de ochi mă urmăresc şi ard de aşteptare. Am trăit întocmai ca ei, am simţit tot ce au simţit ei, am îndurat cenuşiul scurgerii timpului cu înţelepciune şi seriozitate.

Sînt sabia răzbunării. Treptele de beton ale Blocului tineretului mă duc, în strigările somptuoase ale trompetelor neîndurării, la uşa păcătoasei.

Apăs butonul soneriei şi ţîrîitul lui isteric îmi mîngîie auzul.

Am toate motivele să simt ceea ce simt și numai unul singur să mă îndoiesc de eficiența ambasadei mele.

Îmi privesc mîinile și înțeleg care-i motivul : am plecat s-o pedepsesc pe Vera, dar în brațe port un buchet imens de flori.

20.

ÎN ÎMPREJURĂRI REMARCABILE, bărbații remarcabili spun lucruri remarcabile. Pe patul de moarte, spre exemplu. Sau cînd călătoresc. Ori cînd ajung în pragul unei uși. Al uneia din ușile în spatele căreia știu că-i așteaptă, cu dragoste și abnegație, o femeie.

Am treizeci și nouă de grade și două linii, nici una din călătoriile mele n-a fost mai lungă și mai grea ca aceasta, iar Vera mă așteaptă. În patru ani, abnegația și dragostea ei s-au păstrat întregi. Mă întîmpină cu un glas ostenit, glasul femeii care a deschis ușa casei în fiecare zi și n-a aflat pe nimeni la intrare :

— În sfîrșit !

Acopăr tot pragul, blana cu miros de iesle mă înțepenește în cadru ca pe un tablou în ramă, nu pot nici să înaintez, nici să mă retrag. Tot ce-mi rămîne de făcut e să mă uit, cu abnegație și îngrijorare, la Vera.

O împrejurare absolut remarcabilă, în care nu găsesc nimic remarcabil de zis.

Și nu găsesc pentru că pe femeia din fața mea n-am mai văzut-o niciodată.

Sînt oameni care devin de nerecunoscut cu o mustață falsă și un pic de rimel. Vera n-are nevoie de mustăți false și de rimel ca să-și schimbe înfățișarea. În fiecare zi. Și, uneori, de la o clipă la alta. Vera are privirea femeii care, ani de-a rîndul, a cercetat toate trenurile sosite în toate gările din lume. Acum, cînd trenul pe care-l aștepta intră în gară, ochii Verei au pierdut orice expresie. Și-a imaginat în atîtea rînduri scena întîlnirii noastre, a văzut-o și a trăit-o de atîtea ori în gînd, și-a consumat dorința imaginînd... Cînd locomotiva își încetinește mersul și, cu un ultim scrîșnet, îngheață la capătul liniei,

Vera descoperă că a uitat ce aștepta. În orice caz, nu pe omul care-i apare înainte. Un bărbat cu ochii înroșiți de febră, dezorientat, resemnat să facă — numai să i se ceară — calea întoarsă. Aștepta un învingător și i se înfățișează un anonim.

Am treizeci și nouă de grade și două zecimi și totul mă obosește. Sînt situații cînd nici educația și nici instinctul nu reușesc să compenseze o nesfîrșită senzație de sfîrșeală. Sînt momente cînd ți-ai epuizat nu doar dorințele, ci înșiși centrii nervoși ai dorinței. Rigid și îmbălsămat în propriile-mi săruri, continui s-o contemplu și să tac.

Vera îmi pune mîna pe frunte și constată că ard.

— Te dezbraci singur sau trebuie să te ajut ?

Îi spun că trebuie să mă ajute. Dintr-o oglindă, sînt privit de un tip posac, îmbrăcat într-un costum de seară. O seară foarte originală, în care un bărbat cu o față stacojie și o cravată stacojie pare neconsolat că trandafirii din mîna sa nu sînt stacojii.

— Frumoase flori, spune Vera.

I le ofer.

Vera răspîndește buchetul pe pat, ca și cum toată casa ar fi plină de roze și singurul loc unde mai poate pune florile unui oaspete întîrziat e mijlocul patului ei scund și îngust. Un pat de studentă nevoiașă, de călugăriță sau de femeie care are o părere precisă în ce privește lățimea și înălțimea unui pat. Sau care n-are nici una.

— De unde găsești trandafiri ? întreabă preocupată de întrebare Vera. Îi trebuie urgent cîteva mașini cu flori, asta vrea să spună expresia Verei, fiindcă a întrevăzut o afacere. Șefa serviciului „Intrări" la magazinul universal „Confortul" e o persoană obsedată de grijile profesiei.

— Nu i-am găsit, îi spun, i-am inventat. Sîntem în decembrie și în decembrie nu înfloresc trandafirii. Rozele imperiale îmbobocesc în mai. În iulie se coc grînele. August e luna cea mai fierbinte a anului. Iar toamna, cad frunzele.

Vera mă ascultă îngîndurată. O femeie subțire și palidă, genul de femeie marcată de orice știre despre anotimpurile anului.

Mă uit la ceas : e ora douăzeci și un sfert fix.

În fiecare joi, la douăzeci și un sfert fix, bărbații bine-

crescuţi se ridică în picioare şi-şi iau rămas bun de la gazdă. Aşa am procedat luni de-a rîndul şi gestul a devenit reflex.

— Trebuia să vin mai devreme, îi explic ridicîndu-mă de pe scaun. Sau mai tîrziu.

— Rămîi. Nu aştept pe nimeni.

Adaugă repede :

— Pe nimeni, afară de tine.

— Mă simt nepregătit. Şi oarecum stingher. Nu intenţionam să vin. Am ieşit din casă. Nu ştiu dacă mă înţelegi : trebuia să ies. Acum sînt la tine, dar n-am nici o explicaţie pentru asta. Puteam la fel de bine să nu vin.

— Puteai să n-o faci, dar acum eşti aici.

— Am simţit ceva, zic într-o doară. Ceva ce semăna a ură.

— Sau a frică. Ştiu o mulţime de lucruri despre tine. Simţi ceva asemănător în fiecare duminică după-amiază. Şi în toate sărbătorile. Şi ori de cîte ori ceilalţi se întîlnesc ca să petreacă. Şi mai ales în ultima zi a anului. Mai simţi că există un vinovat pentru tot ce simţi. Astăzi, ai descoperit vinovatul.

— Aş putea considera lucrurile astfel ?

— Eşti un om surprinzător. Nimeni nu poate şti cum consideri tu lucrurile cele mai obişnuite. Dacă vrei, rămîi.

După un timp, Vera declară :

— Dacă vrei, te pot ruga să rămîi.

— Ai două tacîmuri pe masă. Şi nu mă aşteptai. Nu neapărat de Anul Nou.

— Nu neapărat. Am pus două tacîmuri, fiindcă nu vreau să mă simt părăsită.

— Nu te-a părăsit nimeni. Tu eşti aceea care ai părăsit pe cineva.

— Totuna-i.

— Ştii, m-am interesat : Lică nu e un posesiv. E un biet om perfect. Un zîmbet fără prihană. Mestecă îndelung fiecare dumicat. Toate proiectele lui de canalizare au obţinut calificativul maxim. Şi se mulţumeşte cu puţin. A locuit patru ani în cămăruţa aceea infectă, fiindcă ai vrut să-i dovedeşti că e atît de slab încît să locuiască acolo patru ani, deşi putea oricînd să obţină o casă. Nu există situaţii mai umilitoare. Pentru un bărbat, vreau să zic. Unele lucruri le-am aflat fără să vreau.

— Important e că le-ai aflat.

— Ai născocit o întreagă istorie. Așa cum o dorea lumea. O dramă populară.

Vera tace.

— E ceva, însă, ce nu înțeleg.

— În sfîrșit, îngînă Vera, există ceva ce nu înțelegi.

— De ce a trebuit să dureze atît ? De ce a trebuit să fie totul atît de complicat ? De ce trebuia să știe toți că s-a petrecut un lucru care nu s-a petrecut, pentru ca acest lucru să se poată întîmpla ? Dacă nu ai o explicație rațională...

— Dragul meu, mă întrerupe Vera în șoaptă, îți ofer o explicație rațională : am vrut să te salvez !

Nu-s sigur că dialogul are loc cu adevărat. Am treizeci și nouă de grade și două linii. Pentru chinuita noastră planetă, sînt de părere savanții, creșterea temperaturii atmosferei cu un singur grad ar însemna un dezastru. La început, nici un dezastru nu are aerul de a fi ce e. La treizeci și nouă de grade și două linii, schimbarea nu seamănă aproape niciodată a schimbare. Tot ce pierzi aduce, o vreme, a cîștig. Ești mai analitic decît de obicei. Sau mai sintetic. Secundele sînt nițel mai lungi. Ori poate mai colorate. Cuvintele n-au numai sunet, ci și contur. Durerea e mai întîi plăcută. Ceea ce ar trebui să te sperie, te uimește. Cuvintele cele mai cunoscute sînt pline de mister.

— Ai spus „salvat" ?

Vera nu-mi răspunde. La treizeci și șase de grade și două linii lucrurile au sens, au început, mijloc și sfîrșit.

— Mă poți salva chiar astăzi, îi spun. Cu două aspirine.

— Va fi un festin, declară Vera. Începem cu aspirine și sfîrșim cu fripturi și antitermice, cu vin și ampicilină, cu fructe și comprese.

Înghit pilulele și pun paharul pe tavă. Sînt două tacîmuri la masă și-n dreptul fiecăruia un cartonaș. Pe ele sînt scrise numele Verei și al meu.

— Mă așteptai, cu adevărat !

— Te aștept de atîta amar de vreme. De douăzeci și cinci de ani.

O privesc în ochi și-i vorbesc încet și controlat. Pun în aceste vorbe tot sporul analitic pe care ți-l aduce o

febră persistentă, toată forța de convingere pe care ți-o dă iminența unui dezastru. O rog să nu halucineze. Patru ani sînt o problemă de imaginație. În patru ani se întîmplă atîtea, încît chiar și imaginativii cei mai mari uită forma și culoarea și chiar înțelesul lucrului ori ale ființei la care se gîndesc. O rog să-și pună termometrul.

— Mă simt bine.

— Vera, patru ani sînt una, douăzeci și cinci, alta. Nimenea nu e în stare să aștepte pe cineva douăzeci și cinci de ani. Sîntem doi oameni obișnuiți într-o situație de viață obișnuită. Mă aflu aici. Fie și doar pentru ocazia de a mă duce cu „Salvarea" la spital. Principalul e că am venit. Mă înfățișez înaintea ta cast și ascultător ca leul la urletul de dor și disperare al leoaicei. Vera, nu mai e nevoie să născocești. Nu trebuie să mai spui nici o minciună. Pe mine nu-i nevoie să mă minți. Cunosc începutul întregii istorii, îi cunosc desfășurarea și acum, iată, îi cunosc și încheierea.

— Te caut de douăzeci și cinci de ani, repetă dîrz Vera. Știu bine ce spun. Orice istorie are un început, un mijloc și un sfîrșit. Dar nu neapărat în ordinea aceasta.

*

Nu pot să spun dacă lucrurile sînt reci sau fierbinți, grele sau ușoare, aspre sau moi. Lucrurile sînt din ce în ce mai reci sau mai fierbinți, mai grele sau mai vaporoase, mai zgrunțuroase sau mai mătăsoase. Catifeaua canapelei e impregnată cu aschii de diamante. Cristalul paharului crapă în curcubeie. Strîng mîna pe piciorul mesei și în lemnul putred percep ultimul zvîcnet al sevei. Din aluat se ridică un abur subțire. Adulmec aburul și din mixtura de arome extrag parfumul emanat de pielea Verei. Respir profund și îmi umplu plămînii cu duhul răcoros și umed al respirației ei. Nu aveam vene și, iată, am. Mă inundă un sînge vîrtos și torid și venele mi se umflă și mă încing peste tot.

— Privește-mă lung și atent, îmi poruncește Vera. Și spune ce gîndești. Deprinde-te să spui ce gîndești. Un timp îți va veni greu. Apoi are să-ți placă. Fiindcă și cele mai banale adevăruri pot fi misterioase.

— Îmi amintești de cineva. Știi cum e : privești stăruitor un om și îndată omul acela îți amintește de cineva.

— Figura mea îți amintește de mine. Am fost colegi. Cu douăzeci și cinci de ani în urmă.

— Te cred, orice ai zice.

— Ești nevoit să mă crezi.

Își strecoară mîna mică și nelinistită ca un pui de hulub sub piepții cămășii și-mi ia termometrul. Îl ridică spre lumină și-l cercetează îndelung.

— Am multe să-ți spun, mă anunță apatic Vera. Ai însă patruzeci de grade.

— Cred orice spui.

— E suficient să mă asculți.

— Vera, de cîteva săptămîni timpul meu a luat-o la fugă. Iar eu m-am schimbat. Am sentimentul că sînt dator la o mulțime de oameni. Și nu știu cine sînt aceștia și nici ce anume datorez.

— Față de mine, n-ai nici o datorie. Am fost, *într-adevăr*, colegi. Nimic altceva. Eu abia intram în facultate, în vreme ce tu terminai. Te admirau mulți...

— De exemplu, Emil.

Vera tace. Tăcerea durează cîteva minute. Orice aș spune, ar fi o prostie. Mă simt din ce în ce mai împovărat de datorii. Parcă ar sosi o scadență, parcă aș visa că trebuie să mă înfățișez imediat înaintea unui judecător și nimeni nu știe să-mi spună unde-l găsesc și pentru ce urmează să dau seamă.

— De exemplu, Emil, îmi confirmă tărăgănat și trist Vera.

— Nu știu ce înseamnă asta. E un cuvînt pe care nu l-am folosit prea des. Nu vreau să spun că nu există și oameni desăvîrșiți. Există. N-am fost în stare să-i descopăr și să îmi precizez sentimentele față de ei. Cînd spun că m-am schimbat, la asta mă refer : fixez unele sentimente.

— Ca, bunăoară, admirația.

— De fapt, Vera, eu te admir. Exprimi ce gîndești. Și, ce-i mai important, ai gînduri clare.

— Ți-o datorez. În cea mai mare parte.

— Spuneai că nu ne-am cunoscut.

— O spun și acum. Îți trimiteam cărți. Fichte, Plotin, scrisorile Sfîntului Augustin. Le căutam prin anticariate, cheltuiam pe ele toată bursa, făceam puțină foame, bineînțeles. Era o problemă să le împachetez. Astfel de cărți

nu le trimiţi în orice fel de hîrtie. Ţi le lăsam discret la cămin. Aş fi suferit să mă fi văzut careva.

— Primeam, e adevărat, nişte cărţi. Unele de-a dreptul ciudate. De pildă, morală buddhistă...

Vera îmi aruncă o privire scurtă şi contrariată. Îmi comunică apăsat :

— Nu ţi-am trimis niciodată cărţi de morală buddhistă.

— Aveam, probabil, şi alţi admiratori.

— Înnebuniseră cu toţii, nu numai eu.

— Păream, nu-i aşa, un tip preocupat de Fichte, Plotin şi scrisorile Sfîntului Augustin. E timpul să ştii adevărul : nu i-am citit.

— Ştiu.

— N-ai de unde să ştii.

— I-am citit eu. Şi am văzut ce citeşti tu. Ţi-am urmărit articolele. În facultate, eram complexată. Nu mă complexa Fichte, şi nici Plotin. Erau valori instituţionalizate. Dacă nu-i citeai, cel mai rău lucru care ţi se putea întîmpla era să primeşti o notă proastă. Cînd te vedeam însă sau cînd mă găseam în preajma ta şi te auzeam vorbind, mi se năruia toată voinţa. Cum să-ţi explic... nu mai găseam motive să continui. Erai atît de sigur pe tine şi atît de spiritual. Trebuia să plătesc cumva pentru faptul că eram o ignorantă. Am plătit.

— Nu aveam cum să ştiu toate astea.

— Am abandonat. M-am măritat. Am făcut o mulţime de greşeli. Şi am continuat să te admir şi să mă interesez de tine. Citeam mai mult decît în facultate. Nici cel mai conştiincios student nu a parcurs atîtea cărţi ca mine. Munceam mult, munceam şi acasă, şi la serviciu, iar seara adormeam conspectîndu-i pe filozofii greci. Au fost lecturi folositoare. Prin ele am descoperit adevărul. De patru ani cunosc adevărul : *n-aveam nici un motiv* să te admir. *Nici unul.*

— Şi astfel ai hotărît să mă salvezi...

Vera se îndreaptă spre masă şi umple două pahare cu vin. Cu un mers nesigur, se opreşte în faţa mea şi îmi întinde unul.

— Te pierd şi te recîştig, spune Vera. Zilnic. În fiecare zi, de patru ani. Sînt lucruri pe care n-ar fi trebuit să ţi

le spun niciodată. Nici o femeie nu-i spune unui bărbat că îl iubește fiindcă e mediocru.

— N-am fost niciodată ce ai crezut că sînt. Ce ați crezut voi că sînt. Tu, Emil, ceilalți. Idolatria nu-i un sentiment bun. Puțină iubire ar fi clarificat totul. Îmbătrînesc, Vera. Și vreau să fiu iubit. Nu vreau să mă salvezi, ca să ai ce venera. Nu e un păcat să fii mediocru. E îngrozitor să nu-ți dai seama că ești.

— Trăiești în carapace. Oamenilor le vine greu să se apropie de tine. Și mie mi-a fost greu. Nu realizez dacă ce spui și ce faci tu e important, dar, în prezența ta, tot ce spun și tot ce fac eu îmi pare neimportant.

— Vera, e comod să admiri. E tot un soi de complex. Unul confortabil. Invidia e obositoare, admirația e odihnitoare. E un mod de a transfera asupra cuiva ambițiile tale. Un mod de a te rata. Mă simt, într-adevăr, plin de datorii, dar datoriile astea le-am contractat singur. Nu trebuia să așteptați nimic de la mine. Nici tu și nici Constantinescu. Nici Vrânceanu, nici Leon și nici Sedecariu. Pe tine, Vera, oricît te-aș privi, nu te țin minte. Te văd, te ascult, dar nu sînt sigur că exiști. Și nu-i din cauza febrei.

— Ești prea iscoditor. Și necredincios.

— Am amintit de niște oameni.

— Nu-i cunosc.

— Nu-i nici o problemă. Problema e că nu l-am amintit pe Emil. Iar tu ai băgat de seamă că-l omit.

— Lasă-l în pace pe Emil, poruncește Vera.

E ca într-o piesă : cum se deschide o ușă, cum se ivește un nou personaj. Și cursul acțiunii se modifică. Nu poți fi sigur nici un moment că lucrurile vor evolua în direcția pe care ți-o indică personajele din actul întîi. Iar ușile se deschid și se închid una după alta. Ce legătură e între Vera și blîndul Emil ? Trăiesc între oameni, fac eforturi să-i cunosc și în ziua cînd cred că știu despre ei suficient de multe lucruri, ca să îmi îngădui o anume senzație de securitate și un timp mai bun cunoașterii de sine, descopăr că oamenii aceștia au alte vieți, decît cele știute de mine, alte țeluri, decît cele dovedite pînă atunci, și chiar alte nume. Cine este, de fapt, Emil ? Și ce motive are Vera să fie atît de afectată auzind numele lui ?

Nu-mi dau seama dacă trebuie să fiu mulțumit de ceea ce mi se întîmplă sau trebuie să mă simt ridicol.

În toate discuţiile cu Vera, cercul se închide. Dar nu în punctul din care a pornit.

— Mai e puţin, spune Vera, şi va fi miezul nopţii. Începem un an nou. Va fi un an mai bun. Pentru amîndoi.

Pendula îşi bate tic-tac-ul accelerat. Mă uit la ceas şi limbile se învîrt mai repede. Vinul începe să fiarbă în pahar şi aburii lui îmi acoperă privirea. Pereţii camerei se desprind şi plutesc în aer ca frunzele pe ape. Cete de îngeri transparenţi şi cheflii izbesc de ţevile caloriferului pocale de argint şi Lică toboşarul îi acompaniază şi sparge tăriile cu o piesă pentru timpane. Plutesc şi eu, mă înalţ şi mă legăn şi printre nori o zăresc pe Caterina.

— Nu arăţi bine, spune Vera.

— Tu cine eşti ? Eşti Caterina ?

— Ascultă, chem „Salvarea".

— Cheam-o. Şi o să vină o maşină cu beţivi.

— Cine-i Caterina ?

— Am spus Caterina ? Cine-i Caterina ?

— N-ai spus nimic. Ne distrăm de minune. Am să sun „Salvarea", să se distreze şi ei.

— E o idee. Cum arăt ?

Vera îmi ia capul în palme şi-şi plimbă palmele pe frunte. E foarte fierbinte şi nu-mi place deloc cum arată. Mă grăbesc să i-o spun.

— Eşti foarte frumoasă. Am vrut să-ţi fac o surpriză şi uite ce a ieşit. În trei minute leşin.

— Aşteaptă măcar pînă vine un doctor.

— Perfect. Aştept cinci minute.

Mă uit în tăcere la Vera, e cînd foarte aproape, cînd foarte departe, mă uit la nasul ei mic şi la gura ei mică fix cinci minute şi, fiindcă sînt un om de cuvînt, în clipa cînd doctorul intră pe uşă apuc să-i spun „La mulţi ani !".

21.

CERUL HĂRĂZIT INSPIRAŢILOR, disperaţilor şi înviaţilor nu-i niciodată prea întins.

Şi nici prea înalt.

Cerul de humă, ce mă înveleşte, e lung de patru metri şi lat de trei.

Sînt plin de sonde și catetere, mă încolăcesc și mă traversează țevi de plastic translucid, am senzori pe creier și pe inimă și tot ce se întîmplă, în slava măriei sale, curentul electric, se întîmplă. Funcționez controlat de dozimetre, gazometre și ampermetre. Îmi citesc și îmi aud pulsul, ascult amplificat susurul sîngelui în capilare și zvîcnetul molcom al gîndurilor, aflu cît oxigen îmi spală plămînii și cît bioxid de carbon expir. În lumea aceasta de prize, borne și spoturi luminoase, nu reprezint decît un raport între elemente : fier, calciu, magneziu, apă. Apăs pe un buton și mă hidratez, apăs pe un altul și primesc vitamine. Sînt un complex de programe : pentru dozajul glucozei din sînge și pentru filtrajul gîndurilor, pentru atenuarea proceselor de conștiință și a părerilor de rău. Memoria e o chestiune de săruri și aminoacizi, durerea una de alcalinizare. Răsucesc un întrerupător și urăsc mai clar, manevrez o manetă și iubesc mai intens. Cu puțin extract de voință, injectat în locul și în doza cuvenită, mă mîntui definitiv de trecut. Imagini obsesive, păreri de rău, nădejdi poticnite — trei miligrame de iod în tiroidă și totul se rezolvă. Relația mea cu Leon ? Credeam că e o problemă de camaraderie, acel soi de camaraderie care cu timpul seamănă a viciu : te complexează, dar te și susține. Relația mea cu Leon e o simplă problemă de distribuție a ionilor de zinc în creier. Faptul că nu reușesc să fixez chipul Verei ? Un dereglaj al punții lui Arnold !

În salonul de terapie intensivă, am devenit propriul meu stăpîn. Sînt colorat, îmbălsămat și tot atît de garantat ca o combină muzicală japoneză. Îmi aparțin în mod absolut și cît se poate de precis. Sînt dotat să sufăr și să doresc năvalnic, să înțeleg tot ce n-am izbutit să pricep pînă acum și să aflu tot ceea ce mîndria și alte semeții sută la sută masculine m-au împiedicat să caut. Pipăi butoanele albe ale monitorului cerebral și neuronii intoxicați de imagini banale se curăță impetuos. Mă întorc în anii studenției și, în mulțimea de chipuri fără identitate, zăresc chipul Verei.

Cu ochii în largul boltei văroase, cu pleoapele îngreunate de așteptare o văd pe Vera adolescentă. Întind temător mîna, îi mîngîi pomeții și degetele-mi învie și se umplu de polen. Îi ating tîmplele și podul palmei mi se ume-

zește și miroase a tei. O rază de soare îi străbate carnea de cuarț a urechii.

— E ca în povestea aceea, îi spun, am dreptul la trei dorințe, dar nu mai doresc nimic. Aș putea să cer să fiu iarăși tînăr. Tinerețea însă nu-i o soluție. Alegi ce-ai mai ales.

— Dacă te las să vorbești, mă întrerupe tinerețea de altădată a Verei, nu-mi mai dau voie să stau cu tine.

Totul e relativ, cu excepția frumuseții unei femei. La optsprezece ani, toate se întîmplă în absolut : și dragostea, și admirația, și disprețul, și disperarea. Frumusețea este expresia intensității acestor sentimente. Ca să simți intens, nu ai nevoie de sonde cu glucoză și pompe cu oxigen. La vîrsta de optsprezece ani, nu știam să observ frumusețea, fiindcă nu știam ce însemnătate au sentimentele. Simpatia îmi părea ceva comun, devotamentul, o slăbiciune. Cît despre admirație, nu știam dacă e un sentiment sau un impuls glandular, una din acele exultații de care, la drept vorbind, îmi era rușine. Voiam să par enigmatic, să răspîndesc mister și chiar să exist ca un tip straniu, emancipat de simțămintele obișnuite.

Mă uit la Vera venind din timp și aștept, din clipă în clipă, să se sfîrșească iluzia. Nu poți să-ți amintești cu atîtea exactitate ceva ce n-ai cunoscut. Memoria mea scăldată în antibiotice recrează un chip ideal. Sînt arheologul propriilor dorințe. O chem încet :

— Vera !

— Mă numesc Ioana. Adică, Vera. De fapt, pe mama o cheamă Ioana. Dar poartă numele meu. Ne-am schimbat numele E ceva rău în asta ?

Se apleacă și-mi șterge transpirația de pe frunte, apoi, cu gesturi mici, atente, ca atunci cînd ai de-a face cu arsuri de gradul trei, îmi tamponează pleoapele și colțul ochilor. Se strînge multă sudoare în colțul ochilor, mai cu seamă cînd zaci într-un pat de spital și zgîndărești trecutul. Nu sînt lacrimi, deși au același gust și aceeași rotunjime și se adună în aceleași căușe.

— Cine ești ?

— Stai liniștit, îmi poruncește zîmbind tinerețea de odinioară a Verei, și, mai ales, nu vorbi. N-ai voie !

Îi fac semn să se apropie. Îmi plimb degetele pe obrazul ei de faianță și o întreb în vîrful buzelor dacă vrea să mai întîrzie lîngă mine. Sînt gata să o rog.

— Mama a stat cu tine toată noaptea. Ți-a fost rău. Știi, nu se vedea că ți-e rău, dar doctorii spuneau că tocmai asta e, că nu se observă. Ziua te veghez eu. Nu e cuvîntul cel mai potrivit, nu ? Așa se spune însă în spital. Adevărul e că, în loc să veghez, te studiez.

Schițez un surîs și încerc să-i spun că n-aș vrea să mă studieze. Că mă ocup cu treaba asta de douăzeci de ani și că-i mai bine să nu te apuci de ea. E aproape un viciu. Te crezi exceptat de la o mulțime de lucruri, doar pentru că o faci. În realitate, nu e nici măcar un talent.

— Te rog, insistă Vera, nu vorbi. Îți povestesc tot ce te-ar putea interesa. Vrei să știi ce ți s-a întîmplat ?

Clatin ușor din cap. Nu doresc să aflu ce mi s-a întîmplat, pentru că știu.

— Nici nu-i interesant. De studiat însă am să te studiez. E greu să mă deprind cu faptul că exiști. Mama îmi vorbea adesea despre tine. În ultima vreme, vorbea numai despre tine. Aproape că mă obișnuisem. Cum te obișnuiești cu povestirile despre cineva mort demult. Cînd eram mică, mi se părea fascinant s-o aud pe mama vorbind despre o persoană pe care nici ea nu credea că are s-o mai întîlnească vreodată. Te superi că spun toate astea ?

O privesc lung și blajin. E plăcut să discuți despre moarte cînd tocmai ai scăpat de ea.

— Ești inteligent, constată oarecum în treacăt Vera. Mama are dreptate : ești tipul de bărbat care le poate năuci pe femei. Pe unele din ele...

Continui să o fixez și mă străduiesc să schițez un zîmbet. Vera se corectează, deși nu e nevoie. Îmi dă o stare de bine, de adevăr și de iertare tot ce îmi spune.

— ...Dormeai, sau cum s-o fi spunînd la somnul ăsta în spital, și eu mă uitam la fața ta. Mama nu m-a mințit niciodată. Numai că prea părea să știe despre tine totul. Nu poți să știi atîtea, nici cînd stai zilnic cu un om. Dacă ai cunoaște-o pe mama ! E o femeie surprinzătoare. Crezi că mă exprim prea îndrăzneț ?

Vera îmi caută ochii și primește exact răspunsul pe care-l aștepta.

— Mama te iubește, deși nu a mai vorbit de ani și ani despre iubire. Te iubește mai mult decît pe vremea cînd părea să se mîndrească fiindcă putea să o spună. Femeile

fac o sumedenie de prostii. Se îndrăgostesc de un bărbat, dar se căsătoresc cu altul. E ceva ciudat. Era foarte frumoasă, totuşi nu o remarca nici un bărbat. Poţi să-mi explici de ce ?

Nu pot. Nu pot să-i explic şi nici să-i spun de ce nu sînt în stare să-i ofer o explicaţie corectă. Poate pentru că era mai frumoasă decît se cuvenea. Desăvîrşirea e, îndeobşte, discretă.

— Sau poate că nu a săvîrşit nici o prostie ? !

O aprob.

— Poate că nu avea de ales. Sau poate că avea de ales şi s-a gîndit că vine un timp pentru toate. Trebuie numai să aştepţi.

— Vine, într-adevăr, un timp pentru toate, îi spun, deşi n-am voie să vorbesc. Şi, probabil, nici să mă gîndesc la aceste lucruri. Iar timpul a sosit : Vera nu mai e tînără, tu nu eşti fiica mea şi eu, cum vezi, mă aflu într-un spital, în situaţia de a fi salvat. De doctori sau de Vera, nu are importanţă de cine.

— Nu trebuia să te îmbolnăveşti. Nu tocmai acum. Lucrurile începuseră să se lămurească.

— Au început să se lămurească, o dată ce am ajuns aici. Altfel, aş fi fost în continuare admirat. Pe vremea cînd mă admira, nici Vera nu se grăbea să mă salveze.

— Cu vremea, toate se aranjează.

Fac un semn cu capul : e o părere înţeleaptă.

— M-aş bucura pentru mama.

Se grăbeşte să adauge :

— Şi pentru tine.

Pic, pic, pic...

Vremea se scurge în cadenţa picăturilor de glucoză. Lichidul coboară prin sonda transparentă şi, strop după strop, mi se amestecă-n sînge. Privesc cum se formează sferele scînteietoare, cum se rup din dozatorul minuscul şi se preling pe pereţii incolori, mă uit la ele cu uimire şi curiozitate iar murmurul lor e chiar murmurul timpului.

Un timp privilegiat pentru un bolnav privilegiat.

22.

ÎNALTĂ ȘI MAJESTUOASĂ, SORA Ana împinge patul pe rotile fără să mă bage în seamă. Slujind ca o mare penitentă în sălile de reanimare, sora Ana mută bolnavii dintr-un salon într-altul cu mersul egal și cucernic al celor sortiți să care toată viața relicvele martirilor în cripte tot mai sigure.

— Soră, o întreb, cît mai durează ?

— Ce anume ?

— Pedeapsa dumitale.

— Nu m-a pedepsit nimeni.

Lungit pe spate, contemplu, în legănarea cosmică a sînilor ei uriași, o față de madonă. Un chip angelic pictat de un artist modern. Văd ochi și umeri, bucle și urechi, văd curbe și planuri și o mulțime de linii frînte. Sedat, hidratat și ionizat, verificat din punct de vedere chimic, optic și psihic, cules dintre sonde, prize, pompe și monitoare așa cum culegi un pește zburlit încurcat în ochiurile unei plase, sînt un obiect cu o înfățișare omenească îndirijindu-se să dezlege secretul unei femei cu o solemnitate de obiect.

Din patul ocupat al unei rezerve duble mă întîmpină, cu o curiozitate pur colegială, o apendicită acută. Oftind politicos, atît cît să-mi atragă atenția asupra impetuoasei sale vecinătăți, tovarășul meu de cameră, un ins corpolent și agitat, celebru în tot județul datorită sistemului său de întrebări încrucișate, așteaptă să fiu depus în așternut pentru a-mi relata în detaliu nemaipomenitele peripeții ale unui apendice operat la urgență.

— Cu ce suferiți ?

În testul profesorului, toate întrebările sînt indirecte, cu excepția celei dintîi.

— Nu știu ce am. Cred că nimic.

— Pentru nimic, nu stai trei zile la reanimare ! se miră acesta energic. Atît de energic, încît puțin îi lipsește să pară brutal. Se simte frustrat. Spera într-o vecinătate palpitantă, un ulcer găurit sau o fractură, ceva de povestit pe îndelete, o boală ivită pe neașteptate sau chiar și una cu antecedente. În fine, un schimb echitabil de impresii.

— Și chiar nimic, nimic ?

Îmi întorc capul spre apendicita acută cu complicații post-operatorii și mă scuz :

— Absolut nimic.

O precizare care, cum zic înțelepții, mai mult acuză. Cît despre frustrare, de aici și pînă la panica agresivă a celui izbit în principii nu mai e mult. E afectat întreg sistemul său de întrebări gradate pieziș.

Orice fel de suferință e impresionantă. Chiar și aceea a unui profesor căruia i s-a luat, pentru cîteva zile, clasa. Revin cu privirea în tavan, încerc să descopăr pe noul ecran secvențe vechi, imagini ce tocmai începeau să se înfiripe pe cerul de calcar al sălii de reanimare și cugel :

— De fapt, ar fi ceva. Mai bine zis, a fost. Numai că nimeni nu pricepe ce. Acum sînt în convalescență. Sau poate în tratament. Nimeni nu știe să spună în ce stadiu mă găsesc. N-ar fi exclus să ies chiar mîine. N-ar fi exclus să nu mai plec deloc.

O apendicită, oricît de acută ar fi, e o situație în termeni preciși. În cîteva zile și cel mai dificil apendice acut tot pleacă acasă. Ambiguitatea situației mele îl impresionează vădit pe creatorul examenelor perfecte. Se răsucește cu un oftat autentic, oftatul cuiva care măsoară în jur de doi metri și cîntărește o sută douăzeci de kilograme, și, cu privirea pironită în tării, în imediata apropiere a locului unde tocmai mi-am fixat privirea, așteaptă să-i vină o idee.

— Mă cheamă Prună, se recomandă el într-un tîrziu, plictisit să se tot uite într-un loc, în care imaginile întîrzie să apară. Sînt, ca să zic așa, testul Prună. Trebuie să fi auzit de mine. De altfel, zice, abătîndu-se mult de la metodă și eu am auzit de dumneata. Ești scriitor sau ziarist, nu ?

— Scriitor sau ziarist.

— E același lucru ?

— Eu nu fac diferența.

— N-aș vrea să fiu inoportun.

Îl asigur că nu e inoportun. Realitatea e că nu mi s-a pus încă un diagnostic.

— Ce-i de făcut ?

Îi spun că habar n-am.

— Totuși, insistă impetuosul test Prună, ați avut niște manifestări. Ați simțit că vă e rău.

Îi povestesc că am avut, într-adevăr, unele manifestări.

Ceva ce a semănat, la început, cu o gripă. Ceva ce a semănat, curînd, cu o moarte.

— Ştiţi, zice Prună încercînd să-mi ofere o istorisire măcar la fel de palpitantă, dacă nu la fel de misterioasă, ştiţi că era să mor ? Dintr-o apendicită...

— Se moare din orice.

Ironia nu-i operantă la intervenţiile chirurgicale banale. Un transplant total de inimă, plămîni, ficat, rinichi şi stomac ar şti să aprecieze umorul rafinat al unor profeţii catastrofale. Adultul, ajuns pentru prima oară într-un spital pentru o incizie de furuncul, trăieşte cu gîndul că a traversat un moment deosebit de critic. Mai cu seamă adulţii care, din diferite cauze, dar, cel mai adesea, din cauză că deţin o poziţie socială interesantă, decid, în adîncul fiinţei lor, că sînt nişte persoane exceptate. De la o mulţime de necazuri de rînd şi întrucîtva şi de la moarte. Lungiţi într-un pat de spital, aceştia devin patetici.

— În prima noapte, se tînguie profesorul cu gustul absolutului la mediile trimestriale, n-am putut să adorm. Mă ardea groaznic înăuntru. Mi-am zis, ca o încurajare : s-a terminat cu tine, Prună. Parcă aş fi băut deodată un kil de vodcă. N-am mai avut de mult o noapte albă. De cînd eram tînăr. Stăteam şi gemeam şi, culmea, nu-mi era de mine, ci de nenorociţii ăia spintecaţi de tot. Cînd te doare ceva, crezi că durere mai mare nu există. Ei bine, la asta mă gîndeam, că există suferinţe mai mari. Te obişnuieşti oare şi cu durerea ?

Îi răspund că nu ştiu. Pot să spun orice, fiindcă profesorul întreabă şi-şi răspunde singur.

Încerc să mă obişnuiesc cu patul. Voi sta aici o zi, o săptămînă sau un an. Apendicitele vin şi pleacă, cei care nu ştiu ce au — rămîn. Privesc tavanul şi un val de gratitudine îmi inundă sufletul. Sînt recunoscător bipedului care, în zorii fără sfîrşit ai locuirii prin scorburi, grote şi colibe, a visat la un cer individual, la un ecran pentru visele răstigniţilor în sine.

— Ieri-noapte, continuă Prună, iarăşi n-am dormit. Simţeam ceva, ca şi cînd aş fi turnat în maţe o jumătate de coniac. Mă uitam în sus şi, deodată, am avut o inspiraţie.

— O noapte albă, puţină durere şi un gol în care să priveşti. Numai lucruri care te inspiră.

Apendicita acută mă ascultă încordat şi holbează ochii.

Exact ca unul care vede idei. Numai că n-are nici o idee. Simte o arsură în tot pîntecul. Ca după un chef onest cu bere.

— Da, domnule, zice el cu un glas venind de departe. Suferam ca o vită care a primit un corn în burtă. Mă gîndeam că n-o să scap niciodată de fierbinţelile astea, tocmai îmi spuneam că ar fi vremea să recuperez, să merg mai repede la şcoală, cînd, brusc, mi s-a limpezit mintea. Mi-am dat seama că testul meu poate fi perfecţionat. De fapt, e vorba de o schimbare esenţială. De un complex de teste. Un test în cascadă. Profesorii noştri sînt indulgenţi cu leneşii. Eu nu sînt indulgent. Sînt un autoritar. Mai bine să mă înjure toţi acum şi să-mi mulţumească mai tîrziu.

— Nu-i obligatoriu.

— Ce nu-i obligatoriu ?

— Ca leneşii care te înjură astăzi să-ţi mulţumească mai tîrziu. Nu pentru că ar avea ceva cu testele dumitale, ci pentru că nu sînt leneşi. Sînt altfel de oameni.

— Sînt îndărătnici. E plină lumea de îndărătnici. De indivizi care nu cred în nimic. Eu cred în matematică. Stăteam treaz şi mă simteam inspirat şi-i mulţumeam din inimă lui Pitagora. Da, domnule, băteam mătănii şi-i ziceam : iartă-mă, venerabile, că era să mă îndoiesc de puterea minţii tale. Ştiu ca desăvîrşirea e posibilă. Acum, cînd mulţumită credinţei în tine şi în Gauss, în Leibniz şi în Moisil, în Lobacevski şi în Ţiţeica, în Poincaré şi în Mangeron, sînt la un liman, am avut viziunea testelor etajate. S-a făcut deodată lumină în noapte şi la orizont au început să crească în slavă, ca un copac în pustiu, testele din generaţia a doua. Am priceput că lumea poate fi salvată. Lumea, în întregime, şi fiecare om în parte.

— Cu excepţia mea.

— Eşti îndărătnic.

— Nu-s îndărătnic. Dar nu mă simt în stare să trec pragul. Eram un elev sîrguincios, care n-avea nici un motiv să se îndoiască de adevărurile sfinte ale matematicii. Eram un băieţel inteligent, care promitea să facă mare carieră, în orice domeniu ar fi fost orientat. Ca toţi băieţeii inteligenţi din toate şcolile lumii. Pînă într-o zi, cînd n-am mai fost atît de inteligent. Pînă în ziua în care mi-am dat seama că există un prag. Unul al credinţei. Şi dintr-o dată am deve-

nit un leneș. Un individualist și un ateu. Schimbarea s-a petrecut, cum îți spuneam, instantaneu. Era într-o marți. O marți ca toate celelalte. Aveam cincisprezece ani și era într-o după-amiază de marți — vezi cît de bine îmi amintesc totul — la orele șaisprezece și douăzeci și două de minute... Și era într-o zi cînd pe planetă a fost liniște. Am cercetat ziarele și am rămas uimit : în ziua aceea în lume nu s-a întîmplat nimic deosebit. N-a izbucnit nici un război local, n-a fost prins nici un traficant de droguri și nu s-a prăbușit nici un avion. Singurul fapt cu adevărat remarcabil petrecut atunci n-a fost reținut de nici o agenție de presă. Practic, a trecut neobservat : n-am mai vrut să cred orbește în tot ce-mi spuneau dascălii mei. Am vrut să am motive ca să cred. M-am dus acasă, la profesorul meu de matematică, un bun apostol, autoritar și drept, care-mi dădea numai note de zece, fiindcă le meritam, și i-am cerut să-mi spună ce temeiuri aș avea să cred în tot ce-mi predica el. Am înțeles că era un omuleț înfricoșat și dezorientat, că se făcuse apostol pentru că îi era teamă să-și pună întrebări, că excesele sale de autoritate erau, de fapt, crize de nesiguranță. Voința lui eram noi. Și astfel am început să cred în iubire.

— Dragostea, spune cu o voce tremurătoare profesorul Prună, e un fenomen dezordonat.

Iubirea e un fenomen dezordonat, iar simpatia o tulburare sufletească haotică. Zac la un metru de impetuosul profesor și în ființa mea, ce recuperează încet, se constituie un sentiment. Întîi bolovănos și cu străfulgerări de durere, apoi mai limpede, mai orientat. Nu-mi plac autoritarii operați de apendicită acută. Și nici persoanele care se grăbesc să plece din spital. Cu cît mă gîndesc mai intens la toate astea, cu atît aversiunea mea pentru Prună se precizează. În cele din urmă, descopăr motivul : nu-mi place pluralul majestății !

Ador verbele neregulate și articolele nehotărîte, ador tot ce-i nehotărît și neregulat, tot ce luptă să-și afle un chip, și un rost, iubesc hulitele pronume și adjective demonstrative, m-am bucurat enorm în ziua în care am descoperit că nu există doar patru conjugări, ci mai multe. Trăiești cu adevărat cînd poți să conjugi cele mai banale verbe conform cu dorințele și firea ta, cînd nu mai ești obligat să repeți, ca un condamnat la o veșnicie egală, la o nemu-

rire extrem de plicticoasă, aceleaşi forme verbale secate de sens. N-am înţeles niciodată ce e cu diateza activă, cu complementul de agent şi cu cazul ablativ, dar le respect, aşa cum respecţi în taină tot ce te înfricoşează şi-ţi dovedeşte că puterile minţii tale sînt limitate. Mă înduioşează resemnatele supine şi cenuşiile gerunzii.

Pluralul majestăţii însă îl detest.

Dar cel mai mult şi mai mult detest să-i las pe alţii să gîndească în locul meu.

Mă întorc cu gîndul la Vrânceanu şi mă simt liber. N-am să scriu nici o carte despre ideea de perfecţiune, pentru că ideea aceasta a pus-o în circulaţie acelaşi om care a inventat pluralul majestăţii. Sînt un îndărătnic. Prună a priceput aceasta. Existenţa mea a fost un lung şir de erori şi ar însemna să neg propria-mi fiinţă scriind elogiul absolutului. Îmbătrînesc, şi cu cît îmbătrînesc, cu atît mă înţeleg şi mă iubesc mai mult. Nu-i poţi iubi pe ceilalţi dacă nu te iubeşti pe tine.

Se luminează încet de ziuă, pe coridor zdrăngăne căruciorele cu mîncare, cu aşternuturi proaspete şi cu bolnavi strămutaţi în alte saloane, miroase a fiertură de griş şi a parfum de surori medicale solemne.

Mînat de credinţă, profesorul se ridică din pat şi se îndreaptă spre fereastră. Un aer cald şi jilav pătrunde în odaie. Aerul curţilor de spitale din iernile fără zăpadă. Mătăhălos, sorbind cu o respirare tot oxigenul din rezervă, din curte şi din oraş, omul testelor complexe îşi comandă soldăţeşte şi face mişcări gimnastice impetuoase, dar prudente. Puterile îi revin, cusăturile îl dor mai puţin, ca după o tratație cu vişinată, privirea îi devine mai ageră. Nu mai e nevoie să se uite în tavan, spre a se simţi inspirat. Perfecţiunea e aproape. Energicul Prună, spaima orelor de calcul integral, se uită în lungul aleii şi vede sosind destinul. El are înfăţişarea spălăcită a unui inspector şcolar cu o mapă sub braţ.

Prună îi face semn cu mîna şi se bucură pentru că destinul aduce în mapă aprobarea supremă a testelor din generaţia a doua.

— E semnătura lui Pitagora ? se miră cuprins de fericire Prună.

— Ne-am dat silinţa, zice modest destinul. E un test perfect. Nu scapă nici un leneş. Un test în toate direcţiile —

cotit și piezis, de sus în jos și de jos în sus, direct și prin învăluire — o metodă prin care se aleg credincioșii de farisei, și, ce-i mai important, valabilă și în afara județului.

23.

ÎNGENUNCHEAT, CU FRUNTEA ÎN piept, strîngîndu-și monumentalul abdomen în brațe. Prună e aidoma pelerinilor sleiți de vlagă, care au mai găsit totuși puteri să se tîrască pînă la Mecca.

Iar Mecca lui e caloriferul.

Nicicînd elementii de fontă n-au fost adorați cu mai multă taină și supunere. Cu ochii ieșiți din orbite, cu venele de la gît gata să-i plesnească, impetuosul dascăl de liceu se leagănă înainte și înapoi și geme neregulat. Cînd vaietele și oftaturile sale se mai domolesc și încep să semene cu bolboroseala domoală a unui Diesel la ralanti, o sun pe sora Ana.

În sfertul de ceas de cînd ne-a părăsit, superba și posomorîta soră Ana s-a schimbat mult. La vederea vulcanicului privilegiat frînt în fața ferestrei deschise, zîmbetul — un zîmbet protocolar, destinat în exclusivitate pacienților din rezerve — îi îngheață pe buze. Pe cele mai frumoase buze din raza județului.

— Ce se întîmplă ? întreabă sora Ana. De ce nu sîntem în pat ?

Prună, sensibilizat de pluralul majestății, geme viguros.

— E un exercițiu ritual, o lămuresc. Un complex de mișcări gimnastice și mătănii fără nici un substrat mistic. O tocmeală laică la poarta absolutului. Profesorul e decis să recupereze. Mă tem că nu-l putem opri.

— Vă rog să vă urcați imediat în pat, comandă sora furioasă. O furie protocolară, ceva mai blîndă decît aceea rezervată pacienților de rînd.

Apendicita acută se rostogolește spre așternut. Tăietura îl înjunghie, pîntecele îi arde, ca după o cinste prelungită cu spirt alb și, ce-i mai grav, e că a uitat soluția îmbunătățirii testelor încrucișate. Ideea s-a dus precum a venit. Și,

cu ea, prinosul singurei nopți albe din existența sa. Lungit pe spate, cu ochii cutreierînd înaltul în speranța unei clipe de clemență divină, creatorul infailibilului test pentru examinarea leneșilor prinde ultimele cadre ale filmului. Acelea în care apar macheurii, regizorii de platou și cuvîntul „Sfîrșit".

— Soră Ana, îi spun, și eu m-am schimbat. Promit să fiu un bolnav disciplinat. Paturile de spital săvîrșesc minunea asta. Și femeile tandre.

— Vă par atît de aspră ?

— În realitate, nu sînteți așa.

— Ba da, zice într-un tîrziu frumoasa călugăriță în alb. La fel sînt și acasă. Și n-am nici un motiv.

— Unora le plac femeile aspre.

— Dar dumitale, nu.

— Eu caut femeia ideală.

— Persoana care te-a vegheat noaptea trecută era femeia ideală.

— E soția mea.

— Nu-i soția dumitale. Era deosebit de afectuoasă...

— ...pentru un bărbat aflat pe moarte.

— Pentru orice fel de bărbat, zice ea cu privirea în gol. În ce privește moartea, nu-i bine să vorbiți prea des de ea.

— Cînd lucrezi într-un spital, te obișnuiești.

Sora Ana se îndreaptă spre fereastră, întîrzie înaintea ei cîteva clipe, apoi o închide.

— Nu-i ceva cu care să te obișnuiești.

— De fapt, de ce sufăr ?

— Întrebați-i pe doctori.

— Și tot ce o să aflu e că trebuie să mai fac niște analize. Apoi, să le repet pe acelea pe care le-am făcut pînă acum. Și așa mai departe.

— Și pentru asta, tot cu doctorii trebuie să discutați. De altfel, se apropie vizita, mai zice ea și iese plină de demnitate.

Cu aerul demn și misterios al unei surori medicale model.

*

În romanele autorilor de importanță locală, la patul de suferință al personajelor principale se perindă numai acei

oameni, care pot rosti cuvinte memorabile. Ca, de exemplu, „viața nu poate fi mințită". Medici și notabilități de tot felul, surori medicale și iubite părăsite, ciocli și notari, părinți în vîrstă și fii regăsiți, toți se pricep, în astfel de situații, să vorbească pilduitor. În realitate, nimeni nu deschide o ușă doar ca să dea bună ziua.

În realitate, lucrurile se petrec altfel. Atmosfera unui spital îi face discreți și cuviincioși chiar și pe cetățenii obișnuiți să spună numai vorbe memorabile.

Sau care-și închipuie tot timpul că le spun.

Strecurîndu-se prin ușa întredeschisă, plăpîndul Sedecariu dă bună ziua cu sfiiciune și se lipește de perete, ca unul chemat cînd nu se mai aștepta. Chipul său radiază blîndețe și un soi de mîndrie vinovată. Oamenii de felul său, deprinși să converseze doar cu personaje secundare și despre chestiuni cu totul secundare, se exprimă cu stîngăcie.

— Am auzit că ați murit !

— Vorbește lumea...

— Știți cum e lumea, mă consolează pantalonarul astmatic.

— Știu.

Discuția noastră ar putea să se încheie aci, iar Sedecariu ar pleca mulțumit. Lui îi ajunge ce-a văzut. Nu-l încurajez, fiindcă, într-adevăr, știu ce se spune în lume. Nimeni nu-i suficient de robust pentru a învinge boala aceea îngrozitoare, de care oamenii se tem atît de mult încît nici nu-i mai spun numele. Și, mai ales, nimeni nu-i atît de tare ca să rămînă neafectat de dezamăgirea pe care o descoperă în privirea semenului cînd se întoarce teafăr acasă.

Un sentiment greu de definit, care în destule cazuri se definește totuși precis.

Astfel de idei sînt atribuite îndeobște cinicilor, dacă nu cumva trec drept cinici indivizii care ne dau prilejul să avem idei și simțăminte atît de imprecise. Uimirea mîntuită a pantalonarului astmatic îmi face bine. E singurul lucru limpede de-a lungul cîtorva zile încărcate de spaimă și suferință.

— E trist, amice Sedecariu, e trist oricum ai privi problema. Vrânceanu mi-era apropiat. Nu-i bine cînd prietenii tăi trag să moară. Spune-mi, l-ai văzut ?

Chipul pantalonarului se lungeşte la amintirea a ceva deosebit :

— E slab şi negru la faţă. Are o complicaţie, ceva cu sîngele. E uscat şi palid. Stătea pe perna aia albă, cu barba nerasă, cu ochii lucioşi şi căscaţi... Nici nu ştii ce să crezi.

— Nu e nevoie să crezi nimic. Spune-mi, bunule Sedecariu, cum ai pătruns pînă aici ?

Bunul Sedecariu roşeşte. Mă gîndesc că e plăcut să poţi sta de vorbă cu oameni în stare să roşească la o vîrstă înaintată.

— Cred că am făcut o prostie, mărturiseşte pantalonarul, deşi e clar că nu are remuşcări. Am cumpărat cartea lui Bragadiru şi am dat-o în stînga şi în dreapta. Am lăsat să se înţeleagă că dumneavostră aţi scris-o. Oamenilor le place să aibă de-a face cu celebrităţi.

— E o prostie, domnule Sedecariu. O faptă nedemnă de dumneata. Singura carte despre care am scris clar că e un fiasco...

Cuvîntul „fiasco" îi sună pensionarului ca muzica pe care o auzi în somn. Pentru bătrînul petecar, cuvintele rare sînt tot atît de sacre, ca fenomenele naturii. Pe Sedecariu nu-l interesează să le pătrundă sensul. Tot ce-l interesează e să le contemple. Adoră termenii preţioşi, substantivele cu sunet exotic, verbele arhaice, onomatopeile şi citatele latineşti. Zile de-a rîndul, întrerupt de acccese de tuse, devotatul meu cititor a rostit „Weltanschauung". A cîrpit nădragi şi a recitat cu cerul gurii umed de surpriză şi încîntare : Weltanschauung, Weltanschauung, Weltanschauung... Cuvintele necunoscute îl farmecă şi îl întristează. Îl aţîţă şi-l vindecă de toate necazurile vieţii. Citeşte cărţi şi articole, din care nu pricepe nimic. De ce să priceapă, cînd poate să venereze ? Citind, îşi imaginează că oamenii, care ştiu să folosească aceste cuvinte, sînt fericiţi, că au acces la lucruri şi la sentimente care te pot face fericit. În faţa lui Sedecariu mă simt cinic chiar şi cînd nu mă gîndesc la nimic.

— Mă întorc acasă curînd, îi spun. Mă simt mai bine decît ieri. Voi scrie articole de o sută de rînduri, le voi publica în *Viitorul* şi totul o să fie exact ca înainte. Eşti cititorul la care visează orice autor. Sînt sigur, domnule Sedecariu, că ai fi în stare să mori în locul meu.

— Da, recunoaște ferm și oarecum surprins bătrînul. Cînd vorbiți cu mine astfel, aș fi în stare să mor în locul dumneavoastră.

24.

OAMENII SE STRÎNG LAOLALTĂ

îndemnați de nevoi, de aspirații comune și, cîteodată, din pură întîmplare. De îndată ce formează o comisie, cei veseli din fire devin foarte gravi, iar cei serioși de-a dreptul ursuzi.

Există probabil o cauză internă ori chiar un principiu al comisiilor, ce schimbă peste noapte felul de a fi al cetățeanului.

Cînd te trezești într-un pat de spital, fără să știi ce te aduce aici, și toți te asigură că te simți mai bine decît ieri, deși continui să te simți foarte rău, și prin preajma patului tău se perindă grupuri de doctori tăcuți, înțelegi că e o confruntare de principii. Că fiecare zi e o astfel de confruntare și, adesea, chiar fiecare ceas.

Comisiile se compun din persoane care știu pentru ce se întrunesc, din alte persoane care or să știe în curînd și din vreo cîteva care, oricît s-ar sili, n-or să reușească să afle. De regulă, acestea din urmă sînt șefii comisiilor, iar umoarea lor se schimbă de la o clipă la alta : devin voioși în situații încordate și mohorîți cînd toată lumea se destinde.

Șeful comisiei de doctori, alcătuită din specialiști ai ambelor spitale orășenești, e un medic rotofei și jovial, care tocmai a sosit din concediu. Străbate saloanele cu pas rar, ca și cum ar avea de zis cîte ceva fiecăruia, se uită la bolnavi cu o privire afabilă și încurajatoare, ascultă răbdător tot ce-i șoptesc ceilalți membri ai comisiei, dar gîndul său e încă la concediu și la petrecerile la care a participat. Dacă cineva ar putea să se uite în adîncul ochilor săi rotunzi și atenți de barză, ar vedea reflectîndu-se acolo pahare de șampanie, platouri reci și calde și un cor-

tegiu nesfîrşit de umeri albi de femei, cînd reci, cînd calzi.

În prima zi de serviciu de după concediu, şeful comisiei e în situaţia de a se adresa unei notorietăţi locale, despre care n-a auzit vorbindu-se niciodată. Un scriitor sau un ziarist, unul care a scris o carte sau care a scris despre o carte. Ceva destul de neclar ca şi diagnosticul ce i s-a pus.

Un lucru e limpede : toţi membrii comisiei, fie că-s gravi, fie că ascund sub o figură posacă un fond voios şi cordial, au sub braţ romanul *Viaţa nu poate fi minţită*.

La sosirea plutonului de doctori, profesorul Prună geme semnificativ. Omul cu cel mai perforat apendice din tot judeţul e hotărît să reaşeze lucrurile în ordinea importanţei lor.

— Hei, ia să vedem ce face scriitorul nostru ! exclamă şeful cel rotofei bătîndu-l prietenos pe obraz pe Prună. Intervenţia sa mărturiseşte entuziasmul controlat al specialistului, care nu cunoaşte cazul decît vag.

— Eu sînt cu apendicita operată la urgenţă, îl temperează cu fermitate autorul metodei de verificare a cunoştinţelor în cruciş.

— Ce face scriitorul nostru ! ? zice medicul şef de comisie, repliindu-se scurt şi atingîndu-mi amical obrazul. Faţa lui rotundă şi-a mai pierdut din bunăvoinţă, dar nu şi din competenţă. E o faţă tipică de cunoscător. De om care nu mai are îndoieli. În ce-l priveşte, cel puţin, nu mai are nici una.

— Îmi pare rău, îi spun, nu-s scriitor.

— Şi-atunci, cu cartea asta ce-i ?

Confraţii se uită şi ei miraţi la volumele pe care le au în mînă şi nu scot un cuvînt. N-avem nici o idee, par să spună privirile lor stînjenite, dar sîntem prea mulţi ca vreunul din noi să nu dibuiască una.

Acesta e paradoxul oricărei comisii : deşi sînt alcătuite din oameni pregătiţi să aibă păreri în chestiunea pentru care s-au adunat, nu se repede nimeni să le spună.

În schimb, în ochii fiecărui membru citeşti cîte ceva.

— Meseria persoanei pe care o examinăm nu are nici o relevanţă pentru noi, glăsuiesc ochii încercănaţi, lipiţi de nas ai unui individ din rîndul al doilea al grupului. Din linia a doua a oricărui grup, de acolo de unde se recrutează oportuniştii şi scepticii. Băiatul ăsta n-o mai duce

mult. Uitați-vă la el : sufletul îi e pustiu. A trăit totul în gînd. Imaginația, cum spune și cunoscutul profesor Von Ruprechtschwing, e mai puternică decît realitatea. Bolnavul s-a consumat imaginînd. E incapabil să deosebească realitatea de iluzie. Părerea mea e că nici nu ne bagă în seamă. Ia să-i ridicăm pleoapa. Am avut dreptate : irisul e cețos. Se mulțumește cu ce vede înăuntru. În plus, nu fixează sentimentele. Aceasta e cauza celor mai multe decese timpurii. O să-l îndopăm cu medicamente, și ce-o să obținem ? O să fixeze doar sentimente banale.

— Eu, venerate coleg, am altă opinie.

Privirea e a unui june din marginea grupului. În orice comisie se rătăcește, pînă la urmă, un om cu opinii. Unul din tinerii îndărătnici, decișii să-și exprime părerea, oricît i-ar costa aceasta.

— Eu, stimate coleg, spune privirea odihnită și luminoasă a tînărului, socot că avem de-a face cu un caz aparte. Căruia, bineînțeles, trebuie să-i aplicăm un tratament diferențiat. Pacientul nostru abia acum începe să vadă. A fost orb, a umblat prin beznă, a luat lucrurile după formă, nu după înțeles, a amînat manifestarea unor sentimente, fiindcă le acorda o importanță exagerată. Răceala e adesea masca unei emotivități excesive. Așa procedează indivizii capabili să se devoteze cu totul unei cauze. Chiar unui sentiment. Nenorocirea e că le lipsește discernămîntul. Nu-i vina lor. Cine ne spune ce e cu adevărat important în viață ? Pentru unii, important e să sădească un pom. Și uite, vremea trece și nu găsesc răgazul să sape pămîntul și să pună în el sămînța unui pom. Pentru alții, important e să crească un copil. Nu contează al cui și ce fel de copil este. Principalul e să aibă în preajmă un suflet de prunc, ca să se descopere în el pe sine. Trebuie să avem grijă de pacientul nostru pînă va reuși să deslușească forma și culoarea lucrurilor, așa cum sînt ele, pînă va începe să aibă curajul să le atingă, pînă va izbuti să-i privească pe oameni, de la distanța de la care oamenii își arată adevărata fire și adevărata înfățișare. Boala lui e, de fapt, una obișnuită. Nu-i un om nici mai bun, nici mai rău decît ceilalți. E la fel și, totuși, deosebit.

— Pentru îndărătnici, geme profesorul, există testul Prună.

Doctorul cel tînăr e neatent. Mă privește, dar de văzut

nu mă vede pe mine, ci un gînd care a prins să capete contur înăuntru, acolo unde se formează la cei îndărătnici ideile : în suflet, nu în creier.

— Să-i facem scriitorului nostru niște analize, decide șeful comisiei cu un glas sever. Și e sever întrucît nu-i deloc sigur că analizele vor face lumină în cazul meu. E un mod de a acredita importanța unui lucru complet lipsit de importanță.

Comisia aprobă. Nimeni nu moare din cauza analizelor.

— Știi, scriitorule, mi se confesează doctorul șef, romanele nu-s bune la nimic.

— Nu-s scriitor, îi spun. Nu scriu romane.

— Atunci, cartea asta n-ai scris-o dumneata ?

— Nu.

Ar trebui să-i explic că există în orașul nostru un cetățean, pe nume Adam Sedecariu, un om cumsecade, care dăruiește cărți, așa cum alții dăruiesc flori. Un om care deține adevărul absolut : crede în cărți. Un om în stare să privească în juru-i și să vadă în contul celor care nu văd. Și chiar să moară în locul lor. Un bătrînel care pune petice și bazoane și în vremea asta vorbește fericit cu sine și spune : Weltanschauung, Weltanschauung, Weltanschauung...

Dar preaînțeleptul doctor ochi de barză n-ar înțelege despre ce vorbesc. Pentru că, deocamdată, se află încă în concediu și nici n-o să se întoarcă prea curînd de acolo.

Comisia părăsește rezerva la fel de simplu cum a sosit, încolonată în urma șefului ei. Ultimul e medicul îndărătnic.

— Aș vrea să vă pun cîteva întrebări, zice el rupîndu-se de turmă.

Închide atent ușa în urmă-i și, ce-i ciudat, nu simte nevoia să rostească nimic remarcabil, deși a stat în cadrul ei mai mult de un sfert de minut. Se așază pe marginea patului și îmi declară că e student.

— S-ar putea să nu vă inspir cine știe ce încredere. Nu sînt încă medic.

— Întrebările pe care vrei să mi le pui sînt o chestiune de încredere ?

— Da.

— Am încredere în dumneata.

— Deşi o să vă par niţel ţicnit.

— Deşi o să-mi pari uşor excentric.

Studentul zîmbeşte, cum zîmbesc toţi tinerii foarte serioşi cînd săvîrşesc un lucru nepermis. Nu unul rău, ci doar neîngăduit. Cînd vor să vadă un film în timpul sesiunii.

— Bolii de care suferiţi i se mai zice şi „boala studenţilor". Se ia, mai ales, prin sărut. Cu cine v-aţi sărutat intensiv ultima oară ? Sau, ca să fiu mai exact, cu o săptămînă înainte de a vă interna ?

— Pentru că într-adevăr am încredere în dumneata, am să fiu sincer : n-am sărutat intensiv pe nimeni, în ultima săptămînă. Şi nici mai înainte. Eşti prea tînăr ca să înţelegi : nu pot săruta, pur şi simplu, o femeie, dacă nu o ador. Nu e destul să fie o persoană plăcută. Trebuie s-o ador.

— Cred că înţeleg.

— Înseamnă că eşti un tînăr care înţelege mai multe decît cei din generaţia lui. Şi chiar decît mine.

— De aceea mă vedeţi în spital. Am exagerat întrucîtva. Nu sînt în practică. Sînt în vacanţă. Îmi petrec vacanţele în spital. Vreau să învăţ. Ştiţi, eu sînt un caz. Îmi place să învăţ. Sînt îngrozitor de curios. Nu contează în ce privinţă. În toate privinţele. Fac pasiuni nimicitoare. Dacă aş începe să citesc ziare sportive, ar fi un dezastru. Aş învăţa toate echipele pe de rost şi aş vorbi numai despre fotbal. Mi s-a mai întîmplat să fac fel de fel de pasiuni. Sînt slab sufleteşte.

— Nu e o dovadă de slăbiciune.

— Ba da, fiindcă nu mă pot stăpîni. La fel e şi cu învăţătura. E tot o pasiune. Un adevărat sindrom. Toată chestia e să nu mă gîndesc la femei.

— Dar nu reuşeşti.

— În general, reuşesc. Mă ţin de învăţătură.

— Şi în spitale sînt femei.

— Le privesc ca pe nişte paciente.

— Nu sînt toate paciente. Pe sora Ana e greu s-o priveşti ca pe o pacientă. E o posedată. Vrea să fie o soră medicală desăvîrşită. Dar nu reuşeşte întotdeauna. Nu poate să facă întrutotul abstracţie de faptul că e femeie. Sau, mai bine zis, că e privită de bărbaţii din jurul ei ca femeie.

— Eu mă preocup numai de studii. Acum, bunăoară, studiez cazul dumneavoastră.

— Voiai să-mi pui mai multe întrebări.

— M-am lămurit din prima. Realitatea e că n-am lămurit mare lucru. E posibil ca virusul să fi pătruns în organism și în alt mod, deși contagiozitatea bolii e foarte redusă. Aș spune că e obligatoriu să te fi sărutat mai mult timp cu cineva. În manuale, se spune că e necesar „un contact intim și prelungit".

— Faptul că sînt un abstinent nu schimbă, după opinia dumitale, fondul problemei.

— Nu, nu-l schimbă.

— Aș avea și eu o întrebare : care e fondul problemei ?

— Ce diagnostic aveți ?

— Nici unul.

— Fiindcă nu v-au făcut reacția Paul-Bunuel. Este utilă în cazurile atipice.

— Ceva elementar, nu ?

Tînărul mă privește cu atenție. Un băiețaș subțire și negricios, unul din băiețașii care ard, care se consumă total în tot ce întreprind. Ochii întunecați au matitatea catifelată a pulberii de antracit, pometii îi lucesc, dezvăluind sub luciu, o piele subțire ca pergamentul, bărbia îi e ascuțită și dură. Cînd doarme, strînge cu siguranță din pumni. Unul din tinerii care dau peste cap programele calculatoarelor de bioritmuri. Bioritmul lui ține o linie dreaptă, mult deasupra abscisei. Un băiețaș elastic și pur ca o sabie elastică de oțel pur și tot atît de tensionată ca acesta.

— Nu știu, spune el, cîtă încredere pot să am în dumneavoastră.

— Ar trebui să te deprinzi să studiezi caracterele.

— Mi-am propus, dar nu știu dacă am înclinație pentru psihologie.

— Eu sînt pasionat de fizionomii. Și de legătura dintre fizionomie și caracter. Pe mine, cel puțin, mă cunosc foarte bine. Între fizionomia și caracterul meu e o relație directă. Poți să ai încredere. Mai ales că e în joc viața mea.

— Tocmai de aceea.

— Deci, e în joc viața mea ?

— Deloc. Și nici n-a fost. E în joc trufia medicilor

din spital. Fără acordul lor însă n-aş putea să învăţ. Era elementar să fi făcut reacţia Paul-Bunuel. Dacă rezultatul ar fi fost negativ, nu însemna că nu aveţi virusul. Dar dacă era pozitiv, îl aveaţi sută la sută.

— De ce n-au făcut-o ? Sînt incompetenţi ?

— Nu, sînt suficient de pricepuţi. Cam înfumuraţi. Cu mine, în orice caz. Chestiunea e că le-a murit berbecul.

Mă uit din nou cu atenţie la studentul-în-care-e-obligatoriu-să-ai-încredere - dacă-vrei - ca-şi-el-să-aibă-încredere-în-tine şi încrederea mea în el diminuează sensibil.

— Care-i povestea cu berbecul ? Eşti sigur că în discuţia noastră era nevoie de o istorie cu un berbec ?

— De bună seamă. Altfel, de unde am lua hematii de berbec ? Reacţia Paul-Bunuel se face cu sînge de berbec. E o treabă cam tîmpită să tot sîngerezi bietul animal.

— Eşti sigur că am virusul ăsta ?

— Boala se cheamă mononucleoză infecţioasă. Are manifestări aberante. E puţin spus atipice. Aberante ! Poate să semene o vreme cu orice. Pe mulţi îi induce în eroare.

— Nu şi pe dumneata.

— N-aveţi încredere în mine ?

— Încep să nu mai am.

Răspunsul meu ar trebui să-l necăjească. El însă zîmbeşte. Ca un student care a săvîrşit două mici nechibzuinţe consecutiv : a fost la un film şi a mai mîncat şi o îngheţată din banii de cămin.

— Şi eu eram contrariat. Cînd ceva îmi reuşeşte de la început, devin prudent. Noroc că mi-a venit o idee.

— A fost, într-adevăr, un noroc. E important să-ţi păstrezi încrederea.

— M-am dus la spitalul numărul unu. E acolo un ziarist, Vrânceanu.

— Colegul meu.

— Nu sînteţi scriitor ?

— Sînt gazetar.

— Atunci de ce mi-au dat cartea asta ?

— Cine ţi-a dat-o ?

— Nu mai ţin minte. E important că sînteţi colegi. Acum, chiar că am noroc. Şi el tot mononucleoză infecţioasă are.

— Să ştii că nu ne-am sărutat intensiv.

Studentul sabie-de-oţel-suedez rîde din toată inima.

Dinţii îi strălucesc, cerul gurii îi e roşu ca purpura. Mă uit în fundul gîtului său roşu şi sănătos ca hipnotizat, mă uit la omuleţul care-i saltă ritmic şi un strop de salivă îmi întrerupe contemplaţia.

Băiatul îşi cere scuze. Cu o batistă de zăpadă îşi şterge gura mare şi cărnoasă, o gură atipică pentru un om care arată ca o sabie de paradă. Un flăcău curat şi simţit, care nu va îmbolnăvi pe nimeni cu mononucleoză infecţioasă, oricît de intensiv va săruta.

Îl privesc secunde în şir, în cap mi se învîrte o idee şi, deodată, se face lumină : biscuiţii acrişori ai familiei Ionescu !

Îl văd înaintea ochilor pe Vrânceanu mestecînd biscuiţi şi explicîndu-mi : „toţi luchrează la chîte o charte. Thoţi au chîte o themă dheosebhită şhi dhespre chare nu s-a mhai schris. Nu există theme dhespre chare să nu se fhi mhai schris. Chărţile asthea unice au un chusur : n-au fhost închă începuthe." Bem vin de soc dezalcoolizat, mestecăm pe întrecute biscuiţi acrişori şi mononucleoza infecţioasă e gata. Din gura mare, îndesată cu pesmet măcinat, perfizii viruşi pornesc pe căi atipice şi-mi invadează trupul obosit de lupte interioare şi de aşteptarea unei ierni care nu mai vine.

— Şi acum, ce urmează ?

Zveltul şi smeadul tînăr îmi spune că nu mai urmează nimic.

— Nu luaţi orice fel de medicamente, indiferent cine vi le recomandă. Doar antibiotice cu spectru larg. Puteţi să vă trataţi şi acasă.

— Şi cu comisia ce mă fac ?

— Asta-i o problemă, zice el muşcîndu-şi uşor buzele. Găsiţi dumneavoastră ceva. De altfel, au să se convingă singuri că au greşit. Mîine o să vă simţiţi mai bine decît azi.

Din pragul uşii, de acolo de unde bărbaţii remarcabili spun, în împrejurări remarcabile, numai cuvinte remarcabile, băiatul cu ochii ca antracitul pisat mai pune o întrebare. Una nesfîrşit de ceremonioasă :

— V-ar deranja dacă aş îndrăzni să-mi prezint omagiile domnişoarei Ioana-Vera cînd va veni să vă vadă ?

25.

ÎMI TRAG TELEFONUL APROAPE și-l sun pe Vrânceanu.

— Șefule, îmi pare rău, dar trebuie să-ți dau o veste proastă. Nu mai mori.

— Sînt lucruri mai rele ca moartea, se vaită el stins. Ai citit presa literară ?

— Nu am citit un rînd de o săptămînă.

— E scandalos, declară Vrânceanu cu glasul sugrumat al unui orator abia operat de amigdalită. De-a dreptul scandalos.

Nu știu ce ar putea fi mai scandalos decît moartea, dar nu-l contrazic. Deși vlăguit, Stelian Vrânceanu nu are starea de spirit a unuia dornic să fie pus la punct. Mă mustră patetic :

— Citește revistele. Citește-le azi. Să vezi de ce-s în stare.

— Te critică ?

— Mai rău : mă ignoră. Ca și cum n-aș exista. Într-o săptămînă întreagă nu mă citează nimeni. Repet : nimeni. Generația mea e o adunătură de ingrați.

— O săptămînă nu înseamnă nimic. E o întîmplare.

— Îmi trebuia un alt fel de nume, mă întrerupe el iritat. Vrânceanu e banal. Stelian Vrânceanu — ce combinație nefericită !

— Greșești. E un nume care impune. E plin de vocale. Și, ce-i mai important, trebuie rostit cu toată gura. Evocă o virilitate masivă și voluntară. Un veritabil nume de bărbat.

— Dar nu-i și un nume de critic. Poate să-l aibă oricine. Mi-am dat seama de asta la primul articol. Dragă Muntene, mi-a zis redactorul-șef, ai har ! Îmi zîmbea ori de cîte ori ne întîlneam, mă saluta primul și îmi spunea respectuos Cîmpeanu și Greceanu. Iar într-o zi, naiba știe ce-avea în cap, mi-a zis Pruteanu.

— Un tip distrat.

— Nici vorbă. Un om grav și pasionat. Își punea speranțe în mine. Am scris în gazeta lui doi ani încheiați. Și în tot acest timp n-a reușit niciodată să-mi ghicească numele.

Vrânceanu rostește ultimele cuvinte cu un glas voalat, venind de departe.

Nu de la celălalt spital, ci de pe cealaltă lume.

— Vezi, continuă el mai concesiv cu sine ca oricînd, sînt un om lipsit de umor. Detest frivolitatea, urăsc lucrurile făcute în pripă. Dar cel mai mult și mai mult mi-e frică de ridicol. Ei bine, știi ce-i lipsește numelui meu ? Un pic de prețiozitate. Un dram de ridicol. Am să semnez Sthelian Vrânceanu. E o prostie, nu ? Or să se mire toți, dar o să mă țină minte. Și tu să-ți schimbi numele ! O să am grijă.

— Îmi place numele meu.

— N-are importanță ce-ți place ție, băiatule. O să-ți găsim ceva interesant. Ceva atît de neașteptat, încît să-ți fie imediat simpatic. N-ai nici o carte și n-ai prieteni. Un nume potrivit face mai mult decît o carte.

Vrânceanu e prea optimist pentru un om care abia a trecut prin moarte. Venim de departe, ne înfrățește aceeași suferință, era s-o sfîrșim dintr-un sărut studențesc, dintr-unul din acele săruturi fără început și fără capăt, întîmplate în umbra căminelor de fete, iar el continuă să fie profetic și autoritar. Un glas de babă energică, răzbind din bolgia a zecea, a celor cu nume măsluite.

— Șefule, îi spun, nu te-am sunat ca să-ți urez sănătate. Te faci oricum bine. Vroiam să-ți pun o întrebare.

— Ce întrebare ?

— Una pe care n-aș fi îndrăznit să ți-o adresez înainte. Pe vremea cînd n-aveai simțul ridicolului. Acum îl ai și trebuie să-ți vorbesc. Pe cine ai sărutat intensiv, energic și inspirat în ultimele săptămîni ale anului ?

Vrânceanu îmi răspunde nervos. Mult prea nervos pentru un om ce vrea să pară uimit :

— Ce-i prostia asta ?

— Nu-i nici o prostie. Există o cauză a tuturor lucrurilor și ea se cheamă Carmen. Focoasa noastră dactilografă.

Vrânceanu tace. Îi aud respirația agitată, de fante obosit. Îi aud gîndurile șușotind în creier.

— Pe cei în etate, îi spun, săruturile lungi îi scot din minți. Pentru un astfel de sărut, îți abandonezi familia și îți compromiți cariera. În cel mai bun caz, scapi cu o mononucleoză infecțioasă.

— Așa se cheamă boala mea ?

— Aşa se cheamă.

— De ce nu-mi spune nimeni ?

— Ţi-o spun eu. E o situaţie specială.

— Tu nu eşti doctor.

În situaţii speciale bărbaţii cu simţul ridicolului îl pierd cu aceeaşi iuţeală cu care l-au dobîndit. Noii îmbogăţiţi descoperă întotdeauna ultimii sensul averii lor.

— Sthelian Vrânceanu, proclam, are şi de data aceasta dreptate : nu sînt doctor. Sînt curierul inimilor sfărîmate. Leon nu-i fura sărutările lui Carmen între două fraze despre destinul romanului contemporan. Leon e un tip dintr-o bucată. Unul care n-o să dobîndească niciodată simţul ridicolului. O să moară ca un caraghios şi n-o să ştie de ce. Pentru că Leon e îndrăgostit de Carmen.

— Pe Leon îl respect, se grăbeşte să mă asigure Vrânceanu. E un băiat muncitor.

— Dar nu suficient de talentat. Iată un motiv să-l înşeli.

— N-am nimic cu el. Nici n-am ştiut ce e între ei.

— Scria şi la gazeta de perete...

— Crede-mă, se văicăreşte Vrânceanu. Se lamentează astfel de o săptămînă şi a început să-i placă. Doar ştii cum e : stai numai un ceas lîngă o femeie şi te trezeşti cu ea în braţe. Iar după asta îţi reproşează că ai sedus-o.

— Îţi dau într-adevăr o veste proastă : te-ai şi făcut bine. Şi eşti exact ce-ai fost : un inocent. Un naiv, căruia îi sar dactilografele în braţe.

Vrânceanu tuşeşte. O tuse diplomatică.

— Ce jalnic sfîrşesc poveştile repezi de amor. Erai atît de speriat, încît ai fi fost în stare să te spovedeşti. Şi, deodată, nu mai eşti speriat. Eşti doar jenat.

— Sînt gata să-i cer scuze.

— Ce să facă Leon cu scuzele tale ! Băieţii prostuţi şi sentimentali suferă intensiv, extensiv şi în toate felurile. Mai rău ca după o mononucleoză. În cuşca strîmtă a persoanei întîi singular, viaţa, şefule, e ceva chinuitor. O caznă care nu se mai termină. N-are rost să-ţi schimbi numele. Poţi face ceva mai bun şi pentru tine, şi pentru noi. Schimbă-ţi, te rog, serviciul. Du-te în Capitală. Generaţia ta va fi fericită să te primească mai viu şi mai iertător decît înainte.

Vrânceanu primește lovitura în plin. Un boxer care descoperă pe neașteptate o seamă de plăceri masochiste.

— Șefule, revin, asemenea discuție noi doi n-o să mai purtăm niciodată. E ca și cum nici n-a avut loc. Pui telefonul în furcă și-ți spui că vorbele mele le-ai gîndit singur. Mononucleozele predispun la sinceritate. O să ne revedem în redacție și toate or să fie schimbate. N-ai să mai tai din textele lui Leon, dar asta n-o să-l vindece. Ești prea mare pentru un județ de mărime medie. Du-te și lasă-ne imperfecți.

Vrânceanu închide cel dintîi telefonul.

Îl așază în furcă încetișor și îl privește lung. Îl cunosc și nu mi-e greu să-mi imaginez ce are să facă în continuare. Se va ridica din pat și va privi către aparat cu stupefacție și pizmă. Ca un copil care ar avea motive să plîngă, dar nu plînge fiindcă nu-i nimeni prin preajmă s-asculte. Își va trece mîinile prin părul zburlit, de militar la pensie, și-și va freca viguros creștetul. Va depozita și această problemă neclară acolo unde își stivuiește, pentru mai tîrziu, atîtea lucruri ce pot fi amînate : adevăruri inconfortabile, sentimente ambigui, insuccese lipsite de o cauză clară. Vrânceanu e un om ca toți oamenii pînă se așază la masa de scris. În fața foii albe, pe Sthelian Vrânceanu, cel mai cunoscut dintre criticii mai puțin cunoscuți, îl soarbe nevoia de a scrie așa cum sorb taifunurile din Caraibe corăbiile răzlețite de țărm. Rămîn la mal sîcîitoarele treburi redacționale, și Leon, și eu, și Carmen cea fierbinte și parfumată, și tot ce nu e destin.

Mă întind în pat cu mîinile sub cap și privesc în tavan. Mă uit la dreptunghiul ce stă să se întunece la capătul unei zile lungi, lungi de tot și nu văd nimic. Am treizeci și șase de grade și două linii, termometrul a înghețat la diviziunea la care oricît ai fixa dreptunghiul cerului de humă de deasupra nu vezi decît o singură imagine : un chip ridat înainte de vreme și o căutătură aspră de om singur.

— Prietene, îmi spun, e timpul să plecăm. Vom recupera fără grabă. Un pic de speranță în fiecare zi, un dram de precizie cu fiecare pas. Să-i lăsăm pe doctori să se ocupe de apendicite acute și de berbeci bătrîni. S-o lăsăm pe sora Ana în abisul mîndrei ei disperări, să golim rezervele de îndărătnici și s-o pornim spre casă. E joi și e ora

cinci după-amiază. E ora la care simţi în tine o chemare şi o taină. Eşti omul sortit să simtă iubire în fiecare joi între orele şaptesprezece şi douăzeci şi un sfert fix.

Mă ridic şi aprind lumina. Port una din pijamalele în dungi vişinii, atît de dragi administratorilor de spitale din toată lumea. Pentru o rezervă de două paturi, sînt îmbrăcat destul de cochet. Pijamaua cu dungi de culoarea vişinei putrede, a vişinei, macerate în propriile-i sucuri, e o îmbrăcăminte cît se poate de elegantă pentru o plimbare în curtea spitalului, dar pentru un om care vrea să o şteargă acasă nu-i deloc ce i-ar trebui. Sobrietatea excesivă a croielii sale ar bate la ochi. Am nevoie de un costum în tonuri vesele. Mi-e dor de negrul atît de vioi al costumului de revelion. O iau la pas pe coridoare, e o atmosferă tihnită, e tihna plină de nelinişte ce se aşterne în orice spital în lungul răgaz dintre compotul de la prînz şi grişul de seară. Străbat clădirea în toate direcţiile, urc şi cobor scările şi n-am nici o idee.

La parter, la intrarea secţiei de urgenţe, se agită un grup de halate albe. Un halat alb e o haină mai bună decît o pijama cu mînecile prea scurte. Nu-i, totuşi, o haină cu care să pleci în oraş. Din maşina „Salvării" e extras cu mare ceremonie un tip corpolent. Testul Prună holbează spre mine nişte ochi umezi şi speriaţi. Ochi de şcolar surprins cu lecţia neînvăţată, o privire spăsită de leneş pus să dea teste încrucişate.

— M-am grăbit, geme profesorul cerîndu-mi parcă o confirmare.

— Graba strică treaba.

— Am făcut o eventraţie. Era să mor.

— Se moare din orice. Din eventraţii, cel mai des.

— Nu-l speriaţi, intervine studentul sabie-de-oţel-suedez.

— Fireşte.

— Eram la tablă, spune profesorul străduindu-se să-mi comunice amănuntul, în vreme ce-l urcă în lift.

— Fireşte. Erai la tablă şi scriai de zor. Şi cînd te-ai întins să subliniezi întrebările suplimentare, întrebările alea pe care le-ai visat imediat după operaţie, gata ruptura.

— Ce spuneţi ? Ce tot spuneţi ? se miră studentul cel smead. Ce-i aiureala asta ?

— Doctore, îi spun schimbînd tonul, am nevoie de dumneata.

— Nu sînt doctor, zice el înroșindu-se. Știți prea bine.

— Doctore, insist și-l trag deoparte, nu lăsa lucrurile la jumătate.

— Vă rog, nu-mi spuneți „doctore". Nu-mi place. Nu-s încă medic. Mi s-a permis să asist la operație. Trebuie să plec. Vă văd mai tîrziu.

Îi apuc mîna, o mînă de adolescent, uscată și fierbinte și i-o țin strîns.

— Am nevoie de dumneata *acum !*

— Ce s-a întîmplat ?

Sîntem singuri în holul „Urgenței". Motorul liftului bîzîie liniștit.

— Pierd operația, scînceşte tînărul. Și nu vreau s-o pierd. Mîine se termină vacanța. Despre ce-i vorba ?

— Pe scurt, povestea-i următoarea : aș vrea s-o șterg.

— De ce nu înțelegeți ? Nu sînt medic.

Îl iau de braț și-l plimb în jurul camerei. Oportunismul e o izbîndă a maturității, o cucerire a vîrstelor înaintate. Un drept al lor. Dreptul de a-ți schimba opinia după cum bate vîntul a fost cucerit prin strădania a mii de generații de vîrstnici.

— Ești tînăr, îi spun. Pot să-ți fiu tată. Mă simt dator să te ajut. Fii tot timpul doar ceea ce ești. Ai început o treabă, du-o pînă la capăt. Sînt aproape sănătos și o știi. Nu pot să mai rămîn. Înțelegi : nu pot. Am început și eu o treabă și vreau s-o închei cuviincios. Dacă-ți cer sprijinul, e pentru că mă poți sprijini. Nu ești medic, dar ai să te duci la garderobă și ai să-mi scoți hainele. Garderobierele ascultă de halatele albe. Pijamaua mea, vezi bine, n-o să impresioneze pe nimeni.

— Am pierdut operația.

— Precis ai pierdut-o. De fapt, n-ai pierdut nimic. Lumea e plină de tipi care forțează. Ceva se rupe zilnic în fiecare din noi. O să ți se facă lehamite de atîta cusut. Te-aștept în cameră.

Rămîn în rezervă și aștept.

— O să iasă un tărăboi, spune băiatul cel smead și subțire intrînd pe ușă. Ceva ce nu s-a pomenit. E clar, pe aici n-o să mai calc niciodată. Mi se făcuse o favoare.

În vreme ce mă îmbrac, îi explic :

— Nu-ţi face nimeni nici o favoare. Eşti un om pasionat. Ai suflet bun şi vrei să faci numai bine. Favoarea le-o acordi tu. Ai să te duci la spitalul numărul doi.

— Doctorul Popescu mă aprecia. O să fie tare mihnit.

— O să fie mihnit şi o să-i treacă. Dacă te aprecia cu adevărat. Sînt pline spitalele de Popeşti cu suflet de aur.

Costumul îmi stă exact cum trebuie să stea un costum negru pentru ocazii pe un bărbat cu numai treizeci şi şase de grade şi două zecimi. Studentul îmi urmăreşte mişcările într-o tăcere respectuoasă. Ochii îi strălucesc. Un tînăr pe care se poate conta. Ioana-Vera ar trebui să ştie asta.

— Am ceva pentru dumneavoastră, zice el şi-şi vîră mîna dreaptă în buzunar. O să vă folosească. E un medicament despre care se vorbeşte.

— Ce fel de medicament ?

— Se cheamă „Vitalin". Un fortifiant puternic.

Îi mulţumesc. Îi spun că am auzit de „Vitalin". Cea mai mare reuşită a industriilor farmaceutice. Un orb din naştere nu vedea şi a început să vadă. Un om n-avea un picior şi i-a crescut piciorul la loc. O femeie nu reuşea să aibă copii şi a născut la şaizeci de ani. Un drog cum nu există altul. Ameliorează caracterele şi, ce-i mai important, e foarte eficient în mononucleozele infecţioase aproape vindecate.

Îi strîng mîna, mă uit în ochii lui şi-mi iau rămas-bun de la toată tinereţea mea. La despărţire, stăruie în privirea noastră o întrebare. În nouăzeci şi nouă la sută din cazuri, aceste întrebări rămîn fără răspuns.

— Eşti norocos, îi spun. E joi. E una din zilele în care se lichidează o sumedenie de restanţe. Voiai să mă întrebi ceva.

— Voiam să vă întreb ceva ? repetă el buimac.

— Desigur. Voiai să ştii cum poţi să dai de Ioana-Vera.

— E o problemă, admite albindu-se la faţă tînărul.

Un fenomen pe care un medic ar trebui să-l studieze : în circumstanţe asemănătoare, unii devin stacojii de emoţie, alţii livizi. Iar unii trec de la o culoare la alta într-un singur minut. Şi chiar mai repede.

— Pe Ioana-Vera, dragă prietene, ai s-o întîlneşti chiar mîine. Sînteţi colegi de facultate.

— Nu e posibil, zice înroşindu-se brusc. Urechile i-au

luat foc, numai bărbia ascuţită şi tare i s-a albăstrit. Un albăstrui ce bate în vînăt. Aş fi remarcat-o.

— Nu aveai cum s-o remarci. Ţi-ai fi călcat principiile.

— La dracu toate principiile, face el sincer şi se aşază pe pat. Cine are nevoie de ele ?

26.

LA OM, MUŞCHII SCHELETICI REprezintă aproape jumătate din greutatea corpului. Cînd te grăbeşti să ajungi undeva şi lungeşti pasul, se pun în mişcare cîteva sute de muşchi.

De fapt, şi cînd nu te grăbeşti.

Pleci dintr-un loc, să zicem dintr-un spital, convins că ai luat o hotărîre importantă. Ai aerul unuia care ştie ce face şi unde se duce, dar în curînd te opreşti. Eşti puţin obosit, fiindcă muşchii n-au stat degeaba, dar ce te-a adus la redacţie la ora aceasta, nu ştie nimeni. Iar tu, cu atît mai puţin. Toate s-au petrecut reflex : şi mersul, şi alegerea drumului.

Stau sub castanul cu regim de arţar ocrotit şi mă uit la clădirea redacţiei. Din stradă, imobilul seamănă cu o corabie. Ziua, e aidoma celorlalte imobile de pe stradă : trepte teşite, coloane false şi, în spaţiul dintre coloane, busturi de muze cu mutre de gospodine. Noaptea însă se întîmplă un miracol. Coloanele par vele zvelte desfăşurate în vînt, marea se agită, auzi vuietul valurilor şi nava îşi urmează calea. Corabia ziarului *Viitorul* se îndreaptă, firesc, spre viitor.

În schimb, dacă te afli în grădină, constaţi că te-ai înşelat. Casa seamănă izbitor cu o cutie de pantofi. Nu există lucruri care, în anumite împrejurări, să nu-ţi amintească în chip izbitor de alte lucruri.

În anumite împrejurări şi mai ales în iernile ce nu aduc deloc a ierni.

Mă uit la forma întunecată şi posacă şi o găsesc plină de mister. E o impresie care nu durează. În nopţile fără lună, chiar şi o cutie de pantofi arată misterios.

De pe crengile copaçului cu identitatea neclară se des-

prind frunze răsucite. Jos, frunzele se sfarmă cu un șuier uscat și suflul exploziei răscolește praful.

E tîrziu și e liniște — și, dacă e tîrziu și e liniște, înseamnă că Leon lucrează. Trebuie să mă apropii de fereastra din colț și să mă uit înăuntru ca să pot vedea ce face. Mă apropii de fereastra din colț, mă înalț pe vîrful picioarelor și arunc o privire în odaie.

Leon se găsește, într-adevăr, în fața mașinii de scris. Lampa cu picior „Intim", fabricată de cooperativa de invalizi „Avîntul", proiectează asupra eseistului un con de lumină portocalie. Degetele lui Leon umblă precis și rapid pe clapele mașinii și clănțănitul ei obosit îi sună celest ; un deșteptător cu havaiană după un somn de zece ore.

În fiecare joi la această oră își scrie eseul de o sută de rînduri, în care dezbate probleme curente ale eticii creației și, în conformitate cu planul tematic pe luna în curs, și alte probleme la fel de atrăgătoare. E joi și e ora opt. În fiecare joi la ora opt Leon le explică cititorilor paginii culturale că la marii artiști creația e și o chestiune de etică. Concluzia apare reflex, indiferent de tema, de lungimea articolului și de anotimp. Articolele lui Leon n-au început, n-au mijloc. Au numai concluzii finale.

Îi privesc spatele, părul crescut în dezordine și brațele scurte. Spre deosebire de ceilalți oameni, mușchii scheletici reprezintă la el mai mult de jumătate din greutatea corporală. Și, toți, fără nici o excepție, își dau, cînd scrie, interesul : nucalii și scalenii muncesc de zor, transversul abdomenului și pătratul lombar se contractează, micul și marele pectoral se întrec voios și eficient, lucrează din plin pediosul și popliteul și nici chiar scurtul flexelor al degetului mic de la picior nu stă degeaba. Leon scrie și scrie și degetele i se încovoaie în bocanci.

Bunul Leon e fericit. Șapte zile de fericire absolută. O săptămînă în care articolele teoretice și abruptele foiletoane, sprințarele știri și tăioasele note semnate de el au luat, fără modificări, drumul tipografiei. O sută șaizeci de ore de extaz : nimeni nu i-a tăiat titlurile, nu i-a umblat nimeni la concluzii.

Privirea mi s-a deprins cu întunericul. Încep să deslușesc forma lucrurilor din încăpere, linia nișei, dreptunghiul teșit al feței biroului. Și, dacă mă uit mai atent, mă văd și pe mine cufundat în gînduri.

Văd ceea ce știu sau știu doar ce văd ?

Îmi lipesc fruntea de geamul rece, întîrzii, cățărat pe pervaz, ca un răufăcător fascinat de cuprinsul feeric al locului ce urmează să-l prade, din penumbra ulcioasă apare acum și Vrânceanu.

Și, deodată, într-o baie de lumină, sub raza concentrată a o mie de lămpi cu picior „Intim", mi se înfățișează, uimită și înfiorată de așteptare, ființa pe care am iubit-o așa cum n-am mai iubit pe nimeni niciodată : fetița aceea de zece sau unsprezece ani. Stă nemișcată pe scaunul prea înalt pentru ea, umerii drepți de copil sînt nimbați de lumina topită și grea ca lava, ochii țintesc cu blîndețe înainte.

Vreau să țip și sînt mut, vreau să fug și nici unul din cei cinci sute de mușchi scheletici nu mă ajută. E ca și cum cineva mi-ar pune pe neașteptate un reflector în față. Preț de o secundă, fluxul de electroni mă traversează și fiecare celulă, arsă de văpaia amintirii, încremenește. Cînd reflectorul se stinge, mă aflu într-un pustiu. A nins cu funingine și cu praf de grafit și orizontul se pierde în întuneric.

Plec din livadă și nu mă gîndesc la nimic. Mă simt istovit și dezorientat. Reflex, iau drumul casei. E ora douăzeci și un sfert fix, e vremea cînd trebuie să mă întorc acasă. Voi urca încet scara celor zece etaje și mă voi odihni, ca bătrînii, pe fiecare palier. Pe lîngă mine se vor strecura zbenguindu-se copiii și eu mă voi uita după fiecare, cu privirea cețoasă a cardiacilor. Pe urmă mă voi încuia în garsoniera mea superclimatizată și totul va reintra în normal. Mă voi întinde în pat și mușchii, toți cei cinci sute de mușchi ai trupului meu neprihănit și înfrînt, își vor găsi liniștea.

Merg, prin urmare, pe drumul știut, mă las în seama reflexelor formate de-a lungul a douăzeci de ani de slujbă, e soluția logică a unei istorii bazată de la un capăt la celălalt pe logică și, numai cînd mă trezesc în fața casei Verei cu degetul pe butonul soneriei, îmi dau seama că unele lucruri nu vor putea fi explicate niciodată.

Ori, cel puțin, unul din ele.

În mîna stîngă țin un buchet de roze imperiale și asta e o contradicție de fond, cum zice Leon, pentru că rozele imperiale înfloresc, fără excepție, în mai.

SFÎRȘIT

Colecția

ROMANUL DE DRAGOSTE

227

ULTIMELE APARIȚII:

222 Thomas Hardy ● Idilă pe un turn
223 Claude Spaak ● Ecouri în memorie
224 Luigi Pirandello ● Giustino Roncella născut Boggiolo ● Bătrîni și tineri
225 Henri de Régnier ● Văpaia
226 Emmanuel Roblès ● Veneția. iarna

„Tudor Octavian publică rar, dar de fiecare dată cînd o face atrage atenția prin spiritul său inventiv și caustic, prin faptul că scrie cum nu mai scrie nimeni la noi".

ALEX. ȘTEFĂNESCU

„Nota prozei lui Tudor Octavian o formează romantismul ironic, sentimentalismul care încearcă să se înfățișeze tot timpul, cu ajutorul umorului împins pînă la sarcasm, drept contrariul lui".

NICOLAE MANOLESCU

„Tudor Octavian ne arată cît de actuale și de eterne pot fi temele aparent uzate..."

MIHAI UNGHEANU

„În plus față de unii dintre colegii săi de generație, sau mai vîrstnici, obsedați în prea mare măsură de procedee, tehnică, stil (acestea, în realitate fiind create numai de conținut), Tudor Octavian pare să aibă acces la sursele mai adînci ale omenescului".

VALERIU CRISTEA

Lei 8,50